

ภาษาในกฎหมายลักษณะอาญา กับ ประมวลกฎหมายอาญา :
การศึกษาเชิงเปรียบเทียบต่างสมัย

นาง สุกัญญา สุวิฑะรัตน์

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

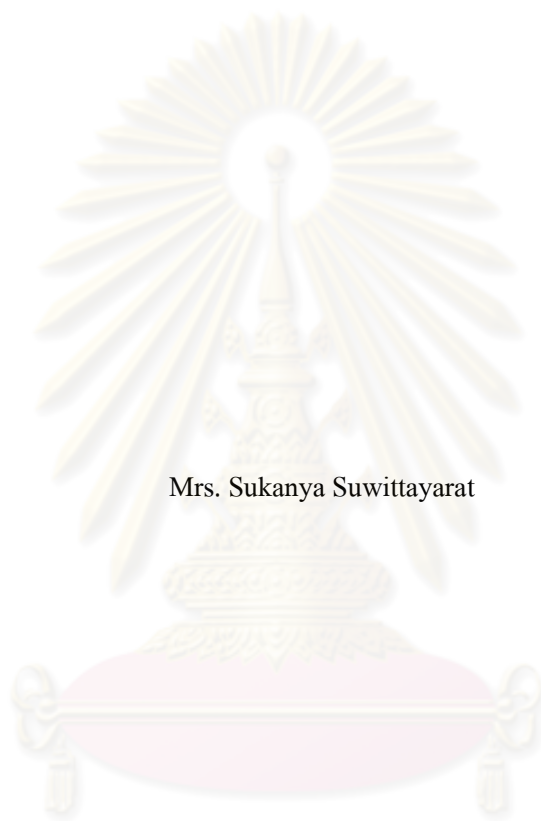
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๕๓

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LANGUAGE IN THE CRIMINAL CODE ENACTED IN 1908 AND THE CRIMINAL CODE
ENACTED IN 1956 : A DIACHRONIC STUDY

Mrs. Sukanya Suwittayarat

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ภาษาในกฎหมายลักษณะอาญา กับประมวลกฎหมายอาญา:
การศึกษาเชิงเปรียบเทียบต่างสมัย
โดย นางสุกัญญา สุวิทย์รัตน์
สาขาวิชา ภาษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

ประพนธ์ อัครพนธ์ ..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ อัครพนธ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประพนธ์ อัครพนธ์ ..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ อัครพนธ์)

กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา ..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา)

วิโรจน์ อรุณมานะกุล ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ อรุณมานะกุล)

หนึ่งหทัย แร่งผลสัมฤทธิ์ ..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. หนึ่งหทัย แร่งผลสัมฤทธิ์)

กรัยวิเชียร ..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์พิเศษธานีกร กรัยวิเชียร)

ศุภัญญา สุวิหะวัฒน์: ภาษาในกฎหมายลักษณะอาญา กับ ประมวลกฎหมายอาญา: การศึกษาเชิงปริยัติแบบต่างสมัย
(LANGUAGE IN THE CRIMINAL CODE ENACTED IN 1908 AND THE CRIMINAL CODE ENACTED IN 1956: A DIACHRONIC STUDY)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, ๑๘๕ หน้า

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาและความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อย่างภาษาในกฎหมายลักษณะอาญา และประมวลกฎหมายอาญากับบริบททางการเมือง สังคมและระบอบการปกครองของประมวลกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ ในด้านโครงสร้างของประมวลกฎหมาย ชนิดของสาระ โครงสร้างของประโยคและการใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวน ข้อมูลเก็บจากประมวลกฎหมายที่ประกาศใช้ฉบับแรกโดยไม่รวมส่วนที่แก้ไขเพิ่มเติมภายหลังทุกมาตรา ในกฎหมายลักษณะอาญา จำนวน ๓๔๐ มาตราและประมวลกฎหมายอาญา จำนวน ๓๕๘ มาตรา

ผลการศึกษาพบว่าประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายลักษณะอาญามีความแตกต่างกันในด้านโครงสร้างของตัวบทกฎหมาย วากยสัมพันธ์ของประโยค และการใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวน โดยประมวลกฎหมายอาญามีความเป็นระบบแบบแผนในการยกร่างมากกว่ากฎหมายลักษณะอาญา และพบสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไขมากที่สุดทั้งสองฉบับ ในประมวลกฎหมายอาญา มีจำนวนสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไขมากกว่าสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบมีเงื่อนไขอย่างเห็นได้ชัด

ผลการศึกษาพบประโยคความซ้อนรวมในกฎหมายลักษณะอาญาเป็นจำนวนมากและมีจำนวนมากกว่าประโยคความซ้อนรวมที่พบในประมวลกฎหมายอาญา ส่วนหน่วยสร้างประโยคกรรม การใช้นามวลีแปลงและประโยคละประธาน พบในประมวลกฎหมายอาญามากกว่าในกฎหมายลักษณะอาญาอย่างเห็นได้ชัด กฎหมายทั้งสองฉบับมีการเชื่อมความภายในประโยคมากกว่าการเชื่อมความระหว่างประโยค โดยมีความแตกต่างในประมวลกฎหมายอาญามากกว่า

ประมวลกฎหมายอาญา มีความคงที่ในการใช้คำและมีการใช้คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายมากกว่ากฎหมายลักษณะอาญา โดยปรากฏว่ามีการบัญญัติศัพท์ขึ้นใหม่ในประมวลกฎหมายอาญา และการเลิกใช้ศัพท์กฎหมายบางคำที่เคยปรากฏใช้ในกฎหมายลักษณะอาญาไป ในด้านการใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนทั่วไป พบว่ากฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้ภาษาแบบเก่า และภาษาที่แสดงความสำคัญและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ รวมถึงการใช้คำสรรพนาม “ท่าน” “เขา” และ “มัน” ส่วนประมวลกฎหมายอาญากล่าวถึงพระมหากษัตริย์แบบทั่วไปและน้อยครั้งและไม่มีการกล่าวอ้างถึงพระราชอำนาจในการเป็นผู้ปกครอง คำสรรพนามพบคำว่า “เขา” ครั้งเดียว

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าภาษาที่ใช้ในกฎหมายสามารถสะท้อนให้เห็นความแตกต่างของสภาพสังคมและระบอบการปกครองของสังคมนั้นได้ เช่น ภาษาในกฎหมายลักษณะอาญาสะท้อนให้เห็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ และระบบชนชั้นทางสังคมที่ชัดเจน ส่วนภาษาในประมวลกฎหมายอาญาสะท้อนสถานะของพระมหากษัตริย์ที่ทรงอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ และความเท่าเทียมกันของสังคม งานวิจัยนี้สนับสนุนแนวคิดในงานวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ที่เชื่อว่าหน้าที่หนึ่งของภาษาคือการสะท้อนสภาพสังคมของภาษานั้น และมองว่าภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนวิถีปฏิบัติทางสังคมและสังคมก็เป็นตัวกำหนดการใช้ภาษาของคนในสังคม

ภาควิชา.....ภาษาศาสตร์.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา.....ภาษาศาสตร์.....

ลายมือชื่อ อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ปีการศึกษา.....๒๕๕๓.....

4980911822: MAJOR LINGUISTICS

KEYWORDS: THAI LEGAL LANGUAGE, CRIMINAL CODE, A DIACHRONIC STUDY

SUKANYA SUWITTAYARAT: LANGUAGE IN THE CRIMINAL CODE ENACTED

IN 1908 AND THE CRIMINAL CODE ENACTED IN 1956 : A DIACHRONIC STUDY.

THESIS ADVISOR: ASSOC.PROF. KINGKARN THEPKANJANA, Ph.D., 185 pp.

This study aims to analyze the use and style of the language used in the Criminal Codes enacted in 1908 and in 1956, and to investigate the relationship between the language used in the Codes and the social and political environments. Data have been collected from the Criminal Codes enacted in 1908 and in 1956. The amendments in the Codes are not included.

It is found that the two Criminal Codes exhibit differences with respect to the discourse structure, sentence structure and the use of words, phrases and expressions. In the 1956 Code, the drafting of law is apparently more systematic than in the 1908 Code. In both Codes, the contents are primarily in the form of unconditional orders and regulations. Syntactically speaking, the passive construction, nominalization and the subject-drop construction are found to be more frequent in the 1956 Code than the 1908 Code. In addition, there is more connectivity within sentences than connectivity between sentences in both Codes. However, complex sentences with embedded clauses are found to be more frequent in the 1905 Code than the 1956 Code.

This study illustrates that the social environments of the periods in which both Codes were drafted are reflected in the use of language. In the 1908 Code, the absolute monarchical power and the stratified social class system are reflected, while in the 1956 Code, the status of the King under Constitution and the social equality are reflected. This study supports the main thesis proposed in the theory of Critical Discourse Analysis as follows: language, among a number of its functions, reflects the social conditions of its era; language reflects social practices while, at the same time, society also dictates the way the society uses language.

Department : ...Linguistics.....

Student's signature..... .....

Field of study : ...Linguistics.....

Advisor's signature..... .....

Academic year : .. 2010.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือ และความกรุณาจาก ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างจริงใจไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา อาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ตลอดจนได้ตรวจแก้ไข โครงร่าง เนื้อหา และถ้อยคำสำนวน ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง เป็นผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์พิเศษชานินทร์ กรีวิเชียร รองมนตรี ผู้ซึ่งให้ความกรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายในงานวิจัยนี้ ท่านได้ให้ความรู้ และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัยรวมถึงให้ กำลังใจและ ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างมากในด้านเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวกับกฎหมาย และได้กรุณาให้คำอธิบาย เรื่องด้วยทกกฎหมายโดยละเอียด อีกทั้งท่านได้กรุณาตรวจแก้ไขเพิ่มเติม เนื้อหา และสำนวนภาษา ในการเขียนวิทยานิพนธ์ให้ผู้วิจัยอีกด้วย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณาของท่าน ผู้เป็นปูชนียบุคคลทางกฎหมายที่สำคัญและเป็นที่ยึดเหนี่ยวของบุคคลทั่วไป และ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพจน์ อัสวีรุพหการ คณบดี คณะอักษรศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อรุณมานะกุล และอาจารย์ ดร.หนึ่งหทัย แรงผลสัมฤทธิ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาภาษาศาสตร์ ที่ได้ให้ความรู้ แก่ผู้วิจัย อันเป็นพื้นฐานที่จำเป็นและสำคัญยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพรชัย สุวิฑะรัตน์ ผู้เป็นพี่ชายที่ได้อบรมดูแล และ ให้คำแนะนำสั่งสอนซึ่งส่งผลให้ผู้วิจัยได้มีใจใฝ่ศึกษาเสมอมา จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

งานวิจัยนี้จะไม่สำเร็จลงได้โดยหากผู้วิจัยไม่ได้รับการสนับสนุนทั้งกำลังกายและ กำลังใจจากครอบครัว อันได้แก่ พลตรีพินิจ ฉัตรเสถียรพงศ์ และเด็กชายคลตะวัน ฉัตรเสถียรพงศ์ สามิและบุตรชายที่ได้สละเวลา แรงกาย แรงใจ และความสุขสบายส่วนตัว เพื่อสนับสนุนการทำงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่	
๑ บทนำ.....	๑
ความเป็นมาของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	๓
ขอบเขตของการวิจัย.....	๓
สมมุติฐานในการวิจัย.....	๔
วิธีดำเนินการวิจัย.....	๕
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๖
นิยามศัพท์สำคัญที่ใช้ในงานวิจัยนี้.....	๖
๒ ทบทวนวรรณกรรม.....	๑๐
ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและภาษากฎหมาย.....	๑๐
ลักษณะภาษากฎหมาย.....	๑๐
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย.....	๑๕
ความเป็นมาของภาษากฎหมายไทยและปัจจัยแห่งความ เปลี่ยนแปลง.....	๒๔
ความเป็นมาของประมวลกฎหมายอาญา.....	๓๒
งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษากฎหมายไทย.....	๓๗
การศึกษาภาษาในกฎหมายไทยแบบทั่วไป.....	๓๘
การศึกษาภาษาในกฎหมายไทยโดยเฉพาะเจาะจงกฎหมาย.....	๓๕
แนวคิดทางภาษาศาสตร์ที่ใช้ในการวิเคราะห์รูปภาษา.....	๔๖
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษารูปแบบประโยคเชิงหน้าที่.....	๔๖
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาความซับซ้อนประโยคเชิงโครงสร้าง....	๔๕
แนวคิดเกี่ยวกับการเชื่อมความระดับประโยค.....	๕๔

บทที่	หน้า
๓ โครงสร้างประมวลกฎหมาย.....	๕๖
โครงสร้างกฎหมายลักษณะอาญา.....	๕๗
โครงสร้างประมวลกฎหมายอาญา.....	๖๖
การเปรียบเทียบโครงสร้างกฎหมายลักษณะอาญากับประมวล กฎหมายอาญา.....	๗๑
บทสรุปที่ได้จากการวิจัย.....	๘๐
๔ ชนิดของสาระและโครงสร้างประโยค.....	๘๖
การศึกษาชนิดของสาระ.....	๘๖
การศึกษาประเภทประโยค.....	๑๐๓
การศึกษารูปประโยค.....	๑๑๔
การศึกษาการเชื่อมความระดับประโยค.....	๑๒๔
บทสรุปที่ได้จากการวิจัย.....	๑๒๗
๕ การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวน.....	๑๓๓
การใช้คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย.....	๑๓๓
ความคงที่ในการใช้คำเดิมเมื่อกล่าวถึงเรื่องเดียวกัน.....	๑๔๔
การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนทั่วไป.....	๑๕๒
บทสรุปที่ได้จากการวิจัย.....	๑๖๑
๖ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๑๗๐
สรุปผลการวิจัย.....	๑๗๐
อภิปรายผล.....	๑๗๔
ข้อเสนอแนะ.....	๑๗๖
รายการอ้างอิง.....	๑๗๘
บรรณานุกรม.....	๑๘๓
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	๑๘๕

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	การเปรียบเทียบโครงสร้างตัวบทกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมาย อาญา.....	๘๔
๒	เนื้อหาที่เกี่ยวกับการกำหนดโทษ (กฎหมายลักษณะอาญา).....	๘๖
๓	เนื้อหาเกี่ยวกับเจ้าพนักงานกระทำความผิดต่อหน้าที่ (กฎหมายลักษณะอาญา)...	๘๗
๔	เปรียบเทียบชนิดของสาระในกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมาย อาญา.....	๑๐๓
๕	ประเภทประโยคในกฎหมายลักษณะอาญาแบ่งตามชนิดสาระ.....	๑๑๓
๖	ประเภทประโยคในประมวลกฎหมายอาญาแบ่งตามชนิดสาระ.....	๑๑๔
๗	เปรียบเทียบจำนวนรูปประโยคที่ปรากฏ.....	๑๒๔
๘	เปรียบเทียบลักษณะการเชื่อมความ.....	๑๒๗

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ จำเป็นต้องมีการสร้างกฎเกณฑ์เพื่อกำหนดความประพฤติของคนในสังคมให้ปฏิบัติตาม และกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืน เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม กฎเกณฑ์นี้เรียกว่า “กฎหมาย” (มานิตย์ จุมปา, ๒๕๕๑: ๖-๗) กฎหมายที่ใช้อยู่ในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันไปตามพัฒนาการของสังคมนั้นๆ ดังนั้นการจะพิจารณาถึงพัฒนาการของกฎหมายจึงต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคม กฎหมายมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างแยกจากกันไม่ได้เพราะกฎหมายมีความเกี่ยวข้องกับ การจัดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับราษฎร และระหว่างราษฎรด้วยกันเอง และในการจัดความสัมพันธ์เหล่านี้ล้วนต้องอาศัยการออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้ทั้งสิ้น (กิตติศักดิ์ ปรกติ, ๒๕๔๖: ๓๓-๔๐) การใช้ภาษาในกฎหมายมีความสำคัญเช่นเดียวกัน นักกฎหมายให้ความสำคัญกับภาษามากเพราะกฎหมายเป็นกฎข้อบังคับแก่คนทั่วไป และมีผลกระทบต่อคนในสังคมไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง อาจเป็นเสรีภาพ สถานะของบุคคล กิจการทรัพย์สิน หรือแม้แต่ชีวิตของบุคคลได้ (มีชัย ฤชุพันธ์ ม.ป.ป.: ๑) คนทั่วไปจึงจำเป็นต้องอ่านและทำความเข้าใจกฎหมาย และสื่อกลางที่สำคัญที่ใช้แสดงตัวบทกฎหมายก็คือ ภาษานั้นเอง (ชานินทร์ กรวิเชียร, ๒๕๕๐: ๑)

ภาษากฎหมายมีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลาโดยปัจจัยต่างๆ นอกจากสภาพสังคมแล้ว ปัจจัยที่มีผลต่อภาษาที่ใช้ร่างกฎหมายได้แก่รูปแบบการปกครอง มีงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องภาษากฎหมายในภาษาอังกฤษ พบว่า รูปแบบการปกครองมีผลต่อภาษาที่ใช้ร่างกฎหมาย แม้ว่าคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งของภาษากฎหมายจะได้แก่ความถูกต้องและกระชับ แต่ในรัฐ (ประเทศ) ที่มีความเป็นประชาธิปไตยน้อย จะร่างกฎหมายตามวัตถุประสงค์ของผู้มีอำนาจฝ่ายปกครองซึ่งจะเลือกใช้ภาษาที่ชัดเจนเมื่อต้องการให้มั่นใจว่าคนในปกครองจะเข้าใจคำสั่งของตน และจะเลือกใช้ภาษาที่คลุมเครือและกำกวม เมื่อต้องการให้คนไม่เข้าใจกระชับในกฎหมาย (Mattila, 2006: 65) นอกจากรูปแบบการปกครองแล้ว สภาพของสังคมมีผลต่อลักษณะภาษาที่ร่างกฎหมายเช่นกัน สังคมที่มีความซับซ้อน เช่น สังคมสมัยใหม่ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีความ

ต้องการระบบกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่มีความเฉพาะและมีความพิเศษมากขึ้น ทำให้เกิดการใช้ศัพท์เฉพาะของกฎหมายใหม่ๆเพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับกับเหตุการณ์ใหม่ๆ (Mattila, 2006: 99)

กฎหมายไทยที่ร่างขึ้นเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองฉบับหนึ่ง ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ.๒๔๕๕ ภาษาของประมวลกฎหมายที่ร่างขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองฉบับนี้ ยังไม่มีผู้ศึกษาในเชิงเปรียบเทียบต่างสมัยให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องของรูปภาษาที่สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมและบริบททางการเมืองเลย งานที่ศึกษาภาษากฎหมายเชิงเปรียบเทียบต่างสมัยที่พบ เช่น งานของ กอบพร จันทนาคร (๒๕๓๐) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบภาษาในกฎหมายตราสามดวง และภาษาในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับตรวจชำระใหม่ปี ๒๕๑๕ และงานของสุนีย์ ลีลาพรพิณีจ (๒๕๔๖) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำในกฎหมายอาญาสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยปัจจุบัน ต่างก็ศึกษาภาษากฎหมายในเรื่องรูปแบบของภาษาว่ามีลักษณะคล้ายคลึง หรือแตกต่างกันอย่างไรในด้าน การใช้คำ สำนวน วลี และโครงสร้างประโยค แต่มิได้เชื่อมโยง หรือสะท้อนให้เห็นสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของภาษาในยุคต่างๆ

ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาภาษากฎหมายเชิงเปรียบเทียบต่างสมัยของกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญาจะสะท้อนให้เห็นสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมผ่านภาษาของยุคต่างๆเนื่องด้วยประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับร่างขึ้นในบริบททางสังคมและปัจจัยแวดล้อมที่ต่างกันคือการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาสู่ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขซึ่งมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการ เช่น การเลิกระบบเจ้าขุนมูลนาย การปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ และฐานะของบุคคลในสังคมจาก สภาพสังคมที่เปลี่ยนไปเพราะประชาชนมีความตื่นตัวในสิทธิและความเสมอภาคของตนเอง แนวความคิดที่เปลี่ยนไปเช่นนี้เห็นได้จากการที่ข้อกฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญาที่เดิมเป็นปัญหาขัดแย้งในสังคมไทยได้เปลี่ยนไป เช่น การรับหลักการผู้เดียวเมียเดียวตามแบบกฎหมายสมัยใหม่ในยุคแรกของการปฏิรูปกฎหมายในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่การกำหนดโทษการมีภรรยาหลายคนไม่ถึงกับรุนแรงว่าถ้าใครฝ่าฝืนจะถือเป็นความผิดอาญาเพราะจะเกิดปัญหามากเนื่องด้วยเพราะในสังคมไทยขณะนั้นคนส่วนหนึ่งยังปรับเปลี่ยนความคิดไม่ทัน (แสวง บุญเฉลิมวิภาส, ๒๕๔๓: ๒๖๖-๒๖๗) ต่อมาภายหลังที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยจึงเริ่มมีการยอมรับแนวความคิดผู้เดียวเมียเดียวเพราะตระหนักในความเสมอภาคชายหญิงมีผลทำให้ข้อกฎหมายกำหนดบังคับใช้เคร่งครัดขึ้นและมีคำศัพท์เรื่องการจดทะเบียนสมรสเกิดขึ้นเป็นต้น นอกจากนี้

หลักคิดทางนิติศาสตร์ในการร่างกฎหมายที่หลากหลายมากขึ้นจากการมีโอกาสศึกษาจากต่างประเทศหลากหลายประเทศของนักเรียนกฎหมาย ตลอดจนความแตกต่างของคณะผู้ร่างกฎหมายและขั้นตอนการยกร่างย่อมมีผลให้การใช้ภาษาในการร่างกฎหมายมีความแตกต่างกันไปด้วย

การศึกษาเปรียบเทียบภาษากฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญา กับประมวลกฎหมายอาญา จะทำให้สามารถสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่เกิดขึ้นอันจะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาและแสดงให้เห็นหน้าที่ของภาษาในการเป็นภาพสะท้อนบริบททางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมของภาษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาเชิงเปรียบเทียบต่างสมัยระหว่างภาษาที่ใช้ในกฎหมายลักษณะอาญา และประมวลกฎหมายอาญาในแง่ต่อไปนี้

๑.๑ โครงสร้างของประมวลกฎหมาย ได้แก่ โครงสร้างเนื้อหา การจัดแบ่งประมวลกฎหมายออกเป็นหมวดหมู่ และการจัดกลุ่มมาตราตามเนื้อหาสาระ

๑.๒ วากยสัมพันธ์ของประโยคในประมวลกฎหมายได้แก่รูปแบบของประโยคและความซับซ้อนของประโยค

๑.๓ การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวน

๒. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาในประมวลกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ กับบริบททางการเมือง สังคมและวัฒนธรรม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตจำกัด ดังนี้

๑. ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะภาษาที่ใช้ในกฎหมายลักษณะอาญา (ประกาศใช้ใน ร.ศ. ๑๒๗) และประมวลกฎหมายอาญา (พระราชบัญญัติให้ใช้ใน พ.ศ. ๒๔๕๕) ที่ประกาศใช้ฉบับแรก โดยจะไม่รวมส่วนที่แก้ไขเพิ่มเติมภายหลัง

๒. ศึกษาประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับในแง่ภาษาเท่านั้น โดยจะไม่รวมถึงการตีความกฎหมาย เจตนารมณ์กฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายตามหลักนิติศาสตร์

๓. ข้อมูลที่เก็บจะคงการสะกดคำและการใช้ภาษาตามต้นฉบับของประมวลกฎหมายฉบับนั้น

สมมติฐานในการวิจัย

๑. ภาษาที่ใช้ในกฎหมายลักษณะอาญา และประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

๑.๑ โครงสร้างตัวบท

๑.๑.๑ กฎหมายลักษณะอาญา มีการจัดแบ่งหมวดหมู่ย่อยน้อย ส่วนประมวลกฎหมายอาญา มีการจัดแบ่งหมวดหมู่ที่ละเอียด มีหัวข้อหลัก และหัวข้อรอง

๑.๑.๒ กฎหมายลักษณะอาญา ไม่มีความสม่ำเสมอในรูปแบบการแจกแจงรายการ ส่วนประมวลกฎหมายอาญา มีความสม่ำเสมอในรูปแบบการแจกแจงรายการ

๑.๑.๓ ในกฎหมายลักษณะอาญา มาตราที่มีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกัน จะกระจัดกระจายอยู่ในหมวดต่างๆ ส่วนในประมวลกฎหมายอาญา มาตราที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกันจะอยู่ในหมวดเดียวกัน

๑.๒ รูปแบบโครงสร้างประโยคและการเชื่อมความ

๑.๒.๑ ในประมวลกฎหมายอาญา มีการใช้ประโยคกรรมวาจก ประโยคละประธาน และนามวลีแปลง มากกว่าในกฎหมายลักษณะอาญา

๑.๒.๒ ในกฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้ประโยคความเดียว และความรวมมากกว่าความซ้อน ส่วนในประมวลกฎหมายอาญา มีการใช้ประโยคความซ้อนมากกว่าความเดียว และความรวม

๑.๒.๓ ภาษาในกฎหมายลักษณะอาญา มีการเชื่อมความระหว่างประโยคมากกว่าภาษาในประมวลกฎหมายอาญา

๑.๓ การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวน

๑.๓.๑ ในประมวลกฎหมายอาญา มีการใช้ศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย มากกว่าในกฎหมายลักษณะอาญา

๑.๓.๒ ในประมวลกฎหมายอาญา มีความคงที่ในการใช้คำมากกว่าในกฎหมายลักษณะอาญา

๒. การใช้ภาษาที่แตกต่างกันในประมวลกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับสะท้อนให้เห็นความแตกต่างทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรม เช่น ภาษาในกฎหมายลักษณะอาญามีลักษณะที่สะท้อนให้เห็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ และระบบชนชั้นทางสังคมที่ชัดเจน ส่วนภาษาในประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะที่สะท้อนสถานะของพระมหากษัตริย์ที่ทรงอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ และความเท่าเทียมกันของสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

- ๑.๑ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและภาษากฎหมาย
- ๑.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษากฎหมาย
- ๑.๓ แนวคิดทางภาษาศาสตร์ ที่ใช้ในการวิเคราะห์รูปภาษา ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับรูปประโยค ความซับซ้อนของประโยค และการเชื่อมความ

๒. การเก็บข้อมูล

๒.๑ เก็บข้อมูลภาษากฎหมายจากประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับทุกมาตรา ประกอบด้วยกฎหมายลักษณะอาญา จำนวน ๓๔๐ มาตรา และประมวลกฎหมายอาญา จำนวน ๓๕๘ มาตรา

๒.๒ ข้อมูลจากกฎหมายลักษณะอาญามีจำนวน ๑๓๐,๒๐๔ ตัวอักษร และประมวลกฎหมายอาญามีจำนวน ๑๒๑,๖๘๕ ตัวอักษร ประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับมีจำนวนข้อมูลที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญ

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ วิเคราะห์ลักษณะภาษาที่ปรากฏในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับ ดังนี้

๓.๑.๑ วิเคราะห์โครงสร้างด้วยทว่ามีองค์ประกอบ และการจัดเรียงเนื้อหาในโครงสร้างอย่างไร

๓.๑.๒ วิเคราะห์ระดับประโยค

๓.๑.๒.๑ วิเคราะห์รูปประโยคว่ามีการใช้รูปประโยคแบบใดบ้าง

๓.๑.๒.๒ วิเคราะห์ความซับซ้อนของประโยคว่ามีลักษณะเป็นประโยคความเดียว หรือประโยคที่มีการเชื่อมความแบบใดบ้าง

๓.๑.๓ วิเคราะห์การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวน ว่ามีลักษณะอย่างไร

๓.๒ นำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างและลักษณะภาษาที่ใช้ โดยในส่วนของโครงสร้างและรูปแบบประโยคจะทำการเปรียบเทียบความถี่ในการปรากฏ

๓.๓ นำผลการเปรียบเทียบลักษณะภาษาในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับ มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบริบททางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมกับลักษณะของภาษา

๔. สรุปผลและเขียนรายงาน

๕. สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายและภาษากฎหมายได้ดังนี้

๑. เป็นแนวทางในการศึกษาภาษากฎหมายประเภทอื่นๆ ในเชิงเปรียบเทียบต่างสมัย
๒. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการร่างกฎหมาย
๓. เป็นแนวทางในการศึกษาประวัติศาสตร์ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมผ่านภาษา

นิยามศัพท์สำคัญที่ใช้ในงานวิจัยนี้

คำอธิบายคำศัพท์ทางภาษาศาสตร์

สาระ (substances) หมายถึง ใจความสำคัญของเนื้อหาในบทบัญญัติกฎหมายในแต่ละมาตราของประมวลกฎหมายที่ต้องการสื่อให้ผู้ใช้กฎหมายหรือผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายได้รับรู้เข้าใจ และปฏิบัติตาม ให้ตรงตามเจตนาของการร่างบทบัญญัตินั้นๆ

สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข หมายถึง สาระที่เป็นข้อความที่สั่งหรือบังคับให้ผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายปฏิบัติตามโดยไม่มีการระบุเงื่อนไขไว้ ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๒๖ *บรรดาทรัพย์สินซึ่งศาลพิพากษาให้ริบนั้น ท่านให้ส่งไว้เป็นของหลวงทั้งสิ้น* (กฎหมายลักษณะอาญา)

สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบมีเงื่อนไข หมายถึง สาระที่เป็นข้อความที่สั่งหรือบังคับให้ผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายปฏิบัติตามโดยมีการระบุเงื่อนไขให้ปฏิบัติตาม ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๗๕ *ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ถ้าผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด นำค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้น มาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้นสืบพยาน ให้คดีนั้นเป็นอันระงับไป* (ประมวลกฎหมายอาญา)

สาระที่เป็นคำอนุญาต หมายถึง สาระที่เป็นการอนุญาตให้ผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ตามที่ระบุไว้ ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๘๕ *คดีที่จะฟ้องทางแพ่งนั้น ท่านว่าจะฟ้องต่อศาลอาญาที่พิจารณาคดีเรื่องเดียวกันหรือจะฟ้องศาลแพ่ง อันมีหน้าที่พิจารณาความแพ่งนั้นก็ได้* (กฎหมายลักษณะอาญา)

สาระที่เป็นแนวทางปฏิบัติของศาล หมายถึง สาระที่เป็นการอนุญาตหรือเป็นแนวทางให้ศาลทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ตามที่ระบุไว้ ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๒๐ *บรรดาความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับด้วยนั้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะลงแต่โทษจำคุกก็ได้* (ประมวลกฎหมายอาญา)

สาระที่เป็นการอธิบายความหมายของศัพท์ หมายถึง สาระที่เป็นการอธิบายความหมายของศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะทางกฎหมายที่ใช้ในกฎหมายนั้น ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๖ (๒๑) ลายมือนั้น ท่านหมายความว่าสิ่งที่ลงชื่อเป็นตัวอักษรแลลงแกลงในลายนิ้วมือเป็นเครื่องหมายต่างอักษรชื่อ ซึ่งบุคคลไม่รู้หนังสือเขียนลงไว้ในจดหมายนั้นด้วย (กฎหมายลักษณะอาญา)

สาระที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ หมายถึง สาระที่เป็นการบอกกล่าวหรือแจ้งข้อความทั่วไปให้ผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายทราบโดยไม่ได้เป็นคำสั่งให้ปฏิบัติตาม ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๑๘ โทษสำหรับลงแต่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (๑) ประหารชีวิต (๒) จำคุก (๓) กักขัง (๔) ปรับ (๕) ริบทรัพย์สิน (ประมวลกฎหมายอาญา)

ประโยคความเดียว ได้แก่ ประโยคที่บอกความเพียงเรื่องเดียว มีใจความเพียงใจความเดียว สามารถอยู่ได้อิสระโดยลำพังได้ (independent clause) และต้องไม่มีประโยคย่อยประกอบเป็นส่วนขยาย ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๒๕ ผู้ต้องโทษกักขัง จะต้องทำงาน ตามระเบียบ ข้อบังคับ และวินัย

ประโยคความรวมที่มีความสัมพันธ์แบบการจัดความแบบเรียง (parataxis) ได้แก่ ประโยคที่บอกความมากกว่าหนึ่งเรื่อง มีใจความตั้งแต่ ๒ ใจความขึ้นไป โดยเป็นการรวมประโยคย่อยเข้าด้วยกันแบบระหว่างประโยค (between clauses) หน่วยภาษาที่มารวมกันมีฐานะเท่ากัน โดยที่ทั้งหน่วยเริ่ม (initiating element) และหน่วยต่อเนื่อง (continuing element) ต่างเป็นอิสระต่อกัน ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๑๗ บทบัญญัติในภาค ๑ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายอื่น ๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ประโยคความรวมที่มีความสัมพันธ์แบบการจัดความแบบเชื่อม (hypotaxis) ได้แก่ ประโยคที่บอกความมากกว่าหนึ่งเรื่อง มีใจความตั้งแต่ ๒ ใจความขึ้นไป โดยเป็นการรวมประโยคย่อยเข้าด้วยกันแบบระหว่างประโยค (between clauses) แต่หน่วยภาษาที่มารวมกันมีฐานะในประโยคต่างกัน หน่วยเด่น (dominant element) จะเป็นอิสระ ส่วนหน่วยพึ่งพา (dependent element) จะไม่สามารถอยู่โดยลำพังเองได้ ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๘๖ กำหนดอายุความ แลกำหนดเวลาล่วงเลยในการลงอาญานี้ ถึงผู้ต้องหาจะมีได้หรือ ก็ให้คงใช้ตามท่านบัญญัติไว้จนทุกประการ

ประโยคความซ้อน ได้แก่ ประโยคที่บอกความมากกว่าหนึ่งเรื่อง มีใจความหลักเพียงใจความเดียว โดยมีการซ้อนประโยคย่อยเข้าในประโยคหลักแบบภายในประโยค (within clause)

ประโยคความซ้อนมีประโยคที่เป็นใจความหลักและมีอนุพจน์ซ้อน (embedded clause) เป็นอนุพจน์ที่ทำหน้าที่ภายใน โครงสร้างของกลุ่มคำนามในฐานะที่เป็น คุณาอนุประโยค (relative clause) อนุพจน์ซ้อน เกิดจากกลไกที่รวมอนุพจน์เข้าด้วยกัน โดยอนุพจน์ หนึ่ง แทรกอยู่ใน โครงสร้าง ของอีกอนุพจน์หนึ่ง ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๒๕ ผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ซึ่งกำหนด จะได้รับการเลี้ยงดูจากสถานที่นั้น แต่ภายใต้ข้อบังคับของสถานที่

ประโยคความซ้อนรวม ได้แก่ ประโยคความรวมที่มีประโยคย่อยเป็นประโยคความซ้อน หรือประโยคความซ้อนที่มีประโยคย่อยเป็นประโยคความรวม ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๒๕๓ โทษที่ว่าในมาตรานี้ท่านมิให้เอาไปใช้ลงล้างโทษฐานฆ่าคนตาย หรือ กระทำร้ายแก่ร่างกายในการวิวาทนั้น

หน่วยสร้างประโยคกรรม (passive construction) ได้แก่ หน่วยสร้างที่มีประธานทาง ไวยากรณ์ (grammatical subject) เป็นผู้ถูกกระทำ และคำกริยาในหน่วยสร้างนี้จะต้องแปลงมาจาก สกรรมกริยา ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๖ (๖) ผู้ใดกระทำการอันใด ซึ่งกฎหมายที่คงใช้อยู่ในเวลานั้นบัญญัติว่า จะต้องถูกทำโทษ ท่านว่าผู้นั้นกระทำความผิด

หน่วยสร้างนามวลีแปลง (nominalization construction) หมายถึงหน่วยสร้างที่เกิดจาก การเติมคำว่า “การ”, “ความ” หรือ “ที่” หน้าคำกริยา หรือประโยค เพื่อทำหน้าที่เป็นนามวลี ที่เป็น ประธาน หรือกรรมของประโยค ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๔๕ บุคคลที่กระทำความผิด ไม่รู้กฎหมาย ท่านว่าจะเอาความที่ไม่รู้กฎหมาย มาแก้ตัว เพื่อให้พ้นผิดนั้นไม่ได้เลย

ประโยคละประธาน (subject - drop sentence) หมายถึงประโยคที่มีการใช้รูปภาษาที่ไม่ปรากฏรูปประธานที่ทำหน้าที่เป็นผู้กระทำในประโยค ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๑๕ ศพของคนที่ต้องอาญาประหารชีวิตนั้น ถ้ามีญาติมาขอรับศพไปปลง ก็ให้ให้ไป แต่ห้ามมิให้ไปทำการปลงศพคนโทษที่ต้องประหารชีวิตนั้น เป็นการเอิกเกริก

คำอธิบายคำศัพท์ทางกฎหมาย

ภาค ลักษณะ ส่วน และ หมวด เป็น การจัดหมวดหมู่ และกำหนดหัวข้อในแต่ละเรื่อง เพื่อความเป็นระบบ ในกรณีที่กฎหมายมีความยาวและยุ่งยาก เช่น ประมวลกฎหมายอาญาจะมีการจัดหมวดหมู่เป็นหลายชั้น โดยเรียงลำดับเป็น ภาค ลักษณะ ส่วน และ หมวด

ประมวลกฎหมายที่มีการแบ่งเนื้อหาในหัวข้อใหญ่เป็น “ภาค” และมีการแบ่งย่อยเป็น “ลักษณะ” และในลักษณะ แบ่งย่อย เป็น “หมวด” มีใช้จำนวน ๓ ฉบับ ได้แก่ ๑.ประมวลกฎหมายอาญา ๒. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ๓.ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทบัญญัติ หมายถึง ข้อความที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในกฎหมาย เป็นข้อความที่ระบุเป็นหลักเกณฑ์ หรือวิธีการให้บุคคลที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติหรือดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

มาตรา หมายถึง บทบัญญัติในกฎหมายที่แบ่งออกเป็นข้อๆ โดยมีเลขกำกับเรียงตามลำดับ เป็นการจัดแบ่งหลักการหรือเรื่องราวต่างๆเป็นข้อย่อย

วรรค หมายถึง ย่อหน้าหนึ่งๆ ของบทบัญญัติในแต่ละมาตราของกฎหมาย เรียก วรรคหนึ่ง วรรคสอง

อนุมาตรา หมายถึง ข้อย่อยของมาตราในกฎหมายที่มีเลขกำกับอยู่ในวงเล็บ เช่น อนุมาตราหนึ่ง หรือ วงเล็บหนึ่ง และ กรณีที่มีหลักการแยกย่อยจากอนุมาตราจะแยกย่อยเป็น (ก), (ข) เรียกว่า วงเล็บ เช่น วงเล็บ ก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๒

ทบทวนวรรณกรรม

ในการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเปรียบเทียบภาษากฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญา กับประมวลกฎหมายอาญา โดยจำแนกออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

๑. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและภาษากฎหมาย ได้แก่ ลักษณะของภาษากฎหมาย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของภาษากฎหมายไทย ตลอดจน ความเป็นมาของประมวลกฎหมายอาญาทั้งสองฉบับ

๒. งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษากฎหมาย ได้แก่ การศึกษาภาษาในกฎหมายไทยแบบทั่วไป และ การศึกษาภาษาในกฎหมายไทยโดยเจาะจงเฉพาะกฎหมาย

๓. แนวคิดทางภาษาศาสตร์ ที่ใช้ในการวิเคราะห์รูปภาษา ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับรูปประโยค ความซับซ้อนของประโยค และการเชื่อมความระดับประโยค

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและภาษากฎหมาย

ภาษากฎหมายจัดอยู่ในประเภทภาษาเฉพาะ (sublanguage) ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้เฉพาะคนในวงอาชีพเดียวกัน เพื่อจุดประสงค์เฉพาะ คือเป็นภาษาที่ใช้ในวงการนักกฎหมาย เพื่อการทำกิจกรรมทางกฎหมายหรือนิติกรรมต่างๆ เนื้อหามีขอบเขตจำกัด มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องของกฎหมาย และบังคับใช้กฎหมาย ลักษณะภาษาในกฎหมายมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากภาษาทั่วไป มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคำศัพท์ และโครงสร้าง มีไวยากรณ์ลักษณะเฉพาะ และมีการตีความหมายเฉพาะแบบเช่นกัน ลักษณะเฉพาะของภาษาภาษานี้ พบในภาษากฎหมายในหลายภาษา มีข้อแตกต่างกันเล็กน้อยบางประการ เช่น ในภาษาฝรั่งเศส ฟินแลนด์ นอร์เว และโปแลนด์ (Mattila, 2006: 64)

๑. ลักษณะภาษากฎหมาย

๑.๑ ลักษณะเฉพาะของภาษากฎหมายในภาษาอังกฤษ

เนื่องจากกฎหมายไทยในยุคปฏิรูปกฎหมาย ได้ยกร่างเป็นภาษาอังกฤษก่อน แล้วจึงแปลเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษจึงมีอิทธิพลต่อภาษากฎหมายไทยมาก การศึกษาลักษณะเฉพาะของภาษากฎหมายอังกฤษ จะมีส่วนช่วยให้เข้าใจรูปแบบภาษาได้ดียิ่งขึ้น

กฎหมายที่ร่างเป็นภาษาอังกฤษมีใช้อยู่ในหลายประเทศ เช่น ในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอื่นๆ ภาษาอังกฤษที่ใช้อยู่ในภาษากฎหมายจัดเป็นประเภทหนึ่งของภาษาอังกฤษ ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างไปจากภาษาพูดและภาษาเขียนทั่วไป แต่ลักษณะส่วนใหญ่ของภาษายังอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของการใช้ภาษาอังกฤษมาตรฐาน (Mattila, 2006: 3)

ภาษากฎหมายใช้ถ้อยคำ และสำนวนโวหารที่แปลกแตกต่างไป ทั้งนี้เพื่อต้องการแสดงความเป็นพวกพ้องของนักกฎหมาย (legal fraternity) มากกว่าคำนึงถึงหน้าที่ในการสื่อสาร ลักษณะเฉพาะของภาษากฎหมายในภาษาอังกฤษปรากฏในรูปแบบต่างๆ ซึ่งทีเยร์สมา (Tiersma, 1999: 51-132) ได้อธิบายไว้ ดังนี้

๑. การออกเสียง การสะกดคำ และการใช้เครื่องหมายวรรคตอน เช่น การลงเสียงหนัก (stress) คำว่า “record” ที่เป็นคำนามในพยางค์หลังแบบเดียวกับคำกริยาเป็น record การออกเสียง defendants เป็น defend-ants และการสะกดคำโดยไม่มี “e” ในคำว่า judge(e)ment เป็นต้น

๒. การใช้คำศัพท์เฉพาะ (legal lexicon) และคำศัพท์ที่แตกต่างไปจากภาษาธรรมดา โดยมีการใช้คำภาษาโบราณ (archaic words) , การใช้คำภาษาธรรมดาในแบบเก่า เช่น ใช้ same แทนสรรพนาม การใช้คำในความหมายที่ต่างไป เช่น การใช้คำว่า “do” ในหน้าที่เดียวกับ “hereby” เพื่อบอกว่า กริยาที่ตามมาได้กระทำการตามข้อสัญญาตามกฎหมายจริงๆ การใช้คำศัพท์เฉพาะ (jargon, argot, and technical terms) การใช้คำคงที่ (consistency) ตลอดคัมภีร์ โดยหลีกเลี่ยงการใช้คำ synonyms ในบทความเดียวกัน การสร้างคำศัพท์ขึ้นใหม่ด้วยวิธีเฉพาะ เช่น การเติม /-ee/ ที่คำกริยาเพื่อทำให้เป็นคำนาม เช่น wishee, callee, trustee

๓. การใช้โครงสร้างประโยคที่มีลักษณะเฉพาะ ในลักษณะต่างๆกัน ดังนี้

๓.๑ ประโยคยาวและซับซ้อน (lengthy and complex sentences) และมีอนุประโยคมากกว่าภาษารูปแบบอื่นๆ เพื่อที่จะให้ข้อมูลทุกอย่างอยู่ในประโยคเดียว (one-self contained unit) ซึ่งช่วยลดความกำกวมอันเกิดจากการเขียนเงื่อนงำหรือกฎแยกไว้อีกประโยคต่างหาก

๓.๒ การใช้คำฟุ่มเฟือยและซ้ำซ้อน (wordiness and redundancy) เช่น ใช้วิเศษณ์วลี (adverbial phrase) “at a slow speed” แทนคำวิเศษณ์ (adverb) “slowly”

๓.๓ การใช้วลีความเชื่อม (conjoined phrases) เช่น any and all มีจุดประสงค์เพื่อให้ภาษาเป็นที่เข้าใจมากที่สุด และเป็นการเน้นย้ำข้อความ เพื่อให้ครอบคลุมความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นได้หมดทั้งปัจจุบันและสิ่งที่จะเกิดในอนาคต

๓.๔ การใช้ประโยคที่มีโครงสร้างไม่ปกติ (unusual sentence structure) เช่น ความแตกต่างในการเรียงลำดับคำในประโยค และการใช้รูปปฏิเสธ (negation) ในภาษากฎหมายซึ่งมีการใช้มากกว่าปกติ ทั่วไป

๓.๕ การใช้หน่วยสร้างอรูปสรรพนาม (impersonal constructions) ได้แก่ การใช้คำนามกล่าวถึงบุคคลที่สามแทนบุรุษสรรพนาม และประโยคแบบภาษาโทรเลข (telegraphic speech) ซึ่งพบในภาษาพูด และการใช้สมมุติมาลา (subjunctive) พบมากในภาษากฎหมาย ในรูปกรรมวาจก (passive form) เช่น be it remembered

เดเน็ท (Danet, 1985) ศึกษาภาษากฎหมายแบบ British Legal English จากเอกสารกฎหมาย “Assignment” ซึ่งเกี่ยวกับการส่งมอบทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ พบว่า ภาษาที่พบมีลักษณะเฉพาะ ดังนี้

๑. ลักษณะทางคำศัพท์ (lexical features) พบว่ามีการใช้ศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย และ การใช้คำธรรมดา ในความหมายที่ต่างไปจากเดิม การใช้สำนวนแบบโบราณและการใช้คำคู่ (doublets) และการเลือกใช้คำแบบเป็นทางการ นอกจากนี้ยังพบการใช้รูปพหูพจน์ที่แปลกแตกต่างจากภาษาปกติ และพบการใช้คำ “any” ในความถี่สูง

๒. ลักษณะทางโครงสร้าง (syntactic features) พบว่ามีลักษณะจำแนกจากภาษาธรรมดาที่เด่นชัดกว่าคำศัพท์ ได้แก่

๒.๑ การใช้กระบวนการกลายเป็นคำนาม (nominalization) มีการใช้ในรูปแบบต่างๆกันถึง ๑๑ ชนิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆที่พบว่า โครงสร้างนามวลีเป็นลักษณะที่เด่นชัดมากในภาษากฎหมายเช่นกัน (Crystal and Davy (1969); Gustafsson (1975); Charrow and Charrow (1979); Shuy and Larkin (1978) cited in Danet, 1985: 281)

๒.๒ โครงสร้างกรรมวาจก เป็นรูปภาษาอีกลักษณะหนึ่งที่พบมาก โดยที่ในภาษาปกติจะใช้เป็นรูปกรรมตุวาก

๒.๓ การละ “wh-form” ร่วมกับการใช้ verb to be และการใช้โครงสร้างอรูปสรรพนาม

๒.๔ การใช้ประโยคยาวและซับซ้อนและใช้ประโยคเงื่อนงำและบุพบทลี
ในความถี่สูง

๒.๕ การใช้สำนวนหรือโครงสร้างที่คุ้นกันและการใช้รูปปฏิเสธซ้อน
ปฏิเสธ

๓. ลักษณะทางสัทสัมพันธ์ (prosodic features) มีการใช้คู่เทียบของสัทสัมพันธ์ของ
หน่วยเสียง การซ้ำเสียง การสัมผัสอักษร การใช้คำคล้องจอง จังหวะ และจังหวะการออกเสียง

๔. ลักษณะในระดับปริจเฉท (discourse - level features) พบการเชื่อมโยง ๕
ประเภทตามชนิดของการเชื่อมโยงในงานของฮัลลiday และฮาซาน (Halliday & Hasan, 1976)
โดยพบการใช้การอ้างถึงแบบ anaphora และการเชื่อมโยงคำ (lexical cohesion) มากที่สุด
เนื่องจากภาษากฎหมายจะหลีกเลี่ยงการใช้คำสรรพนาม แต่จะกล่าวซ้ำคำนามเลย เพื่อป้องกัน
ความสับสน

คุณลักษณะภาษากฎหมายที่ดีควรมีการใช้ภาษาเท่าที่จำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย
(conciseness) และต้องมีความถูกต้อง เช่น ถูกต้องตามไวยากรณ์ (correctness) ในด้านคำศัพท์
และสำนวนในกฎหมายต้องมีความคงที่ เพื่อการตีความกระจ่างชัดไม่กำกวม (precision and
clarity) และในการร่างกฎหมายต้องมีรูปแบบตามแบบแผนของการร่างกฎหมายและมีเอกภาพ
(coherent) ด้วย (Mattila, 2006 : 101-102)

หลักการในการร่างกฎหมายของมองเตสกีเออ (ฌานินท์ ฌักวีเยร์, ๒๕๕๐: ๓๖-๓๗)

๑. ภาษากฎหมายนั้นสมควรมีลีลาที่ สั้น กระชับ และง่าย ภาษาที่ เพรศพริ้งเจิดฉาย
หรือถ้อยคำอันจูงใจต่าง ๆ เป็นเพียงผลความที่ทำลายคุณค่าของโวหารภาษากฎหมาย

๒. ศัพท์ที่เลือกใช้สมควรเป็นศัพท์ที่มีความหมายแน่นอนที่สุดเท่าที่จะทำได้ และ
มิใช่เป็นเพียงคำที่มีความหมายใกล้เคียง ทั้งนี้เพื่อที่จะละเว้นความเข้าใจแตกต่างกันให้มากที่สุด
เท่าที่จะทำได้

๓. กฎหมายนั้นสมควรบัญญัติถึงแต่เฉพาะเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ๆ และพึงละเว้นการ
บัญญัติกฎหมายในทำนองคำพังเพย หรือในทำนองตัวอย่างสมมติ

๔. กฎหมายนั้นไม่สมควรบัญญัติให้ย้อนก่อน เพราะกฎหมายเหล่านี้ จะใช้บังคับ
กับสามัญชนซึ่งมีสติปัญญาปานกลาง กฎหมายเหล่านี้ มิใช่เป็นแบบฝึกหัดในวิชาตรรกวิทยา แต่
เป็นเรื่องของเหตุผลธรรมดาสำหรับสามัญชน

๕. กฎหมายนั้นไม่สมควรบัญญัติหลักการใหญ่ให้ปะปนกับข้อยกเว้น ข้อจำกัด
หรือข้อใดต่าง ๆ เว้นแต่ในกรณีที่เป็นจริง ๆ เท่านั้น

๖. กฎหมายนั้นไม่สมควรจะบัญญัติในเชิงอภิปราย การให้เหตุผลรายละเอียดแห่งการบัญญัติกฎหมายนั้น ๆ ขึ้นเป็นเรื่องเสี่ยงภัยโดยแท้ เพราะการให้เหตุผลดังกล่าวย่อมเปิดช่องให้เกิดการโต้แย้งขึ้นได้

๗. เหนือสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น กฎหมายนั้นสมควรจะได้มีการพิจารณาโดยรอบคอบละเอียดและถี่ถ้วน และกฎหมายจำเป็นต้องมีไว้เพื่อประโยชน์แห่งการใช้บังคับจริง ๆ กฎหมายไม่สมควรมีบทบัญญัติอันขัดต่อเหตุผลธรรมดา ความเที่ยงธรรม และตามสภาพแห่งความเป็นไปในสังคม เพราะกฎหมายที่มีจุดอ่อนก็ดี กฎหมายที่ไม่จำเป็นก็ดี กฎหมายที่ปราศจากความเที่ยงธรรมก็ดี ย่อมทำให้ระบบกฎหมายทั้งระบบเสียไป และเป็นการบั่นทอนอำนาจของรัฐด้วย

การที่ภาษากฎหมายเป็นภาษาเฉพาะ เป็นที่เข้าถึงและเข้าใจยากของผู้ที่ไม่ได้อยู่ในแวดวงอาชีพที่เกี่ยวกับกฎหมาย จึงมีความพยายามที่จะปฏิรูปการเขียนภาษากฎหมายขึ้นใหม่ เช่นในกฎหมายที่ใช้ภาษาอังกฤษซึ่งมีการใช้ศัพท์เฉพาะและศัพท์โบราณ รวมถึงการใช้ประโยคมีความยาวและซับซ้อน อันเกิดจากข้อกำหนดเดิมว่า กฎหมายแต่ละมาตราต้องมีประโยคเดียวเท่านั้น โดยไม่มีเครื่องหมายวรรคตอนระหว่างประโยค (Williams, 2007: 33) ทำให้ประโยคมีโครงสร้างซับซ้อน และแต่ละประโยคประกอบด้วยคำจำนวนมาก เช่น ใน British Courts Act of 1971 ประโยคที่ยาวที่สุด มีคำอยู่ถึง ๑๗๕ คำ (Gustafsson, 1975: 56) ต่อมาเกิดการเคลื่อนไหวเพื่อปฏิรูปภาษากฎหมายให้เรียบง่าย และเข้าใจได้มากขึ้น มีงานวิจัยที่ศึกษาลักษณะและหน้าที่ของภาษากฎหมายอังกฤษ พบว่าปัจจัยที่ขัดขวางการปรับเปลี่ยนภาษากฎหมายให้เรียบง่ายขึ้นปัจจัยหนึ่งได้แก่ ปัจจัยทางสังคมและการเมืองการปกครอง ทั้งนี้เนื่องจากการบัญญัติกฎหมายกระทำโดยภาคการเมือง ซึ่งมีลักษณะของความต้องการประนีประนอม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย หรือเพื่อประโยชน์ของกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม ทำให้มีการจงใจร่างกฎหมายให้มีลักษณะคลุมเครือและกำกวม เช่น ในพระราชบัญญัติ “Homeowners’ Loan Act” ที่บัญญัติเพื่อให้อำนาจกับคณะกรรมการธนาคารในการให้สิทธิพิเศษการกู้ยืม (Charrow & Crandall, 1982: 182)

ท่ามกลางความเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปภาษากฎหมายให้เรียบง่ายขึ้น ก็มีเสียงคัดค้านจากนักกฎหมายบางกลุ่มที่เห็นความจำเป็นของการเป็นภาษาเฉพาะในวงการของภาษากฎหมาย นักกฎหมายบางกลุ่มเห็นว่า คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายมีความจำเป็นต้องคงไว้เพื่อความเข้าใจที่กระจ่างชัดคงตัวอย่าง การบัญญัติกฎหมายว่า “Child benefit shall not be payable in respect of a child over the age of 16 years.....” การใช้ “in respect of” ได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นการใช้คำที่ยาวโดยไม่จำเป็น และสามารถใช้ “to” หรือ “for” แทนได้ แต่ในความเป็นจริง จะทำให้ภาษาเกิดความกำกวม กล่าวคือ ถ้าใช้ “to” จะหมายความว่า เงินซึ่งจะจ่ายให้ผู้ปกครองจะต้อง

จ่ายให้เด็กแทน ถ้าใช้ “for” จะทำให้ความหมายเปลี่ยนไปว่า เป็นเงินที่ต้องใช้จ่ายเพื่อเด็กเท่านั้น (Bhatia, 1993 cited in Renkema, 2004: 260-261)

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ภาษากฎหมายไม่อาจทำหน้าที่ทั้งสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ภาษาเรียบง่าย และครอบคลุมกระจางชัดได้ในขณะเดียวกัน (waterproof and communicative) ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการปรับปรุงภาษากฎหมายประการหนึ่ง

๑.๒ ลักษณะเฉพาะของภาษากฎหมายไทย

เนื่องจากกฎหมายเป็นกฎข้อบังคับแก่คนทั่วไป เพื่อให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย ขณะเดียวกัน การเขียนกฎหมาย ก็ควรให้คนทั่วไปอ่านและเข้าใจได้ ภาษากฎหมายจึงมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากภาษาไทยทั่วไป

วิชา มหาคณ (๒๕๒๓: ๖๖-๖๗) ได้กล่าวถึงลักษณะของภาษากฎหมายว่า ต้องสั้นกะทัดรัด ได้ใจความ และต้องมีบทนิยามศัพท์ เพื่อช่วยในการตีความ คำในภาษากฎหมายมีความหมายแตกต่างจากภาษาธรรมดา เช่น คำว่า “ยา” ตามภาษากฎหมายจะวินิจฉัยตามความมุ่งหมายในการใช้ ถ้ามุ่งหมายจะให้ใช้วัตถุนั้นบำบัดรักษา และป้องกันโรคแล้ว ก็ต้องถือว่าเป็นยา ไม่ได้อยู่ที่ว่าวัตถุนั้นจะบำบัดรักษาและป้องกันโรคได้จริงหรือไม่ เป็นต้น และยังกล่าวถึงความแตกต่างของภาษากฎหมายไทยและภาษาธรรมดา โดยสรุปไว้ใน ๓ ประเด็น คือ

๑. ภาษากฎหมายต้องอาศัยข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ให้เห็นอย่างชัดเจนแล้ว แต่ภาษาธรรมดาอาจประกอบด้วยข้อเท็จจริงที่มีได้ถ้อยแถลง

๒. ภาษาของนักกฎหมายต้องแสดงความเป็นกลางและต้องให้เหตุผลในกฎหมายได้ละเอียดลึกซึ้ง แต่ภาษาของคนทั่วไปอาจคำนึงถึงผลเสียของประโยชน์มากกว่าความเป็นกลางและเหตุผลที่ถูกต้อง

๓. ภาษากฎหมายต้องมีหลักเกณฑ์และบรรทัดฐานแน่นอน แต่ภาษาธรรมดาอาจใช้หลักเกณฑ์อย่างกว้างๆ

คุณลักษณะของภาษากฎหมายไทยมีข้อพิจารณาเป็นพิเศษ ๔ ประการคือ การใช้ศัพท์กฎหมาย , คำที่มีความหมายจำเพาะ , สำนวนกฎหมาย , และโวหารกฎหมาย (ชานินทร์ กรีญ วิเชียร, ๒๕๕๐: ๘๔-๑๒๓) ดังนี้

๑. ศัพท์กฎหมาย (legal term)

ในภาษากฎหมายจะมีศัพท์ที่ใช้เฉพาะ และมีความหมายเฉพาะในทางกฎหมาย เช่น คำว่า “นิติกรรม” “กรรมสิทธิ์” “สิทธิเรียกร้อง” “บุริมสิทธิ์” “ทรัพย์สิน” เป็นต้น

๒. คำที่มีความหมายจำเพาะ (term of art/ words of art)

คำที่มีความหมายจำเพาะเป็นคำที่มีลักษณะพิเศษ มีความหมายไม่ตรงกับ ความหมายธรรมดา ข้อสังเกตสำหรับคำที่มีความหมายจำเพาะมี ๒ ประการ คือ การใช้คำโดย การนิยามศัพท์และการใช้คำโดยประเพณี เช่นคำว่า “ป่า” ที่ปรากฏในพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๕๕๔ มาตรา ๔ มีการกำหนดไว้ในแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกา ว่าจากจุดนั้นถึงจุดนั้นให้ถือว่าเป็นป่า แม้ในบริเวณดังกล่าวจะไม่ปรากฏว่ามีต้นไม้เลยแม้แต่ต้นเดียวก็ตาม เป็นการให้คำนิยามศัพท์ ส่วนตัวอย่างการใช้โดยประเพณีที่เห็นได้ชัดที่สุด ได้แก่ ศัพท์กฎหมาย “แก้ไขเพิ่มเติม” ซึ่งใช้เมื่อมี กฎหมายที่ออกมาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับที่ออกมาก่อนแล้ว มีความหมายว่ากฎหมายฉบับ หลังเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติของกฎหมายฉบับที่ออกมาบางส่วน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ อาจจะมีแต่ การแก้ไข ไม่มีการเพิ่มเติมเลย หรือกลับกันมีแต่การเพิ่มเติมไม่มีการแก้ไข หรือไม่มีทั้งการแก้ไข หรือเพิ่มเติมแต่เป็นเพียงการตัดข้อความออกบางส่วน ก็ยังคงต้องใช้ศัพท์กฎหมาย “แก้ไขเพิ่มเติม” อันมีความหมายจำเพาะอยู่นั่นเอง (ธานินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ, ๒๕๔๘: ๑๘๗)

๓. สำนวนกฎหมาย (idiomatic expressions)

สำนวนเป็นคำหรือวลีที่มีความหมายพิเศษ ซึ่งจะแปลตามตัวไม่ได้ ความหมาย สำนวนที่เป็นสำนวนกฎหมาย เช่นคำว่า “ดีอแฟง” “โจทก์ฟ้องแก้เกี่ยว” “อายุความ สะดุดหยุดลง” เป็นต้น

๔. ไวยากรณ์กฎหมาย หมายถึงท่วงทำนองในการเขียนซึ่งแตกต่างกันไปตามตัวบุคคล และความนิยมของถิ่นฐานและยุคสมัย (ธานินทร์ กรัยวิเชียร และอภิชน จันทรเสน, ๒๕๕๐: ๔๐) เกณฑ์สำหรับไวยากรณ์กฎหมายที่ดี มี ๖ ประการ ดังนี้ คือ

๔.๑ แจ่มชัด และรัดกุม สามารถสื่อความหมายได้ถูกต้องชัดเจนและถ้อยคำ หรือประโยคนั้นๆต้องมีความหมายเพียงประการเดียวไม่อาจตีความเป็นอย่างอื่นได้ ตัวอย่างเช่น ข้อบังคับของมหาวิทยาลัยว่า “นักศึกษาต้องใช้รองเท้าหุ้มส้นมีเชือกผูกสีดำ” อาจตีความว่ารองเท้า สีใดก็ได้แต่เชือกผูกต้องสีดำ ซึ่งเป็นการเขียนที่ไม่แจ่มชัดเป็นต้น

๔.๒ สั้นและกระชับ กล่าวคือสามารถเข้าใจได้ง่าย และทุกคำในประโยคต้อง มีความหมาย ถ้าตัดออกจะเสียความ ถ้าเพิ่มคำขึ้นก็ไม่ได้เพิ่มความ ตัวอย่างเช่น แบบของคำพิพากษา เดิมใช้ว่า “จึงพร้อมกันพิพากษาให้ยกฟ้องของ โจทก์เสีย” ต่อมาใช้ว่า “พิพากษายกฟ้อง” เป็นต้น

๔.๓ มีระเบียบของการใช้ถ้อยคำในภาษากฎหมายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หมายถึงในกฎหมายฉบับเดียวกัน เมื่อบัญญัติเรื่องเดียวกัน ควรใช้ถ้อยคำ หรือวลี เดียวกันโดย ตลอด เพื่อแสดงว่าเป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน เว้นแต่จะมีความมุ่งหมายให้มีความหมายต่างกัน

๔.๔ ใช้ถ้อยคำที่ปรากฏในตัวบทกฎหมาย ทั้งนี้เพราะการที่กฎหมายใช้ถ้อยคำใด กฎหมายย่อมมุ่งหมายจะบังคับในเรื่องนั้นๆ โดยเฉพาะ เช่นการเรียกชื่อกฎหมายลักษณะอาญาซึ่งมาตรา ๑ ในตัวกฎหมายบัญญัติให้เรียกว่า “กฎหมายลักษณะอาญา” แต่มักเรียกกันว่า “กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗” เป็นต้น (ชานินทร์ กรีวิเชียร, ๒๕๕๐: ๑๑๑)

๔.๕ สุภาพนุ่มนวล โดยที่ในเรื่องของกฎหมายมักเป็นเรื่องของข้อพิพาท การใช้ถ้อยคำรุนแรงอาจเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะในคำคู่ความ และการอภิปราย บางครั้งไม่มีคำหยาบคายแต่มีข้อความไม่สุภาพแฝงอยู่ เช่น การที่ศาลอุทธรณ์ไม่เชื่อว่าผู้ร้องจัดทรัพย์ที่มีอายุ ๑๕ ปี จะจับจองที่ดินได้ถึง ๖๐ ไร่และ ทนายได้เขียนคำฎีกาที่มีถ้อยคำเหน็บแนมผู้พิพากษาว่า “ท่านผู้พิพากษาอุทธรณ์ซึ่งไม่เคยทำอะไรทำสวน.. หรือเคยก็ได้แต่จ้างคนอื่นทำให้ท่าน...ท่านจึงเห็นว่าต้องฐานะร้ายรายเท่านั้นจึงจะทำได้” (ชานินทร์ กรีวิเชียร และอภิชน จันทรเสน, ๒๕๕๐: ๕๐) เป็นต้น

๔.๖ สามารถจูงใจผู้อ่านเห็นคล้อยตามได้ คุณลักษณะข้อนี้ไม่จำเป็นกับภาษาในตัวบทกฎหมายเพราะเป็นเรื่องของการสั่งหรือบังคับให้ปฏิบัติไม่ต้องมีเหตุผลประกอบ แต่กลับเป็นข้อสำคัญในภาษากฎหมายประเภทอื่น เช่น คำพิพากษา, คำคู่ความ เพราะทำให้ทุกฝ่ายหายข้องใจได้

โวหารที่ดีตามหลักทั้ง ๖ ประการนี้ เรียกว่าเป็นลีลาที่ กระชับ (crisp) แต่ถ้าต้องการเน้นเรื่องใดเป็นพิเศษ โวหารนั้นต้องมีลักษณะชัดและเฉียบคม (cutting edge) นั่นคือเมื่ออ่านแล้วรู้สึกว่าจะแจ่ม กระชับ และประทับใจในความคิดและถ้อยคำของผู้เขียน เช่น โวหารของศาสตราจารย์พระยาอรรถการีย์นิพนธ์เรื่องข้อวินิจฉัยในการถอนฟ้องของอัยการ เป็นต้น (ชานินทร์ กรีวิเชียร และอภิชน จันทรเสน, ๒๕๕๐: ๔๐-๕๔)

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์พิเศษชานินทร์ กรีวิเชียร (๒๕๕๐: ๖๕-๗๓) ยังได้ให้ข้อสังเกตถึงการใช้เครื่องหมายวรรคตอน และระบบตัวอักษรย่อในภาษากฎหมายจะทำให้ภาษาเป็นระบบและช่วยให้เข้าใจภาษาได้ง่ายขึ้น ลดปัญหาเรื่องความเข้าใจคลาดเคลื่อนไว้ด้วย

บทความเรื่อง “ภาษาไทยในกฎหมาย” ของ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ (๒๕๒๕: ๒-๑๕) ซึ่งกล่าวถึงคุณลักษณะภาษาของภาษากฎหมายไทย มีความคล้ายคลึงกับคุณลักษณะของภาษากฎหมายไทยที่กล่าวมาแล้ว ได้สรุปไว้ โดยเพิ่มรายละเอียดในบางประเด็นดังนี้

๑. การใช้ภาษาธรรมดา เมื่อต้องการให้เข้าใจความหมายที่ใช้กันโดยทั่วไป เช่น “พ่อค้า” คือ บุคคลที่ประกอบการค้าโดยทำการซื้อสินค้ามาแล้วขายไป เป็นปกติธุระ หรือถือตามความหมายในพจนานุกรม

๒. ภาษากฎหมายเป็นภาษาเทคนิค หรือภาษาเฉพาะ ที่ใช้และเข้าใจกันในวงการกฎหมาย คำบางคำ มีความหมายต่างจากความหมายที่เข้าใจกันทั่วไป

๓. ภาษากฎหมายต้องมีการนิยามศัพท์ เพื่อกำหนดความหมายของคำ เมื่อมีการใช้คำทั่วไปในความหมายพิเศษ

๔. ภาษาที่ไม่ชัดเจนในกฎหมาย ไม่ว่าจะเกิดจากการที่กฎหมายไม่อาจบัญญัติคำที่ทำให้เกิดความชัดเจนได้ หรืออาจตั้งใจไม่บัญญัติให้ชัดเจน ต้องตีความด้วยจารีตประเพณี สามัญสำนึก ความรับผิดชอบ และกาลเทศะประกอบกัน

๕. การใช้ศัพท์กฎหมายที่มาจากภาษาอื่น ให้ใช้คำทับศัพท์ แต่ถ้ามีคำในภาษาไทยที่มีความหมายใกล้เคียงกันที่สุดกับคำที่ยืมมา ก็ให้ใช้คำภาษาไทยนั้น

๖. การใช้ถ้อยคำสำนวนในกฎหมายไทย แม้จะมีความระมัดระวังอย่างดี แต่ก็ยังมีบางถ้อยคำสำนวน ที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนได้

๗. ภาษาถิ่น อาจมีผลทำให้เข้าใจผิด หรือเข้าใจไม่ตรงกันในเรื่องข้อเท็จจริงได้เช่นกัน

ในเรื่องการปรับปรุงการใช้ภาษากฎหมายไทยศาสตราจารย์พิเศษธานีทร์ กรีวิเชียร (๒๕๕๐: ๑๘๑-๑๘๒) ได้เสนอให้มีการปรับปรุงการใช้ภาษากฎหมายไทย ด้วยการรณรงค์เพื่อใช้ภาษาที่เรียบง่าย โดยเสนอข้อพิจารณาไว้ ๓ ประการ คือ ประการแรก การรณรงค์เพื่อใช้ภาษาไทยที่เรียบง่ายในภาษากฎหมายไทย ทำได้ง่าย ได้ผลดี และรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับภาษากฎหมายของอังกฤษ เพราะชาวอังกฤษเป็นผู้อนุรักษ์นิยม ไม่ยอมแปรเปลี่ยนสิ่งใดง่ายๆ อีกทั้งสำนวนโวหาร ศัพท์กฎหมาย และคำที่มีความหมายจำเพาะในกฎหมาย ศาลอังกฤษตีความไว้แล้ว และถือตามกันมาเป็นร้อยๆปี อุปสรรคอีกประการหนึ่ง ได้แก่ตัวบทกฎหมายเอง โดยหลักกฎหมายอังกฤษ มีความยุ่งยากและสลับซับซ้อน ภาษากฎหมายที่ใช้ จึงยุ่งยากและสลับซับซ้อนไปด้วย แต่ในภาษากฎหมายไทย ซึ่งเริ่มปฏิรูประบบกฎหมาย และภาษากฎหมาย ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้ปรับปรุงแก้ไขได้สะดวกและคล่องตัวกว่ามาก และระบบกฎหมายของไทยก็เข้าใจง่าย และไม่มีความสลับซับซ้อนมากอย่างของอังกฤษ ประการที่สอง การจัดประกวดให้รางวัลการใช้ภาษาเรียบง่าย ยอดเยี่ยมในกฎหมาย เช่น รางวัล “Crystal Mark” ของอังกฤษและ “Orwell Awards” ของอเมริกัน จะช่วยกระตุ้นนักกฎหมายให้พิถีพิถันในการร่างเอกสารทางกฎหมายมากขึ้น ส่วนการจัดรางวัลประเภท “ขอดย่ำแย่” (booby prizes) เช่น “The Golden Bull Awards” ของอังกฤษ และ “The Annual Doublespeak Awards” ของอเมริกัน ไทยไม่ควรนำมาใช้ เพราะไม่เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ ประการที่สาม โดยที่

ภาษากฎหมายไทยที่ร่างในสมัยปฏิรูประบบกฎหมายตามสากล ได้รับอิทธิพลจากภาษาอังกฤษในเรื่องวากยสัมพันธ์ และการจัดลำดับคำ ตลอดจนโวหาร ในการปรับปรุงการใช้ภาษากฎหมายไทย จึงควรนำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงภาษากฎหมายของประเทศต่างๆที่ร่างเป็นภาษาอังกฤษที่กล่าวไว้ในหนังสือภาษากฎหมายไทย (ชานินทร์ กรีวิเชียร, ๒๕๕๐) มาใช้ เช่น การปรับปรุงภาษากฎหมายของประเทศอังกฤษที่มีกระบวนการเพื่อการใช้ภาษาอังกฤษที่เรียบง่าย (Plain English Campaign) รวมถึงการใส่ใจกับการใช้เครื่องหมายวรรคตอนมากขึ้น เป็นต้น (ชานินทร์ กรีวิเชียร, ๒๕๕๐: ๑๗๑-๑๗๓)

๒. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย

ในส่วนนี้จะเป็ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายในส่วนของนิติศาสตร์เช่น การจัดลำดับของกฎหมาย การแบ่งตัวบทกฎหมาย และรายละเอียดอื่นๆ ดังนี้

๒.๑ ศักดิ์ของกฎหมาย (The Hierarchy of Laws) หมายถึง การจัดลำดับหรือฐานะความสูงต่ำของกฎหมาย กฎหมายที่อยู่ในลำดับต่ำกว่าจะจัดหรือแย้งกับกฎหมายที่อยู่ในลำดับสูงกว่าไม่ได้ ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.๒๔๗๕ ระบบกฎหมายไทยยังไม่ได้มีการจัดศักดิ์ของประมวลกฎหมายเช่นที่จัดอยู่ในปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และประกาศ ซึ่งเจ้าหน้าที่กรมร่างกฎหมายในขณะนั้น ได้กล่าวอ้างถึงในรายงานการประชุม ร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และบันทึกประกอบ (ทวี ฤกษ์จำนง, ๒๕๐๕: ๖๑๑-๖๑๒ อ้างถึงใน ชานินทร์ กรีวิเชียร, ๒๕๑๑: ๒๕) ไว้ว่า “มาจนบัดนี้ การเรียกขานชื่อพระราชกำหนดกฎหมายที่ออกโดยกระแสพระบรมราชโองการ ฤาโดยรับพระราชโองการซึ่งใ้ช้อยู่ในกรุงสยามนั้น มีอยู่ต่างกััน ดังจะเห็นได้จากชื่อกฎหมายไทยเก่าๆ ที่เรียกว่า พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา พระราชกำหนด ประกาศ ฯลฯ จึงเป็นการค่อนข้างยากที่จะอธิบายให้เหมาะสมว่า คำนั้นๆมีความหมายต่างกันอย่างไร ในทางวิชาการ รัฐบาลมีความประสงค์อยู่ว่า ในการภายหลัง ควรจะใช้ถ้อยคำที่ง่าย และสม่ำเสมอ ก็เมื่อได้เป็นมาแล้วแต่โบราณกาล จึงเห็นว่า เป็นการสมควรที่จะกำหนดลงไว้ว่า เมื่อใดได้พบพระราชกำหนดกฎหมายเก่า และจะได้เรียกขานชื่อไว้โดยเฉพาะประการใดก็ดี ก็ให้พึงถือว่า เป็นกฎหมายเช่นเดียวกัน แต่ต้องได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้บัญญัติขึ้น และประกาศใช้เป็นกฎหมาย จึงเห็นว่า บรรดาพระราชกำหนดกฎหมายที่ได้ออกโดยเรียกชื่อต่างๆกันนั้น ย่อมไม่ผิดกันอย่างไรในทางการ”

๒.๒ โครงสร้างตัวบทกฎหมาย

งานวิจัยของคริสโตเฟอร์ วิลเลียมส์ (Williams, 2007: 38-40) ซึ่งศึกษาโครงสร้างของตัวบทกฎหมาย (The Structure of Legal Text) ในกฎหมายอังกฤษ พบว่าโดยทั่วไป มีการแบ่งบทกฎหมายออกเป็น ๓ ส่วน คือ

๒.๒.๑ Preliminary provisions ประกอบด้วยส่วนที่เป็นชื่อของกฎหมายแบบยาว ซึ่งเรียกกันว่า long title และส่วนที่เรียกว่า preamble ซึ่งอาจเป็นความเบื้องต้น พระราชปรารภ หรือ อารัมภกถา จะเป็นส่วนที่บอกปริบทที่มาของกฎหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขต preamble เป็นส่วนที่อยู่ระหว่างชื่อกฎหมายกับตัวกฎหมาย (title and enacting terms)

๒.๒.๒ Principal provisions เป็นส่วนตัวบทกฎหมายบอกเนื้อหาสาระของกฎหมายที่จะบังคับใช้ (substantive provisions) ซึ่งอาจแบ่งย่อยเป็น ภาค ส่วน หมวด มาตรา

๒.๒.๓ Final provisions เป็นส่วนท้ายซึ่งอาจเป็นบทแก้ไขเพิ่มเติม หรือบทยกเลิกโดยมาตราใหม่

๒.๓ การจัดเรียงเรียงเนื้อความกฎหมาย

จาก หนังสือ คำแนะนำนักศึกษากฎหมาย (ธานินทร์ กรัยวิเชียร และอภิชน จันทรเสน, ๒๕๕๐: ๘๖-๘๘) มีการแบ่งบทบัญญัติของกฎหมายออกเป็น ๒ ระดับดังนี้

๒.๓.๑ การจัดหมวดหมู่ และกำหนดหัวข้อในแต่ละเรื่อง เพื่อความเป็นระบบ ในกรณีที่กฎหมายมีความยาวและยุ่งยาก เช่น ประมวลกฎหมายอาญาจะมีการจัดหมวดหมู่เป็นหลายชั้น โดยแบ่งเป็น ภาค ลักษณะ และ หมวด

๒.๓.๒ การจัดแบ่งหลักการหรือเรื่องราวต่างๆเป็น มาตรา ในกรณีที่ในแต่ละมาตรามีหลักการหรือรายละเอียดแยกย่อยลงไปอีกมีการจัดแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ คือการจัดแบ่งเป็นวรรค เรียก วรรคหนึ่ง วรรคสอง และการจัดแบ่งเป็นตัวเลขในวงเล็บ (๑), (๒) เรียกว่า อนุมาตรา เช่น อนุมาตราหนึ่ง หรือ วงเล็บหนึ่ง และ กรณีที่มีหลักการแยกย่อยจากอนุมาตราจะแยกย่อยเป็น (ก), (ข) เรียกว่า วงเล็บ เช่น วงเล็บก

หยุด แสงอุทัย (๒๕๒๓: ๑๐-๑๑) กล่าวถึงโครงสร้างของกฎหมายใน “การร่างกฎหมายที่กล่าวถึงองค์ประกอบของตัวกฎหมายและการจัดเรียงเรียงเนื้อความกฎหมาย” โดยให้หลักเกณฑ์ว่า

การใช้ข้อความสั้น ได้จะดีกว่าการใช้ข้อความยาว และถ้ากฎหมายนั้นยาวมาก ก็ต้องแบ่งออกเป็นบรรพ ส่วน หมวด และมาตรา หลักเกณฑ์การแบ่งร่างกฎหมายออกเป็นบรรพ ส่วน และ หมวด คือ เอาเรื่องเดียวกันไว้ในหมวดเดียวกัน การเรียงลำดับบรรพ ส่วน หรือหมวด ก็ให้เรียงตามลำดับเวลาของเรื่อง หรือตามความเหมาะสม โดยยึดหลักว่าให้ค้นหาง่ายและเข้าใจง่าย สำหรับมาตราต่างๆ เวลาเขียนข้อความแต่ละมาตราต้องเรียงถ้อยคำตามลำดับได้แก่ กรณีที่จะใช้มาตรา เงื่อนไขที่จะใช้ ประธาน และการกระทำ

๒.๔ การสอดแทรกเนื้อความที่แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายในภายหลัง

การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ใช้ระบบการนับในภาษาบาลีและสันสกฤตที่เรียกว่า “สังขยาคุณศัพท์” ใช้เมื่อต้องการแทรกข้อความใหม่เข้าไปในหมวดหมู่เป็นบทใหม่หรือมาตราใหม่ระหว่างบทบัญญัติที่มีอยู่แล้วเรียกว่า “การสอดใส่” โดยเรียกข้อความใหม่ตามหมายเลขหมวดหมู่ บท หรือ มาตราของบทบัญญัติเดิมแล้วต่อท้ายด้วยคำว่า “ทวิ” “ตรี” “จัตวา” ตามลำดับ (ชานินทร์ กรีวิเชียร และอภิชน จันทรเสน, ๒๕๕๐: ๕๓-๕๔) “สังขยาคุณศัพท์” มีลำดับ ดังนี้

คำบอก ลำดับเลขที่	ที่มาของคำ	คำอ่านของคำที่ใช้	ความ หมาย	ตัวอย่างการใช้
ทวิ	คำบาลี	/ทะ-วิ/	สอง	"มาตรา ๑๒๓ ทวิ ให้มี..."
ตรี	สันสกฤต	/ตุรี/	สาม	"มาตรา ๑๒๓ ทรี ให้มี..."
จัตวา	สันสกฤต	/จัต-ตะ-วา/	สี่	"มาตรา ๑๒๓ จัตวา ให้มี..."
เบญจ	บาลี	/เบ็น-จะ/	ห้า	"มาตรา ๑๒๓ เบญจ ให้มี..."

คำบอก ลำดับเลขที่	ที่มาของคำ	คำอ่านของคำที่ใช้	ความ หมาย	ตัวอย่างการใช้
ณ	บาลี	/ณะ/	หก	"มาตรา ๑๒๑ ณ ให้มี..."
ตัด	บาลี	/ตัด-ตะ/	เจ็ด	"มาตรา ๑๒๑ ตัด ให้มี..."
อัญ	บาลี	/อค์-ณะ/	แปด	"มาตรา ๑๒๑ อัญ ให้มี..."
นว	บาลี	/นะ-วะ/	เก้า	"มาตรา ๑๒๑ นว ให้มี..."
ทศ	สันสกฤต	/ทะ-สะ/	สิบ	"มาตรา ๑๒๑ ทศ ให้มี..."
เอกาทศ	สันสกฤต	/เอ-กา-ทะ-สะ/	สิบเอ็ด	"มาตรา ๑๒๑ เอกาทศ ให้มี..."
ทวาทศ	สันสกฤต	/ทะ-วา-ทะ-สะ/	สิบสอง	"มาตรา ๑๒๑ ทวาทศ ให้มี..."
เตรส	บาลี	/เต-ระ-สะ/	สิบสาม	"มาตรา ๑๒๑ เตรส ให้มี..."
จตุทศ	สันสกฤต	/จะ-ตุ-ทะ-สะ/	สิบสี่	"มาตรา ๑๒๑ จตุทศ ให้มี..."
ปันรศ	บาลี	/ป็น-นะ-ระ-สะ/	สิบห้า	"มาตรา ๑๒๑ ปันรศ ให้มี..."

คำบอก ลำดับเลขที่	ที่มาของคำ	คำอ่านของคำที่ใช้	ความ หมาย	ตัวอย่างการใช้
โสฬส	บาลี	/โส-ละ-สะ/	สิบหก	"มาตรา ๑๒๑ โสฬส ให้มี..."
สัตตตส	บาลี	/สัต-ตะ-ระ-สะ/	สิบเจ็ด	"มาตรา ๑๒๑ สัตตตส ให้มี..."
อัฐวารส	บาลี	/อัฐ-ธา-ระ-สะ/	สิบแปด	"มาตรา ๑๒๑ อัฐวารส ให้มี..."
เอญวีสติ	บาลี	/เอ-ญน-นะ-วีค- สะ-ติ/	สิบเก้า	"มาตรา ๑๒๑ เอญวีสติ ให้มี..."

(สุจิตรา กลิ่นเกษร, ๒๕๔๐: ๒-๔)

ในปีพ.ศ.๒๕๔๓ คณะกรรมการกฤษฎีกา(คณะพิเศษ)ได้นำระบบตัวเลขมาใช้ เนื่องจากมีการเพิ่มมาตราจำนวนมากจนระบบการนับในภาษาบาลีและสันสกฤตไม่เพียงพอ จึงได้เปลี่ยนจากการใช้สังขยาคุณศัพท์มาเป็นเครื่องหมาย / แล้วตามด้วยตัวเลข เช่น มาตราทวิเป็นมาตรา.../๑ แทน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ๒๕๕๑: ๓๑๕-๓๒๐) โดยมีแนวทางในการปรับเปลี่ยนดังนี้

๑. ในกรณีที่กฎหมายใด ยังไม่เคยมีการเพิ่มมาตราขึ้นใหม่ในระหว่างมาตราเดิม ให้ใช้เป็นระบบตัวเลข คือ มาตรา.../๑, มาตรา.../๒ ต่อเนื่องกันไป

๒. ในกรณีที่กฎหมายใดมีการเพิ่มมาตราขึ้นใหม่ไว้แล้วตามแบบสันสกฤต ถ้าต้องการเพิ่มมาตราใหม่ต่อเนื่องจากมาตราอื่นที่มีใช้มาตราที่เพิ่มไว้เดิม มาตราที่เพิ่มใหม่นั้นให้ใช้ระบบตัวเลข เช่น เดิมมีมาตรา ๕ ทวิ มาตรา ๕ ตริ และมาตรา ๕ จัตวา ต่อมาต้องการเพิ่มมาตรา

ใหม่ในระหว่างมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ ซึ่งยังไม่มีมาตราเพิ่มเติมมาก่อน ให้ใช้เป็น มาตรา ๑๐/๑, มาตรา ๑๐/๒ ต่อเนื่องกันไป ทั้งนี้เพื่อปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบใหม่ให้เร็วขึ้น

๓. ถ้ามีการยกเลิกมาตรา และแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ ให้เปลี่ยนไปใช้ระบบตัวเลขแทนทั้งหมด

๔. ในกรณีที่มีการเพิ่มมาตราขึ้นใหม่ไว้แล้ว โดยใช้แบบภาษาสันสกฤต ถ้าต้องเพิ่มมาตราใหม่อีก โดยเป็นมาตราต่อเนื่อง ให้ใช้ระบบภาษาสันสกฤตต่อเนื่องกันไป เช่น เดิมมีมาตรา ๕ ทวิ มาตรา ๕ ตริ ให้เพิ่มต่อเป็น มาตรา ๕ จัตวา

๓. ความเป็นมาของภาษากฎหมายไทยและปัจจัยแห่งความเปลี่ยนแปลง

๓.๑ ความเป็นมาของภาษากฎหมายไทย

ภาษากฎหมายไทยมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ภาษากฎหมายที่นับว่าเก่าแก่ที่สุดที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ “ศิลาจารึก กฎหมายลักษณะโจร” จารึกอยู่ในศิลาจารึกหลักที่ ๓๘ ตามคำอ้างอิงจากอาจารย์มหาอำ ทองคำวรรณ (วิชา มหาคุณ, ๒๕๔๕: ๗๒)

ศาสตราจารย์พิเศษธานินทร์ กรีวิเชียร (๒๕๕๐) ได้ศึกษาลักษณะภาษากฎหมายไทยรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่เกิดขึ้นจากสมัยสุโขทัยจนถึงสมัยการปฏิรูปกฎหมายในรัชกาลที่ ๕ พบว่า ภาษากฎหมายสมัยสุโขทัยนิยมใช้สำนวนการเขียนอย่างง่าย ๆ สั้น ๆ ใช้คำไทยแท้เป็นส่วนมาก ไม่มีการใช้คำราชาศัพท์ ประโยคส่วนมากมีลักษณะเป็นเอกรรพประโยค ทั้งนี้เพราะสังคมในสมัยสุโขทัยไม่ซับซ้อน การปกครองอยู่ในลักษณะพ่อปกครองลูก ภาษากฎหมายในสมัยนี้จึงมีลักษณะเหมือนข้อบังคับในครอบครัว นั่นคือ มีลักษณะเข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน (พัชรินทร์ เปี่ยมสมบุญ, ๒๕๑๗: ๕-๖) ตัวอย่างเช่น

หลักศิลาจารึก หลักที่ ๑ ด้านที่ ๑ เรื่องการค้าขาย

“.....เมื่อชั่วพ่อขุนรามคำแหง เมืองสุโขทัยนี้ดี เจ้าเมืองบเอาจกอบในไพร่ลู่ทาง.... ไครจกไครค้ำม้าค้ำ ไครจกไครค้ำเงื่อนค้ำทองค้ำ ไพร่ฟ้าหน้าใส”

หลักศิลาจารึก หลักที่ ๑ ด้านที่ ๒ เป็นการบัญญัติคุ้มครองสิทธิในที่ดิน

“.....สร้างป่าหมาก ป่าพลู ทัวเมืองนี้ทุกแห่ง..... ไครสร้างได้ไว้แก่มั่น”

(ขุนประเสริฐมาตรา, ๒๕๐๗: ๑๐๖ อ้างถึงใน พัชรินทร์ เปี่ยมสมบุญ, ๒๕๑๗: ๕)

ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ภาษากฎหมายเริ่มมีลักษณะคล้ายวรรณคดีชั้นสูง มีลักษณะเป็นบทร้อยกรองที่เป็นคำคล้องจอง มีการใช้คำพ้องเพื่อย กล่าวความซ้ำ และมีคำศัพท์สิทธิ์ รวมถึงคำราชาศัพท์ปรากฏอยู่จำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายดูเป็นของศักดิ์สิทธิ์เฉพาะเจ้านาย และขุนนางชั้นสูงตามความเชื่อว่าพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพซึ่งเป็นอิทธิพลที่ได้มาจากฮินดู ผ่านมาทางมอญ (พัชรินทร์ เปี่ยมสมบูรณ์, ๒๕๑๗: ๑๔) ตัวอย่างภาษากฎหมายในสมัยนี้ เช่น

ในพระไอยการลักพาถูกเมียท่าน สมัยรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑

“.....จึงสมเด็จพระบรมพิตรพระพุทธิเจ้าอยู่หัว เสด็จภูคดากฤตยาในเจดีย์.....มีพระราชโองการพิพากษาด้วยพฤตมาตราขมลตรีทั้งหลายว่า .....สูงจะบังคับให้ผู้ใดไปเอาเมียแก่ผู้ขาย ลีซังยาก...” (พระวรภักดีพิบูลย์, ๒๔๕๕: ๓๐ อ้างถึงใน พัทธินทร์ เปี่ยมสมบูรณ์, ๒๕๑๗: ๑๔)

กฎหมายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นยังคงเป็นการรวบรวมกฎหมายจากสมัยอยุธยา โดยประมวลขึ้นเป็นกฎหมายให้ชื่อ กฎหมายตราสามดวง

ภาษากฎหมายไทยได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้างในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงแม้จะเป็นการปกครองที่สืบเนื่องต่อกันมาในสังคมเดียวกันก็ตาม แต่ในช่วงระยะเวลาี้ เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมาก อันได้แก่ อิทธิพลของต่างประเทศที่เข้ามามีบทบาทต่อคนในสังคมนับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงรับความเจริญทางตะวันตกเข้ามาเพื่อพัฒนาประเทศ อิทธิพลของชาติตะวันตกในครั้งนั้นส่งผลกระทบต่อความคิดแก่คนในสังคมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าสำนวนโวหารทางภาษากฎหมายจะเป็นไปในทำนองเดียวกันกับภาษากฎหมายในสมัยอยุธยาแต่ก็ มีการปรับเปลี่ยนในลีลาการเขียนและการกำหนดกฎหมาย ความคิดทางด้านกฎหมายได้เปลี่ยนแปลงไปมากในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ เช่น เรื่องสิทธิของสตรีมีมากกว่าเดิม คือ สามีจะขายภรรยาไม่ได้ถ้าภรรยาไม่ยินยอม เป็นต้น ลักษณะภาษากฎหมายในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่เด่นชัดมากคือ ถ้อยความในส่วนที่เป็นบทบังคับของกฎหมายจะสั้น แต่เน้นการขยายความในส่วนเหตุผลของความจำเป็นในการออกกฎหมาย เนื่องจากมีพระราชประสงค์จะให้คนทั่วไปอ่านได้เข้าใจ เช่นในการจัดเก็บภาษีอากร ก็ทรงอธิบายความจำเป็นของรัฐที่จะต้องจัดเก็บไว้ ดังความตอนหนึ่งว่า

“.....ก็ภาษีอากรต่างๆซึ่งเรียกเป็นส่วนหลวงตามพิภคที่ควร ๑๐ ลดบ้าง ๑๒ ลดบ้าง...ถ้าจะให้ยกเลิกเสียหมดตามประสงค์ของท่านทั้งปวง ก็จะได้สิ่งใดมาจับจ่ายทะนุบำรุงในการแผ่นดินเล่า มิใช่ว่ามีราชฤทธิ์จะทรงอธิษฐานให้ฝนแก้วเจ็ดประการตกลงมาเต็มบ้านเต็มเมือง...”

(ประชุมประกาศรัชกาลที่ ๔: ๓๕๔ อ้างถึงใน ชงทอง จันทรางศุ, ๒๕๑๕: ๗๔-๗๕)

ภาษากฎหมายในสมัยนี้ จะเห็นการเปลี่ยนแปลงจากสำนวนโวหารและถ้อยคำอย่างโบราณแท้ มาเป็นภาษาเรียบง่ายที่ประชาชนทั่วไปเข้าใจได้มากขึ้น

ภาษากฎหมายมีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ในช่วงรัชสมัยรัชกาลที่ ๕ เนื่องจากมีการปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลไทย ทำให้มีการปฏิรูปภาษากฎหมายตามไปด้วย เมื่อประเทศไทยเปลี่ยนแปลงมาใช้ระบบกฎหมายของประเทศยุโรป จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงโวหารสำนวน ตลอดจนถ้อยคำในภาษาจากลักษณะวรรณคดีมาเป็นลักษณะวิชาการ ซึ่งจะเห็นลักษณะดังกล่าวนี้ได้จากกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งเป็นประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของไทยเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ ประกาศใช้เมื่อ ๒๒ กันยายน ๒๔๕๑ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๔๕๒ มีตัวบทมาตราทั้งสิ้น ๓๔๐ มาตรา ภาษากฎหมายไทยที่ปฏิรูปใหม่แล้วนี้ มีคุณสมบัติใหม่คือ เป็นภาษาที่อาศัยทั้งหลักวิชากฎหมายและศิลปะในทางอักษรศาสตร์ประกอบกัน เพื่อให้มีความง่าย ชัดเจน กระชับรัดกุมที่เข้าใจแก่บุคคลทั่วไป ภาษากฎหมายในสมัยนี้ได้รับอิทธิพลจากภาษาอังกฤษ เนื่องจากเขียนฉบับร่างเป็นภาษาอังกฤษก่อนแล้วจึงค่อยแปลเป็นไทยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ภาษาอย่างมากในเรื่องวากยสัมพันธ์ หรือการผูกประโยคและการจัดลำดับคำ (syntax) และโวหาร (style) ภาษาอังกฤษที่นำมาใช้ในฉบับกฎหมายไทยในการร่างกฎหมายลักษณะอาญานี้ไม่ใช่กฎหมายภาษาอังกฤษ (legal English) แบบที่ใช้ในระบบกฎหมายอังกฤษ หากแต่เป็นภาษาอังกฤษที่เทียบได้กับภาษาอังกฤษแบบ Queen's English แต่มีความแตกต่างเล็กน้อยซึ่งศาสตราจารย์พิเศษชานินทร์ กรัยวิเชียร ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่าน่าจะจัดว่าเป็นภาษาอังกฤษแบบที่ใช้ในวงวิชาการที่เรียกว่า technical English หรือ functional English นั่นคือมีลักษณะสั้น กระชับรัดกุม ชัดเจน และมีความหมายแน่นอนและตรงตามจุดประสงค์ ดังนี้

“ เมื่อพิจารณาตัวบทกฎหมายลักษณะอาญาก็ดี, ตัวบทประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ดี, จะเห็นได้ชัดเจนว่า, ภาษาอังกฤษที่ใช้นั้น หาใช่ภาษาตัวบทกฎหมายของอังกฤษ, หรือภาษาของคำพิพากษาศาลอังกฤษดังได้กล่าวไว้ในตอนต้นไม่, หากแต่เป็นภาษาอังกฤษอีกประเภทหนึ่ง, ถ้าจะเทียบกับภาษาตัวบทกฎหมายของอังกฤษแล้ว น่าจะใกล้เคียงกับภาษากฎหมายที่ใช้ใน The Sale of Goods Act, 1893, มาก, แต่ความสละสลวยในเชิงภาษาเห็นจะสู้ The Sale of Goods Act, 1893, ไม่ได้. ภาษาอังกฤษที่ใช้ในฉบับกฎหมายของไทยนั้นน่าจะเทียบได้ใกล้เคียงกับภาษาอังกฤษที่เรียกว่า “ควีนส อิงลิช” (Queen's English) อันเป็นภาษามาตรฐาน, แต่ก็ยังมีส่วนแตกต่างกันอยู่บ้าง กล่าวคือ, ควีนส อิงลิชนั้น ยังถือเอาความไพเราะ, และความนุ่มนวลของภาษาเป็นคุณลักษณะสำคัญ

ด้วย, แต่ภาษาอังกฤษที่ใช้ในตัวบทกฎหมายของเราไม่มี, และไม่จำเป็นต้องมี
คุณลักษณะดังกล่าวนั้นเลยด้วย. ผู้เขียนมีความเห็นส่วนตัวว่า, น่าจะจัด
ภาษาอังกฤษในตัวบทกฎหมายไทยเข้าประเภทภาษาอังกฤษที่เรียกว่า, “ฟังก์ชัน
เนล อิงลิช” (Functional English) ได้ดี, ฟังก์ชันเนล อิงลิช มีคุณลักษณะสำคัญคือ
: สั้น, กะทัดรัด, ชัดเจน, และมีความหมายอันแน่นอน. ภาษาประเภทนี้นิยมใช้
ในภาษาทางวิชาการ เพื่อแสดงข้อเท็จจริง, เหตุผล, และอธิบายหลักทาง
วิชาการ.” (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, ๒๕๕๐: ๔๑-๔๒)

อิทธิพลของภาษาอังกฤษแบบ technical English หรือ functional English นี้มีต่อ
เรื่อยมาจนถึงภาษากฎหมายในปัจจุบันอีกด้วย^๑ (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, ๒๕๕๐: ๔๑)

การเปลี่ยนแปลงในภาษากฎหมายเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งในรัชสมัยรัชกาลที่ ๗
สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ไปเป็นระบอบ
ประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (constitutional monarchy) มีแนวคิดใหม่ๆ
เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ และเสรีภาพ ของประชาชนและความเสมอภาคเกิดขึ้น ทำให้มีการร่าง
กฎหมายใหม่ หรือ แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายขึ้นเช่นประมวลกฎหมายอาญาซึ่งประกาศใช้ พ.ศ.
๒๔๘๕ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๐๐ จนถึงปัจจุบัน

ภาษาในกฎหมายที่ร่างหรือแก้ไขเพิ่มเติม ช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
จึงมีลักษณะการใช้คำ หรือ โครงสร้างที่เปลี่ยนไป ตามแนวคิดประชาธิปไตยที่เปลี่ยนแปลงไปจาก
ภาษาในประมวลกฎหมายของไทยที่ใช้มาแต่อดีต

๑.๒ ปัจจัยแห่งความเปลี่ยนแปลงของภาษากฎหมายไทย

การเปลี่ยนแปลงภาษาในประมวลกฎหมายของไทยอาจเกิดจากปัจจัยต่างๆ เช่น
ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยจากระบบกฎหมาย ปัจจัยจากระบบการปกครอง อิทธิพลจาก
ภาษาต่างประเทศ และอิทธิพลจากการยืม ดังนี้

^๑ ในเรื่องภาษากฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญานี้ ผู้วิจัยพบว่า หลังจากงานวิจัยนี้สำเร็จแล้ว ได้มีบทความเรื่อง “ภาษา
กฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๗” โดย ธงทอง จันทรางศุ เลขานุการสภาการศึกษาและอดีตคณบดี
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้อภิปรายถึงลักษณะของภาษากฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญา และเปรียบเทียบ
ภาษาในกฎหมายลักษณะอาญากับภาษากฎหมายยุคก่อนกฎหมายลักษณะอาญา และประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน ใน
วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับพิเศษ จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสสัปดาห์วันมงคลฉลองอายุ ๗
รอบนักษัตร ศาสตราจารย์พิเศษ ธานินทร์ กรัยวิเชียร (ธงทอง จันทรางศุ, ๒๕๕๔ : ๖๗-๑๑๕) ผู้สนใจสามารถศึกษาเพิ่มเติม
จากบทความนี้ได้

๓.๒.๑ ปัจจัยทางสังคม

สังคมในแต่ละยุคสมัยที่มีการร่างกฎหมายบังคับใช้ มีความแตกต่างกัน มากบ้างน้อยบ้าง ในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และระบบการศึกษา ภาษาซึ่งเป็นถ้อยคำสำนวนที่ปรากฏใช้อยู่ในกฎหมายในแต่ละสมัยจึงมีความแตกต่างกัน นั่นคือ แนวความคิด ความเชื่อ และวิถีชีวิตของคนในสังคม ย่อมมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาในทุกรูปแบบ รวมถึงภาษากฎหมายด้วย ปัจจัยทางสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาษาในกฎหมาย ได้แก่ การ สูญศัพท์ และการเพิ่มศัพท์

จากการที่ความเชื่อหรือความคิด (concept) เกี่ยวกับเรื่องที่ใช้คำศัพท์นั้น อธิบาย ได้หมดไปจากสังคม คำซึ่งใช้เพื่อสื่อความคิดนั้นก็หมดไปด้วย ตัวอย่างเช่น จารีต ประเพณีเดิมมีความเคร่งครัด และข้อห้ามในเรื่องความสัมพันธ์ชู้สาวมาก แต่ในสังคมสมัยต่อมา ซึ่งเป็นสังคมที่กว้างขึ้น ความคิดในเรื่องนี้ ค่อยๆลดความเคร่งครัดลง จึงพบว่า คำเกี่ยวกับเรื่องชู้สาวในภาษากฎหมายเก่า จะมีมากกว่าในภาษากฎหมายสมัยต่อมาซึ่งลดน้อยลง ตามลำดับ คำที่ใช้อ้างอิงเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงหายไป (ชานินทร์ กรัยวิเชียร, ๒๕๕๐: ๒๒) ตัวอย่างเช่น

จำโนท หมายถึง ชายที่ลอบได้เสียดกับหญิงคู่มั้นของชายอื่น

ชู้เหนือผี หมายถึง ชายที่ลอบได้เสียดกับหญิงที่ผัวตาย

ชู้เหนือผัว หมายถึง ชายที่ลอบได้เสียดกับเมียผู้อื่น

นมตอกพร่อง หมายถึง หญิงที่เสียดความบริสุทธิ์ให้แก่ชายแล้ว

นอกจากนี้ คำศัพท์โบราณที่เป็นภาษาที่เข้าใจยาก และคนส่วนมากไม่รู้ความหมายก็ สูญหายไปด้วย เช่น

ขมายุมแปลง หมายถึง เครื่องสักการะที่ชายนำไปให้พ่อแม่ผู้หญิง

สังขริกบัญญัติ หมายถึง เครื่องจองจำ เช่น โซ่ตรวน

ประบัดสิน หมายถึง ไม่ชำระหนี้

สารโจร หมายถึง ลักทรัพย์อันเป็นแก่นสาร

ราวีพิราม หมายถึง รบกวานหรือเบียดเบียน

(ชานินทร์ กรัยวิเชียร, ๒๕๕๐: ๒๒; วิชา มหาคุณ, ๒๕๔๕: ๗๒-๗๔)

การเพิ่มศัพท์นั้น เกิดจากการสร้างศัพท์ หรือการยืม เพื่อใช้อ้างถึง เมื่อมี ความคิดใหม่ๆ เกิดขึ้นในสังคม เช่นคำว่า “การสมรสซ้อน” ปรากฏขึ้นในกฎหมายใหม่เมื่อชาย หญิงมีความเท่าเทียมกันในสังคมที่มีค่านิยมแบบผัวเดียวเมียเดียว (ดุลยการ์ณ วรรณแสง, ๒๕๓๗: ๕๒) เป็นต้น

๓.๒.๒ ปัจจัยทางกฎหมาย

การปฏิรูปกฎหมายในช่วงรัชสมัยรัชกาลที่๕ มีการเปลี่ยนแปลงระบอบกฎหมายใหม่ ให้มีความทันสมัยและเป็นสากลขึ้น และแนวคิดทางกฎหมายใหม่ๆ ทำให้เกิด การสูญเสีย เนื่องจาก การเปลี่ยนข้อบังคับใหม่ในกฎหมาย และ การยกเลิกบทลงโทษที่รุนแรงและดูป่าเถื่อน ทำให้ถ้อยคำที่รุนแรงในกฎหมายเดิมได้รับการยกเลิกไปด้วย เช่น การยกเลิกคำเรียกจำเลยว่า “อ้าย” “อี” เมื่อร่างกฎหมายลักษณะอาญา และต่อมายกเลิกคำสรรพนาม “มัน” ในประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น คำศัพท์ที่ใช้กับโทษรุนแรงหายไป เช่น โขย ตะเวนบก ตะเวนน้ำ ตัดนิ้วมือ ตัดศีรษะ ตัวอย่างเช่น ในมาตรา ๓๒ แห่งกฎหมายลักษณะวิวาทในกฎหมายตราสามดวงบัญญัติโทษผู้ที่ทำร้ายร่างกายบุพการีว่าจะต้องถูก “โขย ๓ ครั้ง ตะเวนบก ๓ วัน ตะเวนน้ำ ๓ วัน แล้วให้ตัดนิ้วมือทั้ง ๒ มือ แล้วจึงปล่อยตัวลงแพให้ลอยไป” (ยอร์ช ปาคูซ์, ๒๕๔๖: ๒๔) หรือสำนวน “ให้ฆ่าเสียสิ้นทั้งโคต” ก็หายไปเนื่องจากไม่มีโทษเช่นนี้ในกฎหมายใหม่ ดังที่เคยบัญญัติไว้ในกฎหมายตราสามดวง เช่นใน มาตรา ๔ “...ทำกระบล ประทุษร้าย ต่อรบพุ่งเมืองท่าน ทำดังนั้น ท่านว่าโทษหนัก ให้ฆ่าเสียสิ้นทั้งโคต” (ธงทอง จันทรางศุ, ๒๕๓๕: ๒๑๑)

การยกเลิกคำระบุประเภทภรรยา ในกฎหมายตราสามดวง ที่ระบุไว้ว่าหญิงที่ชายได้มาในลักษณะไหน จะเรียกว่าเมียประเภทใด เช่น เมียกลางเมือง คือหญิงที่บิดามารดาขอให้เป็นภรรยาชาย, เมียกลางนอก คือ เมียที่เป็นอนุภรรยาออกจากเมียกลางเมือง, เมียกลางทาสี คือ เมียที่ชายช่วยเหลือไถ่ตัวมาได้ จึงกล่าวได้ว่า ชายไทยในสมัยนั้น อาจจะมีภรรยาได้ถึง ๓ ประเภท และแต่ละประเภทอาจมีกี่คนก็ได้ ส่วนในกฎหมายสมัยปฏิรูปกฎหมายจะใช้คำกลางๆ ว่า “ภรรยา” โดยไม่ได้แยกประเภทว่าเป็นภรรยาแบบใด ทั้งนี้เป็นเพราะกฎหมายสมัยใหม่กำหนดให้ชายมีภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมายได้เพียงหนึ่งคนเท่านั้น

การกลายความหมายของศัพท์ เป็นการเปลี่ยนแปลงทางความหมายโดยใช้รูปศัพท์เดียวกันแต่มีความหมายต่างกันตามสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัย เช่น ศัพท์ “การสมรส” มีการกลายความหมายไป ในกฎหมายตราสามดวง หมายถึงการที่หญิงสาวที่อยู่กินและใช้ชีวิตร่วมกับชาย โดยชายเลี้ยงดูให้อยู่ร่วมบ้านเรือนตลอดจนยกย่องเชิดหน้าชูตาโดยเปิดเผยดังตัวอย่าง เช่น “หญิงไทยสมรสด้วยชายทาสท่านเกิดลูก (๗, ๘) คนก็ดี ให้ปันแก่เจ้าคน ๑ ที่ปรากฏในกรณีนี้ ค้นคำในกฎหมายตราสามดวง เล่ม ๕, ๒๕๓๓, น.๓๐๑๓ ส่วนในกฎหมายใหม่ บัญญัติในมาตรา ๑๔๔๘ ว่าการสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว ในกรณีที่มิเหตุอันสมควร ศาลจะอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้ (อุลยการณ์ กรณท์แสง, ๒๕๓๗: ๑๔๔)

การเพิ่มศัพท์ เกิดจากการเพิ่มข้อบังคับในกฎหมาย (กอบพร จันทนาคร, ๒๕๓๐: ๓๗-๓๘) เช่น “ทะเบียนสมรส” ได้รับการบัญญัติเพิ่มในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในมาตรา ๑๔๖๑ ว่า “การสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ จะมีได้เฉพาะเมื่อได้จดทะเบียนสมรสแล้วเท่านั้น” แต่ในกฎหมายเก่าเช่น กฎหมายตราสามดวง จะใช้แสดงด้วยถ้อยคำสำนวนว่าเป็นสามีภรรยา กัน เช่น “เลี้ยงดูอยู่กินด้วยกันโดยฉันผัวเมีย, ทำเลี้ยงกันโดยฉันผัวฉันเมีย, อยู่กินเป็นผัวเมียกัน”

๓.๒.๓ ปัจจัยจากระบบการปกครอง

ภาษากฎหมายที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุง หรือร่างขึ้นใหม่ในช่วงหลัง สมัยการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (absolute monarchy) มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย (democracy) มีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น ส่วนที่เกี่ยวกับคู่ความในคดีอาญาในศาล ในยุคหลังการปกครองสถานะที่แตกต่างกันของคู่ความในสมัยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ได้เปลี่ยนไปมาก เช่น รัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ มาตรา ๓๕ วรรค ๒ และวรรค ๓ บัญญัติข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด จะปฏิบัติต่อผู้นั้นเสมือนผู้กระทำผิดไม่ได้ จึงเรียก “อ้าย” “อี” ไม่ได้เป็นต้น (ชานินทร์ กรีวิเชียร, บันทึกลง, ๑๕ มกราคม ๒๕๕๔) ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากแนวคิดเรื่องความเสมอภาคของบุคคลในระบอบประชาธิปไตย

๓.๒.๔ อิทธิพลจากภาษาต่างประเทศและการยืม

ภาษาต่างประเทศเข้ามามีบทบาทในภาษากฎหมายของไทยมานาน กล่าวได้ว่า ตั้งแต่สมัยสุโขทัย ซึ่งรับอิทธิพลจากกฎหมายอินเดีย ต่อมาสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้รับอิทธิพลจากกฎหมายฮินดู ทำให้มีการยืมคำสันสกฤตเข้ามาใช้เพื่อทำให้กฎหมายดูเป็นของศักดิ์สิทธิ์ เฉพาะเจ้านาย (พัชรินทร์ เปี่ยมสมบุรณ์, ๒๕๑๗: ๑๒๑-๑๒๒) ลักษณะทางภาษาที่ยืมมาในยุคต้นๆ เริ่มเป็นที่คุ้นเคยกับคนไทยและใช้จนไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นภาษาที่ยืมมา แต่การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญทางกฎหมาย ที่ภาษากฎหมายได้รับการปฏิรูปใหม่โดยสิ้นเชิง ในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีอิทธิพลของภาษาอังกฤษเข้ามาอยู่ในภาษาเป็นอย่างมาก ภาษากฎหมายที่ได้รับการปฏิรูปนี้ ได้รับอิทธิพลจากภาษาอังกฤษ เพราะในระยะแรกแห่งการปฏิรูประบบกฎหมายนั้น บุคคลที่รับผิดชอบในงานด้านนี้สำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษทั้งสิ้น คำรากกฎหมายที่ใช้สอนในโรงเรียนกฎหมายก็ใช้คำรากกฎหมายอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ ในการร่างกฎหมายก็ร่างเป็นภาษาอังกฤษก่อน แล้วจึงแปลเป็นภาษาไทย

แต่เนื่องจากคณะกรรมการร่างกฎหมายยุคปฏิรูปกฎหมายนี้ประกอบด้วยนักกฎหมายหลายชาติ (ยอร์ช ปาคูซ์, ๒๕๔๖: ๑๘-๔๗) จึงอาจมีการยืมภาษาอื่น ๆ ร่วมด้วย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์ จากการทับศัพท์คำยืม เช่น คำว่า “อ่าวล์” จากภาษาอิตาลี จากการบัญญัติศัพท์ เช่น นิติกรรม (juristic act) นิติสัมพันธ์ (juristics relation) สหัตถิฉิต (signature) ลิขสิทธิ์ (copyright) บรรษัท (corporation) และจากการแปลศัพท์ เช่น รัชกาลที่ ๖ ทรงคิดคำว่า เสรีภาพ โดยการแปล “freedom of the seas” ว่า “เสรีภาพแห่งทะเล” (ธงทอง จันทรางศุ, ๒๕๓๕: ๑๕๖) หรือคำว่า public order ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แปลว่า “ความสงบเรียบร้อยของปวงชน” ซึ่งในปัจจุบันคำที่ใช้ประจำหรืออยู่ตัวแล้วคือ “ความสงบเรียบร้อยของประชาชน” และ คำว่า obligation ซึ่งเดิมแปลว่า “พันธธรรม” ต่อมาได้แปลใหม่ว่า “หนี้” และสุดท้ายจึงใช้คำว่า “หนี้” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพสอง (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, ๒๕๕๐: ๔๗) เป็นต้น ลักษณะการใช้คำศัพท์จากภาษาต่างประเทศนี้ ศาสตราจารย์พิเศษธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้กล่าวถึงเรื่องความเป็นชาตินิยมว่า ในกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นภาษากฎหมายไทยมีแต่คำไทย ถ้าไม่มีก็บัญญัติขึ้นใหม่โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางภาษาบาลีแต่ภายหลังคิดคำแปลไม่ทันหรือไม่เหมาะสมก็ใช้วิธีทับศัพท์ ซึ่งในสมัยใหม่มีวิวัฒนาการเข้ามามากขึ้นทำให้มีการใช้คำทับศัพท์มากขึ้นและประกอบกับการแปลหรือบัญญัติศัพท์บางครั้งไม่เป็นที่นิยมใช้ เช่น คำว่า คอมพิวเตอร์ ที่มีการแปลว่า สมองกล ก็ไม่เป็นที่นิยมจึงใช้ทับศัพท์มาจนปัจจุบันนี้เป็นต้น ในขณะที่บางคำมีการแปลและใช้เป็นศัพท์กฎหมายอยู่เช่น คำว่า คอนโด แปลว่า อาคารชุด เป็นต้น (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, บันทึกลง, ๔ มีนาคม ๒๕๕๔)

นอกจากคำศัพท์ ภาษากฎหมายมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องการใช้คำหลายความหมาย (polyseme) จากแนวคิดแบบภาษากฎหมายสากล ภาษาในกฎหมายเก่า เช่น กฎหมายตราสามดวง มีการใช้คำในการอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกันอย่างหลากหลาย เช่น “หญิงทำชั่วเหนือฝั้ว โหมชายผู้ให้แก่ เจ้าเมียแล้ว เจ้าเมียมีเลี้ยงหญิงจะขายหญิงนั้นเล่าใช้มิได้ ท่านว่าชายเจ้าฝั้วได้สินไหมแล้ว จมาขายหญิงเล่า ชายผู้ฝั้วจะได้สองส่วน ดังนั้น มิควรขอบมิควรยิน ให้ชายผู้ฝั้วได้แต่สินไหมเท่านั้น” ในมาตรานี้ จะพบคำที่ใช้แทนคำว่า “สามี” ถึง ๓ คำ คือ “เจ้าเมีย”, “ชายเจ้าฝั้ว” และ “ชายผู้ฝั้ว” ซึ่งการอ้างอิงโดยใช้คำต่างๆ กันนี้ จะไม่มีปรากฏเลยในกฎหมายปัจจุบัน เนื่องจากกฎหมายปัจจุบันเน้นในเรื่องของการใช้คำให้คงที่ เพื่อแสดงว่าเป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน ถ้าใช้คำต่างไป อาจแสดงว่า ต้องการให้มีความหมายต่างไปจากเดิม (กอบพร จันทนาค, ๒๕๓๐: ๓๖-๓๗)

ในด้านโครงสร้างประโยค เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยมี การใช้โครงสร้างประโยคซับซ้อนในภาษามากขึ้น ในงานของกอบพร จันทนาคร (๒๕๓๐) พบว่า ความถี่ของการใช้ประโยคความซ้อนที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงแตกต่างกับกฎหมายปัจจุบันอย่างมาก ตัวอย่างเช่นในกฎหมายตราสามดวงปรากฏการใช้อนุประโยคที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “ซึ่ง” “อัน” ขยายนามวลีที่อยู่ข้างหน้าเพียง ๓๘ ประโยค แต่ในกฎหมายปัจจุบันปรากฏการใช้อนุประโยคที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “ที่” เพิ่มขึ้น ซึ่งในกฎหมายตราสามดวงไม่ปรากฏใช้เลย อนุประโยคที่ขึ้นต้นด้วย “ที่” “ซึ่ง” “อัน” ที่ปรากฏในกฎหมายปัจจุบันมีความถี่ที่สูงมาก เป็นจำนวนทั้งหมดถึง ๑๕๑ ประโยค และมีการใช้นามวลี ที่ขึ้นต้นด้วย การ ความ มากขึ้น ทำให้ภาษาในกฎหมายปัจจุบันแตกต่างจากภาษาเดิม การใช้นามวลีที่ลดรูปมาจากประโยค ซึ่งนามวลีลักษณะนี้ มีผลทำให้ประธานและกรรมของประโยคมีความยาวกว่าภาษาเดิมมาก และมีลักษณะเป็นนามธรรมมากขึ้นด้วย (กอบพร จันทนาคร, ๒๕๓๐: ๔๓-๔๕)

๔. ความเป็นมาของประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาเป็นการรวบรวมกฎหมายที่กำหนดลักษณะของการกระทำ ที่ถือว่าเป็นความผิด และกำหนดโทษทางอาญาสำหรับความผิดนั้น

ประมวลกฎหมายอาญาที่มีลักษณะตามสากลฉบับแรกเกิดขึ้นในช่วงที่มีการปฏิรูปกฎหมายของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเรียกว่ากฎหมายลักษณะอาญา ประกาศใช้เมื่อ ๒๒ กันยายน ๒๔๕๑ มีตัวบทมาตราทั้งสิ้น ๓๔๐ มาตรา การปฏิรูปกฎหมายครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อลัทธิจักรวรรดินิยมแผ่ขยายมายังดินแดนต่างๆ ในช่วงกลางศตวรรษที่ ๑๙ ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับปรุงบ้านเมืองอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะการศาลและกฎหมาย ซึ่งชาวต่างประเทศไม่ยอมรับ โดยมองว่ากฎหมายตราสามดวง มีการกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงและทารุณ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงระบบกฎหมายไทยให้เหมาะสมและทันสมัย เพื่อนำไปสู่การขอยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ในระหว่างที่จะปฏิรูปกฎหมายนั้นเรายังคงใช้กฎหมายตราสามดวงอยู่แต่บางมาตราโดยเฉพาะบทที่มีการลงโทษแบบป่าเถื่อนได้มีการปรับปรุงใหม่อันเนื่องมาจากแรงกดดันของประเทมหาอำนาจตะวันตกให้ยกเลิกโทษรุนแรง เสด็จในกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ได้หาทางแก้ไขโดยทบทวนสะสางกฎหมายตราสามดวงที่ยังบังคับใช้อยู่ขึ้นใหม่ ฉบับที่ชำระและใช้เป็นทางการใน ระหว่างการปฏิรูปกฎหมายนี้มีชื่อว่า “กฎหมายราชบุรี” ร่างขึ้นเพื่อใช้บังคับชั่วคราว ก่อนที่กฎหมายลักษณะอาญาร่างเสร็จ (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, ๒๕๑๑: ๑๓) ในระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อนี้มีการตรากฎหมายขึ้นใช้ชั่วคราวหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยอั้งยี่ ร.ศ.๑๑๖

พระราชกำหนดว่าด้วยการข่มขืนร่วมประเวณี ร.ศ.๑๑๘ พระราชบัญญัติหมิ่นประมาท ร.ศ.๑๑๘ และ ประกาศลักษณะน้อ ร.ศ.๑๑๕ เป็นต้น (ชานินทร์ กรีชัยเชิษร, ๒๕๑๑: ๑๔)

การปรับปรุงกฎหมายในยุคแรกได้เริ่มที่กฎหมายอาญาก่อน เนื่องจากเป็นกฎหมายที่กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากที่สุด หลักกฎหมายบางเรื่องนำมาจากกฎหมายตราสามดวงและผสมผสานกับหลักกฎหมายอาญาตะวันตก จัดทำเป็นกฎหมายลักษณะอาญาขึ้น โดยมาดัดแปลงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของเมืองไทย แนวความคิดในเรื่องการกระทำผิดและความรับผิดชอบของบุคคลได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก โทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายอาญาใหม่มีเพียง ๖ สถานคือ ๑) ประหารชีวิต ๒) จำคุก ๓) ปรับ ๔) ให้อยู่ภายในเขตที่อันมีกำหนด ๕) ริบทรัพย์ ๖) เรียกประกันทัณฑ์บน หลักเกณฑ์การลงโทษดำเนินไปตามประเทศในภาคพื้นทวีปยุโรป คือมีการลงโทษผู้สมรู้ร่วมคิดกระทำผิด กำหนดอัตราโทษ ขั้นสูงและขั้นต่ำ เหตุลดหย่อนผ่อนโทษและเพิ่มโทษ การลงโทษผู้กระทำผิดหลายครั้งโดยไม่หลายจำ การลงโทษผู้กระทำความผิดที่ยังเป็นผู้เยาว์

จากบันทึกของนายฮอร์ช ปาดูซ์ (ฮอร์ช ปาดูซ์, ๒๕๔๖) กฎหมายลักษณะอาญาจัดร่างขึ้นโดยคณะกรรมการที่มีชาวต่างชาติเป็นบุคคลหลัก ได้แก่ นายชเลสเซอร์ (Schlesser) ชาวเบลเยียม และ ดร.มาซา (Masao) ชาวญี่ปุ่น เป็นผู้ร่าง โดยมีนายปาดูซ์ (Padoux) เป็นที่ปรึกษาการร่างกฎหมาย การร่างกฎหมายฉบับนี้ นายปาดูซ์ กล่าวว่าคนไทยไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควร หลังจากร่างเป็นภาษาอังกฤษเสร็จแล้วได้มีการแปลและพิมพ์เป็น ๓ ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศสและมีคณะกรรมการชั้นสูง ซึ่งเป็นเสนาบดีและเชื้อพระวงศ์ ๔ ท่าน โดยมี พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงดำรงราชานุภาพเป็นประธาน ทำหน้าที่ตรวจอีกครั้ง (ฮอร์ช ปาดูซ์, ๒๕๔๖: ๓๖-๓๗) การร่างโดยชาวต่างประเทศซึ่งมองกฎหมายเดิมของไทย ว่ามีลักษณะล้าหลังและป่าเถื่อน ประกอบกับการไม่พร้อมของระบบศาล และการราชทัณฑ์ในการรองรับระบบกฎหมายสากล ทำให้ผู้ร่างจึงทำแต่เพียงปรับโครงสร้างกฎหมายเดิมให้มีความเป็นสากลมากขึ้น และตัดในส่วนที่ยังไม่พร้อมออกไป เช่นการลงโทษด้วยการขังเดี่ยว หรือการใช้การลงโทษการตัดสิทธิ์ในทางแพ่ง และสิทธิ์ทางการเมืองซึ่งเป็นโทษอุปกรณ์ในประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี ไม่สามารถกำหนดในกฎหมายไทยได้เพราะคนไทยไม่ได้มีสิทธิ์ในทางการเมืองเลย ในขณะที่ยกร่างกฎหมายจึงไม่อาจตัดสิทธิ์นั้นของผู้ต้องคำพิพากษาได้ ทำให้ต้องตัดกฎหมายส่วนนี้ออกไปเป็นต้น การยกร่างกฎหมายจึงไม่อาจกำหนดได้อย่างเป็นระเบียบครบถ้วนตามอย่างสากลนัก (ฮอร์ช ปาดูซ์, ๒๕๔๖: ๔๘-๖๕)

ระบบกฎหมายไทยที่ปฏิรูปในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถ้าพิจารณาในเรื่องลักษณะของระบบกฎหมาย ย่อมจัดได้ว่าเป็นแบบเดียวกันกับระบบกฎหมายของ

ประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย (The Civil Law System) แต่ในเนื้อหาของหลักกฎหมายเป็นหลักผสม กล่าวคือ บางเรื่องเป็นไปตามหลักกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย บางประเภทถือตามหลักกฎหมายอังกฤษ (The Common Law System) และบางส่วนมีการปรับปรุงจากหลักกฎหมายไทย ดั้งเดิมผสมกันกับหลักกฎหมายของสองระบบกฎหมายที่กล่าว (ธานีรินทร์ กรีวิเชียร, ๒๕๑๑: ๓๒)

แสวง บุญเฉลิมวิภาส (๒๕๔๓: ๒๐๖-๒๐๘) กล่าวถึงการร่างกฎหมายลักษณะอาญาว่า เป็นไปเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ

๑. เพื่อรวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยลักษณะเดียวกัน ที่กระจัดกระจายอยู่ในพระราชกำหนดกฎหมายต่างๆ เข้าไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น ลักษณะวิวาท ลักษณะอาญาหลวง เป็นต้น

๒. บทบัญญัติในกฎหมายเก่า หลายฉบับ โบราณเกินไป การบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดบางอย่าง วางบทกำหนดโทษโดยระบุเกณฑ์ไว้อย่างละเอียดหยาบหยาบ เช่น คดีทำร้ายร่างกายให้พิเคราะห์ถึงอาวุธที่ใช้ และลักษณะของบาดแผล เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะใช้แนวความคิดแบบโบราณ คือ การออกกฎหมายบังคับเฉพาะเรื่องหนึ่งๆ ให้มากกรณีที่สุด แทนที่จะวางหลักเป็นบททั่วไป

๓. เปิดโอกาสให้ได้ตรวจชำระบทกฎหมายที่มีอยู่ รวมทั้งนำเอาหลักกฎหมายใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีอยู่ในกฎหมายสยาม มาบัญญัติรวมไว้ด้วย เช่น การให้หลักประกันแก่ผู้ต้องหา เป็นต้น

ในการร่างกฎหมายในยุคปฏิรูปกฎหมายศาสตราจารย์พิเศษธานีรินทร์ กรีวิเชียรได้กล่าวถึงอุปสรรคที่สำคัญ ๓ ประการที่พบ คือ (ธานีรินทร์ กรีวิเชียร, ๒๕๑๑: ๖๖-๖๘)

๑. ปัญหาเรื่องตัวบุคคล ที่ทำงานไม่ต้องด้วยพระราชหฤทัย เช่นที่ปรากฏในพระราชหัตถเลขาถึงเจ้าพระยาวิบูลย์สรรค์ ฉบับลงวันที่ ๑ ธันวาคม ร.ศ.๑๒๘ ว่า “คนชั้นใหม่ ไม่รู้การเก่า... ข้างคนชั้นเก่าตั้งใจทำให้ดี แต่พื้นความรู้ไม่มี... ความต้องการของเรา ต้องการให้รู้ทั้งนอกทั้งใน ทั้งใหม่ทั้งเก่า ประกอบกันได้ ซึ่งเป็นข้อขัดสนอย่างเอกอยู่ในเวลานี้...”

๒. การตรากฎหมายต้องได้รับความยินยอมจากรัฐบาลต่างประเทศ มิฉะนั้นจะตั้งกฎหมายนั้นไม่ได้

๓. ความขัดกันระหว่างฝ่ายปกครองกับศาล ที่เกิดจากความไม่เข้าใจกันในเชิงงานระหว่างสถาบันต่างๆ และขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ

กฎหมายลักษณะอาญาฉบับนี้ได้ยกเลิกไปเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ โดยประมวลกฎหมายอาญาซึ่งประกาศใช้ พ.ศ. ๒๔๕๕ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๐ จนถึงปัจจุบันประมวลกฎหมายฉบับใหม่นี้เริ่มร่างตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ มีตัวบทมาตราทั้งสิ้น ๓๕๘ มาตรา โดยยกร่างขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครอง เหตุผลของการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๕๕ ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๕๕ ฉบับพิเศษ หน้า ๑ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๕ มีใจความว่า

“กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ได้ประกาศใช้มานานแล้ว และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอยู่หลายแห่ง กระจัดกระจายกันอยู่ จึงเป็นการสมควรได้ชำระสะสางและนำเข้ารูปเป็นประมวลกฎหมายเสียในฉบับเดียวกัน

อนึ่ง ปรากฏว่า หลักการบางอย่างและวิธีการลงโทษบางอย่าง ควรจะได้ปรับปรุงให้สมกับกาลสมัย และแนวโน้มของนานาประเทศ ในสมัยปัจจุบัน หลักเดิมบางประการจึงล้าสมัย สมควรจะได้ปรับปรุงเสีย ให้สอดคล้องกับ หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย”

นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๕๕ ยังได้กล่าวถึงพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาวชิราวุฒยเดช โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า “โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายอาญาเสียใหม่ เพราะตั้งแต่ได้ประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญาในพุทธศักราช ๒๔๕๑ เป็นต้นมา พฤติการณ์ของบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก”

ประมวลกฎหมายอาญาที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ นี้ เริ่มร่างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งจัดตั้งขึ้นจากการย้ายโอนกรมร่างกฎหมายมาจากกระทรวงยุติธรรมในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ (ชาญชัย แสวงศักดิ์, ๒๕๓๕: ๕๒-๕๓)

คณะกรรมการร่างกฎหมายฉบับนี้ มี ดร.เดือน บุนนาค เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นประธานการร่าง ต่อมาเปลี่ยนเป็นหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ โดยมีชาวฝรั่งเศส คือนาย เรอเน่ กียอง (Rene Guyon) ซึ่งใช้ชื่อไทยว่านายพิชายุ บุลยง เป็นที่ปรึกษาทางกฎหมายเพียงผู้เดียว (ชานินทร์ กรีวิเชียร, สนทนา, ๑๕ มกราคม ๒๕๕๔) แต่เดิมกรรมการร่างกฎหมายประกอบด้วย พระยาเทพวิฑูรพหุลศุรดาบดี พระยามโนปกรณ์นิติธาดา พระยามานวราชเสวี พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ พระสารศาสน์ประพันธ์ หลวงประดิษฐ์มนูธรรม หลวงประพนธ์นิติธรรมค์ นายชาร์ลส์ เลเวลล์ นายเรมี เดอ ปลังเตอโรส และนายเรอเน่ กาโซ โดยมีนาย เรอเน่ กียอง ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากฎหมาย ต่อมานักกฎหมายชาวฝรั่งเศสได้เดินทางกลับไป

จนในปี พ.ศ.๒๔๘๓ คงเหลือแต่นายกของเพียงผู้เดียว และได้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากฎหมายของ คณะกรรมการชุดนี้จนถึงปี พ.ศ.๒๕๐๓ (ชาญชัย แสวงศักดิ์, ๒๕๓๕: ๕๕-๕๖)

การร่างกฎหมายฉบับนี้ ดำเนินมาเป็นเวลา ๒๐ ปีจึงแล้วเสร็จ ท่ามกลางวิกฤตการณ์ทางการเมืองหลายครั้งหลายหน ทั้งการรัฐประหาร และการก่อกบฏโดยคณะต่างๆ นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ๒๔๗๕ มาจนถึงการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ มีการรัฐประหาร และการก่อกบฏจำนวน ๑๔ ครั้ง (จรรยา ยิ้มประเสริฐ, ๒๕๕๓: ๒๔-๒๕) ดังนี้

๑. รัฐประหารเพื่อเปลี่ยนระบอบการปกครอง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕
๒. รัฐประหาร ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ พระยามโนปกรณนิติธาดาได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาปิดสภาผู้แทนราษฎร พร้อมงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา
  ๓. รัฐประหาร ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ นำโดย พลเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา ยึดอำนาจพระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรี
  ๔. กบฏบวรเดช (๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๖) โดยคณะกู้บ้านกู้เมือง มีพลเอกพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบวรเดช เป็นหัวหน้า
  ๕. กบฏนายสิบ (๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๘) โดยสิบเอกสวัสดิ์ มะหะมัด เป็นหัวหน้า
  ๖. กบฏพระยาทรงสุรเดช หรือ กบฏ ๑๘ ศพ หรือ กบฏ พ.ศ. ๒๔๘๑ (๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๒) มีพันเอก พระยาทรงสุรเดช เป็นหัวหน้า
  ๗. รัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๐ นำโดย พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ ยึดอำนาจรัฐบาล พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี
  ๘. กบฏเสนานิการ (๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๑) นำโดย พลตรี หลวงศรานุชิต (สมบุรณ์ ศรานุชิต) และ พลตรีเนตร เขมะโยธิน เป็นหัวหน้า
  ๙. กบฏแบ่งแยกดินแดน (๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๑)
  ๑๐. รัฐประหาร ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๑ คณะนายทหาร กลุ่มที่ทำการรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๐ บังคับให้นายควง อภัยวงศ์ ลาออกจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี และมอบตำแหน่งต่อให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม
    ๑๑. กบฏวังหลวง (๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๒) โดยมีนายปรีดี พนมยงค์เป็นหัวหน้า
    ๑๒. กบฏแมนฮัตตัน (๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๔) โดยนาวาเอกอานน บุญทริกธาดา และนาวาตรีมนัส จารุภา

๑๓. รัฐประหาร ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔ นำโดย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยึดอำนาจรัฐบาลตนเอง

๑๔. กบฏสันติภาพ (๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๗)

ประมวลกฎหมายอาญามีการแบ่งบทบัญญัติดังนี้

ภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไปเป็นบทบัญญัติ ที่เกี่ยวกับ คำจำกัดความ หรือ คำนิยาม ความหมายของถ้อยคำ หรือ ข้อความต่างๆ โดยยังไม่ได้กล่าวถึงลักษณะของการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิด และ อัตราโทษแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือลักษณะ ๑ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ตั้งแต่ คำนิยามความหมายของถ้อยคำ หรือ คำศัพท์ที่จะใช้ต่อไป และกำหนดลักษณะของการกระทำต่างๆว่าคืออะไร หมายความว่าอย่างไร ลักษณะ ๒ บทเป็นบัญญัติที่ใช้แก่ ความผิดลหุโทษ คือข้อบังคับหรือกฎเกณฑ์ที่ใช้เฉพาะบทบัญญัติในภาค ๑ ที่ว่าด้วยเรื่อง ลหุโทษ

ภาค ๒ ภาคความผิด เป็นบทบัญญัติที่กำหนดลักษณะของการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดกฎหมาย และกำหนดโทษทางอาญา สำหรับความผิดแต่ละประเภทซึ่งแตกต่างกัน ๑๒ ลักษณะ บางลักษณะ ยังแบ่งออกเป็นหมวดย่อยๆอีกหลายหมวด แต่ละหมวด มีข้อบัญญัติอีกหลายข้อ เรียกว่า “มาตรา”

ภาค ๓ ภาคความผิดลหุโทษ คือภาคที่ว่าด้วยความผิดที่มีลักษณะของการกระทำไม่ร้ายแรง ความเสียหายที่เกิดแก่ผู้เสียหายก็ไม่มาก จึงได้กำหนดโทษไว้น้อย หรือเบากว่าความผิดทั่วไป คือกำหนดโทษจำคุกไว้ไม่เกิน ๑ เดือน และกำหนดโทษปรับไว้ไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท

งานวิจัยเกี่ยวกับภาษากฎหมายไทย

งานวิจัยที่ศึกษาภาษาในกฎหมายของไทย มีปรากฏอยู่ทั้งที่ศึกษาโดยนักกฎหมายเองและโดยนักภาษา งานวิจัยที่ศึกษาโดยนักกฎหมายพบว่าเป็นงานที่ศึกษาถึงวิวัฒนาการของภาษากฎหมาย ตลอดจนลักษณะเฉพาะและการใช้ภาษา ในขณะที่นักภาษาจะศึกษาถึงการใช้อย่างไรและรูปแบบของภาษา การศึกษาภาษาในประมวลกฎหมายไทย แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ การศึกษาภาษาในกฎหมายไทยแบบทั่วไป และการศึกษาภาษาในกฎหมายไทยโดยเจาะจงเฉพาะกฎหมาย

๑. การศึกษาภาษาในกฎหมายไทยแบบทั่วไป

การศึกษาภาษาในกฎหมายไทยแบบทั่วไป เป็นการกล่าวถึงภาษาที่ใช้ในกฎหมาย โดยไม่เจาะจงประเภทของกฎหมาย แต่กล่าวโดยรวมๆ ด้วยการแสดงตัวอย่างจากภาษาที่ใช้ในกฎหมายจากตัวบทกฎหมาย ถึงลักษณะต่างๆ ของภาษาที่ปรากฏในกฎหมาย ผู้ศึกษางานในแนวทางนี้ ที่พบจะเป็นนักกฎหมายและนักประวัติศาสตร์ งานวิจัยประเภทนี้ มีทั้งที่กล่าวถึงภาษาในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของวิวัฒนาการกฎหมายไทย หรือศึกษาควบคู่ไปกับวิวัฒนาการกฎหมายไทย เช่น งานของ พัทรินทร์ เปี่ยมสมบูรณ์ (๒๕๑๓), วิชามหาคุณ (๒๕๒๓), และ ธงทอง จันทรางศุ (๒๕๓๕) และงานวิจัยที่ศึกษาภาษาของกฎหมายในแง่ลักษณะและวิวัฒนาการของภาษา โดยตรง ได้แก่ งานของ ศาสตราจารย์พิเศษธานีทร์ กรีชัยเชียร (๒๕๕๐)

งานด้านประวัติศาสตร์เกี่ยวกับกฎหมายไทยที่มีการศึกษาถึงลักษณะของภาษากฎหมายในแต่ละยุคสมัย รวมอยู่ด้วย ได้แก่ งานของ พัทรินทร์ เปี่ยมสมบูรณ์ (๒๕๑๓) ซึ่งเป็นการศึกษาการปฏิรูปกฎหมายของไทย ในช่วง พ.ศ.๒๔๑๑-๒๔๓๘ กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงระบบของกฎหมายไทย ตั้งแต่เริ่มการปฏิรูประบบกฎหมายไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงเมื่อประเทศไทยมีประมวลกฎหมายที่สมบูรณ์ใน พ.ศ.๒๔๓๘ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างหนึ่งในหลายๆ ประการ อันเนื่องมาจากการใช้ระบบประมวลกฎหมายแบบใหม่ ก็คือ การปฏิรูปภาษากฎหมายไทย พัทรินทร์ เปี่ยมสมบูรณ์ (๒๕๑๓: ๑๒๑-๑๒๕) ศึกษาลักษณะเฉพาะตัวของกฎหมายที่แตกต่างกันไปตามสภาพสังคมในสมัยนั้นๆ ควบคู่ไปกับการทบทวนภาษากฎหมายตั้งแต่สมัยสุโขทัย พบว่าภาษากฎหมายในสมัยสุโขทัยนิยมใช้สำนวนง่ายๆ สั้นๆ ไม่มีการใช้คำราชาศัพท์ ประโยคส่วนมากจะมีลักษณะเป็นเอกกรรณประโยค ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ภาษากฎหมายมีลักษณะเป็นวรรณคดีชั้นสูง มีคำราชาศัพท์ ซึ่งเป็นอิทธิพลของฮินดูผ่านมาทางมอญ

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สำนวนโวหารทางภาษากฎหมาย เป็นไปในทำนองเดียวกันกับภาษากฎหมายในสมัยอยุธยา แต่ความคิดทางด้านกฎหมายได้เปลี่ยนแปลงไป เช่น เรื่องสิทธิของสตรีมีมากกว่าเดิม ลักษณะที่เด่นชัดมากคือ ส่วนที่เป็นตัวบทกฎหมายจะสั้น แต่เหตุผลที่ออกกฎหมายนั้นจะยาวมาก

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สำนวน ตลอดจนถ้อยคำในภาษากฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญา (พ.ศ.๒๔๕๑) มีคุณสมบัติใหม่ คือ มีความง่าย ชัดเจน กระชับ เป็นที่เข้าใจแก่บุคคลทั่วไป

งานของ วิชา มหาคุณ (๒๕๒๓) และ ธงทอง จันทรางศุ (๒๕๓๕) มีลักษณะเดียวกับงานของ พัชรินทร์ เปี่ยมสมบูรณ์ แต่ให้ความสนใจ ในด้านเนื้อหา สารของกฎหมายที่ปรับเปลี่ยนมากกว่า โดยมีการกล่าวถึงรายละเอียดของการปฏิรูประบบกฎหมาย ตลอดจนระบบศาล ตุลาการ และอัยการ ทางด้านภาษา นอกจากนี้จะกล่าวถึงวิวัฒนาการของภาษากฎหมายไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึงยุคหลังปฏิรูปกฎหมายแล้ว วิชา มหาคุณ (๒๕๒๓: ๖๖-๖๗) ได้กล่าวถึงลักษณะของภาษากฎหมายว่า ต้องสั้น กระชับ ได้ใจความ และต้องมีบทนิยามศัพท์ เพื่อช่วยในการตีความ รวมถึงอภิปรายถึงความแตกต่างของภาษากฎหมายและภาษาธรรมดาไว้ด้วย

ส่วนงานของ ธงทอง จันทรางศุ (๒๕๓๕) เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับภาษากฎหมายไทย ตั้งแต่อดีต จนถึงยุคปฏิรูประบบกฎหมาย โดยพิจารณาถึงเนื้อหาของกฎหมายเรียงตามยุคสมัย พร้อมทั้งให้ข้อวิจารณ์เชิงภาษากฎหมาย จนถึงยุคปฏิรูประบบกฎหมายในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งให้รายละเอียด ตั้งแต่ปัจจัยสำคัญที่ต้องทำการปฏิรูป ตลอดจนวิธีการในการดำเนินการปฏิรูปกฎหมาย และปฏิรูปภาษากฎหมาย ตั้งแต่เรื่องของตัวบทกฎหมาย วิธีการเขียน หรือเรียงคำพิพากษา การบัญญัติศัพท์กฎหมาย โดยใช้กฎหมายลักษณะอาญา เป็นกรณีศึกษา และใช้ตัวอย่างจากคำพิพากษาภายใต้กฎหมายลักษณะอาญานี้ เป็นตัวอย่างของการใช้ภาษาและสำนวนโวหาร เช่น “ปล่อยผู้ผิดเสียสัก ๑๐ คน ก็ยังจะดีกว่าจะลงโทษคนที่หาผิดมิได้คนหนึ่ง”(เนติบัณฑิตสภา, ๒๕๒๘ อ้างถึงใน ธงทอง จันทรางศุ, ๒๕๓๕: ๑๔๑) ซึ่งเป็นโวหารของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสวัสดิ์พัฒนาวิศิษฎ์ หรือ “โวหารกรมพระสวัสดิ์” ในคดีปล้นเรือของนายถมยาและพวก โวหารนี้ได้ถือเป็นหลักในการพิจารณาคดีอาญาสืบมาจนบัดนี้ (ธงทอง จันทรางศุ, ๒๕๓๕: ๑๔๐-๑๔๑)

งานที่ศึกษาภาษาของกฎหมายไทยในแง่ลักษณะและวิวัฒนาการของภาษาโดยตรง โดยนักกฎหมาย ได้แก่งานของ ศาสตราจารย์พิเศษธานีกร กรัยวิเชียร (๒๕๕๐) ซึ่งได้ศึกษาภาษากฎหมายไทย และเขียนเป็นตำราภาษากฎหมายไทยเพื่อให้นักศึกษากฎหมายได้ใช้ศึกษา จัดพิมพ์ครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๑ โดยให้ความรู้ในด้านความเป็นมาของภาษากฎหมายไทย ลักษณะภาษากฎหมายไทยในสมัยต่างๆ ซึ่งผู้ศึกษากฎหมายไทยรุ่นหลังได้นำไปอ้างอิง เช่น ในงานของ พัชรินทร์ เปี่ยมสมบูรณ์ (๒๕๑๓) และ ธงทอง จันทรางศุ (๒๕๓๕) เป็นต้น

๒. การศึกษาภาษาในกฎหมายไทยโดยเฉพาะเจาะจงกฎหมาย

งานวิจัยที่เลือกศึกษาภาษาในกฎหมายไทยโดยเฉพาะเจาะจงประเภทของกฎหมาย เป็นการศึกษาภาษาที่ใช้ในกฎหมายโดยเลือกกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่ง หรือ ประมวลกฎหมายประเภทใดประเภทหนึ่งมาศึกษา โดยมากปรากฏในรูปวิทยานิพนธ์และผลงานทางวิชาการ การศึกษาจะเน้นที่ตัวภาษาเป็นหลัก เช่น ศึกษาลักษณะ โครงสร้างประโยคทางวากยสัมพันธ์

อรรถศาสตร์ วัจนลีลา รวมถึง การศึกษาแนวภาษาศาสตร์สังคม ผู้ที่ศึกษาในแนวทางนี้ที่พบ จะเป็นนักภาษาศาสตร์ โดยสามารถแบ่งออกตามวิธีการศึกษาเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ได้แก่ งานวิจัยที่เป็นการศึกษาภาษาเฉพาะสมัย (synchronic study) และ งานวิจัยที่เป็นการศึกษาภาษาต่างสมัย (diachronic study)

๒.๑ งานวิจัยที่เป็นการศึกษาภาษาเฉพาะสมัย

การศึกษาภาษาเฉพาะสมัย คือ การศึกษาลักษณะของภาษาเฉพาะระยะใดระยะหนึ่ง และมีการบรรยายลักษณะของภาษานั้นในขณะนั้นๆ งานวิจัยที่ศึกษาภาษาในประมวลกฎหมายของไทยในลักษณะนี้ ที่พบในการศึกษาเบื้องต้น ได้แก่ การศึกษาวัจนลีลาของประมวลกฎหมายของ มลุลี พร โชคชัย (๒๕๓๘) และกฤติกา ผลเกิด (๒๕๔๖) การนิยามความหมายของคำศัพท์กฎหมายโดยใช้ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ ของ ดุลยการณ์ วรรณแสง (๒๕๓๓) การศึกษาภาษากฎหมายโดยใช้วิธีการทางภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์ ของ สุนันท์ อัญชลีนุกูล (๒๕๓๓) และ การศึกษาเปรียบเทียบภาษากฎหมายและภาษาธรรมดาของ กาญจนา โรจนพานิช (๒๕๓๕)

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาวัจนลีลาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย” ของ มลุลี พร โชคชัย (๒๕๓๘) และ งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาวัจนลีลาของประมวลกฎหมายอาญา” ของ กฤติกา ผลเกิด (๒๕๔๖) เป็นการศึกษาวัจนลีลาของกฎหมายไทยปัจจุบัน โดยใช้ทฤษฎีวาทกรรม (Speech Act) ในการจำแนกชนิดของสาระที่ปรากฏในภาษา โดยพิจารณาเจตนาของผู้ร่างกฎหมาย และศึกษารูปวากยสัมพันธ์ เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างชนิดของสาระกับรูปวากยสัมพันธ์ ผลการศึกษาในงานของ มลุลี พบว่า สาระที่พบในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย จำแนกออกได้ ๔ ชนิด คือสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ สาระที่เป็นคำอนุญาต สาระที่เป็นคำจำกัดความ และสาระเป็นการแจ้งความให้ทราบ ในด้านรูปวากยสัมพันธ์ พบว่า สาระแต่ละชนิดมีรูปวากยสัมพันธ์ที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไป และมีความสัมพันธ์กับชนิดของสาระ โดยชนิดของสาระเป็นตัวกำหนดรูปวากยสัมพันธ์ของสาระ และในทางกลับกัน รูปวากยสัมพันธ์ก็อาจเป็นตัวบ่งบอกถึงสาระได้ว่าเป็นสาระชนิดใด เช่น สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ จะมีรูปวากยสัมพันธ์ที่จะต้องมีส่วนของคำสั่งหรือข้อบังคับปรากฏอยู่ เช่น คำว่า “ต้อง” ในการวิเคราะห์การใช้ศัพท์และสำนวน พบว่า มีการใช้คำศัพท์เฉพาะและสำนวนเฉพาะในทางกฎหมาย เช่น คำว่า ละเมิด โหมะ โหมยยะ อายุความสะดุดหยุดลง และมีการใช้คำและสำนวนที่เป็นภาษาแบบเก่า เช่น คำว่า เกลือกจะ มิพักต้อง สุดสิ้น ป้องปิดขัดขวาง นอกจากนี้ยังพบการยืมคำจากภาษาต่างประเทศโดยการทับศัพท์ เช่น คำว่า อาวัล เซ็ด ไฮเต็ล ทรัสต์ ในการใช้คำจำนวนนับจะใช้เป็นตัวอักษรทั้งหมดในทุกมาตรา เช่น สามสิบวัน หกเดือน และใช้เป็นตัวเลขไทยทั้งหมดในการ

แสดงลำดับที่ของบรรพ ในส่วนของการเชื่อมความพบการใช้คำคู่ เช่น “ผู้ใด...ผู้ นั้น” “ตราใบใด...ตราใบนั้น” และการใช้คำซ้ำๆ เพื่อเชื่อมข้อความ เช่น การซ้ำกันของคำว่า กิติ หรือ

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาวจนลีลาของประมวลกฎหมายอาญา” ของ กฤติกา ผลเกิด (๒๕๔๖) ได้ผลการศึกษาเช่นเดียวกับงานของมลลดี คือ ชนิดของสาระและรูปวากยสัมพันธ์ จำแนกออกเป็น ๔ ชนิด ลักษณะของสาระแต่ละชนิดมีความสัมพันธ์กับรูปวากยสัมพันธ์ กล่าวคือ องค์ประกอบบังคับของสาระแต่ละชนิดจะแสดงลักษณะเฉพาะของสาระชนิดนั้นๆ และรูปวากยสัมพันธ์จะแปรตามชนิดของสาระ กฤติกา เลือกวเคราะห์เพิ่มเติมเรื่องการเชื่อมโยงความและความหมายของคำศัพท์ และพบว่ามีการใช้กลวิธีการเชื่อมโยง ๓ ลักษณะ คือ การอ้างอิง การใช้ส่วนเชื่อม และการซ้ำรูป ส่วนศัพท์เฉพาะในภาษากฎหมายมีความแตกต่างจากภาษาทั่วไป ๔ ประการ ได้แก่ ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้า ความหมายย้ายที่ และความหมายคาบเกี่ยว

ผลการศึกษางานวิจัย ๒ เรื่อง ได้แสดงให้เห็นว่า ภาษากฎหมายไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายอาญา หรือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต่างก็มีชนิดของสาระ และรูปวากยสัมพันธ์ ตลอดจนความสัมพันธ์ของรูปวากยสัมพันธ์และชนิดของสารที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะเป็นลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งของภาษากฎหมายไทย และภาษาที่ปรากฏล้วนเป็นวจนกรรมตรง แบบเป็นทางการ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของภาษากฎหมายที่จะต้องบัญญัติให้เข้าใจตรงกัน

งานวิจัยที่ศึกษาภาษาในประมวลกฎหมายของไทยที่ใช้ทฤษฎีทางภาษาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ และมุ่งศึกษาในระดับคำเป็นหลัก ได้แก่งานวิจัยของ ดุลย์การ์ณ กรณธ์แสง (๒๕๓๗) และงานของ สุนันท์ อัญชลินุกูล (๒๕๓๗)

งานของ ดุลย์การ์ณ กรณธ์แสง (๒๕๓๗) เรื่อง “การวิเคราะห์การนิยามศัพท์ภาษากฎหมาย : กฎหมายครอบครัวและมรดก” เป็นการศึกษาการนิยามความหมายของคำศัพท์กฎหมาย โดยเปรียบเทียบกับความหมายในพจนานุกรมกฎหมายและพจนานุกรมทั่วไป เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ความหมายของคำศัพท์ ได้จากการประยุกต์ ทฤษฎีกลุ่มทางความหมาย (semantic field theory) ร่วมกับทฤษฎีวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis theory) ศัพท์กฎหมายที่นำมาศึกษา รวบรวมจากเอกสารทางกฎหมายและหนังสือทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายครอบครัวและมรดก โดยนำมาวิเคราะห์หาองค์ประกอบทางความหมาย แล้วจึงเปรียบเทียบการนิยามศัพท์กฎหมายในพจนานุกรมกฎหมาย และพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ ผลการวิจัยพบว่า เอกสารกฎหมายที่ใช้รวบรวมข้อมูล สามารถอธิบายความหมายของศัพท์ส่วนใหญ่ได้ตรงตามองค์ประกอบทางความหมายตามหลักภาษาศาสตร์

แต่เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับพจนานุกรมกฎหมาย กลับพบว่า คำอธิบายศัพท์ของพจนานุกรมกฎหมายขาดความสมบูรณ์ เช่น ไม่มีการอธิบายความหมายของศัพท์ แต่เป็นการให้ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับศัพท์นั้น หรือ การอธิบายที่ขาดองค์ประกอบสำคัญทางความหมายบางประการของศัพท์ เช่น ด้านอายุ เวลา สาเหตุ เป็นต้น และเมื่อเปรียบเทียบกับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน ๒๕๒๕ พบว่า คำอธิบายศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน ยังไม่สามารถนำมาใช้อ้างอิงได้ในทุกกรณี เพราะศัพท์กฎหมายบางศัพท์ ไม่มีปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน หรือมีปรากฏแต่อธิบายไว้เฉพาะความหมายสามัญซึ่งกว้างกว่าวัตถุประสงค์ของกฎหมาย รวมถึงการที่ศัพท์กฎหมายบางคำเกิดจากการประสมของคำ ซึ่งอธิบายความหมายแยกกันในพจนานุกรม เช่น “การล่อลวงร่วมประเวณี” ซึ่งในพจนานุกรมมีอธิบายเฉพาะศัพท์ “การล่อลวง” และศัพท์ “การร่วมประเวณี” เป็นต้น

งานวิจัยเรื่อง “คำแสดงระดับตรรกในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑-๖” ของ สุนันท์ อัญชิตินุกูล (๒๕๖๗) เป็นงานวิจัยภาษากฎหมายในฐานะภาษาเฉพาะกลุ่ม โดยใช้ทฤษฎีทางภาษาและภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ตั้งแต่ระดับโครงสร้างผิวจนถึงระดับตรรก การวิเคราะห์ภาษาเฉพาะกลุ่ม มีความสำคัญต่อการแปลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ เพราะภาษาเฉพาะกลุ่ม มีลักษณะเป็นระบบมากกว่าภาษาธรรมชาติ และมีโครงสร้างของภาษาเฉพาะแบบ งานวิจัยแบ่งออกเป็นสองส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ภาษากฎหมายในด้านลักษณะภาษา และการวิเคราะห์โครงสร้าง โดยใช้ทฤษฎีโครงสร้าง วิเคราะห์ในระดับโครงสร้างพื้นผิว (Surface Structure) ทฤษฎีการวิเคราะห์ในระดับโครงสร้างลึก (Deep Structure) และทฤษฎีที่พึ่งพาร่วมกับทฤษฎีเกี่ยวกับภาษาโปรล็อก (PROLOG) ในระดับตรรก (Logic Structure)

ผลการศึกษาด้านลักษณะเนื้อหาพบว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แบ่งเนื้อหาออกเป็น บรรพ ลักษณะ หมวด ส่วน และมาตรา ตามลำดับ โดยเนื้อหาในแต่ละมาตราจะเสนอในรูปแบบของย่อหน้า ๑ ย่อหน้า หรือมากกว่า และแต่ละย่อหน้าอาจมีความยาวต่างกัน ลักษณะการใช้ภาษามีรูปแบบเฉพาะ ได้แก่ การใช้คำขึ้นต้นมาตรากฎหมายแบบต่างๆ การใช้คำมาลาบอกรำนำหน้าของเนื้อความ การใช้คำช่วยหน้ากริยาบอกกาล การใช้ส่วนขยาย และการใช้คำลงท้ายข้อความมาตรา

ในการวิเคราะห์ระดับโครงสร้างประโยค ได้มีการวิเคราะห์ตั้งแต่โครงสร้างระดับพื้นผิว โครงสร้างระดับลึก เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การวิเคราะห์โครงสร้างระดับตรรก ซึ่งเป็นจุดประสงค์หลักของการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า คำแสดงจำนวน ๔๕๗ คำที่

พบ มีจำนวนองค์ประกอบบังคับที่มีตั้งแต่ ๑ ตัว ถึง ๔ ตัว และพบว่า คำแสดงในภาษาทั่วไปที่มี องค์ประกอบ ๒ ตัว เป็น P (A๐A๑) อาจมีองค์ประกอบเพิ่มขึ้นในภาษากฎหมายเป็น P(A๐, A๑, A ๒) หรือ P (A๐, A๑, A๒, A๓) เนื่องจากในภาษากฎหมายมีองค์ประกอบบังคับที่เป็นเงื่อนไข และเงื่อนไขที่ต้องระบุเพื่อความชัดเจนของการตีความ เช่น คำว่า “ตีความ” ในประโยคภาษา ทั่วไป “เขาตีความประโยค” จะมีองค์ประกอบเป็น P(A๐A๑) แต่ในภาษากฎหมาย คำแสดง “ตีความ” ต้องมีองค์ประกอบ เงื่อนไข และเงื่อนไข ระบุให้ชัดเจน เช่น มาตรา ๑๑ ...ในกรณีที่มี ข้อสงสัยให้ตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่คู่กรณี.....”

ผลการศึกษากฎหมายในลักษณะตรรกของ สุนันท์ อัญชลีนิกุล นี้ จะ เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ภาษาธรรมชาติ เพื่อหาความเป็นกลางของภาษา เพื่อนำไปใช้ในการ วิเคราะห์ภาษาสำหรับการแปลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ต่อไป

งานวิจัยภาษากฎหมายที่เป็นงานภาษาเปรียบเทียบเฉพาะสมัย ได้แก่งานของ กาญจนา โรจนพานิช (๒๕๓๕) เรื่อง “ภาษากฎหมายไทย : การศึกษาแนวภาษาศาสตร์สังคม” เป็นการศึกษาเปรียบเทียบภาษากฎหมายในประมวลกฎหมายกับภาษาบทบรรณาธิการใน หนังสือพิมพ์รายวัน โดยใช้เกณฑ์ความถี่ที่ปรากฏของวิธีการเรียงคำในประโยค รูปประโยค และ การเชื่อมโยงความ ผลการศึกษาพบว่า

๑. ภาษากฎหมายมีรูปแบบการเรียงคำในประโยค ๓ แบบ ได้แก่ แบบ กริยา ห้าม/ให้-กรรม แบบ กรรม-(ประธาน)-กริยา และแบบ เรื่อง-(ประธาน)-กริยา-(กรรม) โดยมีรูปแบบ กริยา ห้าม/ให้ - กรรม ปรากฏมากที่สุด

๒. ภาษากฎหมายในรูปประโยคความซ้อน และประโยคความรวม และมี ประโยคความรวมปรากฏมากที่สุด

๓. ภาษากฎหมายมีการใช้เชื่อมโยงความโดยการแทนที่มากกว่าการใช้ คำเชื่อมระหว่างประโยค

เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาในบทบรรณาธิการ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมี นัยสำคัญในเรื่องรูปประโยค โดยภาษากฎหมายปรากฏรูปประโยคความรวมมากกว่า ในขณะที่ ภาษาบทบรรณาธิการปรากฏประโยคความซ้อนมากกว่า ส่วนการเชื่อมโยงความมีความแตกต่าง กัน คือ ภาษาในบทบรรณาธิการมีการใช้คำเชื่อมระหว่างประโยค และการละประธาน มากกว่าใน ภาษากฎหมาย แต่ไม่ปรากฏความแตกต่างในการใช้การเชื่อมโยงโดยการแทนที่

๒.๒ งานวิจัยที่เป็นการศึกษาภาษาต่างสมัย

การศึกษาภาษาต่างสมัย คือ การศึกษาวิวัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงของภาษาจากระยะเวลาหนึ่ง ไปสู่อีกระยะเวลาหนึ่ง หรือเป็นการเปรียบเทียบภาษาในช่วงเวลาที่ต่างกัน งานวิจัยที่ศึกษาภาษาในประมวลกฎหมายของไทยที่พบในลักษณะนี้ ได้แก่ งานวิจัยของ กอบพร จันทนาคร (๒๕๓๐) และบทความ ของ สุนีย์ ลีลาพรพิณี (๒๕๔๖: ๗๐-๗๑)

ในบทความเรื่อง “ลักษณะการใช้คำในกฎหมายอาญาต่างสมัย : การศึกษาเปรียบเทียบ” สุนีย์ ลีลาพรพิณี ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการใช้คำในกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับความคิดในชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของบุคคล ได้แก่ ข้อมูลสมัยสุโขทัยผู้วิจัยเลือกศึกษาตราจารึกกฎหมายลักษณะโจร ข้อมูลสมัยอยุธยาผู้วิจัยเลือกกฎหมายตราสามดวง เล่ม ๒ โดยศึกษาเฉพาะพระไอยการลักษณะโจร พระไอยการลักษณะวิวาทตีค่า พระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ และข้อมูลสมัยปัจจุบัน พ.ศ.๒๕๔๓ โดยศึกษาเฉพาะภาคความคิดในลักษณะที่ ๑๐ ความคิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย กับ ลักษณะที่ ๑๒ ความคิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ผลการศึกษาพบว่า ภาษากฎหมายสมัยสุโขทัยกับสมัยอยุธยา มีการใช้คำนาม คำสรรพนาม คำวิเศษณ์ และคำสันธานเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แต่มีความแตกต่างกับภาษากฎหมายสมัยปัจจุบัน ส่วนการใช้คำในภาษากฎหมายสมัยปัจจุบันนั้น มีความคล้ายคลึงกับกฎหมายสมัยอยุธยามากกว่า ลักษณะนี้แสดงให้เห็นว่า ภาษากฎหมายสมัยอยุธยาเป็นตัวสืบทอดและเชื่อมโยงการใช้คำระหว่างสมัยสุโขทัยกับสมัยปัจจุบัน

งานวิจัยของ กอบพร จันทนาคร (๒๕๓๐) เรื่อง “บทวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษาในกฎหมายตราสามดวงและกฎหมายปัจจุบัน : กฎหมายครอบครัว” เป็นการศึกษาเปรียบเทียบภาษากฎหมายไทยต่างสมัย ระหว่างภาษาที่ใช้ในกฎหมายพระไอยการลักษณะผัวเมีย ในกฎหมายตราสามดวง กับ กฎหมายลักษณะครอบครัว หรือ บรรพ ๕ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๑๕ เพื่อศึกษาความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างของภาษาทั้ง ๒ สมัย ในด้านถ้อยคำสำนวน รูปประโยค การเรียบเรียงข้อความ และการใช้คำและวลี

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ภาษา ๒ สมัยนี้มีความคล้ายคลึงกันมากกว่าความแตกต่างกัน และที่เป็นเหตุผลสำคัญที่อธิบายได้ว่าเหตุใดคนไทยปัจจุบันจึงยังสามารถอ่านกฎหมายตราสามดวงและเข้าใจได้เกือบทั้งหมด ความคล้ายคลึงกันระหว่างภาษาทั้ง ๒ สมัย มีอยู่ในทุกระดับ ตั้งแต่คำศัพท์วลี ไปจนถึงประโยคซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานของภาษาไทยโดยทั่วไป ความคล้ายคลึงกันระหว่างภาษา ๒ สมัยนี้ ก็คือลักษณะภาษาไทยสมัยก่อนซึ่งถ่ายทอดมาจนถึงสมัยปัจจุบัน โดยพบความแตกต่างระหว่างภาษา ๒ สมัยนี้ คือ

๑. ลักษณะภาษาดั้งเดิมซึ่งปรากฏอยู่ในภาษาที่ใช้เขียนกฎหมายตราสามดวง แต่ไม่ ปรากฏใช้ในภาษาที่ใช้เขียนกฎหมายสมัยปัจจุบัน ได้แก่ คำศัพท์ จำนวน การใช้ถ้อยคำ ลักษณะประโยคบางอย่าง และการเรียบเรียงข้อความ

คำศัพท์เช่น เมียดกลางท่ายี่, ไหม, ทวน จำนวนเช่น เป็นช้านาน หรือประโยคความรวมซึ่งมีคำกริยาเรียงต่อกันหลายคำ เช่น “ถ้าหญิงเจ้าฟัดตบ ตี ฟัน แทง หญิง ผู้มี บาด เจ็บ สาหัส...”

นามวลีและลักษณะการเรียบเรียงข้อความแบบเก่าซึ่งไม่ปรากฏในภาษาปัจจุบัน คือเมื่อข้อความหนึ่งๆต้องกล่าวถึงหลายสิ่งหลายประการ ภาษาสมัยเก่าจะไม่เรียงลำดับ ๑,๒,๓... แต่ใช้คำว่า “ประการหนึ่ง” หรือ “ก็ดี” เชื่อมแต่ละข้อความย่อยๆ ต่างๆนั้นเข้าด้วยกันแทน ตัวอย่างเช่น

“อันว่าลักษณะ ผิดกรรยาท่านยังมีถึงชำเรา มี ๕ ประการ ประการหนึ่งชายยุคมือถือนมหยอกเมียท่าน ประการหนึ่ง ษามีท่านหมียู่ขึ้นไปหาเมียท่านถึงในเรือน ประการหนึ่ง..... ๕ ประการนี้ ได้ชื่อว่าผิดกรรยาท่านยังมีถึงชำเรา...”

“มาตราหนึ่ง สองสมรสด้วยกันมีบริคนทั้งสองข้างคือว่ามีข้าคนช่างม้าโคกระบือ แก้วแหวนเงินทอง ผ้าผ่อนแพรพรรณสรรพทรัพย์สิ่งใดๆ ก็ดี แลตัวทรัพย์เดิมนั้นหนีตายก็ดี เรือล่มไฟไหม้ก็ดี.....”

๒. ลักษณะภาษาไทยใหม่ ซึ่งปรากฏใช้เฉพาะในกฎหมายปัจจุบันและไม่มีใช้ในกฎหมายตราสามดวง มีอยู่ในทุกระดับทั้งคำศัพท์ วลี การใช้ถ้อยคำจำนวนบางอย่าง ประโยค และการเรียบเรียงข้อความ เช่นเดียวกับความคล้ายคลึง

คำศัพท์และการใช้ถ้อยคำจำนวนแบบใหม่เช่น ศาล ผู้เยาว์ ทะเบียนสมรส การใช้ประโยคกรรม การใช้คำบุพบท เช่น แก่ แห่ง โดย ฯลฯ ในลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิม

ลักษณะเด่นที่ทำให้ภาษาในกฎหมายปัจจุบันแตกต่างจากภาษาเดิมมาก คือ การใช้นามวลีที่ลดรูปมาจากประโยค ซึ่งนามวลีลักษณะนี้ส่งผลทำให้ประธานและกรรมของประโยคมีความยาวกว่าภาษาเดิมมาก และมีลักษณะเป็นนามธรรมมากขึ้นด้วย

กอบพรสรุปว่าในภาพรวม ภาษาที่ใช้เขียนกฎหมายใหม่มีลักษณะเป็นภาษาประเภท syntactic มากกว่าภาษาในกฎหมายตราสามดวง ความคล้ายคลึงกันของภาษา ๒ สมัยนี้ อีกประการหนึ่งคือ แม้จะคล้ายคลึงกันมากในแง่กฎไวยากรณ์และคำศัพท์ แต่ความถี่ของการใช้

ลักษณะภาษาบางอย่างของแต่ละสมัยแตกต่างกันมาก โดยเฉพาะในระดับประโยค ภาษาสมัยเก่าใช้ประโยคความซ้อนน้อยมาก ในขณะที่ภาษาใหม่ใช้ประโยคชนิดเดียวกันนี้ด้วยความถี่ที่สูงมาก

นอกจากงานวิจัยที่กล่าวมาแล้ว มีงานวิจัยอีกกลุ่มที่ศึกษาภาษากฎหมายไทย แต่เป็นภาษาในกฎหมายหมวดอื่น ที่ไม่อยู่ในหมวดประมวลกฎหมาย เช่น การศึกษาภาษาในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีศักดิ์ของกฎหมาย (The Hierarchy of Law) สูงกว่าประมวลกฎหมาย ที่อยู่ในระดับพระราชบัญญัติเท่านั้น และภาษาที่ใช้ก็มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไป เช่น เรื่องความยืดหยุ่น (flexibility) ของภาษา ซึ่งมักพบในการร่างรัฐธรรมนูญ เพราะภาษาที่ใช้ต้องสามารถประยุกต์ใช้ได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ไม่เหมาะสมกับประมวลกฎหมายอื่น ๆ (Tiersma, 1999 : 80-81)

แนวคิดทางภาษาศาสตร์ ที่ใช้ในการวิเคราะห์รูปภาษา

การศึกษาเปรียบเทียบภาษากฎหมายลักษณะอาญา และประมวลกฎหมายอาญา ได้ใช้แนวคิดทางภาษาและทฤษฎีภาษาศาสตร์ต่างๆ ได้แก่ ๑) แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ประโยคเชิงหน้าที่ เพื่อศึกษาถึงรูปแบบประโยคในภาษา โดยมองว่าภาษาเป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างแต่ละแบบเป็นตัวแทน ๒) แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ประโยคเชิงโครงสร้าง เพื่อศึกษาความซับซ้อนของประโยคที่ใช้ในภาษากฎหมายไทย และ ๓) แนวคิดเกี่ยวกับการเชื่อมความระดับประโยค

๑. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษารูปแบบประโยคเชิงหน้าที่

ในการวิเคราะห์โครงสร้างประโยคในภาษากฎหมายไทย เพื่อศึกษารูปแบบประโยคในภาษา รูปแบบประโยคจะบ่งชี้ถึงการให้ความสำคัญของความต้องการจะสื่อ

ผู้วิจัยเลือกศึกษาโครงสร้างระดับประโยค จากแนวคิดของฮัลลiday (Halliday, 2004) ที่เชื่อว่า อนุภาค (clause) หรือประโยค เป็นหน่วยทางไวยากรณ์ที่สำคัญที่สุด และเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดที่แสดงให้เห็นถึงการเลือกใช้โครงสร้างภาษา (linguistic structure) แบบต่างๆ เพื่อใช้ในหน้าที่ต่างๆ ในการสื่อความหมาย (De Beaugrande, 1991) แต่ละหน่วยในภาษาจะต้องสามารถอธิบายในเชิงหน้าที่ในระบบได้ และหน่วยภาษาส่วนมากจะมีมากกว่าหนึ่งหน้าที่ โดยฮัลลiday มองว่า ภาษาเป็นเรื่องของพฤติกรรมในสังคม เป็นวิธีการที่มนุษย์ใช้สื่อสารและถ่ายทอดวัฒนธรรม ปรียบททางวัฒนธรรมในสังคมหนึ่งๆ จะเป็นตัวกำหนดว่ามีทางเลือกอะไรบ้างในการใช้ภาษา และปรียบทสถานการณ์จะเป็นตัวกำหนดว่าผู้ใช้ภาษาควรเลือกใช้อะไร แนวความคิดนี้ทำให้เกิดทฤษฎีเกี่ยวกับความหมายเชิงสังคม (socio - semantics) ที่ใช้อธิบายการเลือกใช้ภาษาที่เกิดจากปัจจัยทางโครงสร้างสังคม แนวคิดเรื่องกระบวนการเลือกภายใต้กรอบการเลือกอย่างมี

ระบบ (a systematic framework of options) อาจทำให้รูปภาษาที่โดยปกติเป็นรูปภาษาเด่น (marked form) กลายเป็นรูปภาษาธรรมดา (unmarked form) จากการเลือกใช้ภาษาซึ่งโดยปกติ ผู้ใช้ภาษาจะเลือกใช้รูปภาษาทั่วไปในการสื่อสาร ยกเว้นกรณีที่มีเหตุผลอื่นที่ทำให้เลือกใช้รูปภาษาแบบเด่นแทน ซึ่งฮัลลiday เรียกว่า “good reason principle” (Halliday, 1985: 45, 287)

แนวคิดเรื่องการเลือกใช้ภาษาตามหน้าที่ และมุมมองของผู้พูด ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ ระบบ-หน้าที่ของฮัลลiday ถูกนำไปใช้ในงานวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) เช่น ใช้ในงานวิเคราะห์วาทกรรมภาษาข่าว ซึ่งช่วยให้อ้างอิงเห็นความหมายแฝงของภาษา ในระดับต่างๆ ตั้งแต่การใช้เสียง การเลือกคำ ตลอดจนการเลือกใช้โครงสร้างวากยสัมพันธ์ แบบต่างๆ ตามการแบ่งหน้าที่ของภาษา ซึ่งทำให้เกิดรูปแบบโครงสร้างประโยค ตามหน้าที่ เช่น โครงสร้างที่แสดงความหมายหรือสาระที่ประโยคต้องการจะสื่อ (transitivity structure) เพื่อทำหน้าที่แสดงทัศนคติทางความคิด (ideational function) ได้แก่ การเลือกใช้วิธีการแปลงให้เป็นคำนาม (nominalization) เพื่อละผู้มีส่วนในเหตุการณ์ออกไป เป็นการซ่อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้เขียน การใช้รูปประโยคกรรม (passive voice) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ภาษามีลักษณะเป็นภาวีสัย (objectivity) และเป็นทางการ (Fowler, 1991: 36)

เช่นเดียวกับ สรณี วงศ์เบ็ญสัจจ์ และคณะ (๒๕๔๕: ๑๕๔-๑๕๗) จากการศึกษาวาทกรรมสำหรับเด็กพบว่า การเลือกใช้คำและวลี การผูกประโยคและความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง การเชื่อมบอกความสัมพันธ์ความ รวมถึงการใช้คำสรรพนามและคำลงท้าย เป็นองค์ประกอบทางภาษาที่ใช้เพื่อสะท้อนความคิด และมุมมองของผู้เขียน

รูปแบบโครงสร้างภาษาที่จะศึกษาในงานวิจัยนี้ ได้แก่ หน่วยสร้างประโยคกรรมนามวลีแปลง และประโยคละประธาน ดังนี้

๑.๑ หน่วยสร้างประโยคกรรม

หน่วยสร้างประโยคกรรม (passive construction) ได้แก่ หน่วยสร้างที่มีประธานทางไวยากรณ์ (grammatical subject) เป็นผู้ถูกกระทำ คำกริยาในหน่วยสร้างนี้จะต้องแปลงมาจากกรรมกริยา หน่วยสร้างประโยคกรรม มีลักษณะทางภาษาร่วมกัน ๔ ประการ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ๒๕๔๕: ๑๗๔-๑๗๕) ดังนี้

๑.๑.๑ มีประธานทางไวยากรณ์ เป็นการกผู้รับ ซึ่งหมายถึง การกที่รับการกระทำ ผลของการกระทำ หรือหมายถึงสิ่งที่เปลี่ยนสภาพ เปลี่ยนประสพการณ์ เปลี่ยนอากัปกริยา หรือเปลี่ยนเจ้าของ ซึ่งเป็นผลจาก กริยาของประโยค

๑.๑.๒ มีกริยาหลัก (main verb) ที่แปลงมาจากสกรรมกริยา เช่น เขาถูกย้าย ย้าย เป็นกริยาหลัก ที่มาจาก ย้ายที่เป็นสกรรมกริยา

๑.๑.๓ ตัวบ่งชี้กรรมจาก อาจเป็นหน่วยคำเติม (affix) ที่เป็นส่วนประกอบของ คำกริยา หรือ เป็นคำ เช่น คำกริยาช่วย (auxiliary verb) ที่เป็นส่วนประกอบของประโยค ใน ภาษาไทย มี ๒ แบบ คือ เป็นหน่วยคำเติมที่คำกริยา ได้แก่ “ถูก” เช่น ถูกตาม ถูกค้นพบ ถูกสร้าง และเป็นคำกริยาช่วย ที่ทำหน้าที่เป็นกริยาในประโยค และต้องตามด้วยกริยาหลักเสมอ เช่น “โดน” ใน “น้องโดนแม่ตี”

๑.๑.๔ เป็นหน่วยสร้าง ที่ปรากฏในภาษา น้อยกว่าหน่วยสร้าง ประเภทกรตุ วาก หมายความว่า หน่วยสร้างกรรมวาก ต้องเป็นหน่วยสร้างไม่ธรรมดา (marked) ซึ่งจะ ปรากฏในภาษา ด้วยความถี่น้อยกว่า หน่วยสร้างกรตุวาก

ในภาษาไทยปัจจุบัน ตัวบ่งชี้กรรมวาก มี ๓ ตัว ได้แก่ ถูก โดนและได้รับ แต่ทั้งนี้ไม่ได้ หมายความว่า จะต้องเป็นประโยคกรรมทั้งหมดเช่น “ฉันได้รับจดหมายลึกลับ” ขาดคุณสมบัติ สำคัญ ที่ว่า ต้องมีกริยาหลัก แปลงมาจากสกรรมกริยา (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ๒๕๔๕: ๒๘๒)

ฮัลลiday (Halliday, 1985: 151) ได้ให้เหตุผลของการเลือกใช้โครงสร้างประโยคกรรม ไว้ ๒ ประการ คือ ประการที่หนึ่ง คือความต้องการที่จะให้ผู้รับการกระทำ เป็นส่วนสำคัญ (theme) ของเรื่องที่จะกล่าวถึง และประการที่ ๒ ใช้เพื่อลดความสำคัญ ของผู้กระทำ ไม่ให้เป็นจุด สนใจโดยการย้ายผู้กระทำไปไว้ท้ายข้อความให้อยู่ในส่วนของใจความรอง (Rheme) หรือละ ผู้กระทำไปเลยเช่น The glass was broken (by the cat)

๑.๒ นามวลีแปลง

นามวลีแปลง (nominalization construction) เป็นนามวลีที่ลดรูปมาจากประโยค เกิด จากการเติมคำว่า “การ” หรือ “ความ” เพื่อทำหน้าที่เป็นนามวลี ที่เป็นประธาน หรือกรรมของ ประโยค เช่น “การอยู่ร่วมกัน” “ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดู” “การสมรส” “การหย่า” (กอบพร จันทนากร, ๒๕๓๐: ๘๓-๘๔) ตัวอย่างเช่น มาตรา ๑๕๓๑ ของกฎหมายลักษณะครอบครัวใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้ว่า “การสมรสที่จดทะเบียนตามกฎหมายนั้น การหย่า โดยความยินยอมของคู่สมรสทั้งสองฝ่าย มีผลนับแต่เวลาจดทะเบียนการหย่าเป็นต้นไป” ในมาตรานี้ ปรากฏการใช้นามวลีแปลงคือ “การสมรสที่จดทะเบียนตามกฎหมาย” และ “การหย่า” เป็นต้น

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (๒๕๒๕: ๓๖-๔๘) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ภาษาไทย ในช่วงรัชสมัย รัชกาลที่ ๔, ๕ และ ๖ พบว่าการใช้คำว่า “การ” และ “ความ” ทำให้เกิดการเปลี่ยน เนื้อความทางความหมายของประโยคให้เป็นนามธรรม อนุประโยคที่ขึ้นต้นด้วย “การ” และ

“ความ” จะเป็นประธานและกรรมตามไวยากรณ์ ทำให้ประโยคมีความซับซ้อนยิ่งขึ้นและนามวลีที่ขึ้นต้นด้วย “การ” จะมีความหมายว่า “เรื่อง” และมักมีอนุประโยค ซึ่งขึ้นต้นด้วย “ที่” มาขยายนามวลีนี้จะทำหน้าที่เป็นความนำ และมักละประธานไว้เสมอ

นววรรณ พันธุมเมธา (๒๕๔๕: ๒๘๘-๒๙๕) แบ่งลักษณะของนามวลีแปลงออกเป็น ๓ ลักษณะได้แก่

๑. การแปลงกริยาหลักเป็นหน่วยนาม ตัวอย่างเช่น “ข้อกำหนดมิไว้เพื่อให้ผู้บริโภคลดคักย” แปลงเป็น “ความลดคักยของผู้บริโภค”

๒. การแปลงกริยาขยายเป็นหน่วยนาม ตัวอย่างเช่น “เขาอดทนทำงาน” แปลงเป็น “เขาทำงานด้วยความอดทน”

๓. การแปลงประโยคเป็นหน่วยนาม ตัวอย่างเช่น “เขาทะเลาะกันนำรำคาญ” แปลงเป็น “การที่เขาทะเลาะกันนำรำคาญ”

๑.๓ ประโยคละประธาน

ประโยคละประธานหมายถึงประโยคที่มีการใช้รูปภาษาที่ไม่ปรากฏรูปประธานที่ทำหน้าที่เป็นผู้กระทำในประโยค

การไม่ปรากฏรูปประธานในตัวบท มีได้ ๒ กรณี คือ การไม่ปรากฏผู้กระทำที่ผู้อ่านหรือผู้รับสารสามารถเข้าใจได้เองว่าผู้กระทำเป็นใครจากการกระทำของบุคคลนั้น หรือจากบริบทที่เกี่ยวข้อง (backgrounding) และอีกกรณีเป็นการไม่ปรากฏผู้กระทำเนื่องจากผู้เขียน หรือผู้ส่งสารเองไม่รู้ว่าผู้กระทำนั้นเป็นใคร (suppression) การไม่ปรากฏรูปประธานในประโยคนี้อาจเกิดจากความจงใจที่จะไม่กล่าวถึงประธานของประโยค หรืออาจเกิดจากกระบวนการทางภาษา เช่น การใช้รูปประโยคกรรม และกระบวนการกลายเป็นคำนาม เป็นต้น (Leeuwan, 2007)

๒. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาความซับซ้อนของประโยคเชิงโครงสร้าง

การวิเคราะห์โครงสร้างประโยคในภาษากฎหมายไทยเพื่อศึกษาความซับซ้อนของการผูกประโยค จะศึกษาประโยคเฉพาะในด้านโครงสร้างของประโยค โดยไม่พิจารณาถึงหน้าที่ของหน่วยภาษาในประโยค แนวคิดทางภาษาศาสตร์จะนำมาใช้เพื่อจัดแยกประเภทของประโยค

โครงสร้าง (structure) หมายถึง วิธีการเฉพาะใดๆของการจัดเรียงหน่วยภาษาที่เล็กกว่าขึ้นเป็นหน่วยภาษาที่ใหญ่กว่า เช่น จากหน่วยเสียงเป็นพยางค์ จากคำเป็นวลี หรือ จากวลีเป็นประโยค (Trask, 1997: 210) โครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆที่ประกอบขึ้นเป็นสิ่งที่

ซับซ้อนกว่า เช่น โครงสร้างประโยคประกอบด้วยอนุพจน์ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มคำ หรือ วลี ซึ่งประกอบด้วยคำซึ่งประกอบด้วยหน่วยสัทวรรณ (Halliday, 1985: 25) แนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งชนิดของประโยคที่ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางมี ดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างประโยคของฮัลลiday ซึ่ง มองว่าประโยคเป็นอนุพจน์ซับซ้อน (a clause complex) นั่นคือมีอนุพจน์หลัก และอนุพจน์ที่เป็นส่วนขยาย เช่น

It won't be surprising if people complain if they don't punish him if he's guilty

ประโยคนี้เป็นประโยคที่มี ๔ อนุพจน์ โดยมีอนุพจน์แรกเป็นอนุพจน์หลัก (Head) อนุพจน์ที่เหลือเป็นส่วนขยาย (Modifier) ดังตาราง

It won't be surprising	if people complain	if they don't punish him	if he's guilty
Head	Modifier		

คำว่า "sentence" จึงไม่ควรจัดไว้ว่าเป็นประเภททางไวยากรณ์ชนิดหนึ่ง แต่ควรจัดอยู่ในกลุ่มอนุพจน์ โดยถือว่าประโยคเดี่ยว (simple sentence) เป็นอนุพจน์ ๑ อนุพจน์ (Halliday 1985 : 193)

ฮัลลiday จำแนกโครงสร้างของประโยค (clause) ในภาษาอังกฤษออกเป็น ๓ ประเภทตามบทบาทและหน้าที่ทั้ง ๓ ระดับ คือ ระดับประสบการณ์ทำหน้าที่ในการแสดงทัศนคติทางความคิด (ideational function) ระดับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทำหน้าที่แสดงความสัมพันธ์ทางสังคม (interpersonal function) และระดับตัวบททำหน้าที่แสดงความหมายจากความสัมพันธ์ในข้อความ (textual function) ดังนี้

๑. Transitivity Structure เป็นโครงสร้างที่แสดงความหมายหรือสาระที่ประโยคต้องการสื่อ

๒. Mood Structure เป็นโครงสร้างแสดงความหมายของประโยคที่แสดงสถานะจากการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการพูด เช่น พูดตอบรับหรือปฏิเสธ

๓. Theme Structure เป็นโครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ในข้อความจากเนื้อหาในประโยคว่าสัมพันธ์กับสาระหรือสถานการณ์ในลักษณะใด

หน่วยภาษาในระดับประโยคตามแนวคิดนี้ แบ่งลักษณะอนุพจน์ออกเป็น ๕ ประเภท (Halliday, 2004: 72, 99-100) ดังนี้

๑. Independent clause หมายถึง อนุพากย์ (clause ในความหมายของฮัลลiday เทียบเท่ากับ sentence) ที่สามารถอยู่ได้อิสระโดยลำพังได้ และมีลักษณะเป็นประโยคที่สมบูรณ์ (a complete sentence) เช่น Bears eat honey. What do bears eat ?

๒. Dependent clause หมายถึงอนุพากย์ที่อยู่รวมกับอนุพากย์อื่น โดยมีคำเชื่อมทำหน้าที่รวมอนุพากย์เข้าด้วยกันเป็นอนุพากย์ที่ซับซ้อนขึ้น เช่น

He left because his work was done.

I asked why no one was around.

๓. Embedded clause เป็นอนุพากย์ที่ทำหน้าที่ภายในโครงสร้างของกลุ่มคำนามในฐานะที่เป็น อนุพากย์สัมพัทธ์ หรือ คุณานุประโยค (relative clause) เช่น

The man who came to dinner was my friend.

๔. Minor clause หมายถึงอนุพากย์ที่เป็นคำเรียกชื่อ คำทักทาย หรือคำอุทาน เช่น Mary!, Good night !, Well done!

๕. Elliptical clause เป็นอนุพากย์ที่เป็นคำตอบได้ในบทสนทนา เช่น Yes., All right, Thirsty?

ฮัลลiday (Halliday, 1985: 195-198) จัดความสัมพันธ์ ที่เชื่อมหน่วยภาษาเข้าด้วยกัน เป็น ๒ ประเภท ได้แก่ การจัดความแบบเรียง (parataxis) และ การจัดความแบบเชื่อม (hypotaxis) ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ คำ วลี และ อนุพากย์

การจัดความแบบเรียง เป็น การเชื่อมหน่วยภาษา ที่มีฐานะเท่ากัน โดยที่ทั้งหน่วยเริ่ม (initiating element) และหน่วยต่อเนื่อง (continuing element) ต่างเป็นอิสระต่อกัน ในขณะที่ การจัดความแบบเชื่อม เป็นการผูกหน่วยภาษาเข้าด้วยกันโดยที่มีฐานะในประโยคต่างกัน หน่วยเด่น (dominant element) จะเป็นอิสระ แต่หน่วยพึ่งพา (dependent element) จะไม่สามารถอยู่โดยลำพังเองได้ การเชื่อมอนุพากย์เข้าด้วยกัน มีลักษณะความสัมพันธ์ดังตาราง (Halliday, 1985: 195)

	Primary	Secondary
Parataxis	1 (initiating)	2 (continuing)
Hypotaxis	α (dominant)	β (dependent)

ตัวอย่างการเชื่อมประโยค (Halliday, 1985: 197)

Paratactic: John didn't wait; he ran away.

1   2

Hypotactic: John ran away, which surprised everyone.

α   β

Paratactic: John said: I'm running away.

1   2

Hypotactic: John said he was running away.

α   β

อนุพากย์ซ้อน (embedded clause) จะวิเคราะห์แยกต่างหากจากความสัมพันธ์ทั้ง ๒ แบบที่กล่าวมา ทั้งนี้เพราะการจัดความแบบเรียง และการจัดความแบบเชื่อม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างอนุพากย์ (between clauses) แต่อนุพากย์ซ้อน เกิดจากกลไกที่รวมอนุพากย์เข้าด้วยกัน โดยอนุพากย์หนึ่งแทรกอยู่ในโครงสร้างของอีกอนุพากย์หนึ่ง (within clause) จึงไม่อาจแสดงทิศทางของความสัมพันธ์ได้ (Halliday, 1985: 219) ตัวอย่างเช่น

“the man [[who came to dinner]] stayed for a month.”

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประเภทประโยคในภาษาไทยตามแนวไวยากรณ์ดั้งเดิมของพระยาอุปกิตศิลปสาร (นววรรณ พันธุเมธา และปราณี กุลละวณิชย์, ๒๕๓๔: ๒๐) มีรายละเอียดดังนี้

ประโยค คือ ถ้อยคำที่มีเนื้อความครบบริบูรณ์ ในประโยคจะประกอบด้วยภาคประธานและภาคแสดง เช่น ประโยค คนกินข้าว ประกอบด้วย คน เป็นภาคประธาน และกินข้าว เป็นภาคแสดง ประโยคจำแนกออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๒.๒.๑ เอกรรตประโยค คือ ประโยคที่มีเนื้อความอย่างหนึ่ง ซึ่งมีทั้งภาคประธานและภาคแสดง ตัวอย่างเช่น คนกินข้าว

๒.๒.๒ อเนกรรตประโยค คือ ประโยคที่มีเนื้อความหลายอย่าง ประกอบด้วยเอกรรตประโยคตั้งแต่ ๒ ประโยคขึ้นไปเรียงกัน และมีสันธานเป็นเครื่องเชื่อมอยู่ในระหว่างเอกรรตประโยคนั้นๆ ให้ความติดต่อเป็นประโยคเดียวกัน ตัวอย่างเช่น น้ำขึ้นแต่ลมลง

๒.๒.๓ สังกรประโยค เป็น เอกรรตประโยคที่ใช้เอกรรตประโยคด้วยกัน ทำหน้าที่เป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของประโยค เช่น นายมีซึ่งเป็นเสมียนตายเมื่อฝนตก เอกรรตประโยค

เดิม คือ นายมีตาย เป็นมุขประโยค มีเอกรรณประโยคอื่นมาแทรก เป็นอนุประโยค ได้แก่ ซึ่งเป็นเสมียน และเมื่อฝนตก

๒.๓ การจัดประเภทประโยคในภาษาไทยตามแนวไวยากรณ์โครงสร้าง ของวิจิตร ภาณุพงศ์ (๒๕๓๐: ๑๖-๑๗)แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ดังนี้

๒.๓.๑ ประโยคสามัญ ได้แก่ ประโยคซึ่งมีส่วนประกอบเพียงส่วนเดียว หรือหลายส่วนเรียงกัน โดยไม่มีส่วนใดเป็นอนุพากย์ เช่น น้องหลับแล้วหรือ

๒.๓.๒ ประโยคซับซ้อน ได้แก่ ประโยคที่ประกอบด้วยอนุพากย์ต่างชนิดกัน ๒ อนุพากย์ขึ้นไป เช่น ฉันชอบเด็กที่มาหาคุณเมื่อตะกี้ (อนุพากย์หลัก กับ อนุพากย์คุณศัพท์)

๒.๓.๓ ประโยคผสม ได้แก่ ประโยคที่ประกอบด้วยอนุพากย์หลัก ตั้งแต่ ๒ อนุพากย์ขึ้นไป แต่ไม่สามารถจะวิเคราะห์ให้ออกเป็นแบบโครงสร้างต่างๆ ได้ ตัวอย่างเช่น เขาชอบดูหนังแต่ฉันชอบดูละคร (อนุพากย์หลัก ๒ อนุพากย์)

๒.๓.๔ ประโยคเชื่อม ได้แก่ ประโยคสามัญ ซึ่งขึ้นต้นด้วยคำเชื่อม เช่น ถ้าเขาไม่มาล่ะ

๒.๔ การจัดประเภทประโยคตามแนวไวยากรณ์ปริวรรต และไวยากรณ์การก ของ นววรรณ พันธุเมธา (๒๕๓๔: ๑๕๖ - ๒๘๓) แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๒.๔.๑ ประโยคความเดียว คือประโยคที่มีหน่วยกริยา ๑ หน่วย มีหน่วยนาม ๑ หน่วย หรือมากกว่านั้น และอาจจะมีหน่วยเสริมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ หน่วยนามและหน่วยกริยาในประโยคความเดียว จะต้องไม่มีประโยคขยายอยู่ด้วย ตัวอย่างเช่น ฉันชอบดอกกุหลาบสีแดง

๒.๔.๒ ประโยคความซ้อน หมายถึงประโยคที่มีข้อความหนึ่งซ้อนอยู่ในอีกข้อความหนึ่ง ประโยคความซ้อนจะมีข้อความซ้อนอยู่มากเท่าใดก็ได้ ยังมีข้อความซ้อนอยู่มาก ประโยคก็จะยิ่งซับซ้อนมาก และยาวมาก ประโยคความซ้อนเป็นประโยคที่ขยายมาจากประโยคความเดียว ที่มีประโยคขยายความหมายเพิ่มเข้ามา เช่น ดอกกุหลาบที่เธอให้ฉันสวยเหลือเกิน

๒.๔.๓ ประโยคความรวม หมายถึง ประโยคที่มีข้อความตั้งแต่ ๒ ข้อความขึ้นไปมารวมกัน ได้แก่ ประโยคที่มีหน่วยกริยาตั้งแต่ ๒ หน่วยขึ้นไป มีหน่วยนาม ๑ หน่วย หรือมากกว่านั้น และอาจจะมีหน่วยเสริม และหน่วยเชื่อมอยู่ด้วยก็ได้ เช่น เขาจัดกระเป๋าไว้เพื่อตอนเช้าจะได้ไม่ยุ่ง เขาไม่ชอบเธอและเธอก็ไม่ชอบเขา

๓. แนวคิดเกี่ยวกับการเชื่อมความระดับประโยค

ฮัลลiday (Halliday, 2004: 524-585) กล่าวถึง การเชื่อมโยงความ ว่าเป็นความสัมพันธ์ภายในตัวบท (text) ที่ยึดหน่วยในภาษา (item) เข้าด้วยกัน ซึ่งเกิดขึ้นได้โดยไม่มีขีดจำกัด ความสัมพันธ์นี้เกิดขึ้นได้ตั้งแต่ในระดับคำๆเดียว จนถึงข้อความยาวๆ

การเชื่อมแบบ Conjunction เป็นการเชื่อมโยงในระดับประโยคโดยการใช้การเชื่อมต่อข้อความเข้าด้วยกันด้วยคำเชื่อม (cohesive bond) ในรูปคำสันธาน (conjunction) เช่น but และ ส่วนขยายที่ทำหน้าที่เชื่อมความ (conjunctive adjunct) เช่น “however” ซึ่งคำเชื่อมทั้ง ๒ ประเภทนี้จะเชื่อมความต่อเนื่องตั้งแต่ระดับอนุพากย์ จนถึงระดับย่อหน้า การเชื่อมโยงความประเภทนี้แบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ ได้แก่

๑. Elaboration ได้แก่การเชื่อมต่อความโดยการเพิ่มเติมรายละเอียดให้กับข้อความที่นำมาข้างหน้า ในรูปของ (๑) หน่วยอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกัน (apposition) เช่น in other words, for example และ (๒) การเพิ่มความชัดเจน (clarification) โดยการกล่าวซ้ำ (reinstated) ย่อความ (summarized) หรือทำให้กระจ่างชัดขึ้น (made precise) เช่น to be more precise, by the way, to sum up, actually เป็นต้น

๒. Extension ได้แก่การเชื่อมต่อความโดยการขยายความ ทำได้โดยการเพิ่ม (addition) โดยการใช้คำเชื่อม เช่น and, in addition, now, but และการใช้การแปร (variation) ในรูปต่างๆ เช่น instead, except for that, alternatively เป็นต้น

๓. Enhancement ได้แก่การเชื่อมต่อความโดยยกระดับหน่วยภาษาไปเป็นเครื่องมือแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความในตัวบท (cohesive device) ดังนี้

๓.๑ Spatio-temporal ได้แก่การใช้รูปภาษาแสดงสถานที่และเวลา เป็นคำเชื่อมโยงความ เช่น there, anywhere, at once, next day เป็นต้น

๓.๒ Comparative ได้แก่การเชื่อมต่อข้อความด้วยการใช้คำแสดงการเปรียบเทียบ เช่น likewise, in a different way รวมถึงการเชื่อมด้วยคำที่แสดงความเป็นกลางแต่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบ เช่น in the same manner เป็นต้น

๓.๓ Causal-conditional ได้แก่การใช้รูปภาษาแสดงความเป็นเหตุผล เป็นตัวเชื่อมโยงความ เช่น therefore, for that reason, otherwise, even so, in that case เป็นต้น

๓.๔ Matter ได้แก่การสร้างการเชื่อมโยง โดยการอ้างถึงเนื้อหาที่มีมาก่อน เพื่อเชื่อมต่อกับเหตุการณ์ เช่น in that respect, as to that

ในการศึกษากลวิธีการเชื่อมโยงความในภาษากฎหมายในงานวิจัยนี้ นอกจากแนวคิดของฮัลลิดจ์ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาการเชื่อมความโดยการใช้คำเชื่อม (Conjunction) ที่ปรากฏในข้อเขียนภาษาไทย ของ ชลธิชา บำรุงรักษ์ (๒๕๓๙: ๑๒๘-๑๕๖) มาประกอบในการศึกษาด้วย พบว่ามีความสัมพันธ์ในลักษณะต่างๆดังนี้

๑. ความสัมพันธ์แบบคล้อยตาม เป็นการเชื่อมโยงที่แสดงว่าเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในประโยคหรือข้อความที่อยู่ต่อเนื่องกัน เป็นไปในการทำนองเดียวกัน หรือเป็นเรื่องเดียวกัน หรือมีความต่อเนื่องกันอย่างไรอย่างหนึ่ง

๒. ความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง เป็นการเชื่อมโยงความที่แสดงว่าประโยค หรือข้อความที่สัมพันธ์กันนั้นมีความแตกต่าง ขัดแย้ง หรือไม่เป็นไปทำนองเดียวกัน

๓. ความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข ปรากฏในกรณีที่เหตุการณ์หนึ่งจะเกิดหรือไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของอีกเหตุการณ์หนึ่ง

๔. ความสัมพันธ์แบบให้เลือก เป็นการแสดงความเชื่อมโยงที่ให้เลือกร้อยอย่างใดอย่างหนึ่ง

๕. ความสัมพันธ์แบบขยายความ เป็นการเชื่อมโยงความที่ขยายข้อความที่นำมาข้างหน้า ประโยคที่มีการเชื่อมโยงความลักษณะนี้จะมีโครงสร้างที่ซับซ้อน

๖. ความสัมพันธ์แบบแจกแจงรายละเอียด เป็นการแสดงรายละเอียด หรือระบุให้ชัดเจนแน่นอนลงไป เช่น การให้ความหมาย

๗. ความสัมพันธ์แบบสรุปความ เป็นการเชื่อมโยงความโดยใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงการสรุปใจความ หรือสาระสำคัญของเรื่องที่กล่าวมาแล้ว

บทที่ ๓

โครงสร้างประมวลกฎหมาย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะเสนอการวิเคราะห์และเปรียบเทียบ โครงสร้างของกฎหมายลักษณะอาญา และ โครงสร้างของประมวลกฎหมายอาญา โดยจะวิเคราะห์โครงสร้างของประมวลกฎหมายที่ละฉบับ เพื่อแสดงภาพโดยรวมของโครงสร้าง แล้วจึงนำมาเปรียบเทียบเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง โครงสร้างตัวบทกับบริบทของภาษา ในการศึกษาจะเปรียบเทียบใน ๔ ประเด็น ดังนี้

๑. โครงสร้างตัวบทกฎหมาย

โครงสร้างตัวบทกฎหมาย หมายถึง ส่วนที่ประกอบขึ้นเป็นตัวบทกฎหมาย โครงสร้าง ตัวบทของกฎหมายแบบสากลที่ใช้ในประเทศต่างๆ โดยส่วนมาก จะประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ ส่วน ได้แก่ ๑) บทนำก่อนเข้าสู่บทบัญญัติกฎหมาย (preamble) เป็นส่วนที่เป็นชื่อของกฎหมาย บอกรับทบทมา วัตถุประสงค์ และขอบเขตของกฎหมาย ๒) บทบัญญัติกฎหมาย (principal provisions) เป็นส่วนที่เป็นเนื้อหาของกฎหมาย และ ๓) บทลงท้าย (final provisions) เป็น ส่วนท้ายซึ่งอาจเป็นบทแก้ไขเพิ่มเติม หรือบทยกเลิกกฎหมายเดิม (Williams, 2007: 38-52)

ในการศึกษา โครงสร้างตัวบทในงานวิจัยนี้จะศึกษาเปรียบเทียบจำนวนองค์ประกอบที่ ปรากฏในประมวลกฎหมายและรายละเอียดขององค์ประกอบแต่ละส่วน

๒. การจัดแบ่งบทบัญญัติของกฎหมาย

การจัดแบ่งบทบัญญัติของกฎหมายหมายถึงการจัดแบ่งเนื้อหาของกฎหมายออกเป็น หมวดหมู่ เพื่อให้มีความเป็นระบบ และสามารถค้นคว้าอ้างอิงได้ง่าย

ในการร่างกฎหมายที่มีความยาวมากและมีบทบัญญัติหลายเรื่องรวมอยู่ในกฎหมายฉบับ เดียวกัน เช่นประมวลกฎหมายอาญาจะมีการจัดหมวดหมู่เป็นหลายระดับ ได้แก่ การแบ่งเป็น ภาค ลักษณะ หมวด มาตรา และ อนุมาตรา (ธานินทร์ กรัยวิเชียร และอภิชน จันทรเสน, ๒๕๕๐: ๘๓)

ในการศึกษาการจัดแบ่งบทบัญญัติของกฎหมายอาญาสองฉบับนี้ จะศึกษาถึงความมี ระเบียบแบบแผนและความละเอียดในการแบ่งเนื้อหากฎหมายเป็นหมวดหมู่ เช่น แบ่งเป็น ภาค ลักษณะ ส่วน และ หมวด และในระดับมาตรา ที่มีเนื้อหาแยกย่อยลงไปอีกชั้นหนึ่ง เช่น การแยกย่อย เป็นอนุมาตรา

๓. รูปแบบการแจกแจงรายการ

รูปแบบการแจกแจงรายการ หมายถึง รูปแบบของการจัดแบ่งรายละเอียดแยกย่อย ในกรณีที่มีเนื้อหากฎหมายในแต่ละมาตรา มีรายละเอียดที่แยกย่อยลงไปอีก การร่างกฎหมายในปัจจุบัน มาตราที่มีการจัดแบ่งรายละเอียดแยกย่อยจะใช้รูปแบบตัวเลขในวงเล็บ เรียกว่าอนุมาตรา เช่น อนุมาตราหนึ่งหรือวงเล็บหนึ่ง (ชานินทร์ ทรัพย์วิเชียร และอภิชน จันทระเสน, ๒๕๕๐: ๘๘)

ในการศึกษารูปแบบการแจกแจงรายการนี้ จะศึกษาถึงความคงที่ของการใช้รูปแบบในการกำหนดหัวข้อย่อยของเนื้อหากฎหมายในระดับย่อยกว่าระดับมาตราในกฎหมายทั้งสองฉบับ

๔. การจัดกลุ่มมาตราตามเนื้อหาสาระ

การจัดกลุ่มมาตราตามเนื้อหาสาระหมายถึงการจัดมาตราที่มีเนื้อหาสาระประเภทเดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องกันเข้าไว้ในหมวดหมู่เดียวกัน

ในการศึกษาการจัดกลุ่มมาตราของประมวลกฎหมายสองฉบับนี้ จะศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อหาของกฎหมายกับหมวดหมู่ที่บรรจุอยู่ว่าในการจัดมาตราเข้าไว้ในหมวดหมู่ มีเนื้อหาสาระประเภทเดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องกันหรือไม่ หรือ มีมาตราที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งแต่ไปปรากฏอยู่ในหมวดหมู่อื่นๆ

ผลการศึกษา

ในการศึกษาประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ ผู้วิจัยศึกษาลักษณะโครงสร้างของกฎหมายลักษณะอาญา และ โครงสร้างของประมวลกฎหมายอาญาที่ละฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

โครงสร้างกฎหมายลักษณะอาญา

ผลการศึกษาโครงสร้างกฎหมายลักษณะอาญาใน ๔ ประเด็นที่กล่าวมา มีดังนี้

๑. โครงสร้างตัวบทกฎหมาย

ลักษณะการวางโครงร่างของกฎหมายลักษณะอาญา มีองค์ประกอบแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน สอดคล้องกับการจัดโครงสร้างของตัวบทกฎหมาย (The Structure of Legal Text) ในกฎหมายที่ร่างเป็นภาษาอังกฤษ ของ คริสโตเฟอร์ วิลเลียมส์ (Williams 2007: 38-40) ดังนี้

๑.๑ บทนำก่อนเข้าสู่บทบัญญัติกฎหมาย(preamble) ประกอบด้วย

๑.๑.๑ พระราชปรรายของพระมหากษัตริย์ ปรากฏอยู่ส่วนต้นของตัวบทกฎหมาย มีเนื้อความประกอบด้วย

ก. วัน เดือน ปี ที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติ โดยใช้แบบการจารึกเอกสารโบราณตามจันทรคติ^๑

ข. คำขอพระเกียรติโดยกล่าวพระนามเต็มของพระมหากษัตริย์

ค. เหตุผลในการร่าง ซึ่งเกิดจากข้อขัดข้องของการใช้กฎหมายตราสามดวง

ง. กระบวนการในการร่าง รวมถึงคณะกรรมการร่างและการตรวจแก้ไขโดยพระมหากษัตริย์

จ. คำสั่งให้มีการร่างกฎหมาย

๑.๑.๒ ความเบื้องต้น ประกอบด้วย บทบัญญัติจำนวน ๔ มาตรา (มาตรา ๑-๔) มีเนื้อหากล่าวถึง ชื่อกฎหมาย วันที่ประกาศใช้และข้อกำหนดการบังคับใช้กฎหมาย

๑.๒ บทบัญญัติกฎหมาย (principal provisions) เป็นส่วนที่เป็นสาระของกฎหมาย มีทั้งหมด ๓๔๐ มาตรา แบ่งเป็น ๒ ภาค ดังนี้

ภาค ๑ ว่าด้วยข้อบังคับต่างๆ ประกอบด้วย หมวด ๑๐ หมวด (หมวดที่ ๑-๑๐) มีบทบัญญัติ ตั้งแต่ มาตราที่ ๑ ถึง มาตราที่ ๙๖

ภาค ๒ ว่าด้วยลักษณะความผิด ประกอบด้วย ส่วน ๑๐ ส่วน (ส่วนที่ ๑-๑๐) โดยมีจำนวนหมวดที่แตกต่างกันไปในแต่ละส่วน มีบทบัญญัติ ตั้งแต่ มาตราที่ ๙๗ ถึง มาตราที่ ๓๔๐

๑.๓ บทลงท้าย (final provision) มีบทส่งท้ายเป็นบทยกเลิก ในหัวข้อว่า บัญชีกฎหมายแลพระราชบัญญัติซึ่งให้ยกเลิกเสีย (จำนวน ๗ ฉบับ โดยมีรายชื่ออยู่ที่ท้ายบท)

๒. การจัดแบ่งบทบัญญัติของกฎหมาย

กฎหมายลักษณะอาญา มีการจัดแบ่งเนื้อหาของประมวลกฎหมายออกเป็นหมวดหมู่ใน ๒ ระดับ ตามแบบการแบ่งบทบัญญัติของกฎหมาย ในหนังสือ คำแนะนำนักศึกษากฎหมาย โดยศาสตราจารย์พิเศษธานินทร์ กรัยวิเชียร และอภิชน จันทรเสน (๒๕๕๐: ๘๖-๘๘) โดยมีการจัดแบ่งหมวดหมู่ ดังนี้

^๑ การใช้ วัน เดือน ปี แบบจันทรคติ คือ การนับวันขึ้นแรม เท่านั้นค่า เท่านั้นค่า เดือนนับเป็น เดือนห้า เดือนหก ฯลฯ ปีเรียกว่า ปีชวด ปีฉลู ฯลฯ มีศกประกอบ เช่น เอกศก โทศก และใช้ศักราช เป็นจุลศักราช เช่น ในกฎหมายเก่า “ก่อนประกาศ ลงวันพฤหัสบดี เดือน ๔ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปีชวด สัมฤทธิศก จุลศักราช ๑๒๕๐” เป็นต้น (ธานินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ, ๒๕๔๘: ๒๔๖-๒๔๗)

๒.๑ ระดับโครงสร้างตัวบทกฎหมาย แบ่งย่อยหมวดหมู่เป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ภาค ส่วน และหมวด โดย แบ่งเป็น ๒ ภาค แยกระหว่างภาคข้อบังคับทั่วไป กับ ภาคที่เกี่ยวกับความผิด จากระดับภาค แบ่งย่อยเป็นส่วน แล้วจึงแยกย่อยเป็นหมวด และมาตรา โดยจัดแบ่งเป็น ๑๐ ส่วน ในแต่ละส่วนมีจำนวนหมวดและมาตราในแต่ละหมวดแตกต่างกันไป (ดูรายละเอียดในโครงสร้างตัวบทกฎหมายลักษณะอาญา)

๒.๒ ระดับมาตรา จากบทบัญญัติจำนวน ๓๔๐ มาตรา พบว่ามีมาตราที่มีการแบ่งแยกย่อยจากมาตราเป็นอนุมาตรา แบบมีหัวข้อแยกย่อย จำนวน ๕๕ มาตรา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑

มาตรา ๒๗ ในการริบนั้น นอกจากคดีที่กล่าวไว้โดยเฉพาะในภาคที่ ๒ แห่งกฎหมายนี้ ท่านให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้ริบทรัพย์สินของที่ว่าไว้ในมาตรานี้ได้อีกโสดหนึ่ง คือ

- (๑) สิ่งของที่บุคคลใช้ หรือมีไว้โดยเจตนาจะใช้สำหรับกระทำความผิด ท่านว่าเป็นของควรริบอย่างหนึ่ง เว้นแต่ถ้าสิ่งของ ที่ว่ามาในข้อนี้ เป็นของ ๆ ผู้อื่นที่เขามิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการที่กระทำความผิดหรือเจตนาที่จะกระทำความผิดนั้นท่านว่ามีควรริบ
- (๒) ทรัพย์สินที่บุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด ท่านว่าเป็นของควรริบอีกอย่างหนึ่ง วันไว้แต่ ถ้าทรัพย์สินนั้นมีเจ้าของควรรได้คืนตามกฎหมาย ท่านจึงมิให้ริบ

ตัวอย่างที่ ๒

มาตรา ๓๘ ผู้ใดมีความผิดโทษถึงจำคุกจนตลอดชีวิตแลมีเหตุอันสมควรที่มันจะได้รับความลดหย่อนอาญาลงตามกฎหมาย ท่านให้ถือเป็นกำหนดดังนี้

- (๑) ถ้าจะลดลงส่วนหนึ่งในสาม ให้ลดลงเป็นอาญาจำคุกตั้งแต่สิบสองปีถึงสิบหกปี
- (๒) ถ้าจะลดกึ่งหนึ่ง ให้ลดเป็นอาญาจำคุกตั้งแต่เก้าปีถึงสิบสองปี

๓. รูปแบบการแจกแจงรายการ

การเรียบเรียงเนื้อหาในกฎหมายลักษณะอาญาในมาตราที่มีข้อแยกย่อยเป็นอนุมาตรา มีการใช้รูปแบบการแจกแจงรายการของหัวข้อที่แยกย่อยหลายรูปแบบ โดยปรากฏใน ๔ รูปแบบ ดังนี้

๓.๑ การแจกแจงรายการเป็นรูปตัวเลขในวงเล็บ (๑), (๒), (๓) ใช้ในกรณีที่มีการแจกแจงรายการกลุ่มเดียว ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๓

มาตรา ๒๔ โทษสถานให้อยู่ภายในเขตที่อันมีกำหนดนั้น ท่านบัญญัติไว้เป็นสองอย่าง คือ

- (๑) ห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่ หรือจังหวัดที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา
- (๒) บังคับให้อยู่แต่ในท้องที่หรือจังหวัดที่ซึ่งเจ้าพนักงานฝ่ายตุลาการ จะได้กำหนดให้อยู่

ในสองอย่างนี้ ให้ศาลมีอำนาจเลือกใช้ตามสมควรแก่เหตุ

ตัวอย่างที่ ๔

มาตรา ๕๒ ผู้ใดกระทำการตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย ท่านว่าผู้นั้น ไม่ควรรับอาญา ที่ว่ากระทำการตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายนั้น ท่านอธิบายไว้ดังนี้ คือ

- (๑) การที่กระทำเป็นการต้องตามพระราชกำหนดกฎหมาย ที่ใช้อยู่ในเวลานั้น
- (๒) บุคคลกระทำการ ตามคำสั่งของเจ้าพนักงานฝ่ายทหารก็ดี พลเรือนก็ดี อันตนมีหน้าที่ที่จะต้องฟังบังคับบัญชา แม้ว่าคำสั่งนั้นจะผิดกฎหมาย ถ้าปรากฏว่าผู้รับคำสั่งไปกระทำ กระทำโดยเชื่อว่าชอบด้วยกฎหมาย โดยเหตุผลอันสมควร ท่านก็ให้ถือว่าผู้รับคำสั่งไปกระทำการนั้น ไม่ควรรับอาญาเหมือนกัน

๓.๒ การแจกแจงรายการเป็นตัวเลขในวงเล็บ และใช้คำแสดงหัวข้อย่อยว่า “ประการที่” ใช้ในกรณีที่มาตรา มีเนื้อหาแยกย่อยจากอนุมาตราลงไปอีกชั้นหนึ่ง มี ๑ มาตรา ได้แก่ มาตรา ๑๐

ตัวอย่างที่ ๕

มาตรา ๑๐ ผู้ใดกระทำความผิดภายนอกสยามประเทศ^๑จะต้องรับอาญาภายในพระราชอาณาจักร แต่ในคดีเหล่านี้ คือ

- (๑) คดีที่กระทำผิดประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัวหรือประทุษร้ายต่อพระราชอาณาจักร ตามความที่กล่าวไว้ตั้งแต่มาตรา ๕๗ จนมาตรา ๑๑๑
- (๒) คดีที่เป็นความผิดในทางปลอมเงินตราปลอมดวงตรา หรือปลอมบัตรตราหลวงตามความที่กล่าวไว้ ตั้งแต่มาตรา ๒๐๒ จนมาตรา ๑๑๑
- (๓) คดีที่เป็นความผิดในฐานโจรสลัด
- (๔) คดีที่คนในบังคับสยามไปกระทำความผิดประกอบพร้อมด้วยเหตุ ๔ ประการนี้ คือ

ประการที่ ๑ รัฐบาลประเทศอื่น หรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ร้องฟ้องขอให้ทำโทษ

ประการที่ ๒ ความผิดที่ได้กระทำนั้น กฎหมายในเมืองที่ผู้นั้นไปกระทำความผิด บัญญัติว่าจะต้องถูกลงอาญา

ประการที่ ๓ ความผิดที่กระทำนั้น แม้กระทำในสยามประเทศพระราชกำหนดกฎหมายก็บัญญัติว่า จะต้องถูกลงอาญา

ประการที่ ๔ ผู้กระทำความผิดนั้น ศาลในประเทศที่มันไปกระทำความผิดไม่ได้ตัดสินปล่อยมันเสียโดยที่ไม่มีโทษ หรือศาลตัดสินให้ลงอาญาแล้ว แต่มันยังไม่ได้รับอาญาตามคำตัดสินหรือยังไม่พ้นอาญา ด้วยความยกเว้นแลลดหย่อนผ่อนโทษให้แก่มัน

๓.๓ การแจกแจงรายการโดยใช้คำแสดงหัวข้อย่อยว่า “สถานหนึ่ง” ได้แก่ มาตรา ๑๒

ตัวอย่างที่ ๖

มาตรา ๑๒ อาญา สำหรับลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ท่านกำหนดไว้เป็นหกสถานดังนี้

สถานหนึ่ง ให้ประหารชีวิต

^๑ การเปลี่ยนชื่อประเทศ จาก “สยาม” เป็น “ประเทศไทย” เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากการที่หลวงวิจิตรวาทการ นำแผนที่ซึ่งสำนักฝรั่งเศสจัดทำขึ้น ที่แสดงให้เห็นว่ามีคนเชื้อชาติไทยอยู่กระจายทั่วไปในแหลมอินโดจีน และคำว่า “สยาม” มาจากภาษาสันสกฤต “ศยามะ” ซึ่งแปลว่า “ดำ” จึงไม่น่าจะหมายถึงคนเชื้อชาติไทยซึ่งผิวเหลือง ต่อมาสภาผู้แทนก็ได้ลงมติเห็นชอบในการเปลี่ยนชื่อประเทศ ซึ่งคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ลงนามให้ตราเป็นรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ (ปริดี พนมยงค์, ๒๕๑๗)

สถานหนึ่ง ให้จำคุก

สถานหนึ่ง ให้ปรับ

สถานหนึ่ง ให้อยู่ภายในเขตที่อันมีกำหนด

สถานหนึ่ง ให้ริบทรัพย์สิน

สถานหนึ่ง ให้เรียกประกันทานบน

๓.๔ การแจกแจงรายการโดยใช้คำแสดงหัวข้อย่อว่า “สถานหนึ่ง” และเขียนเรียงต่อเนื่องกันไปโดยไม่ย่อหน้าเป็นหัวข้อย่อ ใช้ในกรณีที่มีการแจกแจงรายการตามหลังวลี “ต้องรวางโทษานุโทษเป็นสามสถาน” เช่น สถานหนึ่งให้จำคุก.....สถานหนึ่งให้ปรับ.....สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับ.....

ตัวอย่างที่ ๓

มาตรา ๑๑๕ ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางเจ้าพนักงาน ผู้กระทำการตามหน้าที่อันชอบด้วยกฎหมาย ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษานุโทษเป็นสามสถาน คือ สถานหนึ่งให้จำคุกไม่เกินกว่าหกเดือน สถานหนึ่งให้ปรับไม่เกินกว่าสองร้อยบาท สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามาแล้วด้วยกัน

๔. การจัดกลุ่มมาตรากับสาระ

ในการจัดหมวดหมู่ของมาตราในกฎหมายลักษณะอาญา พบว่าเนื้อหากฎหมายที่ไม่ได้อยู่ในหมวดหมู่เดียวกันโดยตลอดมีปรากฏอยู่หลายมาตรา กล่าวคือมีมาตราที่มีเนื้อหาสาระประเภทเดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องกันปรากฏอยู่ในหมวดหมู่อื่นๆ (ประเด็นนี้จะกล่าวถึงเหตุผลไว้ในหัวข้อการเปรียบเทียบ) ดังนี้

๔.๑ หมวดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษ

การจัดมาตราที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องโทษโดยการริบทรัพย์สินมีปรากฏในหมวดต่างๆ จำนวน ๘ มาตรา โดยอยู่ในหมวดที่ ๓ ว่าด้วยอาญาและการลงอาญา ๔ มาตรา (มาตรา ๒๖-๒๙) และกระจายอยู่ในหมวดอื่นๆอีก ๔ มาตรา (รายละเอียดอยู่ในตารางที่ ๒) เช่น มาตรา ๒๒๑ เป็นการกำหนดโทษริบตราและตัวปลอม ซึ่งเป็นโทษริบทรัพย์สิน แต่จัดไว้ในหมวดความผิดฐานปลอมดวงตรา ปลอมบัตรตรา และ ปลอมตั๋ว หรือ มาตรา ๒๓๕ เป็นการกำหนดโทษริบเครื่องชั่งปลอมแต่จัดไว้ในหมวดความผิดฐานกระทำทุจริตในทางค้าขาย โดยที่โทษริบทรัพย์สินนี้มีบัญญัติไว้รวมอยู่ใน

หมวดที่ ๓ ว่าด้วยอาญาและการลงอาญา เช่น มาตรา ๒๗ วรรค ๑ ว่า “สิ่งของที่บุคคลใช้ หรือมีไว้ โดยเจตนาจะใช้สำหรับกระทำความผิด ท่านว่าเป็นของควรริบอย่างหนึ่ง”

ตัวอย่างที่ ๘

มาตรา ๒๒๑ ดวงตรา บัตรตรา หรือตัวอย่างใดใด อันเป็นของปลอม แปลงนั้นก็ดี เครื่องมือแล้วแต่สำหรับปลอมแปลง ดวงตรา บัตรตรา หรือตัวนั้น ก็ดี ถ้าปรากฏขึ้นเมื่อใด ท่านให้ริบเสียจนสิ้น ไม่ว่าเป็น ของของผู้นั้นผู้ใด แลไม่ให้ถือเอาเหตุที่มีคำพิพากษาว่าผู้ใดมีความผิด หรือไม่ผิด เป็นประมาณในการที่จะริบของนั้น ๆ

ตัวอย่างที่ ๙

มาตรา ๒๓๕ เครื่องวัด, เครื่องชั่ง, เครื่องตวง อันเป็นของปลอม ดังว่า มาในมาตรา ๒๓๓ แล ๒๓๔ นั้นก็ดี แลสิ่งของที่ใช้ชื่อ หรือเครื่องหมาย สิ้นค้าในทางทุจริตก็ดี สิ่งของที่ใช้เครื่องหมายเทียมในทางทุจริตก็ดี บรรดาที่ว่ามาในมาตรา ๒๓๕, ๒๓๖, ๒๓๗ นั้น ถ้าปรากฏขึ้นเมื่อใด ท่านให้ริบเสียจนสิ้น ไม่ว่าเป็นของของผู้นั้นผู้ใด แลไม่ให้ถือเอาคำพิพากษาว่า ผู้ใดมีความผิดหรือไม่ผิดเป็นประมาณในการที่จะให้ริบของเหล่านั้น

๔.๒ หมวดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเจ้าพนักงานกระทำความผิดต่อหน้าที่

บทกำหนดโทษสำหรับเจ้าพนักงานกระทำความผิดพบว่ามีการจัดหมวดหมู่โดยมี สาระตรงตามหมวดในหมวดการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่จำนวน ๑๓ มาตรา เช่น มาตรา ๑๒๕ (ตัวอย่างที่ ๑๐) และกระจายอยู่ในหมวดหมู่อื่นๆอีก ๔ มาตรา (รายละเอียดอยู่ในตารางที่ ๓) เช่น มาตรา ๒๒๕ ซึ่งมีเนื้อหากฎหมายกล่าวถึง ความผิดที่เจ้าพนักงานปลอมหนังสือ (ปลอม เอกสาร) ไปปรากฏอยู่ในหมวดที่ ๗ เรื่องหมวดความผิดฐานปลอมหนังสือ แทนการจัดไว้ใน หมวดเรื่องการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งเป็นหมวดที่มีเนื้อหากฎหมายเกี่ยวกับความผิดของ เจ้าพนักงานต่อหน้าที่ หรือ มาตรา ๑๖๘ ซึ่งเป็นความผิดที่เจ้าพนักงานช่วยผู้ถูกคุมขังหลบหนี แต่ ไปจัดไว้ในหมวดความผิดฐานหลบหนีจากที่คุมขัง เป็นต้น

ตัวอย่างที่ ๑๐

มาตรา ๑๒๕ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ท่านใช้ให้มิหน้าที่ปกครองหรือ พิทักษ์รักษาทรัพย์หรือหนังสืออย่างใดใด ถ้ามันมิได้มีอำนาจที่จะทำได้

โดยชอบด้วยกฎหมายแลมันทำลายทรัพย์สินหรือหนังสืออื่น ๆ หรือทำให้
 วิชาศุบขบขลายไปก็ดี หรือมันยอมให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้นโดยมันรู้เห็น
 เป็นใจด้วยก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่เดือนหนึ่ง
 ขึ้นไปจนถึงห้าปี แลปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีก
 โสคหนึ่ง

ตัวอย่างที่ ๑๑

มาตรา ๒๒๕ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน แลมันปลอมหนังสือซึ่งอยู่ใน
 หน้าที่ของมันเป็นผู้ทำตามตำแหน่ง ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษ
 จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึงสิบปี แลให้ปรับตั้งแต่สองร้อยบาทขึ้นไป
 จนถึงห้าพันบาท ด้วยอีกโสคหนึ่ง

ตัวอย่างที่ ๑๒

มาตรา ๑๖๘ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ท่านใช้ให้มีหน้าที่ดูแลควบคุมคนที่
 ต้องคุมขังโดยชอบด้วยกฎหมายแลมันเป็นใจช่วยหรือปล่อย ให้ผู้ต้อง
 คุมขังหนีไปใช้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่ปีหนึ่ง
 ขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีก
 โสคหนึ่ง

๔.๓ หมวดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความผิดฐานข่มขืนทำชำเราและความผิดฐานกระทำอนาจาร
 ปรากฏว่ามีการบรรจุมาตราที่มีเนื้อหากฎหมายเกี่ยวกับ ๒ เรื่องนี้ไว้สลับหมวดหมู่
 กันเช่น มาตรา ๒๔๕-๒๔๖ เป็นการกระทำอนาจารแต่จัดไว้ในหมวดความผิดฐานข่มขืนทำชำเรา

ตัวอย่างที่ ๑๓

มาตรา ๒๔๕ ผู้ใดบังอาจกระทำการอนาจาร แก่เด็กอายุต่ำกว่าสิบสอง
 ขวบ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่เดือนหนึ่งขึ้นไป
 จนถึงสามปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงห้าร้อยบาท ด้วยอีก
 โสคหนึ่ง

ตัวอย่างที่ ๑๔

มาตรา ๒๔๖ ผู้ใดกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุเกินกว่าสิบสองขวบขึ้นไป
 โดยมันใช้อำนาจด้วยกำลัง หรือด้วยวาจาขู่เข็ญ หรือมันใช้อุบาย
 หลอกลวงด้วยประการใดใดก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษจำคุก

ตั้งแต่เดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงสามปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไป
จนถึงห้าร้อยบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ในขณะที่มาตรา ๒๔๒ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกระทำชำเรา กลับจัดไว้ในหมวด
ความผิดฐานกระทำอนาจารแก่สาธารณชน ในภาค ๒ ส่วนที่ ๖ หมวดที่ ๑ (ไม่ปรากฏเนื้อหานี้ใน
ประมวลกฎหมายอาญา)

ตัวอย่างที่ ๑๕

มาตรา ๒๔๒ ผู้ใดทำชำเรา ผิดธรรมดาตามนุษย์ ด้วยชายก็ดี หญิงก็ดี
หรือทำชำเราด้วยสัตว์เดียรฉานก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษ
จำคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงสามปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไป
จนถึงห้าร้อยบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

กระทำอนาจาร หมายความว่า การกระทำที่ไม่สมควรในทางเพศ เช่น กอด จูบ ลูบ
คลำ ร่างกายของหญิงหรือชาย ((ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๑๖)

กระทำชำเรา หมายถึง กริยาที่ชายได้กระทำชำเราหญิงซึ่งมิใช่เป็นภรรยาของตนโดย
หญิงไม่สมัครใจ (ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๒๕) คำว่า ชำเรา พบว่ามีใช้ในกฎหมายตราสาม
ดวงหลายแห่งโดยมีรากศัพท์มาจากคำว่า เซรา ในภาษาเขมร แปลว่า ส่วนลึก การกระทำชำเรา ก็
คือ การเข้าไปในส่วนลึก ของผู้หญิง (แสง บุญเฉลิมวิภาส, ๒๕๕๐: ๒๕)

การตีความในเรื่องทั้งสองนี้เคยมีปรากฏเป็นคดีในการพิพากษาคดีตามคำพิพากษา
ศาลฎีกาที่ ๑๔/๒๔๖๕ ความว่า “จำเลยจับข้อมือ และ ปล้ำหญิงลงนอนหงาย แก้วฝานุ่มห่มแล้วขึ้น
ทับหญิง แต่มีคนมาเห็นจำเลยจึงผละหนีไปดังนี้ ได้ชื่อว่าทำอนาจารแก่หญิงหาใช่พยายามข่มขืน
ไม่ .. ศาลฎีกาเห็นว่าจำเลยมีความผิดโดยความคะนองฐานทำอนาจารตามฟ้อง” (อุทัย สุภนิตย์,
๒๕๒๖: ๓๘๔)

สรุปได้ว่าโครงสร้างกฎหมายลักษณะอาญา มีการแบ่งบทบัญญัติเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ บท
นำ บทบัญญัติกฎหมาย และบทลงโทษ ด้วยบทกฎหมายแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ภาค ส่วน และ
หมวด และมีมาตราที่มีการแยกย่อยเป็นอนุมาตราจำนวน ๕๕ มาตรา มีรูปแบบการแจกแจง
รายการ ๔ แบบ และมีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษและเกี่ยวกับเจ้าพนักงานกระทำความผิด
กระจายอยู่ในหมวดหมู่อื่นด้วย

โครงสร้างประมวลกฎหมายอาญา

ผลการศึกษาโครงสร้างประมวลกฎหมายอาญาใน ๔ ประเด็นที่กล่าวมามีดังนี้

๑. โครงสร้างตัวบทกฎหมาย

ลักษณะการวางโครงสร้างของประมวลกฎหมายอาญา พบว่า มีองค์ประกอบไม่ครบ ๓ ส่วน ตามแบบการจัดโครงสร้างของตัวบทกฎหมาย ของ คริสโตเฟอร์ วิลเลียมส์ (Williams, 2007: 38-40) โดยประมวลกฎหมายอาญา มีองค์ประกอบกฎหมายเพียง ๒ ส่วน ได้แก่ บทนำ และบทบัญญัติกฎหมาย โดยไม่มี บทลงโทษ (ในประเด็นนี้จะกล่าวถึงเหตุของการไม่ปรากฏบทลงโทษไว้ในหัวข้อการเปรียบเทียบ) โครงสร้างของตัวบทกฎหมาย มีดังนี้

๑.๑. บทนำก่อนเข้าสู่บทบัญญัติกฎหมาย(preamble) ประกอบด้วย

๑.๑.๑ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๕๕ เป็นพระราชบัญญัติซึ่งอยู่แยกจากตัวประมวลกฎหมายอาญาประกอบด้วย

ก. วัน เดือน ปี ที่ประกาศ ตามแบบสากลโดยใช้การนับแบบสุริยคติ^๑

ข. พระนามพระมหากษัตริย์ แบบย่อ

ค. เหตุผลการร่าง โดยกล่าวถึงความสั้นๆถึงสาเหตุของการร่างว่ามาจาก การที่พฤติการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป

ง. คำสั่งให้มีการประกาศใช้กฎหมาย

๑.๑.๒ สารของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๕๕ ประกอบด้วยบทบัญญัติจำนวน ๘ มาตรา (มาตรา ๑-๘) มีเนื้อหากล่าวถึง ชื่อกฎหมาย วันที่ประกาศใช้และข้อกำหนดการบังคับใช้กฎหมาย

๑.๑.๓ ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ได้แก่ นายกรัฐมนตรี (จอมพล ป. พิบูลสงคราม)

๑.๒ บทบัญญัติกฎหมาย (principal provisions) เป็นส่วนที่เป็นสาระของกฎหมาย มีทั้งหมด ๓๕๘ มาตรา แบ่งเป็น ๓ ภาค คือ

ภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไป ประกอบด้วย ๒ ลักษณะ (ลักษณะ ๑-๒) มี ๕ หมวด (หมวด ๑-๕) ในหมวดที่ ๓ มีการแบ่งเป็นส่วน ๓ ส่วน มีบทบัญญัติ ตั้งแต่ มาตราที่ ๑ ถึง มาตราที่ ๑๐๖

^๑ การนับแบบสุริยคติ คือการเรียกเดือนว่า เมษายน พฤษภาคม ฯลฯ และวันนับเป็นวันที่ ๑, ๒, ๓ ฯลฯ ดังที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น วันที่ ๑๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๓ เป็นต้น (ธานินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ, ๒๕๔๘ : ๒๔๖-๒๔๗)

ภาค ๒ ความผิด ประกอบด้วย ๑๒ ลักษณะ (ลักษณะ ๑-๑๒) แต่ละลักษณะมีจำนวนหมวดแตกต่างกันไป มีบทบัญญัติ ตั้งแต่ มาตราที่ ๑๐๗ ถึง มาตราที่ ๑๖๖

ภาค ๓ ลหุโทษ ไม่มีการแบ่งหมวดหมู่ โดย มีบทบัญญัติเป็นมาตรา ตั้งแต่ มาตราที่ ๑๖๗ ถึง มาตราที่ ๑๘๘

ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทลงท้าย (final provision) แต่จบด้วยมาตราสุดท้าย คือ มาตรา ๑๘๘

๒. การจัดแบ่งบทบัญญัติของกฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา มีการจัดแบ่งเนื้อหาของประมวลกฎหมายออกเป็นหมวดหมู่ใน ๒ ระดับ เช่นเดียวกับ รูปแบบการแบ่งบทบัญญัติของกฎหมาย ใน หนังสือ คำแนะนำนักศึกษา กฎหมาย โดย ศาสตราจารย์พิเศษชานินทร์ กรีวิเชียร และอภิชน จันทร์เสน (๒๕๕๐: ๘๖-๘๘) โดย มีการจัดแบ่งหมวดหมู่ ดังนี้

๒.๑ ระดับโครงสร้างตัวบทกฎหมาย

มีการแบ่งย่อยหมวดหมู่เป็น ๔ ระดับ ได้แก่ ภาค ลักษณะ หมวด และส่วน โดย แบ่งเป็น ๓ ภาค ได้แก่ ภาคบทบัญญัติทั่วไป ภาคความผิด และภาคลหุโทษ จากระดับภาค แบ่งย่อยเป็น ลักษณะ แล้วจึงแยกย่อยเป็น หมวด และกรณีที่อยู่ในหมวดที่ ๑ ซึ่งมีเนื้อเรื่องหลาย ประเด็น ก็จัดแยกย่อยเป็น ส่วน จำนวน ๓ ส่วน แล้วจึงแยกย่อยเป็นมาตรา ตามลำดับ (ดู รายละเอียดใน โครงสร้างตัวบทประมวลกฎหมายอาญา)

๒.๒. ระดับมาตรา จากบทบัญญัติจำนวน ๑๘๘ มาตรา พบว่ามีมาตราที่มีการแบ่งแยกย่อยจากมาตราเป็นอนุมาตรา แบบมีหัวข้อแยกย่อย จำนวน ๔๗ มาตรา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๖

มาตรา ๑๔๔ บรรดาทรัพย์สิ้น

(๑) ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ หรือ

มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๒๐๑ หรือมาตรา ๒๐๒ หรือ

(๒) ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลใน

การที่บุคคลได้กระทำความผิด

ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สิ้นนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็น

เป็นใจช่วยในการกระทำความผิด

ตัวอย่างที่ ๑๗

มาตรา ๗ ผู้ใดกระทำความผิดดังระบุไว้ต่อไปนี้นอกราชอาณาจักร จะต้องรับโทษในราชอาณาจักร คือ

(๑) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๒๕

(๒) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๔๐ ถึงมาตรา ๒๔๕ มาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๖ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๖๖ (๓) และ (๔)

(๓) ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๕ และความผิดฐานปล้นทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๔๐ ซึ่งได้กระทำในทะเลหลวง

๓. รูปแบบการแจกแจงรายการ

การเรียบเรียงเนื้อหาในประมวลกฎหมายอาญา ในมาตราที่มีข้อแยกย่อยเป็นอนุมาตรา มีรูปแบบการใช้หัวข้อกำหนดเพื่อแยกย่อยเนื้อหาที่มีความคงที่สม่ำเสมอ โดยมีรูปแบบการแจกแจงรายการ เป็น ๒ รูปแบบดังนี้

๓.๑ กรณีที่มีการแจกแจงรายการกลุ่มเดียว จะใช้เป็นรูปตัวเลขในวงเล็บ (๑), (๒), (๓) มีทั้งหมดจำนวน ๔๖ มาตรา มีรูปแบบ ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๑๘

มาตรา ๑๘ โทษสำหรับลงแต่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

(๑) ประหารชีวิต

(๒) จำคุก

(๓) กักขัง

(๔) ปรับ

(๕) ริบทรัพย์สิน

ตัวอย่างที่ ๑๙

มาตรา ๓๗ ถ้าผู้ศาลสั่งให้ส่งทรัพย์สินที่ริบไม่ส่งภายในเวลาที่ศาลกำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งดังต่อไปนี้

(๑) ให้ยึดทรัพย์สินนั้น

(๒) ให้ชำระราคาหรือส่งยึดทรัพย์สินอื่นของผู้นั้นชดใช้ราคาจนเต็ม หรือ

(๓) ในกรณีที่ศาลเห็นว่า ผู้นั้นจะส่งทรัพย์สินที่สั่งให้ส่งได้ แต่ไม่ส่ง หรือชำระราคาทรัพย์สินนั้นได้ แต่ไม่ชำระ ให้ศาลมีอำนาจกักขังผู้ นั้นไว้จนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง แต่ไม่เกินหนึ่งปี แต่ถ้าภายหลังปรากฏแก่ศาลเอง หรือโดยคำเสนอของผู้นั้นว่า ผู้นั้นไม่สามารถส่งทรัพย์สิน หรือชำระราคาได้ ศาลจะสั่งให้ปล่อยตัวผู้นั้น ไปก่อนครบกำหนดก็ได้

๓.๒ กรณีที่มีการแยกย่อยเป็น ๒ กลุ่ม จะใช้เป็นรูปตัวอักษรในวงเล็บ (ก), (ข).....กลุ่ม หนึ่ง และรูปตัวเลขในวงเล็บ (๑), (๒), (๓)...ในอีกกลุ่ม พบเพียงมาตราเดียว คือ มาตรา ๘ ตัวอย่างที่ ๒๐

มาตรา ๘ ผู้ใดกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร และ

(ก) ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนไทย และรัฐบาลแห่ง ประเทศที่ความผิดได้เกิดขึ้น หรือผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ หรือ

(ข) ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนต่างด้าว และรัฐบาลไทย หรือคนไทยเป็นผู้เสียหาย และผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ

ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดคงระบุนี้ต่อไปนี้ จะต้องรับโทษ ภายในราชอาณาจักร คือ

(๑) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๗ มาตรา ๒๑๘ มาตรา ๒๒๑ ถึงมาตรา ๒๒๓ ทั้งนี้ เว้นแต่กรณีเกี่ยวกับมาตรา ๒๒๐ วรรคแรก และมาตรา ๒๒๔ มาตรา ๒๒๖ มาตรา ๒๒๘ ถึงมาตรา ๒๓๒ มาตรา ๒๓๗ และ มาตรา ๒๓๓ ถึงมาตรา ๒๓๖ ทั้งนี้ เฉพาะเมื่อเป็นกรณีต้องระวางโทษ ตามมาตรา ๒๓๘

(๒) ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๖(๑) และ (๒) มาตรา ๒๖๘ ทั้งนี้ เว้นแต่ กรณีเกี่ยวกับมาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘

(๓) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๖ มาตรา ๒๘๐ และมาตรา ๒๘๕ ทั้งนี้ เฉพาะที่เกี่ยวกับมาตรา ๒๗๖

(๔) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๘ ถึง
มาตรา ๒๙๐

(๕) ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๕
ถึงมาตรา ๒๙๘

(๖) ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา ตามที่
บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๖ ถึงมาตรา ๓๐๘

(๗) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๙
มาตรา ๓๑๐ มาตรา ๓๑๒ ถึงมาตรา ๓๑๕ และมาตรา ๓๑๗ ถึงมาตรา
๓๒๐

(๘) ความผิดฐานลักทรัพย์ และวิงวาททรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้
ในมาตรา ๓๓๔ ถึงมาตรา ๓๓๖

(๙) ความผิดฐานกรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้น
ทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๗ ถึงมาตรา ๓๔๐

(๑๐) ความผิดฐานฉ้อโกง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๔๑
ถึงมาตรา ๓๔๔ มาตรา ๓๔๖ และมาตรา ๓๔๗

(๑๑) ความผิดฐานยักยอก ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕๒
ถึงมาตรา ๓๕๔

(๑๒) ความผิดฐานรับของโจร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา
๓๕๗

(๑๓) ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๓๕๘ ถึงมาตรา ๓๖๐

๔. การจัดกลุ่มมาตรากับสาระ

ประมวลกฎหมายอาญามีการจัดกลุ่มของมาตราที่มีเนื้อหากฎหมายที่เป็นเรื่องประเภท
เดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องกัน ไว้ในหมวดหมู่เดียวกัน

อนึ่งการมีบทบัญญัติที่แสดงความหมายของคำศัพท์ปรากฏอยู่ในหมวดอื่นนอกเหนือจาก
ในบทนิยามในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับนั้น บางบทบัญญัติแม้จะมีลักษณะเป็นการแสดง
ความหมายของคำศัพท์ แต่ในทางกฎหมายถือเป็นองค์ประกอบของบทบัญญัติกฎหมายนั้นๆ นั้น
คือ เรื่องใดจะปรับบทกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริงในคดีใด ต้องมีข้อเท็จจริงนั้นๆ เข้ากับเรื่องนั้นๆ ได้

ถ้าเป็นบทบัญญัติว่าด้วยความผิดต่างๆต้องมีข้อเท็จจริงตรงตามองค์ประกอบในเรื่องนั้นๆ มิฉะนั้นจะไม่ถือเป็นความผิดตามนั้น ตัวอย่างเช่น มาตรา ๓๓๖ ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่า “ผู้ใดลักทรัพย์โดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้า ผู้นั้นกระทำความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท” ประโยค “ผู้ใดลักทรัพย์โดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้า” เป็นองค์ประกอบความผิด ถ้าข้อเท็จจริงในคดีรับฟังไม่ได้ตามนี้ก็จะเอาผิดจำเลยไม่ได้ นั่นคือจำเลยจะผิดฐานวิ่งราวหรือไม่ต้องมีองค์ประกอบความผิดในเรื่องนี้ บทบัญญัตินี้จึงมิใช่เป็นเพียงบทนิยามเท่านั้น (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, บันทึบ, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔)

สรุปได้ว่าโครงสร้างประมวลกฎหมายอาญา มีการแบ่งบทบัญญัติเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ บทนำ และ บทบัญญัติกฎหมาย แต่ไม่มีบทลงท้าย ตัวบทกฎหมายแบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่ ภาค ลักษณะ หมวด และ ส่วนและมีมาตราที่มีการแยกย่อยเป็นอนุมาตราจำนวน ๔๙ มาตรา มีรูปแบบการแจกแจงรายการ ๒ แบบ และมีการจัดกลุ่มของมาตราที่มีเนื้อหากฎหมายที่เป็นเรื่องประเภทเดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องกัน ไว้ในหมวดหมู่เดียวกัน

การเปรียบเทียบโครงสร้างกฎหมายลักษณะอาญากับประมวลกฎหมายอาญา

การศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างกฎหมายทั้งสองฉบับ พบว่ามีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. โครงสร้างรูปแบบของประมวลกฎหมาย

กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา มีความแตกต่างกันในด้าน โครงสร้างรูปแบบ ๒ ด้านคือ

๑.๑ องค์ประกอบของตัวบทกฎหมาย

กฎหมายลักษณะอาญามีการแบ่งบทกฎหมายออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ บทนำ บทบัญญัติกฎหมาย และ บทลงท้าย ส่วนประมวลกฎหมายอาญามีองค์ประกอบเพียง ๒ ส่วน คือ บทนำ และ บทบัญญัติกฎหมาย โดยไม่มีบทลงท้ายซึ่งเป็นส่วนที่เป็นบทแก้ไขเพิ่มเติม หรือบทยกเลิกกฎหมายเดิม

๑.๒ ตำแหน่งของคำสั่งการประกาศใช้

กฎหมายลักษณะอาญามี คำสั่งประกาศใช้รวมอยู่กับตัวบทกฎหมาย ในส่วนบทนำ ส่วนประมวลกฎหมายอาญา มี คำสั่งประกาศใช้ เป็น พระราชบัญญัติแยกต่างหากจากตัวบทกฎหมาย โดยกำหนดให้ตัวบทประมวลกฎหมายอาญาเป็นส่วนแนบท้ายของพระราชบัญญัติ ในเรื่อง

ตำแหน่งของคำสั่งการประกาศใช้ มีเหตุผลและที่มาที่เกิดจากการความแตกต่างของรูปแบบการปกครอง ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงในตอนท้ายของบทนี้

๒. การจัดแบ่งบทบัญญัติของกฎหมาย

กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญามีการจัดแบ่งบทบัญญัติที่แตกต่างกัน ในด้านความมีระเบียบแบบแผนและความละเอียดในการแบ่งเนื้อหากฎหมายเป็นหมวดหมู่ ทั้งในระดับการจัดหมวดหมู่ของตัวบทกฎหมายและระดับมาตราที่มีเนื้อหาแยกย่อยลงไปอีกชั้นหนึ่ง ดังนี้

๒.๑. ระดับโครงสร้างตัวบทกฎหมาย

กฎหมายลักษณะอาญามีการจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ย่อยน้อยกว่าประมวลกฎหมายอาญา โดยกฎหมายลักษณะอาญาแบ่งย่อยหมวดหมู่เป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ภาค ส่วน และหมวด จากระดับภาค แบ่งย่อยเป็นส่วน แล้วจึงแยกย่อยเป็นหมวด และมาตรา ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญา แบ่งย่อยหมวดหมู่เป็น ๔ ระดับ ได้แก่ ภาค ลักษณะ หมวด และส่วน โดยจากรดับภาค แบ่งย่อยเป็น ลักษณะ แล้วจึงแยกย่อยเป็น หมวด และกรณีกฎหมายมีเนื้อเรื่องหลายประเด็น จะจัดแยกย่อยเป็น ส่วน แล้วจึงแยกย่อยเป็นมาตรา ตามลำดับ (ดูโครงสร้างตัวบทกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา)

นอกจากนี้ กฎหมายลักษณะอาญายังมีการจัดตัวบทกฎหมายออกเป็นหมวดหมู่เพียง ๒ ภาค คือ บทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายอาญา และภาคความผิด ส่วนประมวลกฎหมายอาญา ได้มีการแยกเอาส่วนความผิดลหุโทษ ซึ่งเป็นความผิดที่กฎหมายระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน และปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท ไปจัดเป็นภาค ๑ ไว้ต่างหาก

๒.๒ ระดับมาตรา

บทบัญญัติกฎหมายที่มีการจัดหมวดหมู่แยกย่อยจากระดับมาตราลงไปอีกชั้นเป็นอนุมาตราแบบมีหัวข้อแยกย่อยในกฎหมายลักษณะอาญามีจำนวนมากกว่า คือ มีจำนวน ๕๕ มาตรา ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญามีจำนวน ๔๖ มาตรา

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบบทบัญญัติในมาตราที่มีการแยกเป็นข้อย่อยของประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับ โดยวิธีการเปรียบเทียบมาตราที่มีสาระตรงกัน มาตราต่อมาตรา พบว่า การแบ่งแยกย่อยรายละเอียดในระดับมาตราของประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายลักษณะอาญา มีลักษณะดังนี้

๒.๒.๑ มีการแบ่งแยกย่อยรายละเอียดในระดับมาตราของประมวลกฎหมายอาญา ในขณะที่กฎหมายลักษณะอาญาไม่มีการแยกย่อยรายละเอียดในระดับมาตรา การแบ่งแยกย่อย

รายละเอียดในระดับมาตราของประมวลกฎหมายอาญามี ๓ ลักษณะ คือ การแยกเนื้อหาของมาตราเดียวออกเป็นอนุมาตรา การรวมเนื้อหาของ ๒ มาตรา เป็นมาตราเดียว และการเพิ่มเนื้อหาสาระของกฎหมาย มีรายละเอียด ดังนี้

๒.๒.๑.๑ การนำเนื้อหากฎหมาย ของมาตราในกฎหมายลักษณะอาญา ที่เป็นการเขียนเรียงติดต่อกันไป มาแยกเป็นข้อย่อย ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้มีความชัดเจนในการแยกประเด็นของหลักการของกฎหมาย และช่วยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่น

ตัวอย่างที่ ๒๑ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๑๐๑ ผู้ใดทงองอาจ กระทำการประทุษร้ายอย่างใดใดเพื่อจะทำลายรัฐบาลเสียก็ดี เพื่อจะเปลี่ยนแปลงราชประเพณีการปกครองพระราชอาณาจักรก็ดี เพื่อจะแย่งชิงเอาพระราชอาณาจักร แม้แต่ส่วนใดส่วนหนึ่งก็ดี ท่านว่ามันเป็นขบถ ให้เอาตัวมันไปประหารชีวิตเสีย หรือมิฉะนั้นให้จำคุกมันไว้จนตลอดชีวิต

ตัวอย่างที่ ๒๒ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๑๑๑ ผู้ใดใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อ

- (๑) ล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ
  - (๒) ล้มล้างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร หรืออำนาจตุลาการแห่งรัฐธรรมนูญ หรือให้ใช้อำนาจดังกล่าวแล้วไม่ได้ หรือ
  - (๓) แบ่งแยกราชอาณาจักรหรือยึดอำนาจปกครองในส่วนหนึ่งส่วนใดแห่งราชอาณาจักร
- ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นกบฏ ต้องระวางโทษประหารชีวิต

หรือจำคุกตลอดชีวิต

จากตัวอย่างที่ ๒๑ และ ๒๒ เป็นการแสดงการแยกย่อยเนื้อหาของมาตรา ๑๐๑ ในกฎหมายลักษณะอาญา ออกเป็น ๓ อนุมาตรา ในประมวลกฎหมายอาญา ทำให้เห็นลักษณะของการกระทำที่จัดเป็นความผิดฐานเป็นกบฏว่ามี ๓ ลักษณะ

๒.๒.๑.๒ การนำเนื้อหากฎหมายของกฎหมายลักษณะอาญาที่บัญญัติไว้ใน ๒ มาตรา มารวมกันเป็นมาตราเดียว แล้วแยกย่อยเนื้อหาออกเป็นอนุมาตรา ในประมวลกฎหมายอาญาแทน ซึ่งทำให้เนื้อหาที่เป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องกัน รวมอยู่ในมาตราเดียวกัน เช่น ตัวอย่างที่ ๒๓ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๑๕๒ ผู้ใดเอาสิ่งใดใดวางกีดขวางไว้ในรางรถไฟหรือทางรถรางก็ดี หรือทำให้รางรถไฟ หรือรางรถรางหลุดหลวม หรือเคลื่อนจากที่ก็ดี มันทำสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องบอกสัญญาณให้วิปลาส หรือกระทำการอย่างใดใดอันสามารถอาจจะให้เกิดอันตรายในการเดินรถไฟหรือรถรางขึ้นได้ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ถ้าแลได้มีอันตรายเกิดขึ้น เพราะมันได้กระทำความผิดนั้นใช้ ท่านว่าโทษมันหนัก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปจนถึงสิบปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงสองพันบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ตัวอย่างที่ ๒๔ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๑๕๓ ผู้ใดกระทำความผิดที่ใช้เดินรถเล็กก็ดี แก่ประเภทการ, ทุน, แล เครื่องหมายอย่างใดใด ซึ่งท่านสถาปนาไว้ขณะที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นการสะดวกแลปราศจากภัยอันตรายแก่การเดินรถเล็กก็ดี ให้ของนั้น ๆ ชำรุดเสียไป หรือมันกระทำการอย่างใดใด อันสามารถอาจจะให้รถเดินรถเล็กเกยติดตัน หรือเป็นอันตรายลุ่มจมลงก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ถ้าแลได้มีเหตุร้ายเกิดขึ้นจนรถเดินรถเล็กเกยติดตัน หรือลุ่มจมลงไป เพราะเหตุที่มันกระทำความผิดใช้ ท่านว่ามันต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปจนถึงสิบปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงสองพันบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ตัวอย่างที่ ๒๕ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๒๓๒ ผู้ใดกระทำความผิดประการใด ๆ ให้ยานพาหนะดังต่อไปนี้อยู่ในลักษณะอันน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคล

(๑) เรือเดินทะเล อากาศยาน รถไฟหรือรถราง

(๒) รถยนต์ที่ใช้สำหรับการขนส่งสาธารณะ หรือ

(๓) เรือกลไฟ หรือเรือยนต์อันมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป ที่ใช้สำหรับการขนส่งสาธารณะ

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

จากตัวอย่างที่ ๒๓ ๒๔ และ ๒๕ แสดงการรวมเนื้อหาของมาตรา ๑๕๒ และ ๑๕๓ ของกฎหมายลักษณะอาญาเข้าด้วยกันเป็นมาตราเดียวในมาตรา ๒๓๒ ของประมวลกฎหมายอาญา ที่มี ๓ อนุมาตรา แทน

๒.๒.๑.๓ การเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ที่เพิ่มขึ้นจากที่บัญญัติอยู่ในกฎหมายลักษณะอาญา ทำให้มีเนื้อหามากขึ้น และจำเป็นต้องแบ่งย่อยเป็นอนุมาตรา เพื่อให้อ่านได้เข้าใจง่ายขึ้น เช่น

ตัวอย่างที่ ๒๖ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๒๗๐ ผู้ใดมิได้มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย แลมันบังอาจหน่วงเหนี่ยว หรือกักขังผู้หนึ่งผู้ใดไว้ก็ดี หรือกระทำด้วยประการใดใด ให้บุคคลผู้ใดปราศจากความเป็นอิสระแก่ตนก็ดี ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ตัวอย่างที่ ๒๗ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๓๑๓ ผู้ใดเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าไถ่

(๑) เอาตัวเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีไป

(๒) เอาตัวบุคคลอายุกว่าสิบห้าปีไป โดยใช้อุบายหลอกลวง ชู

เชิญใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด หรือ

(๓) หน่วงเหนี่ยวหรือกักขังบุคคลใด

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต

จากตัวอย่างที่ ๒๖ และ ๒๗ เป็นการเพิ่มประเภทผู้เสียหายในมาตรา ๓๑๓ ของประมวลกฎหมายอาญา จากการบัญญัติถึงเฉพาะบุคคลในกฎหมายลักษณะอาญาเป็นบุคคลประเภทเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปี และบุคคลอายุมากกว่า ๑๕ ปี ทำให้มีอนุมาตราขึ้น

๒.๒.๒ มีการแบ่งแยกย่อยรายละเอียดในระดับมาตราของกฎหมายลักษณะอาญา ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีการแยกย่อยรายละเอียดในระดับมาตรา มี ๒ ลักษณะ คือ การตัดเนื้อหากฎหมายออก และการจัดหมวดหมู่ใหม่ ดังนี้

๒.๒.๒.๑ การตัดเนื้อหาสาระของกฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญา บางส่วนออกทำให้ภาษากระชับและมีความเป็นนัยทั่วไป (generalization) มากขึ้น เช่น ตัวอย่างที่ ๒๘ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๒๔ โทษสถานให้อยู่ภายในเขตที่อันมีกำหนดนั้น ท่านบัญญัติไว้เป็นสองอย่าง คือ

(๑) ห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่ หรือจังหวัดที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา

(๒) บังคับให้อยู่แต่ในท้องที่หรือจังหวัดที่ซึ่งเจ้าพนักงานฝ่ายตุลาการจะได้กำหนดให้อยู่

ในสองอย่างนี้ ให้ศาลมีอำนาจเลือกใช้ตามสมควรแก่เหตุ

ตัวอย่างที่ ๒๘ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๔๔ ห้ามเข้าเขตกำหนด คือการห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา

ตัวอย่างที่ ๓๐ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๒๘๕ ลักษณะโทษฐานลักทรัพย์ ที่ว่ามาในมาตรา ๒๘๘ นั้น ท่านให้ใช้ได้ตลอดถึงเหตุเหล่านี้ คือ

(๑) ผู้ที่มีหุ้นส่วนด้วยกันบังอาจเอาทรัพย์อย่างใดใด อันเป็นสมบัติของการเข้าหุ้นส่วนนั้น ไปเสียจากผู้ที่มีหุ้นส่วนด้วยกัน หรือไปจากผู้อื่น โดยมันเจตนาทุจริตประการหนึ่ง

(๒) ผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์อย่างใดใดด้วยกันกับคนอื่น บังอาจเอาทรัพย์นั้น ไปเสียจากผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์ร่วมกับมัน หรือเอาไปเสียจากผู้อื่นที่รักษาทรัพย์นั้น โดยมันเจตนา ทุจริตประการหนึ่ง

ตัวอย่างที่ ๓๑ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๓๓๔ ผู้ใดเอาทรัพย์สินของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย
ไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่
เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาท

จากมาตรา ๒๔ ของกฎหมายลักษณะอาญา จะเห็นว่าเป็นการกล่าวถึงโทษสถานให้
อยู่ภายในเขตกำหนด โดยกำหนดไว้ ๒ ประการ คือ ห้ามเข้าในเขตที่กำหนด และการบังคับให้อยู่
ในเขตที่กำหนด แต่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๔ บัญญัติข้อบังคับเฉพาะการห้ามมิให้เข้า
ไปในที่ที่กำหนดเท่านั้น

๒.๒.๒.๒ การจัดหมวดหมู่ใหม่ของประมวลกฎหมายอาญา ประมวล
กฎหมายอาญามีการจัดหมวดหมู่ในระดับภาคใหม่ โดยจัดบทบัญญัติที่เป็นความผิดลหุโทษไว้ใน
ภาค ๓ เดิมกฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติความผิดลหุโทษรวมไว้ในภาค ๒ จำนวน ๓๒ มาตรา
(มาตรา ๓๖๓-๓๘๘) และมีการแยกย่อยเป็นอนุมาตราเป็นตัวเลขในวงเล็บ (๑), (๒), (๓) อีก
ชั้นหนึ่ง แต่ในประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในระดับมาตรา จำนวน ๓
มาตรา (มาตรา ๓๖๓-๓๘๘) โดยไม่มีการแยกย่อยเป็นอนุมาตราอีกที เป็นผลให้จำนวนมาตราที่มี
การแบ่งรายละเอียดเป็นข้อแยกย่อยในหมวดนี้ของกฎหมายลักษณะอาญา มีจำนวนมากกว่าใน
ประมวลกฎหมายอาญา (ซึ่งไม่มีการแยกเป็นหัวข้อย่อยเลยเพราะเป็นมาตราอยู่แล้ว) ตัวอย่างเช่น
มาตรา ๓๓๕ (๒) และ (๓) ในกฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติเป็นมาตรา ๓๕๓ ในประมวลกฎหมาย
อาญา เป็นต้น

ตัวอย่างที่ ๓๒ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๓๓๕ ความผิดลหุโทษในฐานะทำให้เสื่อมเสียอิสสระภาพและ
ชื่อเสียง

(๑) ผู้ใดขู่เข็ญว่าจะทำให้เสียหายแก่เขาโดยการร้ายแรงแต่ไม่เป็น
กรรม ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษชั้น ๓

(๒) ผู้ใดหมิ่นประมาทเขาซึ่งหน้า ท่านว่ามันมีความผิด ต้อง
วางโทษชั้น ๓

(๓) ผู้ใดโฆษณาการหมิ่นประมาทเขา ท่านว่ามันมีความผิด
ต้องระวางโทษชั้น ๓

ตัวอย่างที่ ๓๑ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๓๕๓ ผู้ใดคูหมีนผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยกร โฆษณาต้องระวาง
โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้ง
ปรับ

๓. รูปแบบการแจกแจงรายการ

กฎหมายลักษณะอาญามีความสมำเสมอในรูปแบบการแจกแจงรายการน้อย โดย
ปรากฏรูปแบบการแจกแจงต่างกันถึง ๔ รูปแบบโดยไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ได้แก่ ๑) การ
แจกแจงรายการโดยใช้เป็นตัวเลขในวงเล็บ ๒) การแจกแจงรายการเป็นตัวเลขในวงเล็บ และเป็น
คำแสดงหัวข้อย่อยเช่นคำว่า “ประการที่” ในเนื้อหาที่แยกย่อยลงไปอีกชั้นหนึ่ง ๓) การแจกแจง
รายการโดยใช้คำแสดงหัวข้อย่อย เช่นคำว่า สถานหนึ่ง และ ๔) การแจกแจงรายการโดยใช้คำ
แสดงหัวข้อย่อย เขียนเรียงต่อเนื่องกันไปโดยไม่ย่อหน้าเป็นหัวข้อย่อย เช่น สถานหนึ่งให้จำคุก
.....สถานหนึ่งให้ปรับ.....สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับ.....

ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญา มีความสมำเสมอในการใช้รูปแบบการแจกแจง
รายการ โดยมีการแจกแจงรายการเป็น ๒ รูปแบบ ตามวิธีการจัดแบ่งของกฎหมายไทยใน
ปัจจุบันโดยทั่วไป นั่นคือ เมื่อแบ่งย่อยเป็นอนุมาตราที่มีหัวข้อ จะใช้ตัวเลขในวงเล็บ (๑), (๒) และ
เมื่อมีการแยกย่อยลงไปอีกใช้ตัวอักษรในวงเล็บ (ก), (ข) เป็นหัวข้อแยกย่อย (ธานินทร์ กรัยวิเชียร
และอภิชน จันทรเสน, ๒๕๕๐: ๘๓)

(ดูรายละเอียดในหัวข้อรูปแบบการแจกแจงรายการของกฎหมายลักษณะอาญาและ
ประมวลกฎหมายอาญา)

๔. การจัดกลุ่มมาตรากับเนื้อหาสาระ

ในการเปรียบเทียบการจัดกลุ่มมาตรากับเนื้อหาสาระของกฎหมาย พบว่าประมวล
กฎหมายอาญามีความเป็นระเบียบในการจัดมากกว่ากฎหมายลักษณะอาญา โดยประมวลกฎหมาย
อาญามีการจัดกลุ่มของมาตราที่มีเนื้อหากฎหมายเป็นเรื่องประเภทเดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องกัน ไว้ใน
หมวดหมู่เดียวกัน ในขณะที่กฎหมายลักษณะอาญา มีลักษณะการจัดมาตราเป็นหมวดหมู่โดย
คำนึงถึงเนื้อหากฎหมายน้อยกว่า โดยพบว่ามีมาตราที่มีเนื้อหากฎหมาย ที่เป็นเรื่องประเภท
เดียวกัน หรือเกี่ยวเนื่องกัน กระจายอยู่ในหมวดหมู่อื่นๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑ หมวดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษ

เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการริบทรัพย์ ซึ่งเป็นข้อหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับ ผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญา ในประมวลกฎหมายอาญา ได้รวบรวมการริบทรัพย์ที่เกิดจากการกระทำ ผิดทุกประเภท ไว้ในมาตรา ๓๒-๓๗ แต่ใน กฎหมายลักษณะอาญา นอกจากจะมีมาตราที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับการริบทรัพย์ ในหมวดที่ ๓ ว่าด้วยอาญาและการลงอาญา (มาตรา ๒๖-๒๘) แล้ว ยังมีมาตราที่ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการริบทรัพย์ กระจายอยู่ในหมวดหมู่อื่นๆ อีก ๔ หมวด จำนวน ๔ มาตรา ซึ่ง เนื้อหาเป็นการกำหนดการริบทรัพย์ตามลักษณะความผิด เช่น มาตรา ๒๓๕ เกี่ยวกับการริบเครื่องชั่ง ปลอม จัดไว้ในหมวดที่ ๘ เรื่อง ความผิดฐานกระทำความทุจริตในทางค้าขาย เป็นต้น (ดูตัวอย่างที่ ๘)

๔.๒ หมวดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเจ้าพนักงานกระทำความผิดต่อหน้าที่

ใน ประมวลกฎหมายอาญามาตราที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานกระทำความผิด ต่อหน้าที่ จะจัดไว้ใน ภาค ๒ ลักษณะ ๒ หมวด ๒ มาตรา ๑๔๗-๑๖๖ และ ลักษณะ ๓ หมวด ๒ เรื่องความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม มาตรา ๒๐๐-๒๐๕ แต่ใน กฎหมายลักษณะอาญา มีบทกำหนดโทษสำหรับเจ้าพนักงานกระทำความผิดบัญญัติไว้ในหมวดหมู่อื่นอีก ๒ หมวดหมู่ เช่น ความผิดของเจ้าพนักงาน ที่ช่วยให้ ผู้ถูกคุมขังหลบหนี มาตรา ๑๖๘-๑๖๙ จัดไว้ในหมวดที่ ๓ เรื่อง ความผิดฐานหลบหนีจากที่คุมขัง (ดูตัวอย่างที่ ๑๒)

ซึ่งเนื้อหากฎหมายในหมวดนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้ต้องขัง พยายามหลบหนีจากที่คุม ขัง ในขณะที่ ประมวลกฎหมายอาญา จัดมาตราที่มีเนื้อหานี้ตรงตามหมวดหมู่ คือจัดไว้ในหมวดที่ ๒ เรื่องความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

ในการจัดกลุ่มมาตราสาระของประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับ หากจะพิจารณา ในแง่ ว่าประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้เกณฑ์การจัดมาตราที่ต่างกันจะเห็น ได้ว่า กฎหมายลักษณะอาญานั้น ขาดความคงที่ ในการใช้หลักเกณฑ์ในการจัด เช่น มีการจัดกลุ่ม เนื้อหาสาระของกฎหมาย ที่เป็นประเภทเดียวกัน โดยใช้เกณฑ์การจัดหมวดหมู่ที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการที่เจ้าพนักงาน กระทำความผิดต่อหน้าที่ มีการจัดโดยใช้ เกณฑ์ ใน ๒ ลักษณะ คือ

๔.๒.๑ การจัดหมวดหมู่ตามลักษณะความผิด เช่น มาตรา ๑๖๘-๑๖๙ หมวดความผิด ฐานหลบหนีจากที่คุมขัง (ตัวอย่างที่ ๑๒) และมาตรา ๒๒๕-๒๓๐ (ตัวอย่างที่ ๑๑) หมวด ความผิดฐานปลอมหนังสือ ได้บัญญัติถึงความผิดของเจ้าหน้าที่ที่กระทำความผิดต่อหน้าที่ โดยจัด

ตามลักษณะความผิด คือ การเป็นผู้ช่วยให้ผู้ถูกคุมขังหลบหนี ในมาตรา ๑๖๘-๑๖๙ และการเป็นผู้ปลอมเอกสาร ในมาตรา ๒๒๕-๒๓๐

๔.๒.๒ การจัดตามการเป็นผู้กระทำความผิด ในกลุ่มมาตรา ๑๒๕-๑๔๖ เป็นมาตราที่มีเนื้อหากฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเจ้าพนักงาน ในแบบต่างๆ เช่น มาตรา ๑๒๕ เป็นเรื่องเจ้าพนักงานกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือหนังสือที่อยู่ในความดูแล (ตัวอย่างที่ ๑๐)

เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มมาตรา ๒๒๕-๒๓๐ ซึ่งจัดหมวดหมู่สาระตามลักษณะความผิดกับกลุ่ม มาตรา ๑๒๕-๑๔๖ ซึ่งจัดตามการเป็นผู้กระทำความผิด จะเห็นได้ว่าทั้งสองมาตรามีเนื้อหากฎหมายที่เป็นประเภทเดียวกันแต่มีการจัดไว้ในหมวดหมู่ต่างกัน และด้วยหลักเกณฑ์ที่ต่างกัน

๔.๓ บางมาตราของกฎหมายลักษณะอาญามีการจัดไว้ในหมวดหมู่สลับกัน ได้แก่ ความผิดฐานข่มขืนทำชำเรา และความผิดฐานกระทำอนาจาร เช่นมาตรา ๒๔๒ ที่มีเนื้อหาเป็นการทำชำเรา แต่จัดไว้ในหมวดการกระทำอนาจาร (ดูตัวอย่างที่ ๑๕) ในขณะที่ มาตรา ๒๔๖ เป็นความผิดฐานกระทำอนาจาร แต่จัดไว้ในหมวดฐานทำชำเรา (ดูตัวอย่างที่ ๑๔)

บทสรุปที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบโครงสร้างของกฎหมายลักษณะอาญา และ โครงสร้างของประมวลกฎหมายอาญา สรุปได้ใน ๒ ประเด็นคือ ลักษณะโครงสร้างประมวลกฎหมาย และ ภาพสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของระบอบการปกครอง ผ่านลักษณะ โครงสร้างประมวลกฎหมายที่ปรากฏ ดังนี้

๑. ลักษณะโครงสร้างประมวลกฎหมาย

จากการศึกษาเปรียบเทียบ โครงสร้างประมวลกฎหมายอาญาทั้ง ๒ ฉบับ ผลการศึกษาปรากฏให้เห็นว่าประมวลกฎหมายอาญา มีความเป็นระบบแบบแผนในการยกร่างมากกว่า กฎหมายลักษณะอาญาซึ่งเห็น ได้จากการแบ่งบทบัญญัติออกเป็นหมวดหมู่ที่ละเอียดถี่ถ้วน มีการใช้รูปแบบการแจกแจงรายการในการจัดแบ่งหลักการ หรือเรื่องต่างๆ ในกฎหมายเป็นระเบียบเดียวกัน และการจัดเนื้อหาสาระของบทบัญญัติที่มีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกันไว้ในกลุ่มหมวดเดียวกัน ทำให้มีความเป็นระบบ และสามารถค้นคว้าอ้างอิงได้ง่าย ในขณะที่กฎหมายลักษณะอาญามีการแบ่งบทบัญญัติออกเป็นหมวดหมู่ย่อยที่น้อยกว่า มีการใช้รูปแบบการแจกแจงรายการในการจัดแบ่งหลักการ หรือเรื่องต่างๆ ในกฎหมายหลายรูปแบบ และการจัดเนื้อหาสาระของบทบัญญัติที่มีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกัน ไม่อยู่ในกลุ่มหมวดเดียวกันโดยตลอด แต่กระจัดกระจายในหมวดต่างๆมากกว่า ทำให้มีความเป็นระบบน้อย

และยากต่อการค้นคว้าอ้างอิง ทั้งนี้การที่ประมวลกฎหมายอาญามีความเป็นระบบระเบียบมากกว่า กฎหมายลักษณะอาญานั้น นอกจากความไม่พร้อมในขณะที่ยังร่างกฎหมายลักษณะอาญาทั้งในด้าน สภาพสังคมที่ยังล่าช้าหลังและคณะกรรมการร่างที่เปลี่ยนตัวบุคคลบ่อยแล้ว การร่างประมวลกฎหมาย อาญายังเป็นการร่างที่นำกฎหมายลักษณะอาญามาแก้ไขปรับปรุงส่วนที่บกพร่องหรือขาดไป เป็นผล ให้ประมวลกฎหมายอาญามีความเป็นระบบระเบียบมากกว่า

ผลการศึกษายังพบว่า โครงสร้างของกฎหมายลักษณะอาญาและโครงสร้างของประมวล กฎหมายอาญามีจำนวนองค์ประกอบที่ต่างกัน โดยประมวลกฎหมายอาญาไม่มีส่วนของบทลงโทษ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่กฎหมายลักษณะอาญาเป็นประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของไทย ที่ยกร่างขึ้นเพื่อบังคับใช้แทนกฎหมายเกี่ยวกับความผิดทางอาญาในกฎหมายตราสามดวง ในการ ประกาศใช้กฎหมายที่ยกร่างขึ้นใหม่ คือ กฎหมายลักษณะอาญา จึงต้องยกเลิกกฎหมายที่ใช้อยู่เดิม เสียก่อน แต่เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดทางอาญามีอยู่ด้วยกันหลายฉบับ เช่น กฎหมาย ลักษณะโจร กฎหมายลักษณะอาญาหลวง กฎหมายลักษณะวิวาท ประกาศลักษณะน้อ เป็นต้น เมื่อ มีบทบัญญัติในความเบื้องต้น มาตรา ๓ ให้ยกเลิกกฎหมายที่ใช้อยู่เดิม จึงต้องมีบัญชีแนบท้าย รายชื่อกฎหมายที่ให้ยกเลิกไว้ในบทลงท้าย ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่ยก ร่างขึ้นเพื่อใช้แทนกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งเป็นประมวลกฎหมายอาญาฉบับเดียวที่มีอยู่ จึงได้ บัญญัติให้ยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญาไว้ในพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๕๕ ในมาตรา ๔ เพียงแห่งเดียว และเนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาเป็นการร่างฉบับต้น ยัง ไม่มีบทแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายอาญาที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ.๒๔๕๕ จึงมีเพียง ๒ ส่วน โดย ไม่มีบทลงโทษ ดังที่กล่าวมาข้างต้นเท่านั้น

ในการศึกษาการจัดแบ่งตัวบทกฎหมายพบว่า ประมวลกฎหมายสองฉบับมีการจัดแบ่งที่ ต่างกัน โดยในกฎหมายลักษณะอาญามีแบ่งตัวบทกฎหมายออกเป็น ๒ ภาค คือ ภาคบทบัญญัติทั่วไป เกี่ยวกับกฎหมายอาญา และภาคความผิด ซึ่ง เป็นการจัดหมวดหมู่แบบที่ถือเอาแบบอย่างจากประมวล กฎหมายอาญาเบลเยียมและญี่ปุ่น (ยอร์ช ปาคูซ์, ๒๕๔๖: ๕๕-๕๖) แต่ เมื่อมีการยกร่างประมวล กฎหมายอาญาขึ้น ได้มีการแยกเอาส่วนความผิดลหุโทษ ซึ่งเป็นความผิดที่กฎหมายระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งเดือน และปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท ไปจัดเป็นภาค ๓ ไว้ต่างหาก ทำให้ประมวลกฎหมาย อาญามีการจัดแบ่งเป็น ๓ ภาค ทั้งนี้อาจมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการแบ่งความผิด ตามแนวทางประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (หยูด แสงอุทัย, ๒๕๒๓: ๒)

๒. โครงสร้างประมวลกฎหมายสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของระบอบการปกครอง

จากการศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างประมวลกฎหมายอาญาทั้ง ๒ ฉบับ พบว่ากฎหมายลักษณะอาญา และประมวลกฎหมายอาญา มีรายละเอียดในองค์ประกอบของโครงสร้างที่แตกต่างกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างกันของระบอบการปกครอง ดังนี้

๒.๑ กฎหมายลักษณะอาญามีคำสั่งประกาศใช้รวมอยู่กับตัวบทกฎหมาย ในส่วนบทนำ ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญามีคำสั่งประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติแยกต่างหากจากตัวบทของประมวลกฎหมายอาญา

ในการร่างกฎหมาย เดิมทีจะกล่าวถึงเหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายไว้ในพระราชปรารภของกฎหมายแต่ละฉบับ แต่ในปัจจุบันฝ่ายนิติบัญญัติจะละเว้นการใส่เหตุผลในการตรากฎหมายไว้ในพระราชปรารภ เพราะพระราชปรารภถือเป็นส่วนหนึ่งของตัวกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ใช้กฎหมายหรือศาลตีความกฎหมายนั้นๆ โดยอาศัยพระราชปรารภ แต่ต้องการให้อาศัยการตีความจากตัวบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยเฉพาะเท่านั้น (ธานินทร์ กรัยวิเชียร และอภิชน จันทรเสน, ๒๕๕๐: ๑๕๕)

ในกฎหมายลักษณะอาญา การรวมคำสั่งประกาศใช้ไว้กับตัวบทกฎหมายมีผลให้ส่วนของการประกาศใช้กฎหมายซึ่งรวมถึงพระราชปรารภเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายลักษณะอาญาด้วย ความในพระราชปรารภซึ่งเป็นพระราชวินิจฉัยของพระมหากษัตริย์ย่อมสามารถนำมาใช้ในการการตีความหรือการวินิจฉัยข้อกฎหมายของศาลหรือผู้ใช้กฎหมายได้ด้วย กล่าวคือพระราชวินิจฉัยของพระมหากษัตริย์มีความสำคัญในการตัดสินคดีความซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจในด้านการตุลาการผ่านทางแนวพระราชปรารภในการตรากฎหมาย ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญา มีประกาศใช้กฎหมายเป็น พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๘๕ แยกออกต่างหากจากตัวประมวลกฎหมายซึ่งไม่นับเป็นส่วนหนึ่งของตัวประมวลกฎหมายอาญา การแยกการประกาศใช้ไว้ต่างหากนี้มีผลให้พระราชปรารภหรือพระราชวินิจฉัยของพระมหากษัตริย์ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของตัวบทกฎหมายและไม่มีส่วนในการใช้ตีความกฎหมาย ในการตัดสินคดีความ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าพระราชวินิจฉัยของพระมหากษัตริย์ถูกลดความสำคัญลงในการตัดสินคดีความและสะท้อนว่าอำนาจตุลาการในการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่ได้มาจากพระมหากษัตริย์อย่างเช่นในกฎหมายลักษณะอาญา

๒.๒ กฎหมายลักษณะอาญาไม่มีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ เนื่องจากในการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจเต็มในการบริหารราชการแผ่นดิน รวมถึงการออกกฎหมายบังคับใช้กับราษฎร พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและองค์

รัฐอธิปไตย (sovereign) ทรงใช้อำนาจอธิปไตยได้โดยลำพัง พระบรมราชวินิจฉัยเป็นที่สุดในกิจการ
ทั้งปวง (มานิตย์ จุมปา, ๒๕๔๑: ๒๘) แต่ใน ประมวลกฎหมายอาญา กำหนดให้ต้องมีผู้รับสนอง
พระบรมราชโองการ ซึ่งได้แก่นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับผิดชอบและมีอำนาจเต็มตามกฎหมาย ทั้งนี้
เนื่องจากการปกครองระบอบประชาธิปไตย พระมหากษัตริย์จะทรงอยู่เหนือการเมือง ตาม
หลักการ “The king can do no wrong.” นั่นคือไม่ว่าจะทรงกระทำสิ่งใดในฐานะที่เกี่ยวข้องกับการ
บริหารราชการแผ่นดิน ต้องมีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ หากมีกรณีที่เกี่ยวข้องถึงพระราช
อำนาจ นายกรัฐมนตรี หรือ รัฐมนตรี ผู้รับสนองพระบรมราชโองการต้องอธิบายให้สาธารณชน
หรือรัฐสภา ทราบได้ ซึ่งเรียกว่า accountability (ชานินทร์ ทรัพย์วิเชียร, บันทึก, ๑๕ มกราคม
๒๕๕๔) พระมหากษัตริย์ไม่ทรงต้องรับผิดชอบต่อทางการเมือง เพราะการใช้พระราชอำนาจนั้น
กำหนดไว้โดยรัฐธรรมนูญ และพระมหากษัตริย์จะทรงใช้พระราชอำนาจได้ตามที่รัฐธรรมนูญ
บัญญัติให้มีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ (ผู้ซึ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน
เช่น รัฐมนตรี ประธานรัฐสภา หรือ นายกรัฐมนตรี หรือประธานองคมนตรี ตามแต่กรณี) เป็นผู้ถว
ยคำแนะนำให้กระทำการนั้นในนามพระมหากษัตริย์ (ชานินทร์ ทรัพย์วิเชียร, บันทึก, ๑๕ มกราคม
๒๕๕๔)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑ การเปรียบเทียบโครงสร้างตัวบทกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายลักษณะอาญา	ประมวลกฎหมายอาญา
<p><u>บทนำก่อนเข้าสู่บทบัญญัติกฎหมาย</u> (preamble)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● เป็นพระราชปรารภของพระมหากษัตริย์ อยู่ส่วนต้นของตัวบทกฎหมาย ประกอบด้วย ● วัน เดือน ปี ที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติ ใช้แบบการจารึกเอกสาร โบราณตามแบบ จันทรคติ ● คำขอพระเกียรติโดยกล่าวพระนามเต็ม ของพระมหากษัตริย์ ● การกล่าวถึงเหตุผลการร่าง ใช้คำว่า “ทรงพระราชดำริ” (แสดงการเป็นผู้ริเริ่มของพระมหากษัตริย์) ● การกล่าวท้าวความตั้งแต่เริ่มสาเหตุของการร่าง โดยเทียบกับกฎหมายตราสามดวง และผลที่ได้รับจากการร่างกฎหมายใหม่กระบวนการในการร่างรวมถึงตลอดถึงคณะกรรมการร่าง และการตรวจแก้ไขโดยพระมหากษัตริย์ ● บทสรุป “จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราไว้เป็นพระราชบัญญัติสืบไปดังนี้” <ul style="list-style-type: none"> ● <u>ความเบื้องต้น</u> ● มาตรา ๑-๔ 	<p><u>บทนำก่อนเข้าสู่บทบัญญัติกฎหมาย</u> (preamble)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● เป็น พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.๒๔๕๕ อยู่แยกจากตัวบทกฎหมายประกอบด้วย ● วัน เดือน ปี ที่ประกาศ ตามแบบสากล ตามแบบสุริยคติ พระนามพระมหากษัตริย์ แบบย่อ ● การกล่าวถึงเหตุผลการร่าง ใช้คำว่า “มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศ ว่า.....) (ไม่แสดงการมีส่วนร่วม เป็นแต่เพียงผู้อนุญาตให้ประกาศ) ● การกล่าวท้าวความสั้นๆถึงสาเหตุของการร่างว่ามา จากการ ที่พฤติการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป ● บทสรุป “จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้....” <ul style="list-style-type: none"> ● <u>ความเบื้องต้น</u> ● มาตรา ๑-๘

<ul style="list-style-type: none"> • เนื้อหากล่าวถึง ชื่อกฎหมาย วันที่ ประกาศใช้และข้อกำหนดการบังคับใช้กฎหมาย • ไม่มีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ 	<ul style="list-style-type: none"> • เนื้อหากล่าวถึง ชื่อกฎหมาย วันที่ ประกาศใช้และข้อกำหนดการบังคับใช้กฎหมาย • มีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
<ul style="list-style-type: none"> • <u>บทบัญญัติกฎหมาย</u> (principal provisions) แบ่งเป็น • ภาค ๑ ว่าด้วยข้อบังคับต่างๆ • หมวด (หมวดที่ ๑-๑๐) มาตรา (๑-๕๖) • ภาค ๒ ว่าด้วยลักษณะความผิด ส่วน (ส่วนที่ ๑-๑๐) หมวด(หมวดจำนวนแตกต่างกันไป) มาตรา (๕๗-๓๔๐) 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>บทบัญญัติกฎหมาย</u> (principal provisions) แบ่งเป็น • ภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไป • ลักษณะ (ลักษณะ ๑-๒) หมวด (หมวด ๑-๕) ส่วน (ส่วน ๑-๓) มาตรา (๑-๑๐๖) • ภาค ๒ ความผิด ลักษณะ (ลักษณะ ๑-๑๒) หมวด (หมวดจำนวนแตกต่างกันไป) มาตรา (๑๐๗-๓๖๖) • ภาค ๓ โทษ มาตรา (๓๖๗-๓๕๘)
<ul style="list-style-type: none"> • บทลงท้าย (final provision) • มีบทส่งท้ายเป็นบทยกเลิก หัวข้อว่า <u>บัญชีกฎหมายแลพระราชบัญญัติซึ่งให้ยกเลิกเสีย</u> (จำนวน ๗ ฉบับ) 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>บทลงท้าย</u> (final provision) • ไม่มีบทส่งท้าย จบด้วยมาตราสุดท้าย คือ มาตรา ๓๕๘

ตารางการจัดกลุ่มมาตราตามเนื้อหาสาระ

ตารางที่ ๒ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มีการกระจายเรื่องโทษโดยการริบทรัพย์ไว้ในหมวดต่างๆ จำนวน ๘ มาตรา โดยอยู่ในหมวดการใช้กฎหมาย ๔ มาตรา และกระจายอยู่ในหมวดอื่นๆ ๔ มาตรา ดังนี้

หมวดหมู่	ชื่อหมวดหมู่	มาตราที่ปรากฏในหมวดหมู่
ภาค ๑ หมวดที่ ๒	ว่าด้วยการใช้กฎหมายลักษณะอาญา	มาตรา ๒๖-๒๙ (ริบทรัพย์)
ภาค ๒ ส่วนที่ ๒ หมวดที่ ๒	ความผิดฐานใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ในทางทุจริต	มาตรา ๑๔๑ (ริบสินบน)
ภาค ๒ ส่วนที่ ๕ หมวดที่ ๕	ความผิดฐานปลอมแปลงเงินตรา	มาตรา ๒๐๗ (ริบเงินปลอม/ เครื่องมือ)
ภาค ๒ ส่วนที่ ๕ หมวดที่ ๖	ความผิดฐานปลอมดวงตรา ปลอมบัตรตรา และปลอมตัว	มาตรา ๒๒๑ (ริบตรา/ตัวปลอม)
ภาค ๒ ส่วนที่ ๕ หมวดที่ ๘	ความผิดฐานกระทำทุจริตในทางค้าขาย	มาตรา ๒๓๕ (ริบเครื่องชั่งปลอม)

ตารางที่ ๑ เนื้อหาเกี่ยวกับเจ้าพนักงานกระทำความผิดต่อหน้าที่ (กฎหมายลักษณะอาญา)
มีบทกำหนดโทษสำหรับเจ้าพนักงานกระทำความผิดกระจายอยู่ในหมวดต่างๆ จำนวน ๑๗ มาตรา
โดยอยู่ในหมวดการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ ๑๓ มาตรา และกระจายอยู่ในหมวดอื่นๆ ๔
มาตรา ดังนี้

หมวดหมู่	ชื่อหมวดหมู่	มาตราที่ปรากฏใน หมวดหมู่
ภาค ๒ ส่วนที่ ๒ หมวดที่ ๒	ความผิดฐานใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ ในทางทุจริต	มาตรา ๑๑๖-๑๒๘
ภาค ๒ ส่วนที่ ๓ หมวดที่ ๓	ความผิดฐานหลบหนีจากที่คุมขัง(ใน ประมวลกฎหมายอาญา จัดไว้ในหมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม มาตรา ๒๐๔-๒๐๕)	มาตรา ๑๖๘-๑๖๙
ภาค ๒ ส่วนที่ ๕ หมวดที่ ๗	ความผิดฐานปลอมหนังสือ	มาตรา ๒๒๙-๒๓๐

โครงสร้างตัวบทกฎหมายลักษณะอาญา**Preamble:**

ตราอาร์ม

ชื่อกฎหมาย

วัน เดือน ปี ที่ประกาศใช้ (รูปแบบเป็นร้อยแก้ว ใช้นับวันตามแบบจันทรคติ)

คำขอพระเกียรติ (พระนามเต็มของพระมหากษัตริย์).....

การกล่าวทั่วถึงสาเหตุของการร่างกฎหมาย.....

(ที่มาของการบัญญัติกฎหมาย, การตั้งคณะกรรมการร่าง และชำระกฎหมาย, การตรวจแก้ไขโดยพระมหากษัตริย์)

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราไว้ เป็นพระราชบัญญัติสืบไปดังนี้

ความเบื้องต้น

มาตรา ๑

(เนื้อความ).....

Principal provisions:

ภาค ๑

ชื่อภาค

หมวดที่ ๑

(เนื้อความ).....

ชื่อหมวด (คำอธิบาย)

มาตรา ๕

(เนื้อความ).....

มาตรา ๖

(๑) (เนื้อความ).....

(๒) (เนื้อความ).....

หมวดที่ ๒

ชื่อหมวด

มาตรา ๑๐

(เนื้อความ).....

(๑) (เนื้อความ).....

(๒) (เนื้อความ).....

(๓) (เนื้อความ).....

(๔) (เนื้อความ).....

    ประการที่ ๑ (เนื้อความ).....

    ประการที่ ๒ (เนื้อความ).....

        หมวดที่ ๔

        ชื่อหมวด

        มาตรา ๔๑

(เนื้อความ).....

    วรรคสอง (เนื้อความ).....

    วรรคสาม (เนื้อความ).....

Final provisions:

    บัญญัติกฎหมายและพระราชบัญญัติซึ่งให้ยกเลิกเสีย

    (จำนวน๗ ฉบับ)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อหาในโครงสร้างตัวบท

ความเบื้องต้น มาตรา ๑-๔

ภาค ๑ ว่าด้วยข้อบังคับต่างๆ

หมวดที่ ๑ คำอธิบาย	มาตรา ๕-๖
หมวดที่ ๒ ว่าด้วยการใช้กฎหมายลักษณะอาญา	๗-๑๑
หมวดที่ ๓ ว่าด้วยอาญาและการลงอาญา	๑๒-๔๒
หมวดที่ ๔ ว่าด้วยอันเหตุควรยกเว้นอาญา หรือลดหย่อน ผ่อนอาญาให้แก่บุคคลผู้กระทำความผิด	๔๓-๕๕
หมวดที่ ๕ ว่าด้วยพยายามกระทำความผิด	๖๐-๖๒
หมวดที่ ๖ ว่าด้วยบุคคลหลายคนกระทำความผิดอย่างเดียวกัน	๖๓-๖๕
หมวดที่ ๗ ว่าด้วยคนๆเดียวกระทำความผิดหลายอย่าง	๗๐-๗๑
หมวดที่ ๘ ว่าด้วยผู้กระทำความผิดหลายครั้งไม่เจ็ดหลาย	๗๒-๗๖
หมวดที่ ๙ ว่าด้วยกำหนดเวลาที่ฟ้องความ และที่จะลงโทษในคดีอาญา	๗๗-๘๖
หมวดที่ ๑๐ ว่าด้วยการร้องขอทรัพย์สิน และขอค่าเสียหาย	๘๗-๙๖

ภาค ๒ ว่าด้วยลักษณะความผิด

ส่วนที่ ๑ ว่าด้วยความผิดประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัวและพระราชอาณาจักร

หมวดที่ ๑ ความผิดฐานประทุษร้ายต่อพระบรมราชตระกูล	๙๗-๑๐๐
หมวดที่ ๒ ความผิดต่อขบถภายในพระราชอาณาจักร	๑๐๑-๑๐๔
หมวดที่ ๓ ความผิดฐานขบถภายนอกพระราชอาณาจักร	๑๐๕-๑๑๑
หมวดที่ ๔ ความผิดต่อทางพระราชไมตรีกับต่างประเทศ	๑๑๔-๑๑๕

ส่วนที่ ๒ ว่าด้วยความผิดอันเกี่ยวด้วยการปกครองบ้านเมือง

หมวดที่ ๑ ความผิดต่อเจ้าพนักงาน	๑๑๖-๑๒๘
หมวดที่ ๒ ความผิดฐานใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ในทางทุจริต	๑๒๙-๑๔๖

ส่วนที่ ๓ ว่าด้วยความผิดที่กระทำให้เสื่อมเสียความยุติธรรม

หมวดที่ ๑ ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสียอำนาจศาล	๑๔๗-๑๕๔
หมวดที่ ๒ ความผิดฐานฟ้องเท็จ และเบิกความเท็จ	๑๕๕-๑๖๒
หมวดที่ ๓ ความผิดฐานหลบหนีจากที่คุมขัง	๑๖๓-๑๗๑

ส่วนที่ ๔ ว่าด้วยความผิดต่อศาสนา

๑๗๒-๑๗๓

ส่วนที่ ๕ ว่าด้วยความผิดที่กระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลและทรัพย์สิน

หมวดที่ ๑ ความผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด	๑๗๔-๑๗๖
หมวดที่ ๒ ความผิดฐานสมคบกันเป็นอั้งยี่ และเป็นสื่อโจรผู้ร้าย	๑๗๗-๑๘๒
หมวดที่ ๓ ความผิดฐานก่อการจลาจล	๑๘๓-๑๘๔

หมวดที่ ๔	ความผิดฐานกระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณชน	
	ฐานกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสะดวกในการไปมาและการส่งข่าวและของถึงกัน และฐานกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย	๑๘๕-๒๐๑
หมวดที่ ๕	ความผิดฐานปลอมแปลงเงินตรา (และให้ใช้ตลอดถึงการปลอมธนบัตร และการปลอมใบสำคัญสัญญาในการกู้ยืมเงินตราและในการให้ดอกเบี้ยด้วย)	๒๐๒-๒๑๐
หมวดที่ ๖	ความผิดฐานปลอมดวงตรา ปลอมบัตรตรา และปลอมตั๋ว	๒๑๑-๒๒๑
หมวดที่ ๗	ความผิดฐานปลอมหนังสือ	๒๒๒-๒๓๑
หมวดที่ ๘	ความผิดฐานกระทำทุจริตในทางค้าขาย	๒๓๒-๒๓๕
ส่วนที่ ๖	ว่าด้วยความผิดที่กระทำอนาจาร	
หมวดที่ ๑	ความผิดกระทำอนาจารเกี่ยวกับสาธารณชน	๒๔๐-๒๔๒
หมวดที่ ๒	ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา	๒๔๓-๒๔๘
ส่วนที่ ๗	ว่าด้วยความผิดที่ประทุษร้ายแก่ชีวิตและร่างกาย	
หมวดที่ ๑	ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ชีวิต	๒๔๙-๒๕๓
หมวดที่ ๒	ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย	๒๕๔-๒๕๕
หมวดที่ ๓	ความผิดฐานริดลูก	๒๖๐-๒๖๔
หมวดที่ ๔	ความผิดฐานละทิ้งเด็ก และละทิ้งคนเจ็บคนชรา	๒๖๕-๒๖๗
ส่วนที่ ๘	ว่าด้วยความผิดที่กระทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพและชื่อเสียง	
หมวดที่ ๑	ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ	๒๖๘-๒๗๘
หมวดที่ ๒	ความผิดฐานเปิดเผยความลับสำหรับตัวของผู้อื่น	๒๗๙-๒๘๑
หมวดที่ ๓	ความผิดฐานหมิ่นประมาท	๒๘๒-๒๘๓
ส่วนที่ ๙	ว่าด้วยความผิดฐานประทุษร้ายแก่ทรัพย์	
หมวดที่ ๑	ความผิดฐานลักทรัพย์	๒๘๘-๒๙๖
หมวดที่ ๒	ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ฐานชิงทรัพย์ ฐานปล้นทรัพย์ และฐานสลัด	๒๙๗-๓๐๒
หมวดที่ ๓	ความผิดฐานกรรโชก	๓๐๓
หมวดที่ ๔	ความผิดฐานฉ้อโกง	๓๐๔-๓๑๓
หมวดที่ ๕	ความผิดฐานฐานข่มขู่กักทรัพย์อันต้องอาญา	๓๑๔-๓๒๐
หมวดที่ ๖	ความผิดฐานรับของโจร	๓๒๑-๓๒๓
หมวดที่ ๗	ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์	๓๒๔-๓๒๖
หมวดที่ ๘	ความผิดฐานบุกรุก	๓๒๗-๓๓๑
ส่วนที่ ๑๐	ว่าด้วยความผิดที่เป็นลหุโทษ	๓๓๒-๓๔๐

โครงสร้างตัวบทของประมวลกฎหมายอาญา**Preamble:**

ตราครุฑ

พระราชบัญญัติ

(ชื่อ).....

พ.ศ.....

ภูมิพลอดุลยเดช ปร.

ให้ไว้ ณ วันที่.....

เป็นปีที่.....ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า
(เหตุผลในการตรากฎหมายโดยย่อ)

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภา
ผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ (ชื่อพระราชบัญญัติ).....

มาตรา ๒ (กำหนดการใช้บังคับ).....

มาตรา ๓ (วันที่ พ.ร.บ.ฉบับนี้ใช้บังคับ).....

มาตรา ๔ (กฎหมายที่ถูยกยกเลิกโดย พ.ร.บ.ฉบับนี้)

มาตรา ๕ .....

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

(ชื่อ).....

นายกรัฐมนตรี

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Principal provisions:

ชื่อกฎหมาย

ภาค ๑

ชื่อภาค

ลักษณะ ๑

ชื่อลักษณะ

หมวด ๑

ชื่อหมวด

มาตรา ๑ (เนื้อความ).....

(๑).....

(๒).....

หมวด ๒

ชื่อหมวด

มาตรา ๒ (เนื้อความ).....

วรรคสอง.....(เนื้อความ)

มาตรา ๘.....(เนื้อความ).....

(ก).....

(ข).....

วรรคสอง

(๑).....

(๒).....

หมวด ๔

ชื่อหมวด

มาตรา ๕๕.....(เนื้อความ)

วรรคสอง.....(เนื้อความ)

วรรคสาม.....(เนื้อความ)

วรรคดี.....(เนื้อความ)

วรรคห้า.....(เนื้อความ)

Final provision:

ไม่มีบทส่งท้าย จบด้วยมาตราสุดท้าย คือ มาตรา ๓๕๘

เนื้อหาในโครงสร้างตัวบท

ภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไป	มาตรา
ลักษณะ ๑ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป	
หมวด ๑ บทนิยาม	๑
หมวด ๒ การใช้กฎหมายอาญา	๒-๑๓
หมวด ๓ โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย	
ส่วนที่ ๑ โทษ	๑๘-๓๘
ส่วนที่ ๒ วิธีการเพื่อความปลอดภัย	๓๙-๕๐
ส่วนที่ ๓ วิธีเพิ่มโทษ ลดโทษและการรอกการลงโทษ	๕๑-๕๘
หมวด ๔ ความรับผิดชอบทางอาญา	๕๙-๖๕
หมวด ๕ การพยายามกระทำความผิด	๘๐-๘๒
หมวด ๖ ตัวการและผู้สนับสนุน	๘๓-๘๕
หมวด ๗ การกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทง	๙๐-๙๑
หมวด ๘ การกระทำความผิดอีก	๙๒-๙๔
หมวด ๙ อายุความ	๙๕-๑๐๑
ลักษณะ ๒ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ	๑๐๒-๑๐๖
ภาค ๒ ความผิด	
ลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร	
หมวด ๑ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์	๑๐๗-๑๑๒
หมวด ๒ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร	๑๑๓-๑๑๘
หมวด ๓ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร	๑๑๙-๑๒๕
หมวด ๔ ความผิดต่อสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ	๑๓๐-๑๓๕
ลักษณะ ๒ ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง	
หมวด ๑ ความผิดต่อเจ้าพนักงาน	๑๓๖-๑๔๖
หมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ	๑๔๗-๑๖๖
ลักษณะ ๓ ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม	
หมวด ๑ ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม	๑๖๗-๑๙๕
หมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม	๒๐๐-๒๐๕
ลักษณะ ๔ ความผิดเกี่ยวกับศาสนา	๒๐๖-๒๐๘
ลักษณะ ๕ ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน	๒๐๙-๒๑๖
ลักษณะ ๖ ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดกษัตริย์ต่อประชาชน	๒๑๗-๒๓๕

ลักษณะ ๗ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง	
หมวด ๑ ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา	๒๔๐-๒๔๕
หมวด ๒ ความผิดเกี่ยวกับดวงตราแสตมป์ และตั๋ว	๒๕๐-๒๖๓
หมวด ๓ ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร	๒๖๔-๒๖๕
ลักษณะ ๘ ความผิดเกี่ยวกับการค้า	๒๗๐-๒๗๕
ลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ	๒๗๖-๒๘๓
ลักษณะ ๑๐ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	
หมวด ๑ ความผิดต่อชีวิต	๒๘๘-๒๙๔
หมวด ๒ ความผิดต่อร่างกาย	๒๙๕-๓๐๐
หมวด ๓ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก	๓๐๑-๓๐๕
หมวด ๔ ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วย เจ็บ หรือคนชรา	๓๐๖-๓๐๘
ลักษณะ ๑๑ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง	
หมวด ๑ ความผิดต่อเสรีภาพ	๓๐๙-๓๒๑
หมวด ๒ ความผิดฐานเปิดเผยความลับ	๓๒๒-๓๒๕
หมวด ๓ ความผิดฐานหมิ่นประมาท	๓๒๖-๓๓๓
ลักษณะ ๑๒ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	
หมวด ๑ ความผิดฐานลักทรัพย์ และวิ่งราวทรัพย์	๓๓๔-๓๓๖
หมวด ๒ ความผิดฐานกรรโชก รัศเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์	๓๓๗-๓๔๐
หมวด ๓ ความผิดฐานฉ้อโกง	๓๔๑-๓๔๘
หมวด ๔ ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้	๓๔๙-๓๕๑
หมวด ๕ ความผิดฐานยักขอก	๓๕๒-๓๕๖
หมวด ๖ ความผิดฐานรับของโจร	๓๕๗
หมวด ๗ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน	๓๕๘-๓๖๑
หมวด ๘ ความผิดฐานบุกรุก	๓๖๒-๓๖๖
ภาค ๓ ทหุโทษ	๓๖๗-๓๙๘

บทที่ ๔

ชนิดของสาระและโครงสร้างของประโยค

ในบทที่ ๓ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญาในด้านโครงสร้างตัวบทกฎหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างตัวบทกับบริบทของภาษา ในบทนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเปรียบเทียบประมวลกฎหมายสองฉบับนี้ในระดับประโยค โดยจะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น ๔ ประเด็นดังนี้

๑. ศึกษาชนิดของสาระของมาตราต่างๆในประมวลกฎหมาย
๒. ศึกษาประเภทของประโยคเพื่อวิเคราะห์ความซับซ้อนของประโยคโดยจะจำแนกประโยคเป็น ๓ ลักษณะใหญ่ คือ ประโยคความเดียว ประโยคความรวม และประโยคความซ้อน
๓. ศึกษารูปประโยคที่ปรากฏใช้เพื่อวิเคราะห์หน้าที่ของภาษาที่สะท้อนจากรูปประโยค ได้แก่ ประโยคกรรมจาก นามวลีแปลง และ ประโยคละประธาน
๔. ศึกษาลักษณะการเชื่อมความระดับประโยค

๑. การศึกษาชนิดของสาระ

เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นบทบัญญัติของประมวลกฎหมายที่มีลักษณะเป็นข้อความต่อเนื่องซึ่งเป็นหน่วยภาษาที่อยู่ในระดับสูงกว่าประโยค ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาประเภทของประโยคโดยการจำแนกตามสาระของแต่ละมาตราแทนการศึกษารายมาตรา ทั้งนี้เพราะในบทบัญญัติของกฎหมายแต่ละมาตราจะมีสาระที่แสดงใจความสำคัญของเนื้อหาของบทบัญญัติกฎหมายนั้นเพื่อสื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายรับรู้ เข้าใจ และปฏิบัติตาม ให้ตรงตามเจตนาของการร่างบทบัญญัตินั้นๆ โดยในบางมาตราอาจมีเพียงสาระเดียวและบางมาตราอาจมีมากกว่าหนึ่งสาระ นั่นคือมีใจความสำคัญใจความเดียวหรืออาจมีมากกว่าหนึ่งใจความ ในการศึกษาประเภทของประโยคเพื่อวิเคราะห์ความซับซ้อนของประโยค ผู้วิจัยจะจำแนกชนิดของสาระที่ปรากฏในประมวลกฎหมายก่อนแล้วจึงวิเคราะห์ความซับซ้อนของประโยคของสาระนั้นๆ โดยการแยกประเภทประโยคตามใจความสำคัญที่ปรากฏและจัดระดับความสัมพันธ์ของหน่วยภาษาภายในประโยค

คำว่าสาระ หมายถึงใจความสำคัญของเนื้อหาในบทบัญญัติกฎหมายในแต่ละมาตราของประมวลกฎหมายที่ต้องการสื่อให้ผู้ใช้กฎหมายหรือผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายได้รับรู้ เข้าใจ และปฏิบัติตาม ให้ตรงตามเจตนาของการร่างบทบัญญัตินั้นๆ

ในการศึกษาชนิดของสาระในกฎหมายลักษณะอาญาและในประมวลกฎหมายอาญาใช้แนวทางการจำแนกของมลณี พร โสภชชัย (๒๕๓๘) และ กฤติกา ผลเกิด (๒๕๔๖) ผลการศึกษาพบว่าในกฎหมายลักษณะอาญามีสาระต่างๆจำนวน ๕๔๗ สาระและในประมวลกฎหมายอาญามีสาระต่างๆจำนวน ๖๐๑ สาระ โดยจำแนกได้ดังนี้

๑.๑ สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข หมายถึง สาระที่เป็นข้อความที่สั่งหรือบังคับให้ผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายปฏิบัติตามโดยไม่มีภาระเงื่อนไขไว้ พบสาระชนิดนี้ในกฎหมายลักษณะอาญาจำนวน ๒๓๗ สาระคิดเป็นร้อยละ ๔๓.๓๓ ของสาระที่พบทั้งหมด และในประมวลกฎหมายอาญาจำนวน ๓๓๔ สาระ คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๕๗ ของสาระที่พบทั้งหมด

ตัวอย่างที่ ๑

มาตรา ๒๖ บรรดาทรัพย์ซึ่งศาลพิพากษาให้ริบนั้น ท่านให้ส่งไว้เป็นของหลวงทั้งสิ้น (กฎหมายลักษณะอาญา)

ตัวอย่างที่ ๒

มาตรา ๑๓ ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ลงอาญาประหารชีวิตร์ ท่านให้เอามันไปตัดศีรษะเสีย (กฎหมายลักษณะอาญา)

ตัวอย่างที่ ๓

มาตรา ๓๒ ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ (ประมวลกฎหมายอาญา)

ตัวอย่างที่ ๔

มาตรา ๔ ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักร ต้องรับโทษตามกฎหมาย การกระทำความผิดในเรือไทยหรืออากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใดให้ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักร (ประมวลกฎหมายอาญา)

๑.๒ สารที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบมีเงื่อนไข หมายถึง สารที่เป็นข้อความที่สั่งหรือ บังคับให้ผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายปฏิบัติตาม โดยมีการระบุเงื่อนไขให้ปฏิบัติตาม พบสาระชนิดนี้ ในกฎหมายลักษณะอาญาจำนวน ๒๒๖ สารระคิดเป็นร้อยละ ๔๑.๓๒ ของสารที่พบทั้งหมด และในประมวลกฎหมายอาญาจำนวน ๑๗๘ สาร ระคิดเป็นร้อยละ ๒๕.๖๒ ของสารที่พบ ทั้งหมด

ตัวอย่างที่ ๕

มาตรา ๒๑ ผู้ใดกระทำความผิดอันต้องด้วยโทษปรับสถานเดียว ถ้าแล มั่นเอาค่าปรับอันเป็นจำนวนอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับ ความผิดเช่นนั้น มาใช้ก่อนเวลาพิจารณาใช้ ท่านให้ยกเลิกคดีนั้นเสีย (กฎหมายลักษณะอาญา)

ตัวอย่างที่ ๖

มาตรา ๖๘ ในคดีเรื่องใด ถ้าผู้กระทำผิด มีเหตุเป็นส่วนตัว อันควร จะได้รับความยกเว้นอาญาก็ดี ลดหย่อนอาญาก็ดี หรือเพิ่มอาญาก็ดี ท่านให้ ยกเหตุนั้นขึ้นใช้เฉพาะแก่ตัวมันเป็นคนๆ ไป ห้ามมิให้ยกเหตุที่มีในผู้ หนึ่งไปใช้ ตลอดถึงผู้อื่นที่กระทำผิดในคดีอันเดียวกันนั้น (กฎหมาย ลักษณะอาญา)

ตัวอย่างที่ ๗

มาตรา ๗๕ ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ถ้าผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความผิด นำค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้น มาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้น สืบพยาน ให้คดีนั้นเป็นอันระงับไป (ประมวลกฎหมายอาญา)

ตัวอย่างที่ ๘

มาตรา ๑๕ ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง โทษใด ได้เปลี่ยนลักษณะมาเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย และได้มีคำพิพากษา ลงโทษนั้นแก่บุคคลใดไว้ ก็ให้ถือว่าโทษที่ลงนั้นเป็นวิธีการเพื่อความ ปลอดภัยด้วย (ประมวลกฎหมายอาญา)

๑.๓ สารที่เป็นคำอนุญาต หมายถึง สารที่เป็นการอนุญาตให้ผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายทำ สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ตามที่ระบุไว้ พบสาระชนิดนี้ในกฎหมายลักษณะอาญาจำนวน ๓ สารระคิดเป็น

ร้อยละ ๐.๕๕ ของสาระที่พบทั้งหมดและในประมวลกฎหมายอาญาจำนวน ๒ สาระ คิดเป็น ร้อยละ ๐.๓๓ ของสาระที่พบทั้งหมด

ตัวอย่างที่ ๙

มาตรา ๘๕ คดีที่จะฟ้องทางแพ่งนั้น ท่านว่าจะฟ้องต่อศาลอาญาที่ พิจารณาคดีเรื่องเดียวกันหรือจะฟ้องศาลแพ่ง อันมีหน้าที่พิจารณาความ แพ่งนั้นก็ได้ (กฎหมายลักษณะอาญา)

ตัวอย่างที่ ๑๐

มาตรา ๘๗ ลักษณะฟ้องคดีทางแพ่งนั้น จะร้องได้ทั้งที่จะขอคืนทรัพย์ หรือราคาทรัพย์ ที่ต้องเสียไปโดยมิชอบธรรม เพราะความผิดที่เกิดขึ้นนั้น แลจะร้องขอสินไหมใช้ทดแทนความเสียหายเพราะความผิดนั้นด้วยก็ได้ (กฎหมายลักษณะอาญา)

ตัวอย่างที่ ๑๑

มาตรา ๔๓ การฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ โดยเฉพาะ และจะขอรวมกันไปในฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้อง ขอให้กักกันหรือจะฟ้องภายหลังก็ได้ (ประมวลกฎหมายอาญา)

ตัวอย่างที่ ๑๒

มาตรา ๒๕ ถ้าผู้ต้องโทษกักขังประสงค์จะทำงานอย่างอื่นก็ให้อนุญาต ให้เลือกทำได้ตามประเภทงานที่ตนสมัคร แต่ต้องไม่ขัดต่อระเบียบ ข้อบังคับวินัย หรือความปลอดภัยของสถานที่นั้น (ประมวลกฎหมาย อาญา)

๑.๔ สาระที่เป็นแนวทางปฏิบัติของศาล หมายถึง สาระที่เป็นการอนุญาตหรือเป็น แนวทางให้ศาลทำสิ่งใดสิ่งใดได้ตามที่ระบุไว้ พบสาระชนิดนี้ในกฎหมายลักษณะอาญาจำนวน ๒๑ สาระ คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๔ ของสาระที่พบทั้งหมดและในประมวลกฎหมายอาญา จำนวน ๕๔ สาระ คิดเป็นร้อยละ ๘.๕๕ ของสาระที่พบทั้งหมดตัวอย่างกฎหมายลักษณะอาญา

ตัวอย่างที่ ๑๓

มาตรา ๔๗ ผู้ใดกระทำผิด ในเวลาวิกลจริตอันเกิดแต่สัญญาวิปลาสก็ ตาม เกิดแต่พยาธิก็ตาม ถ้าปรากฏว่าในเวลากระทำนั้นมันยังมีสติพอจะรู้ ผิดชอบ หรือยับยั้งได้ ท่านว่ามันควรต้องมีโทษ แต่ศาลจะเห็นสมควร

ลดหย่อนอาญาให้เบาลงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ก็ได้ (กฎหมายลักษณะอาญา)

ตัวอย่างที่ ๑๔

มาตรา ๒๐ ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ปรับ ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่า มันจะหลีกเลี่ยงไม่นำค่าปรับมาส่งใช้ ศาลจะบังคับเรียกประกันผู้นั้นก็ได้ ถ้าแลมันหาประกันให้มีได้ ศาลจะให้จับตัวมันคุมขังไว้ก็ได้ (กฎหมายลักษณะอาญา)

ตัวอย่างที่ ๑๕

มาตรา ๑๐ ...ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้นตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแล้ว แต่ยังไม่พ้นโทษ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว (ประมวลกฎหมายอาญา)

ตัวอย่างที่ ๑๖

มาตรา ๒๐ บรรดาความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับด้วยนั้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะลงแต่โทษจำคุกก็ได้ (ประมวลกฎหมายอาญา)

๑.๕ สารระที่เป็นการอธิบายความหมายของศัพท์ หมายถึง สารระที่เป็นคำอธิบายความหมายของศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะทางกฎหมายที่ใช้ในกฎหมายนั้น พบสารระชนิดนี้ในกฎหมายลักษณะอาญาจำนวน ๔๘ สารระคิดเป็นร้อยละ ๘.๗๗ ของสารระที่พบทั้งหมดและในประมวลกฎหมายอาญาจำนวน ๒๗ สารระ คิดเป็นร้อยละ ๔.๔๕ ของสารระที่พบทั้งหมด

ตัวอย่างที่ ๑๗

มาตรา ๖ (๑๐) ทรัพย์นั้น ท่านหมายความว่า บรรดาสิ่งของอันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์ หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้เป็นต้นว่าเงินตราและบรรดาสิ่งของอันพึงเคลื่อนจากที่ได้ก็ดี และเคลื่อนจากที่มีได้ก็ดี ท่านก็นับว่าเป็นทรัพย์อันกล่าวมาในข้อนี้ (กฎหมายลักษณะอาญา)

ตัวอย่างที่ ๑๘

มาตรา ๖ (๒๑) ลายมือนั้น ท่านหมายความว่าสิ่งที่ลงชื่อเป็นตัวอักษรแดง แงใด ลายนิ้วมือเป็นเครื่องหมายต่างอักษรชื่อ ซึ่งบุคคลไม่รู้หนังสือ เขียนลงไว้ในจดหมายนั้นด้วย (กฎหมายลักษณะอาญา)

ตัวอย่างที่ ๑๙

มาตรา ๑(๑๐) "ลายมือชื่อ" หมายความว่ารวมถึงลายพิมพ์นิ้วมือและ เครื่องหมายซึ่งบุคคลลงไว้แทนลายมือชื่อของตน (ประมวลกฎหมาย อาญา)

ตัวอย่างที่ ๒๐

มาตรา ๑(๕) "อาวุธ" หมายความว่ารวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธ โดยสภาพแต่ซึ่ง ได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ (ประมวลกฎหมายอาญา)

๑.๖ สาระที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ หมายถึง สาระที่เป็นการบอกกล่าวหรือแจ้ง ข้อความทั่วไปให้ผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายทราบโดยไม่ได้เป็นคำสั่งให้ปฏิบัติตาม พบสาระชนิดนี้ ในกฎหมายลักษณะอาญาจำนวน ๑๒ สาระคิดเป็นร้อยละ ๒.๑๕ ของสาระที่พบทั้งหมดและ ในประมวลกฎหมายอาญาจำนวน ๖ สาระ คิดเป็นร้อยละ ๑.๐๐ ของสาระที่พบทั้งหมด

ตัวอย่างที่ ๒๑

มาตรา ๑๒ อาญาสำหรับลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ท่านกำหนดไว้เป็น หกสถานดังนี้ สถานหนึ่ง ให้ประหารชีวิตร์ สถานหนึ่ง ให้จำคุก สถาน หนึ่ง ให้ปรับ สถานหนึ่ง ให้อยู่ภายในเขตต์ที่อันมีกำหนด สถานหนึ่ง ให้ริบทรัพย์ สถานหนึ่ง ให้เรียกประกันทานบน (กฎหมายลักษณะ อาญา)

ตัวอย่างที่ ๒๒

มาตรา ๑๔ ความผิดที่ควรลงโทษด้วยกฎหมายมาตรานี้ นั้น คือความผิด ฐานประทุษร้ายต่อชีวิตแลร่างกาย ฐานลักทรัพย์ ฐานวิ่งราว ฐานชิงทรัพย์ ฐานปล้นทรัพย์ ฐานสลัด ฐานกัน โขก ฐานฉ้อ โกง ฐานยกยอกอันต้องอาญา ฐานรับของโจร บรรดาที่กล่าวไว้ตั้งแต่มาตรา ๒๔๕ จนมาตรา ๒๕๕ แล ตั้งแต่มาตรา ๒๘๘ จนมาตรา ๓๒๓ (กฎหมายลักษณะอาญา)

ตัวอย่างที่ ๒๓

มาตรา ๒๕ ผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ซึ่งกำหนด จะได้รับการเลี้ยงดูจากสถานที่นั้น แต่ภายใต้ข้อบังคับของสถานที่ ผู้ต้องโทษกักขังมีสิทธิที่จะรับอาหารจากภายนอกโดยค่าใช้จ่ายของตนเอง ใช้เสื้อผ้าของตนเอง ได้รับการเยี่ยมอย่างน้อยวันละหนึ่งชั่วโมง และรับและส่งจดหมายได้ (ประมวลกฎหมายอาญา)

ตัวอย่างที่ ๒๔

มาตรา ๑๘ โทษสำหรับลงแต่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (๑) ประหารชีวิต (๒) จำคุก (๓) กักขัง (๔) ปรับ (๕) ริบทรัพย์สิน (ประมวลกฎหมายอาญา)

สรุปผลการศึกษาชนิดของสาระ

ในการศึกษาชนิดของสาระ พบว่าในกฎหมายลักษณะอาญามีสาระต่างๆจำนวน ๕๔๗ สาระ และในประมวลกฎหมายอาญามีสาระต่างๆจำนวน ๖๐๑ สาระ โดยจำแนกออกเป็น ๖ ชนิด คือ (๑) สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข (๒) สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบมีเงื่อนไข (๓) สาระที่เป็นคำอนุญาต (๔) สาระที่เป็นแนวทางปฏิบัติของศาล (๕) สาระที่เป็น การอธิบายความหมายของศัพท์ และ (๖) สาระที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ

ผลการศึกษาพบว่าสาระที่เป็นการอธิบายความหมายของศัพท์ในกฎหมายลักษณะอาญามี มากกว่าในประมวลกฎหมายอาญา ส่วน สาระที่เป็นคำอนุญาต และสาระที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับ ชนิดของสาระนอกจากนี้พบในประมวลกฎหมายอาญามากกว่าในกฎหมายลักษณะอาญาทั้งสิ้น (ดูรายละเอียดจากตารางที่ ๔)

ชนิดของ สาระที่พบมากที่สุด ในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับได้แก่ สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข โดยพบในประมวลกฎหมายอาญามีจำนวน ๓๓๔ สาระ คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๕๖ ของสาระที่พบทั้งหมด และ ในกฎหมายลักษณะอาญาจำนวน ๒๓๖ สาระ คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๓๓ ของสาระที่พบ

ผลการศึกษานิคของสาระในประมวลกฎหมายสรุปได้ดังปรากฏในตารางนี้

ตารางที่ ๔ เปรียบเทียบชนิดของสาระในกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมาย	ข้อมูล	สาระบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข	สาระบังคับแบบมีเงื่อนไข	สาระที่เป็นคำอนุญาต	สาระที่เป็นแนวทางปฏิบัติของศาล	สาระที่เป็นคำอธิบายความหมายของคำศัพท์	สาระที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ	รวม
กฎหมายลักษณะอาญา	จำนวนสาระ	๒๓๗	๒๒๖	๓	๒๑	๔๘	๑๒	๕๔๗
	คิดเป็นร้อยละ	๔๓.๓๓	๔๑.๓๒	๐.๕๕	๓.๘๔	๘.๗๗	๒.๑๕	๑๐๐
ประมวลกฎหมายอาญา	จำนวนสาระ	๓๓๔	๑๗๘	๒	๕๔	๒๗	๖	๖๐๑
	คิดเป็นร้อยละ	๕๕.๕๗	๒๙.๖๒	๐.๓๓	๘.๙๙	๔.๕๙	๑.๐๐	๑๐๐

๒. การศึกษาประเภทประโยค

ในการวิเคราะห์โครงสร้างของประโยคเพื่อจำแนกประเภทของประโยคที่ปรากฏในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการจัดประเภทประโยคทฤษฎีต่างๆ ได้แก่ ทฤษฎีไวยากรณ์ระบบ-หน้าที่ ของ ไมเคิล ฮัลลiday (Halliday, ๒๐๐๔) และ แนวทางการจัดประเภทประโยคภาษาไทยทฤษฎีไวยากรณ์ดั้งเดิม ของพระยาอุปทิศศิลปสาร (๒๕๒๒) มาเป็นแนวทางในการสร้างเกณฑ์การจัดประเภทประโยคในงานวิจัยนี้(รายละเอียดอยู่ในบทที่ ๒) โดยมุ่งที่จะศึกษาความซับซ้อนของประโยค การจัดลำดับความซับซ้อนจะดูที่ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันของประโยคย่อย ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ ประโยคความเดียว ได้แก่ประโยคที่บอกความเพียงเรื่องเดียว มีใจความเพียงใจความเดียว ประโยคความเดียวสามารถอยู่ได้อิสระ โดยลำพังได้ (independent clause) และต้องไม่มี

ประโยคย่อยประกอบเป็นส่วนขยาย ถือว่าเป็นประโยคที่ซับซ้อนน้อยที่สุดเนื่องจากไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างประโยคเลย

๒.๑.๑ ในกฎหมายลักษณะอาญาพบประโยคความเดียว จำนวน ๑๔ ประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๒๕

มาตรา ๖ (๒๓) วันหนึ่ง นั้น ท่านหมายความว่า ระยะเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมง

ประโยคนี้มีใจความเดียวเป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นการอธิบายความหมายของศัพท์โดยมีคำกริยา “หมายความว่า” เป็นภาคแสดง

ตัวอย่างที่ ๒๖

มาตรา ๑ ให้เรียก พระราชบัญญัตินี้ว่า กฎหมายลักษณะอาญา

ประโยคนี้มีใจความเดียวเป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นคำสั่งแบบไม่มีเงื่อนไข โดยมีกลุ่มคำกริยา “ให้เรียก...ว่า” เป็นภาคแสดง

๒.๑.๒ ในประมวลกฎหมายอาญาพบประโยคความเดียว จำนวน ๑๖ ประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๒๗

มาตรา ๒๕ ผู้ต้องโทษกักขัง จะต้องทำงาน ตามระเบียบ ข้อบังคับ และวินัย

ประโยคนี้มีใจความเดียวเป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นคำสั่งแบบไม่มีเงื่อนไข โดยมีกลุ่มคำกริยา “จะต้องทำงาน” เป็นภาคแสดง

ตัวอย่างที่ ๒๘

มาตรา ๑๐๖ ผู้สนับสนุนในความผิดลหุโทษ ไม่ต้องรับโทษ

ประโยคนี้มีใจความเดียวเป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นคำสั่งแบบไม่มีเงื่อนไข โดยมีกลุ่มคำกริยา “ไม่ต้องรับ” เป็นภาคแสดง

๒.๒ ประโยคความรวมที่มีความสัมพันธ์แบบการจัดความแบบเรียง (parataxis) ได้แก่ ประโยคที่บอกความมากกว่าหนึ่งเรื่อง มีใจความตั้งแต่ ๒ ใจความขึ้นไป โดยเป็นการรวมประโยคย่อยเข้าด้วยกันแบบระหว่างประโยค (between clauses) หน่วยภาษาที่มารวมกันมีฐานะเท่ากัน

โดยที่ทั้งหน่วยเริ่ม (initiating element) และหน่วยต่อเนื่อง (continuing element) ต่างเป็นอิสระต่อกัน ถือว่าเป็นประโยคที่ซับซ้อนมากขึ้นเนื่องจากมีความสัมพันธ์ระหว่างประโยค แบบเรียงต่อกันไป มีลักษณะความสัมพันธ์ดังตาราง (Halliday, 1985: 195)

	Primary	Secondary
Parataxis	Clause1 (initiating)	Clause 2 (continuing)

๒.๒.๑ ในกฎหมายลักษณะอาญาพบประโยคความรวมที่มีความสัมพันธ์แบบการจัดความแบบเรียง จำนวน ๖ ประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้
ตัวอย่างที่ ๒๕

มาตรา ๕ ท่านให้พิจารณาแถลงอาญาตามพระราชกำหนดกฎหมาย

ประโยคนี้มี ๒ ใจความ เป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นคำสั่งแบบไม่มีเงื่อนไข โดยประโยคย่อยเป็นอิสระต่อกัน มีกลุ่มคำกริยา “ให้พิจารณา” และ “ลงอาญา” เป็นภาคแสดง มี “แล” เป็นคำเชื่อม ดังนี้

- ก. หน่วยเริ่ม - ท่านให้พิจารณา
- ข. หน่วยต่อเนื่อง - ลงอาญาตามพระราชกำหนดกฎหมาย

ตัวอย่างที่ ๓๐

มาตรา ๑๐๔ ท่านให้เอามันผู้กระทำการอย่างใดใดโดยเจตนาเช่นว่ามานี้
ลงอาญาจำคุกไม่เกินกว่าสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท ด้วยอีก
โทษหนึ่ง

ประโยคนี้มี ๒ ใจความ เป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นคำสั่งแบบไม่มีเงื่อนไข โดยประโยคย่อยเป็นอิสระต่อกัน มีกลุ่มคำกริยา “ให้เอา..ลงอาญา” และ “ให้ปรับ” เป็นภาคแสดง มี “แล” เป็นคำเชื่อม ดังนี้

- ก. หน่วยเริ่ม - ท่านให้เอามันผู้กระทำการอย่างใดใดโดยเจตนาเช่นว่ามานี้ ลงอาญาจำคุกไม่เกินกว่าสามปี
- ข. หน่วยต่อเนื่อง - ให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

๒.๒.๒ ในประมวลกฎหมายอาญาพบประโยคความรวมที่มีความสัมพันธ์แบบการจัดความแบบเรียง จำนวน ๑๑ ประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๓๑

มาตรา ๑๗ บทบัญญัติในภาค ๑ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้น ๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ประโยคนี้มี ๒ ใจความ เป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นคำสั่งแบบไม่มีเงื่อนไข โดยประโยคย่อยเป็นอิสระต่อกัน มีกลุ่มคำกริยา “ให้ใช้” และ “จะได้บัญญัติ” เป็นภาคแสดง มี “เว้นแต่” เป็นคำเชื่อม ดังนี้

ก. หน่วยเริ่ม - บทบัญญัติในภาค ๑ แห่งประมวลกฎหมายนี้ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย

ข. หน่วยต่อเนื่อง - กฎหมายนั้น ๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ตัวอย่างที่ ๓๒

มาตรา ๒๑ ในการคำนวณระยะเวลาจำคุก ให้นับวันเริ่มจำคุกรวมคำนวณเข้าด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ประโยคนี้มี ๒ ใจความ เป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นคำสั่งแบบไม่มีเงื่อนไข โดยประโยคย่อยเป็นอิสระต่อกัน มีกลุ่มคำกริยา “ให้นับ” และ “ให้นับเป็น” เป็นภาคแสดง มี “และ” เป็นคำเชื่อม ดังนี้

ก. หน่วยเริ่ม - ในการคำนวณระยะเวลาจำคุก ให้นับวันเริ่มจำคุกรวมคำนวณเข้าด้วย

ข. หน่วยต่อเนื่อง - ให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

๒.๓ ประโยคความรวมที่มีความสัมพันธ์แบบการจัดความแบบเชื่อม (hypotaxis) ได้แก่ ประโยคที่บอกความมากกว่าหนึ่งเรื่อง มีใจความตั้งแต่ ๒ ใจความขึ้นไป โดยเป็นการรวมประโยคย่อยเข้าด้วยกันแบบระหว่างประโยค (between clauses) แต่หน่วยภาษาที่มารวมกันมีฐานะในประโยคต่างกัน หน่วยเด่น (dominant element) จะเป็นอิสระ ส่วนหน่วยพึ่งพา (dependent element) จะไม่สามารถอยู่โดยลำพังเองได้ ถือเป็นประโยคที่ซับซ้อนมากขึ้นเนื่องจากมีความสัมพันธ์ระหว่างประโยคที่ประโยคย่อยหนึ่งไม่อาจแยกจากได้โดยอิสระ มีลักษณะความสัมพันธ์ดังตาราง (Halliday, 1985: 195)

	Primary	Secondary
Hypotaxis	Clause α (dominant)	Clause β (dependent)

๒.๓.๑ ในกฎหมายลักษณะอาญาพบประโยคความรวมที่มีความสัมพันธ์แบบการจัดความแบบเชื่อม จำนวน ๒๔ ประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๓๓

มาตรา ๘๖ กำหนดอายุความ แลกำหนดเวลาล่วงเลยในการลงอาญานี้ ถึง ผู้ต้องหาจะมีได้หรือร้อง ก็ให้คงใช้ตามท่านบัญญัติไว้จึงทุกประการ

ประโยคนี้มี ๒ ใจความ เป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นคำสั่งแบบไม่มีเงื่อนไข ประกอบด้วยประโยคที่เป็นอิสระและประโยคที่เป็นหน่วยพึ่งพา มีกลุ่มคำกริยา “จะมีได้หรือร้อง” และ “ให้คงใช้” เป็นภาคแสดง มี “ถึง...ก็” เป็นคำเชื่อม ดังนี้

ก. หน่วยอิสระ - กำหนดอายุความ แลกำหนดเวลาล่วงเลยในการลงอาญานี้ (ก็) ให้คงใช้ตามท่านบัญญัติไว้จึงทุกประการ

ข. หน่วยพึ่งพา - (ถึง) ผู้ต้องหาจะมีได้หรือร้อง

ตัวอย่างที่ ๓๔

มาตรา ๒๐ ...ถ้าแลมันหาประกันให้มิได้ ศาลจะให้จับตัวมันคุมขังไว้ก็ได้

ประโยคนี้มี ๒ ใจความ เป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นแนวทางปฏิบัติของศาล ประกอบด้วยประโยคที่เป็นอิสระและประโยคที่เป็นหน่วยพึ่งพา มีคำกริยา “หา” และ “จะให้จับตัว...คุมขัง” เป็นภาคแสดง มี “ถ้าแล” เป็นคำเชื่อม ดังนี้

ก. หน่วยอิสระ - ศาลจะให้จับตัวมันคุมขังไว้ก็ได้

ข. หน่วยพึ่งพา - ถ้าแลมันหาประกันให้มิได้

๒.๓.๒ ในประมวลกฎหมายอาญาพบประโยคความรวมที่มีความสัมพันธ์แบบการจัดความแบบเชื่อม จำนวน ๑๐๑ ประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๓๕

มาตรา ๑๑๕ ถ้าความผิดนั้นได้กระทำลงโดยมุ่งหมายจะบ่อนให้วินัยและ
สมรรถภาพของกรมกองทหารหรือตำรวจเลื่อมทราลง ผู้กระทำต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี

ประโยคนี้นี้มี ๒ ใจความเป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นคำสั่งแบบมีเงื่อนไข
ประกอบด้วยประโยคที่เป็นอิสระและประโยคที่เป็นหน่วยพึ่งพา มีคำกริยา “ได้กระทำ” และ
“ต้องระวางโทษ” เป็นภาคแสดง มี “ถ้า” เป็นคำเชื่อม ดังนี้

ก. หน่วยอิสระ - ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี

ข. หน่วยพึ่งพา - ถ้าความผิดนั้นได้กระทำลงโดยมุ่งหมายจะบ่อนให้วินัยและ
สมรรถภาพของกรมกองทหารหรือตำรวจเลื่อมทราลง

ตัวอย่างที่ ๓๖

มาตรา ๕๕ บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา

ประโยคนี้นี้มี ๒ ใจความ เป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นคำสั่งแบบมีเงื่อนไข
ประกอบด้วยประโยคที่เป็นอิสระและประโยคที่เป็นหน่วยพึ่งพา มีคำกริยา “จะต้องรับผิดชอบ” และ
“ได้กระทำ” เป็นภาคแสดง มี “ก็ต่อเมื่อ” เป็นคำเชื่อม ดังนี้

ก. หน่วยอิสระ - บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญา

ข. หน่วยพึ่งพา - ได้กระทำโดยเจตนา

๒.๔ ประโยคความซ้อนได้แก่ ประโยคที่บอกความมากกว่าหนึ่งเรื่อง มีใจความหลักเพียง
ใจความเดียว โดยมีการซ้อนประโยคย่อยเข้าในประโยคหลักแบบภายในประโยค (within clause)
ประโยคความซ้อนมีประโยคที่เป็นใจความหลักและมีอนุพากย์ซ้อน (embedded clause) เป็นอนุ
พากย์ที่ทำหน้าที่ภายในโครงสร้างของกลุ่มคำนามในฐานะที่เป็น คุณานุประโยค (relative clause)
อนุพากย์ซ้อน เกิดจากกลไกที่รวมอนุพากย์เข้าด้วยกัน โดยอนุพากย์ หนึ่ง แทรกอยู่ในโครงสร้าง
ของอีกอนุพากย์หนึ่ง ถือเป็นประโยคที่ซับซ้อนมากขึ้นเนื่องจากมีความสัมพันธ์ระหว่างประโยคที่
อนุพากย์หนึ่งแทรกอยู่ในโครงสร้างของอีกอนุพากย์หนึ่งโดยไม่อาจแยกจากได้โดยอิสระ

๒.๔.๑ ในกฎหมายลักษณะอาญาพบประโยคความซ้อน จำนวน ๔๖ ประโยค ดัง
ตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๓๗

มาตรา ๔ กฎหมายลักษณะอาชญาณี ไม่ลบล้างกฎหมายที่ใช้เฉพาะใน ศาลกระทรวงวัง ศาลกระทรวงธรรมการ ศาลทหารบก และศาลทหารเรือ

ประโยคนี้อาจมีความหลัก ๑ ใจความและมีอนุพจน์ซ้อน ทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย คำนาม “กฎหมาย” เป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นคำสั่งแบบ ไม่มีเงื่อนไข โดยมีคำกริยาหลัก “ไม่ลบล้าง” เป็นภาคแสดง ดังนี้

ก. ประโยคหลัก - กฎหมายลักษณะอาชญาณี ไม่ลบล้างกฎหมาย

ข. อนุพจน์ซ้อน - ที่ใช้เฉพาะในศาลกระทรวงวัง ศาลกระทรวงธรรมการ ศาลทหารบก และศาลทหารเรือ

ตัวอย่างที่ ๓๘

มาตรา ๒๖ บรรดาทรัพย์ซึ่งศาลพิพากษาให้ริบนั้น ท่านให้ส่งไว้เป็นของหลวงทั้งสิ้น

ประโยคนี้อาจมีความหลัก ๑ ใจความและมีอนุพจน์ซ้อน ทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย คำนาม “กฎหมาย” เป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นคำสั่งแบบ ไม่มีเงื่อนไข โดยมีคำกริยาหลัก “ให้ส่งไว้เป็น” เป็นภาคแสดง ดังนี้

ก. ประโยคหลัก - บรรดาทรัพย์..นั้น ท่านให้ส่งไว้เป็นของหลวงทั้งสิ้น

ข. อนุพจน์ซ้อน - ซึ่งศาลพิพากษาให้ริบ

๒.๔.๒ ในประมวลกฎหมายอาญาพบประโยคความซ้อน จำนวน ๔๕ ประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๓๙

มาตรา ๔๔ ห้ามเข้าเขตกำหนด คือการห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา

ประโยคนี้อาจมีความหลัก ๑ ใจความและมีอนุพจน์ซ้อน ทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย คำนาม “สถานที่” เป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นการอธิบายความหมายของศัพท์ โดยมีคำกริยาหลัก “คือ” เป็นภาคแสดง ดังนี้

- ก. ประโยคหลัก - ห้ามเข้าเขตกำหนด คือการห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือสถานที่
- ข. อนุพакย์ซ้อน - ที่กำหนดไว้ในคำพิพาทษา

ตัวอย่างที่ ๔๐

มาตรา ๒๕ ผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ซึ่งกำหนด จะได้รับการเลี้ยงดูจากสถานที่นั้น แต่ภายใต้ข้อบังคับของสถานที่

ประโยคนี้อาจมีความหลัก ๑ ใจความและมีอนุพакย์ซ้อน ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำนาม “สถานที่” เป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นการแจ้งความให้ทราบ โดยมีคำกริยาหลัก “จะได้รับ” เป็นภาคแสดง ดังนี้

ก. ประโยคหลัก – ผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่..จะได้รับการเลี้ยงดูจากสถานที่นั้น แต่ภายใต้ข้อบังคับของสถานที่

ข. อนุพакย์ซ้อน - ซึ่งกำหนด

๒.๕ ประโยคความซ้อนรวม ได้แก่ประโยคความรวมที่มีประโยคย่อยเป็นประโยคความซ้อนหรือประโยคความซ้อนที่มีประโยคย่อยเป็นประโยคความรวม ถือเป็นประโยคที่ซับซ้อนมากที่สุด

๒.๕.๑ ในกฎหมายลักษณะอาญาพบประโยคความซ้อนรวม จำนวน ๔๖๔ ประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๔๑

มาตรา ๒๕๓ โทษที่ว่าในมาตรานี้ท่านมิให้เอาไปใช้ลบล้างโทษฐานฆ่าคนตาย หรือกระทำร้ายแก่ร่างกายในการวิวาทนั้น

ประโยคนี้อาจมีความ เป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นคำสั่งแบบไม่มีเงื่อนไข โดยประโยคย่อยเป็นอิสระต่อกันมีกลุ่มคำกริยา “มิให้เอาไปใช้ลบล้าง” และ “กระทำร้าย” เป็นภาคแสดง มี “หรือ” เป็นคำเชื่อม และมีอนุพакย์ซ้อน “ที่ว่าในมาตรานี้” ขยายคำนาม “โทษ” ดังนี้

ก. หน่วยเริ่ม – ประโยคหลัก : โทษ ...ท่านมิให้เอาไปใช้ลบล้างโทษฐานฆ่าคนตาย

อนุพакย์ซ้อน: ที่ว่าในมาตรานี้

ข. หน่วยต่อเนื่อง - กระทำร้ายแก่ร่างกายในการวิวาทนั้น

ตัวอย่างที่ ๔๒

มาตรา ๓๓ ในการนับกำหนดเวลาที่ผู้กระทำผิดต้องจำคุกนั้น ท่านให้นับวันแรกที่ต้องจำคุกเป็นวันหนึ่ง ไม่ว่าจะส่งตัวเข้าจำคุกเข้าสายปายเย็นประการใด และให้นับ ๓๐ วันเป็นเดือนหนึ่ง

ประโยคนี้มี ๓ ใจความ เป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นคำสั่งแบบไม่มีเงื่อนไข โดยประโยคย่อยเป็นอิสระต่อกันมีกลุ่มคำกริยา “ให้นับ” และ “จะส่งตัวเข้าจำคุก” และ “ให้นับ” เป็นภาคแสดง มี “ไม่ว่า” กับ “และ” เป็นคำเชื่อม และมีอนุพากย์ซ้อนเช่น “ที่ผู้กระทำผิดต้องจำคุก” ขยายคำนาม “เวลา” และ “ที่ต้องจำคุก” ขยายคำนาม “วันแรก” ดังนี้

ก. หน่วยเริ่ม – ประโยค : ในการนับกำหนดเวลา(ที่ผู้กระทำผิดต้องจำคุก)นั้น ท่านให้นับวันแรก(ที่ต้องจำคุก)เป็นวันหนึ่ง

อนุพากย์ซ้อน: “ที่ผู้กระทำผิดต้องจำคุก” และ “ ที่ต้องจำคุก”

ข. หน่วยต่อเนื่อง - จะส่งตัวเข้าจำคุกเข้าสายปายเย็นประการใด

ค. หน่วยต่อเนื่อง - ให้นับ ๓๐ วันเป็นเดือนหนึ่ง

๒.๕.๒ ในประมวลกฎหมายอาญาพบประโยคความซ้อนรวม จำนวน ๔๒๗ ประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๔๓

มาตรา ๕๗ เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งศาลกำหนดตามมาตรา ๕๖ ศาลอาจตัดเตือนผู้กระทำความผิด หรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้นั้นก็ไว้ได้

ประโยคนี้มี ๓ ใจความ เป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นแนวทางปฏิบัติของศาล โดยประโยคย่อยเป็นอิสระต่อกันมีกลุ่มคำกริยา “ปรากฏ” และ “อาจตัดเตือน” และ “จะกำหนด” เป็นภาคแสดง มี “เมื่อ” กับ “หรือ” เป็นคำเชื่อม และมีอนุพากย์ซ้อน “ที่ยังไม่ได้กำหนด” ขยายคำนาม “โทษ” ดังนี้

ก. หน่วยเริ่ม – เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของ พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่าผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่ศาลกำหนดตาม มาตรา ๕๖

ข. หน่วยต่อเนื่อง - ศาลอาจตัดเตือนผู้กระทำความผิด

ค. หน่วยต่อเนื่อง – ประโยค: จะกำหนดการลงโทษ...หรือลงโทษซึ่งรอไว้นั้นก็ได้ออนุพากย์ซ้อน: ที่ยังไม่ได้กำหนด

ตัวอย่างที่ ๔๔

มาตรา ๑ (๘) "เอกสารราชการ" หมายความว่า เอกสารซึ่งเจ้าพนักงานได้ทำขึ้นหรือรับรองในหน้าที่ และให้หมายความรวมถึงสำเนาเอกสารนั้น ๆ ที่เจ้าพนักงานได้รับรองในหน้าที่ด้วย

ประโยคนี้มี ๒ ใจความ เป็นประโยคในมาตราที่มีสาระเป็นการอธิบายความหมายของ ศัพท์ โดยประโยคย่อยเป็นอิสระต่อกันมีกลุ่มคำกริยา “หมายความว่า” และ “ให้หมายความรวมถึง” เป็นภาคแสดง มี “และ” เป็นคำเชื่อม และมีอนุพากย์ซ้อนได้แก่ “ซึ่งเจ้าพนักงาน...” และ “ที่เจ้าพนักงาน...” ขยาย ดังนี้

ก. หน่วยเริ่ม – ประโยค: "เอกสารราชการ" หมายความว่า เอกสาร..

อนุพากย์ซ้อน : ซึ่งเจ้าพนักงานได้ทำขึ้นหรือรับรองในหน้าที่

ข. หน่วยต่อเนื่อง – ประโยค: ให้หมายความรวมถึงสำเนาเอกสารนั้น ๆ

อนุพากย์ซ้อน: ที่เจ้าพนักงานได้รับรองในหน้าที่

สรุปผลการศึกษการแบ่งประเภทประโยค

ผลการศึกษการแบ่งประเภทประโยคพบประโยคความซ้อนรวมในกฎหมายลักษณะอาญา มากที่สุดคือจำนวน ๔๖๔ ประโยค คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๕๓ มีอัตราส่วนมากกว่าประโยคความซ้อนรวมที่พบ ในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมี จำนวน ๔๒๗ ประโยค คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๗๐ ของ ประโยคที่พบทั้งหมดในแต่ละฉบับและพบประโยคความรวมที่มีความสัมพันธ์แบบการจัดความแบบเชื่อม ในกฎหมายลักษณะอาญาจำนวน ๒๔ ประโยค คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๘ ของประโยคที่พบทั้งหมด ซึ่งน้อยกว่าในประมวลกฎหมายอาญาที่พบประโยคความรวมที่มีความสัมพันธ์แบบการจัดความแบบเชื่อม จำนวน ๑๐๑ ประโยค คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗๒ ของประโยคที่พบทั้งหมด ส่วน

ประโยคความเดียวพบในกฎหมายลักษณะอาญา จำนวน ๑๔ ประโยค คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๕ ของประโยคที่พบทั้งหมด ซึ่งคิดเป็นอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกับประโยคความเดียวที่พบในประมวลกฎหมายอาญาจำนวน ๑๖ ประโยค คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๕ ของประโยคที่พบทั้งหมด

ผลการศึกษาความซับซ้อนของประโยคโดยจำแนกตามสาระปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๕ ประเภทประโยคในกฎหมายลักษณะอาญาแบ่งตามชนิดสาระ

ชนิดของสาระ	ประโยค ความเดียว	ประโยค ความรวม แบบเรียง	ประโยค ความรวม แบบเชื่อม	ประโยค ความซ้อน	ประโยค ความซ้อน รวม	รวม
สาระบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข	๘	๔	๕	๒๖	๑๕๓	๒๔๐
ไม่มีสาระบังคับแบบมีเงื่อนไข	-	-	๑๕	-	๒๑๓	๒๒๘
อนุญาตสาระที่เป็นคำอนุญาต	-	-	-	-	๓	๓
ศาลสาระที่เป็นแนวทางปฏิบัติของศาล	๑	๑	๓	๒	๑๔	๒๑
สาระที่เป็นคำอธิบายความหมายของคำศัพท์	๔	๑	๑	๑๐	๓๒	๔๘
แจ้งสาระที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ	๑	-	-	๘	๕	๑๔
รวม	๑๔	๖	๒๔	๔๖	๔๖๔	๕๕๔
ร้อยละ	๒.๕๕	๐.๕๒	๓.๖๘	๗.๕๒	๘๔.๕๓	๑๐๐

ตารางที่ ๖ ประเภทประโยคในประมวลกฎหมายอาญาแบ่งตามชนิดสาระ

ชนิดของสาระ	ประโยค ความ เดียว	ประโยค ความรวม แบบเรียง	ประโยค ความรวม แบบเชื่อม	ประโยค ความซ้อน	ประโยค ความซ้อน รวม	รวม
สาระบังคับแบบไม่มี เงื่อนไข	๑๑	๘	๑๓	๔๑	๒๖๓	๓๓๖
ไม่มีสาระบังคับแบบ มีเงื่อนไข	-	-	๓๕	-	๑๐๓	๑๓๘
อนุญาตสาระที่เป็นคำ อนุญาต	-	-	-	-	๒	๒
ศาลสาระที่เป็น แนวทางปฏิบัติของ ศาล	๑	๒	๑๑	-	๔๑	๕๕
สาระที่เป็นคำอธิบาย ความหมายของ คำศัพท์	๒	๑	๒	๓	๑๕	๒๓
แจ้งสาระที่เป็นการ แจ้งความให้ทราบ	๒	-	-	๑	๓	๖
รวม	๑๖	๑๑	๑๐๑	๔๕	๔๒๓	๖๐๔
ร้อยละ	๒.๖๕	๑.๘๒	๑๖.๓๒	๘.๑๑	๓๐.๓๐	๑๐๐

๓. การศึกษารูปประโยค

จากแนวคิดเรื่องการเลือกใช้ภาษาตามหน้าที่และมุมมองของผู้พูด ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ระบบ-หน้าที่ของฮัลลiday (Halliday, 2004) ซึ่งมองว่า ภาษาเป็นเรื่องของพฤติกรรมในสังคมและผู้ใช้ภาษาจะเป็นผู้เลือกรูปภาษาเพื่อสื่อสารเจตนาของตน และจากการที่พบว่ามีการเลือกใช้รูปภาษาทั้ง ๓ แบบเพื่อจุดประสงค์ตามแนวความคิดนี้ปรากฏอยู่ในภาษากฎหมาย

ภาษาอังกฤษและจัดเป็นลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งของภาษากฎหมาย (Tiersma, 1999) ทำให้ผู้วิจัยเลือกศึกษาเปรียบเทียบปรากฏการณ์ของการใช้รูปประโยค ๓ แบบ ได้แก่ ประโยคกรรมวาจกนามวลีแปลง และ ประโยคละประธาน ในกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญาเพื่อวิเคราะห์หน้าที่ของภาษาที่สะท้อนจากรูปประโยค ผลการศึกษามีดังนี้

๓.๑ หน่วยสร้างประโยคกรรม (passive construction) ได้แก่ หน่วยสร้างที่มีประธานทางไวยากรณ์ (grammatical subject) เป็นผู้ถูกกระทำ และคำกริยาในหน่วยสร้างนี้จะต้องแปลงมาจากกรรมกริยา ในภาษาไทยมี ตัวบ่งชี้กรรมวาจก ๓ ตัว ได้แก่ ถูก โคน และ ได้รับ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ๒๕๔๘: ๒๘๒) โครงสร้างของกรรมวาจกแบ่งเป็น ๒ ลักษณะคือ กรรมวาจกที่มีโครงสร้างเป็นรูปประโยค (passive sentence) เช่น “ป่าถูกทำลาย” และกรรมวาจกที่มีโครงสร้างเป็นคำ (lexical passive) เช่น “ภาพที่ถูกเจือปน” , “การถูกข่มขู่จะได้รับการเอาใจใส่” เป็นต้น (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ๒๕๔๘: ๒๔๔-๒๕๑) ผลการศึกษาพบว่ามีหน่วยสร้างประโยคกรรมปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาทั้งสองฉบับดังนี้

๓.๑.๑ ในกฎหมายลักษณะอาญาพบหน่วยสร้างประโยคกรรมจำนวน ๓๕ หน่วย แบ่งออกเป็น

๓.๑.๑.๑ กรรมวาจกที่มีโครงสร้างเป็นรูปประโยค จำนวน ๑๕ หน่วย มีตัวบ่งชี้กรรมวาจก ๒ ตัว ได้แก่ “ถูก” และ “ได้รับ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๔๕

มาตรา ๖ (๖) ผู้ใดกระทำการอันใด ซึ่งกฎหมายที่คงใช้อยู่ในเวลานั้นบัญญัติว่าจะต้องถูกทำโทษ ท่านว่าผู้นั้นกระทำความผิด

ตัวอย่างที่ ๔๖

มาตรา ๕๕ เมื่อผู้ใด ถูกกดขี่ข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม แลมันบันดาลโทษะขึ้นในขณะนั้น ถ้าแลมันกระทำความผิดในขณะนั้น ให้ท่านให้ลงอาญาตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น แก่มันเพียงกึ่งหนึ่ง

ตัวอย่างที่ ๔๗

มาตรา ๑๔ ถ้าจะลงอาญาประหารชีวิตแก่ผู้ใด ท่านให้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาเสียก่อน ต่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงให้เอาตัวมันไปประหารชีวิตรั้นะตำบล แลในเวลาที่เขาพนักงานผู้มีหน้าที่ในการอันนั้นจะเห็นสมควร

ตัวอย่างที่ ๔๘

มาตรา ๓๑๕ ผู้ใดได้รับมอบลายมือชื่อของผู้อื่นไว้ เพื่อกิจอย่างใดที่กฎหมายบังคับก็ดี หรือกิจอย่างใดที่ผู้มอบเขาสั่งให้ทำก็ดี ถ้าแลมันบังอาจเอาลายมือชื่อเขาไปใช้ในกิจอย่างอื่น ที่อาจจะเกิดเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดได้นั้น ไซ้ ท่านว่ามันมีความผิดฐานยกยอกอันต้องอาญา

๓.๑.๑.๒ กรรมวาจกที่มีโครงสร้างเป็นคำ จำนวน ๒๐ หน่วย มีตัวบ่งชี้กรรมวาจก ๒ ตัว ได้แก่ “ถูก” และ “ต้อง” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๔๙

มาตรา ๒๔๓ ...ถ้าแลในการกระทำผิด เช่นว่ามาในมาตรานี้ หญิงที่ถูกข่มขืนชำเรานั้น มีบาดเจ็บถึงสาหัส ท่านว่ามันผู้กระทำผิดนั้น ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปจนถึงสิบปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ตัวอย่างที่ ๕๐

มาตรา ๒๔๗ ความผิดอย่างใดใด ที่ว่ามาในมาตรา ๒๔๓, ๒๔๔, ๒๔๕ และ ๒๔๖ นั้น ถ้าผู้กระทำเป็นบิดามารดาหรือ ปู่ ย่า ตา ยาย ก็ดี ครูบาอาจารย์ที่รับเลี้ยงผู้ถูกกระทำร้ายไว้ก็ดี เจ้าพนักงานผู้มีตำแหน่งหน้าที่ปกครองรักษาผู้ถูกกระทำร้ายก็ดี ท่านว่ารวางโทษของมันผู้กระทำผิดหนักกว่าที่บัญญัติไว้ใน ๔ มาตราที่ว่ามานั้นหนึ่งในสามส่วน

ตัวอย่างที่ ๕๑

มาตรา ๒๖๗ ถ้าเด็กก็ดี ผู้ใหญ่ก็ดี ที่ถูกละทิ้งเช่นว่ามานั้นตายลง หรือมีเหตุบาดเจ็บทุพพลภาพอย่างสาหัสขึ้นแก่ร่างกาย เพราะเหตุที่ถูกละทิ้งนั้น ไซ้ ท่านว่ามันผู้ละทิ้งนั้นมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปจนถึงสิบปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงสองร้อยบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ตัวอย่างที่ ๕๒

มาตรา ๑๖๕ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีตำแหน่งหน้าที่สำหรับดูแลควบคุมคนที่ต้องคุมขังโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าแลมันมีความประมาทละเลยให้ผู้ต้องคุมนั้นหนีไป ไซ้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่เดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงสองปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงสองร้อยบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ตัวอย่างที่ ๕๓

มาตรา ๓๑๖ ผู้ใดได้รับความมอบหมายให้เป็นผู้พิทักษ์รักษา ทรัพย์สินอย่างใดใดของมรดกซึ่งต้องอายัด ตามกฎหมาย ถ้าแลมันคิดทุจริตปิดบัง ซ่อนเร้นหรือจำหน่ายหรือเอาทรัพย์สินนั้นไปเสียให้พ้นคดี ท่านว่ามันมีความผิดฐานยักยอกอันต้องอาญา

๓.๑.๒ ในประมวลกฎหมายอาญาพบหน่วยสร้างประโยคกรรมจำนวน ๘๓ หน่วยแบ่งออกเป็น

๓.๑.๒.๑ กรรมวาทที่มีโครงสร้างเป็นรูปประโยค จำนวน ๓๒ หน่วย มีตัวบ่งชี้กรรมวาท ๒ ตัว ได้แก่ “ถูก” และ “ได้รับ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๕๔

มาตรา ๑๘๓ ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๑๗๗ มาตรา ๑๗๘ หรือมาตรา ๑๘๐ แล้วถูกลงโทษ และกลับแจ้งความจริงต่อศาลหรือเจ้าพนักงานก่อนมีคำพิพากษา และก่อนตนถูกฟ้องในความผิดที่ได้กระทำ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

ตัวอย่างที่ ๕๕

มาตรา ๓๒๖ ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างที่ ๕๖

มาตรา ๑๒๖ ผู้ใดได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้กระทำการของรัฐกับรัฐบาลต่างประเทศ ถ้าและโดยทุจริตไม่ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี

ตัวอย่างที่ ๕๗

มาตรา ๑๕๐ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งตนได้เรียกรับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

๓.๑.๒.๒ กรรมวากที่มีโครงสร้างเป็นคำ จำนวน ๕๑ หน่วย มีตัวบ่งชี้กรรมวาก ๑ ตัว ได้แก่ “ถูก” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๕๘

มาตรา ๑๕๑ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ให้ผู้ที่ถูกคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานอัยการ ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา หลุดพ้นจากการคุมขังไป

ตัวอย่างที่ ๕๙

มาตรา ๓๑๕ ผู้ใดโดยทุจริต ชื่อ จำหน่าย หรือรับตัวผู้เยาว์ซึ่งถูกพวกรตามในวรรคแรกต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พวกรนั้น

ตัวอย่างที่ ๖๐

มาตรา ๒๘๔ ผู้ใดซ่อนเร้นหญิงซึ่งเป็นผู้ถูกพาไปตามวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พาไปนั้น

ตัวอย่างที่ ๖๑

มาตรา ๔๖ ถ้าศาลไม่ลงโทษผู้ถูกฟ้อง แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้อง น่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ดี ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งผู้นั้นให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินกว่าห้าพันบาท ...

ตัวอย่างที่ ๖๒

มาตรา ๔๒ ระยะเวลาที่กักกัน และการปล่อยตัวผู้ถูกกักกัน ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๑มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้รูปประโยคกรรม ในประมวลกฎหมายอาญา มากกว่าในกฎหมายลักษณะอาญาอย่างเห็นได้ชัด โดยพบในประมวลกฎหมายอาญาจำนวน ๘๓ หน่วย มากกว่าในกฎหมายลักษณะอาญาซึ่งพบหน่วยสร้างประโยคกรรมจำนวน ๓๕ หน่วย

๓.๒ นามวลีแปลง (nominalization construction) หมายถึงหน่วยสร้างที่เกิดจากการเติมคำว่า “การ”, “ความ” หรือ “ที่” หน้าคำกริยา หรือประโยค เพื่อทำหน้าที่เป็นนามวลี ที่เป็นประธาน หรือกรรมของประโยค

ในการศึกษาหน่วยสร้างนามวลีแปลงในงานวิจัยนี้จะสำรวจเพื่อเปรียบเทียบจำนวนนามวลีแปลงที่ปรากฏใช้ในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับ ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้นามวลีแปลงในกฎหมายลักษณะอาญาเป็นจำนวน ๒๗๐ ครั้ง และในประมวลกฎหมายอาญาเป็นจำนวน ๕๒๕ ครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างในกฎหมายลักษณะอาญา

ตัวอย่างที่ ๖๓

มาตรา ๔๒ เมื่อศาลได้สั่งรอกฎลงอาญาผู้ใดไว้ ตามความที่กล่าวมาในมาตรา ๔๑ แลผู้นั้นประพฤติดุจริต ไม่กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดที่ไว้ไว้ในภาคที่ ๒ ตั้งแต่ส่วนที่ ๑ จนถึงส่วนที่ ๕ ตลอดจนเวลาห้าปีแล้ว ท่านให้ยกโทษที่รอไว้ให้แก่มันทีเดียว

ตัวอย่างที่ ๖๔

มาตรา ๔๕ บุคคลที่กระทำความผิด ไม่รู้กฎหมาย ท่านว่าจะเอาความที่ ไม่รู้กฎหมาย มาแก้ตัว เพื่อให้พ้นผิดนั้นไม่ได้เลย

ตัวอย่างที่ ๖๕

มาตรา ๖๘ ในคดีเรื่องใด ถ้าผู้กระทำความผิด มีเหตุเป็นส่วนตัว อันควรจะได้รับ ความยกเว้นอาญา ก็ดี ลดหย่อนอาญา ก็ดี หรือเพิ่มอาญา ก็ดี ท่านให้ยกเหตุที่ขึ้นใช้จะเพาะแก้ตัวมันเป็นคนๆ ไป

ตัวอย่างที่ ๖๖

มาตรา ๕๑ การต่อสู้เจ้าพนักงานที่กระทำการอย่างใดใดตามหน้าที่นั้น ท่านว่ามีให้นับว่าเป็นการป้องกันที่ชอบด้วยกฎหมาย

ตัวอย่างที่ ๖๗

มาตรา ๑๒๕ ...ถ้าแลความผิดที่ว่ามานี้ เป็นการขอให้สินบนแก่เจ้าพนักงานผู้มีตำแหน่งที่ฝ่ายตุลาการ โดยประสงค์จะกระทำให้ความวินิจฉัยคำสั่ง หรือคำพิพากษาของเจ้าพนักงาน ผู้นั้นผันแปรไปประการใดใช้ ท่านว่าให้ลงอาญาจำคุกมัน

ตัวอย่างที่ ๖๘

มาตรา ๗๐ ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง และการที่กระทำนั้นเป็นการละเมิดกฎหมายหลายบทด้วยกัน ท่านให้ใช้บทกฎหมายที่อาญาหนักลงโทษแก่มัน

ตัวอย่างที่ ๖๕

มาตรา ๑๘ การฟ้องคดีทางอาญานั้น ถ้ามิได้ยื่นฟ้องต่อศาล ภายในเวลาที่ท่านได้ตั้งไว้เป็นกำหนดไว้ ท่านว่าคดีนั้นขาดอายุความ อย่าให้ศาลรับไว้พิจารณาเลย

ตัวอย่างที่ ๗๐

มาตรา ๕๒ การบังคับให้คืนทรัพย์ หรือให้ใช้สินไหมตามคำพิพากษานั้น ท่านให้กระทำคู่กันกับวิธีบังคับให้ใช้ค่าปรับ อันบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘ , ๑๙ และ ๒๐ นั้น

ตัวอย่างในประมวลกฎหมายอาญาตัวอย่างที่ ๗๑

มาตรา ๒๕ ผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ซึ่งกำหนด จะได้รับการเลี้ยงดูจากสถานที่นั้น แต่ภายใต้ข้อบังคับของสถานที่

ตัวอย่างที่ ๗๒

มาตรา ๔๓ การฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ โดยเฉพาะ และจะขอรวมกันไปในฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกันหรือจะฟ้องภายหลังก็ได้

ตัวอย่างที่ ๗๓

มาตรา ๔๔ ถ้าศาลเห็นว่า การปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา ๖๕ จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้ และคำสั่งนี้ศาลจะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้

ตัวอย่างที่ ๗๔

มาตรา ๕๕ การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือการกักขังแทนค่าปรับถ้ามิได้ทำภายในกำหนดห้าปี นับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด จะยึดทรัพย์สินหรือกักขังไม่ได้

ตัวอย่างที่ ๗๕

มาตรา ๑๐๗ ผู้ใดกระทำการใดอันเป็นการเตรียมเพื่อปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์หรือรู้ว่าผู้จะปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ กระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต

ตัวอย่างที่ ๗๖

มาตรา ๑๒๒ ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่ออุปการะแก่การดำเนินการรบหรือการเตรียมการรบของข้าศึก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี

ตัวอย่างที่ ๗๗

มาตรา ๒๓๖ ผู้ใดปลอมปนอาหาร ยาหรือเครื่องอุปโภคบริโภคอื่นใดเพื่อบุคคลอื่นเสพยาหรือใช้ และการปลอมปนนั้นน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ หรือจำหน่าย หรือเสนอขายสิ่งเช่นนั้นเพื่อบุคคลเสพยาหรือใช้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างที่ ๗๘

มาตรา ๘๒ ผู้ใดพยายามกระทำความผิด หากยับยั้งเสียเองไม่กระทำการให้ตลอด หรือกลับใจแก้ไขไม่ให้เกิดการกระทำนั้นบรรลุผล ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับการพยายามกระทำความผิดนั้น

ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้รูป นามวลีแปลงในประมวลกฎหมายอาญา มากกว่าในกฎหมายลักษณะอาญา โดยพบการใช้นามวลีแปลงในประมวลกฎหมายอาญาเป็นจำนวน ๕๒๕ ครั้ง มากกว่า ในกฎหมายลักษณะอาญาซึ่งพบเป็นจำนวน ๒๗๐ ครั้ง

๓.๓ ประโยคละประธาน หมายถึงประโยคที่มีการใช้รูปภาษาที่ไม่ปรากฏรูปประธานที่ทำหน้าที่เป็นผู้กระทำในประโยค ในการศึกษาเปรียบเทียบประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับพบว่าการใช้ประโยคละประธานใน ๒ ลักษณะ คือ

๓.๓.๑ ประโยคละประธานที่เป็นคำสั่ง พบในกฎหมายลักษณะอาญาจำนวน ๒๕ ประโยค และในประมวลกฎหมายอาญา จำนวน ๑๐๓ ประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างในกฎหมายลักษณะอาญา

ตัวอย่างที่ ๗๕

มาตรา ๑ ให้เรียกพระราชบัญญัตินี้ว่า กฎหมายลักษณะอาญา

ตัวอย่างที่ ๘๐

มาตรา ๑๕ ศพของคนที่ต้องอาญาประหารชีวิตนั้น ถ้ามีญาติมาขอรับศพไปปลง ก็ให้ให้ไป แต่ห้ามมิให้ไปทำการปลงศพคนโทษที่ต้องประหารชีวิตนั้น เป็นการเอิกเกริก

ตัวอย่างในประมวลกฎหมายอาญา

ตัวอย่างที่ ๘๑

มาตรา ๑๗ บทบัญญัติในภาค ๑ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้ใช้ในกรณีแห่งความคิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้นๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ตัวอย่างที่ ๘๒

มาตรา ๒๑ ในการคำนวณระยะเวลาจำคุก ให้นับวันเริ่มจำคุกรวมคำนวณเข้าด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็ม โดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ตัวอย่างที่ ๘๓

มาตรา ๒๔ ผู้ใดต้องโทษกักขัง ให้กักตัวไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้ อันมิใช่เรือนจำ

๓.๓.๒ ประโยคละประธานที่ไม่ใช่คำสั่ง พบในกฎหมายลักษณะอาญาจำนวน ๑๖ ประโยค และพบในประมวลกฎหมายอาญา จำนวน ๓๓ ประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างในกฎหมายลักษณะอาญา

ตัวอย่างที่ ๘๔

มาตรา ๑๔ ถ้าจะลงอาญาประหารชีวิตแก่ผู้ใด ท่านให้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาเสียก่อน ต่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงให้เอาตัวมันไปประหารชีวิตระณะตำบล แลในเวลาที่เขาพนักงานผู้มีหน้าที่ในการอันนั้นจะเห็นสมควร

ตัวอย่างที่ ๘๕

มาตรา ๕๗ ถ้าเด็กอายุกว่าเจ็ดขวบขึ้นไป แต่ยังไม่ถึงสิบสี่ขวบกระทำความผิด ท่านให้ศาลมีอำนาจกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดใน ๓ ประการที่จะว่าต่อไปนี้ คือ (๑) ถ้าเห็นว่ามันยังไม่รู้ผิดชอบ จะให้ปล่อยตัวไปเสียก็ได้ หรือ ถ้าศาลเห็นว่ามันพอจะเข้าใจความผิดชอบได้อยู่บ้าง ให้ศาลว่ากล่าวให้มันรู้สึกรู้ตัวแล้ว ภาคทัณฑ์ปล่อยตัวไปก็ได้ละนี้ ประการหนึ่ง...

ตัวอย่างที่ ๘๖

มาตรา ๒๕ โทษฐานให้อยู่ภายในเขตต์ที่อันมีกำหนดคนนั้น จะพิพากษาให้เป็นโทษสถานอื่นก็ได้ แต่อย่ากำหนดเวลาเกินกว่าเจ็ดปีเป็นอย่างหนัก จะกำหนดเท่าใดให้ว่าไว้ในคำพิพากษาคด้วย

ตัวอย่างในประมวลกฎหมายอาญา

ตัวอย่างที่ ๘๑

มาตรา ๕๓ ในการลดโทษจำคุกตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการลดมาตราส่วนโทษ หรือลดโทษที่จะลง ให้ลดคงต่อไปนี้ (๑) ถ้าจะลดหนึ่งในสาม ให้ลดเป็นโทษจำคุกตั้งแต่สิบสี่ปีถึงสิบหกปี

ตัวอย่างที่ ๘๘

มาตรา ๕๕ ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาล ภายในกำหนดคงต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

ประโยชน์ประชนทั้งที่เป็นคำสั่งและไม่เป็นคำสั่ง เป็นการไม่ปรากฏผู้กระทำที่ผู้อ่านหรือผู้รับสารสามารถเข้าใจได้เองว่าผู้กระทำเป็นใคร จากการกระทำของบุคคลนั้น หรือจากบริบทที่เกี่ยวข้อง (backgrounding) เช่น ตัวอย่างที่ ๗๕-๘๑ ประชนที่ละไปคือคำสั่งตามกฎหมาย และตัวอย่างที่ ๘๔-๘๗ ประชนที่ละไปคือ ศาลหรือผู้พิพากษา และตัวอย่างที่ ๘๘ ประชนที่ละไปคือเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่นั้น

จากข้อมูลวิเคราะห์ เมื่อเปรียบเทียบกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ ในรายมาตรา พบว่า การใช้ประโยชน์ประชนที่เป็นคำสั่ง ที่เพิ่มขึ้นในประมวลกฎหมายอาญาจำนวน ๔๖ ประชน เกิดจากการละประชน “ท่าน” ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ ๘๕

มาตรา ๑๗ บทบัญญัติในภาค ๑ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้นๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ตัวอย่างที่ ๕๐

มาตรา ๑๑ บรรดาความที่บัญญัติไว้ในภาค ๑ แห่งกฎหมายลักษณะอาญานี้ ท่านให้ใช้ทั่วไปในสรรพคดี ซึ่งพระราชกำหนดกฎหมายอื่นบัญญัติว่าเป็นความผิดอันควรลงอาญา เว้นเสียแต่ที่พระราชกำหนดกฎหมายนั้นๆ บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้รูปประโยคละประธานในประมวลกฎหมายอาญา มากกว่าในกฎหมายลักษณะอาญาโดยพบประโยคละประธาน ในประมวลกฎหมายอาญา จำนวน ๑๓๖ ประโยค มากกว่า ประโยคละประธาน ในกฎหมายลักษณะอาญาซึ่งมีจำนวน ๔๕ ประโยค

ตารางที่ ๗ เปรียบเทียบจำนวนรูปประโยคที่ปรากฏ

ประมวลกฎหมาย	ประโยคกรรม			นามวลี แปลง	ประโยคละประธาน		
	กรรม วางกแบบ คำศัพท์	กรรม วางกแบบ ประโยค	รวม		แบบเป็น คำสั่ง	แบบไม่ เป็นคำสั่ง	รวม
กฎหมาย ลักษณะ อาญา	๒๐	๑๕	๓๕	๒๓๐	๒๕	๑๖	๔๕
ประมวล กฎหมาย อาญา	๕๑	๓๒	๘๓	๕๒๕	๑๐๓	๓๓	๑๓๖

๔. การศึกษาการเชื่อมความระดับประโยค

การศึกษาลักษณะการเชื่อมความเป็นการศึกษา เพื่อวิเคราะห์ลักษณะความสัมพันธ์ของหน่วยภาษาที่นำมาผูกเชื่อมเข้าด้วยกัน ในงานวิจัยนี้จะศึกษาการเชื่อมความในประโยคความรวมใน ๒ ลักษณะได้แก่

๔.๑ การเชื่อมความภายในประโยค ได้แก่การเชื่อมความโดยใช้คำเชื่อมทำหน้าที่เชื่อมกริยากับกริยา พบในกฎหมายลักษณะอาญาจำนวน ๗๐๗ ครั้ง และพบในประมวลกฎหมายอาญา จำนวน ๕๕๒ ครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างในกฎหมายลักษณะอาญา

ตัวอย่างที่ ๕๑

มาตรา ๕ ท่านให้พิจารณาแลลงอาญาตามพระราชกำหนดกฎหมาย

ตัวอย่างที่ ๕๒

มาตรา ๔๕ บุคคลที่กระทำความผิด ไม่รู้กฎหมาย ท่านว่าจะเอาความที่ไม่รู้กฎหมายมาแก้ตัว เพื่อให้พ้นผิดนั้นไม่ได้เลย

ตัวอย่างที่ ๕๓

มาตรา ๖๑ ผู้ใดพยายามจะกระทำความผิด แต่ยับยั้งเสียด้วยใจตนเอง ไม่ได้กระทำความผิดนั้นลงไปให้ตลอดตามความมุ่งหมาย ท่านว่าควรเอาโทษแก่มันแต่เพียงความผิด ที่มันได้กระทำลงไปแล้ว

ตัวอย่างในประมวลกฎหมายอาญา

ตัวอย่างที่ ๕๔

มาตรา ๕๕ ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาล ภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

ตัวอย่างที่ ๕๕

มาตรา ๑๐๔ การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้แม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น

ตัวอย่างที่ ๕๖

มาตรา ๕๑ เมื่อศาลจะพิพากษาลงโทษผู้ใด และปรากฏว่าผู้นั้นได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ศาลจะลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป หรือจะลงโทษเฉพาะกระทงที่หนักที่สุดก็ได้ ...

๔.๒ การเชื่อมความระหว่างประโยค ได้แก่การเชื่อมความโดยใช้คำเชื่อมทำหน้าที่เชื่อมประโยคกับประโยค และประโยคย่อยนั้นต้องเป็นประโยคสมบูรณ์นั้นคือมีส่วนของประโยคครบทั้งภาคประธานและภาคแสดง เป็นการนำประโยคมาเรียงกันโดยมีคำเชื่อมเป็นตัวผูกประโยคเข้าด้วยกัน พบในกฎหมายลักษณะอาญาจำนวน ๖๐๗ ครั้ง และพบในประมวลกฎหมายอาญาจำนวน ๓๖๘ ครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างในกฎหมายลักษณะอาญา

ตัวอย่างที่ ๕๗

มาตรา ๗๓ ...ถ้าความผิดของมันที่ได้กระทำในครั้งก่อน มันต้องโทษจำคุกไม่เกินกว่าหกเดือนแล้ว ท่านว่าอย่าให้ยกความในมาตรานี้ขึ้นปรับโทษมันเลย

ตัวอย่างที่ ๕๘

มาตรา ๗ บุคคลควรรับอาญา ต่อเมื่อมันได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิด

ตัวอย่างที่ ๕๙

มาตรา ๕๕ ถึงว่าผู้ที่ถูกความเสียหายเพราะการกระทำผิดจะไม่ได้ร้องฟ้องในทางแพ่งก็ดี เมื่อศาลพิพากษาคดีในทางอาญา ศาลจะพิพากษาให้คืนทรัพย์สินของหรือใช้ราคาแทนทรัพย์สินของให้แก่ผู้ซึ่งกฎหมายถือว่าเป็นเจ้าของนั้นก็

ตัวอย่างในประมวลกฎหมายอาญา

ตัวอย่างที่ ๑๐๐

มาตรา ๑๐ ...ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้นตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแล้ว แต่ยังไม่พ้นโทษ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

ตัวอย่างที่ ๑๐๑

มาตรา ๓๐ ...ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้

ตัวอย่างที่ ๑๐๒

มาตรา ๘๑ ...ถ้าการกระทำดังกล่าวในวรรคแรกได้กระทำไปโดยความเชื่ออย่างมงาย ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้

ผลการศึกษา พบว่า ในกฎหมายลักษณะอาญา มีการเชื่อมความภายในประโยค จำนวน ๗๐๗ ครั้ง การเชื่อมความระหว่างประโยคซึ่งพบจำนวน ๖๐๗ ครั้ง มากกว่าคิดเป็นร้อยละ ๕๓.๘๑ ต่อ ๔๖.๑๙ ส่วนในประมวลกฎหมายอาญา พบการเชื่อมความภายในประโยคจำนวน ๕๕๒ ครั้ง การเชื่อมความระหว่างประโยคซึ่งพบจำนวน ๓๖๘ ครั้ง มากกว่าคิดเป็นร้อยละ ๗๒.๕๔ ต่อ

๒๗.๐๖ จะเห็นว่า การเชื่อมความทั้งสองลักษณะมีจำนวนแตกต่างกันในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับ แต่ในประมวลกฎหมายอาญามีการเชื่อมความภายในประโยคมากกว่าอย่างเห็นได้ชัด

ตารางที่ ๘ เปรียบเทียบลักษณะการเชื่อมความ

ประมวลกฎหมาย	ข้อมูล	ภายในประโยค	ระหว่างประโยค	รวม
กฎหมายลักษณะอาญา	จำนวน	๓๐๓	๖๐๓	๑๓๑๔
	ร้อยละ	๕๓.๘๑	๔๖.๑๙	๑๐๐
ประมวลกฎหมายอาญา	จำนวน	๕๕๒	๓๖๘	๑๓๖๐
	ร้อยละ	๓๒.๕๔	๒๗.๐๖	๑๐๐

บทสรุปที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบชนิดของสาระและโครงสร้างของประโยคในกฎหมายลักษณะอาญา และ ในประมวลกฎหมายอาญา สรุปเป็น ๒ ประเด็นคือ ลักษณะทางภาษาของโครงสร้างของประโยค และ ภาพสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของระบอบการปกครองที่สะท้อนจากการใช้โครงสร้างของประโยคในประมวลกฎหมาย ดังนี้

๑. ลักษณะทางภาษาของโครงสร้างของประโยค

ผลการศึกษา แบ่งเป็น ๔ ส่วน คือ ๑) ชนิดของสาระของมาตราต่างๆ ในประมวลกฎหมาย ๒) ประเภทของประโยค ๓) รูปประโยค และ ๔) การเชื่อมความระดับประโยค มีดังนี้

๑.๑ ในการศึกษาชนิดของสาระ ผลการศึกษาพบว่า ชนิดของ สาระที่พบมากที่สุด ในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับได้แก่ สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข โดยพบในประมวลกฎหมายอาญามีจำนวน ๓๓๔ สาระ คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๕๓ ของสาระที่พบทั้งหมด และ ในกฎหมายลักษณะอาญาจำนวน ๒๓๗ สาระ คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๓๓ ของสาระที่พบ

เมื่อเปรียบเทียบความถี่ในการปรากฏของสาระในแต่ละประมวลกฎหมาย จะเห็นว่าในประมวลกฎหมายอาญา มีจำนวนสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไขมากกว่า สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบมีเงื่อนไขอย่างเห็นได้ชัด คือจำนวน ๓๓๔ สาระคิดเป็น ร้อยละ ๕๕.๕๗ ของสาระที่พบทั้งหมด เทียบกับสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบมีเงื่อนไข จำนวน ๑๗๘ สาระ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๖๒ ในขณะที่ในกฎหมายลักษณะอาญาพบสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไขและสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบมีเงื่อนไข ในจำนวนใกล้เคียงกัน คือ มีสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข จำนวน ๒๓๗ สาระคิดเป็น ร้อยละ ๔๓.๓๓ ของสาระที่พบทั้งหมด และสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบมีเงื่อนไข จำนวน ๒๒๖ สาระคิดเป็นร้อยละ ๔๑.๖๒

การพบสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข ในประมวลกฎหมายอาญามากกว่าสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบมีเงื่อนไข แสดงให้เห็นว่าประมวลกฎหมายอาญามีการร่างกฎหมายแบบแจ่มชัดมากกว่าในกฎหมายลักษณะอาญา ที่มีสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไขและสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบมีเงื่อนไขในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ เพราะภาษาในต้วบทกฎหมายเป็นเรื่องของการสั่งหรือบังคับให้ปฏิบัติไม่ต้องมีเหตุผลประกอบกฎหมายนั้นจึงควรที่จะบัญญัติให้แจ่มชัด สามารถเข้าใจได้ง่าย และไม่ทำให้เกิดความสับสนในการที่จะปฏิบัติตาม การให้มีเงื่อนไขในการบังคับใช้กฎหมายจะเปิดช่องให้เกิดการโต้แย้งขึ้นได้ ซึ่งภาษาในประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะที่ตรงตามเกณฑ์สำหรับโวหารกฎหมายที่ดีประการหนึ่ง คือ แจ่มชัด และรัดกุม สามารถสื่อความหมายได้ถูกต้องชัดเจนและถ้อยคำหรือประโยคนั้นๆ ต้องมีความหมายเพียงประการเดียวไม่อาจตีความเป็นอย่างอื่นได้ (ธานินทร์ กรัยวิเชียร และอภิชน จันทรเสน, ๒๕๕๐: ๔๐)

๑.๒ ในการวิเคราะห์ประเภทประโยคเพื่อดูความซับซ้อนของประโยค ผลการศึกษาปรากฏว่า ในกฎหมายลักษณะอาญา มีประโยคความซ้อนรวมจำนวน ๔๖๔ ประโยค คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๕๓ ของประโยคทั้งหมดในฉบับ ซึ่งมีอัตราส่วนมากกว่าประโยคความซ้อนรวมที่พบในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีจำนวน ๔๒๗ ประโยค คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๗๐ ของประโยคที่พบทั้งหมดในฉบับ ในขณะที่ประโยคความรวมที่มีความสัมพันธ์แบบการจัดความแบบเชื่อม

ในกฎหมายลักษณะอาญามีจำนวน ๒๔ ประโยค คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๘ ของประโยคที่พบทั้งหมดในฉบับ ซึ่งน้อยกว่าในประมวลกฎหมายอาญาที่พบว่าประโยคความรวมที่มีความสัมพันธ์แบบการจัดความแบบเชื่อม จำนวน ๑๐๑ ประโยค คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗๒ ของประโยคที่พบทั้งหมดในฉบับ ในส่วนของประโยคความเดียว ประโยคความรวมแบบเรียง และ ประโยคความซ้อน พบในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกันในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับ

ผลการศึกษาในประเด็นนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัยนี้ กล่าวคือประเภทประโยคที่พบในกฎหมายลักษณะอาญาเป็นจำนวนมาก ได้แก่ประโยคที่มีความซับซ้อนที่สุดคือ ประโยคความซ้อนรวมและมีจำนวนมากว่าประโยคความซ้อนรวมที่พบในประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากความต้องการปรับเปลี่ยนการใช้ภาษากฎหมายให้เรียบง่ายและเข้าใจได้ง่ายขึ้น ตามที่นักกฎหมายเสนอแนะ เนื่องจากการที่ภาษากฎหมายเป็นภาษาเฉพาะ เป็นที่เข้าถึงและเข้าใจยากของผู้ที่ไม่ได้อยู่ในแวดวงอาชีพที่เกี่ยวกับกฎหมาย จึงมีความพยายามที่จะปฏิรูปการเขียนภาษากฎหมายขึ้นใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการปรับปรุงการใช้ภาษากฎหมายไทยที่ศาสตราจารย์พิเศษธานีกร รัยวิเชียร (๒๕๕๐: ๑๘๑-๑๘๒) ได้เสนอไว้ คือควรให้มีการปรับปรุงการใช้ภาษากฎหมายไทยด้วยการรณรงค์เพื่อใช้ภาษาที่เรียบง่าย เพื่อให้เกิดความแจ่มชัด กระชับ และ รัดกุม

๑.๓ ผลการศึกษารูปประโยค พบว่ามีการใช้รูปประโยคทั้ง ๓ แบบในประมวลกฎหมายอาญา มากกว่าในกฎหมายลักษณะอาญาอย่างเห็นได้ชัด คือ (๑) มีหน่วยสร้างประโยคกรรม ในประมวลกฎหมายอาญาจำนวน ๘๓ หน่วย ซึ่งมากกว่าในกฎหมายลักษณะอาญาซึ่งพบหน่วยสร้างประโยคกรรมจำนวน ๓๕ หน่วย (๒) มีการใช้นามวิปลักษณ์ในประมวลกฎหมายอาญาเป็นจำนวน ๕๒๕ ครั้งมากกว่า ในกฎหมายลักษณะอาญาซึ่งพบเป็นจำนวน ๒๗๐ ครั้ง และ (๓) มีประโยคละประธาน ในประมวลกฎหมายอาญาจำนวน ๔๕ ประโยค มากกว่า ประโยคละประธาน ในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีจำนวน ๑๓๖ ประโยค

ผลการศึกษาในประเด็นนี้ เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัย ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของจอร์จ ดับเบิลยู เกรซ (George W. Grace, 1983 อ้างถึงใน อมรา ประดิษฐ์รัฐสินธุ์, ๒๕๓๙) เรื่องการปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ของภาษา (language modernization) ที่บ่งชี้ว่าภาษามีการปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ใน ๔ ลักษณะ คือ การใช้ประโยคกรรมจาก การใช้นามวิปลักษณ์ การใช้

อนุประโยค และการใช้ศัพท์นามธรรมมากขึ้น และจากการที่การร่างกฎหมายลักษณะอาญามีความพยายามที่จะไม่ใช้รูปกรรมวาจกโดยไม่จำเป็น แม้ว่ากฎหมายฉบับนี้จะแปลมาจากต้นฉบับที่ร่างเป็นภาษาอังกฤษ แต่ผู้แปลก็พยายามแปลโดยรักษาโวหารแบบไทยไว้ และใช้กรรตุวาจก (active voice) เป็นประจำ (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, ๒๕๕๐: ๕๑) เหตุนี้อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พบรูปกรรมวาจกน้อยในกฎหมายลักษณะอาญา

๑.๔ ในการศึกษาการเชื่อมความระดับประโยค พบว่าการเชื่อมความภายในประโยค ในกฎหมายลักษณะอาญา จำนวน ๓๐๗ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๘๑ มากกว่า การเชื่อมความระหว่างประโยคซึ่งพบจำนวน ๒๐๗ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๑๙ ส่วนในประมวลกฎหมายอาญา พบการเชื่อมความภายในประโยคจำนวน ๘๘๒ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๕๔ พบมากกว่า การเชื่อมความระหว่างประโยคซึ่งพบจำนวน ๓๒๘ ครั้งคิดเป็นร้อยละ ๒๗.๐๖ การเชื่อมความทั้งสองลักษณะมีความแตกต่างกันในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับ แต่ในประมวลกฎหมายอาญามีความแตกต่างของลักษณะการเชื่อมที่เห็นได้ชัดเจนกว่า

การเชื่อมความภายในประโยคเป็นการเชื่อมความที่หน่วยภาษาในประโยค มีความสัมพันธ์ที่แน่นกว่าการเชื่อมความระหว่างประโยค ซึ่งเป็นการนำประโยคมาเรียงกัน โดยใช้คำเชื่อมเป็นตัวผูกประโยค และสามารถแยกเป็นอิสระจากกัน เป็นประโยคสมบูรณ์ได้ แม้ว่าผลการศึกษาเรื่องความซับซ้อนของประโยคจะปรากฏว่า กฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้ประโยคที่มีความซับซ้อนในจำนวนที่มากกว่าประมวลกฎหมายอาญา แต่ภายในประโยคเหล่านั้น กลับพบว่า กฎหมายลักษณะอาญา มีการเชื่อมความของประโยคเป็นแบบระหว่างประโยคมากกว่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประโยคในกฎหมายลักษณะอาญา มีวิธีการผูกหน่วยภาษาที่ซับซ้อนน้อยกว่าในประมวลกฎหมายอาญา

๒. โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของประโยคในประมวลกฎหมายสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของระบอบการปกครอง

ในประมวลกฎหมายอาญามี การใช้รูปแบบประโยคทั้ง ๓ รูปแบบได้แก่ ประโยคกรรมวาจก นามวลีแปลง และ ประโยคละประธานมากกว่าในกฎหมายลักษณะอาญา สาเหตุของการใช้รูปแบบประโยคทั้ง ๓ แบบ มาจากความพยายามที่ต้องการละผู้มีส่วนในเหตุการณ์ออกไปเพื่อทำให้คำสั่งในกฎหมายนั้น มีลักษณะเป็นกวีวิสัย ไม่คู่เป็นเรื่องส่วนตัว และมีลักษณะเป็นกลางมากขึ้น นั่นคือไม่ได้ตัดสินความโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงอำนาจ

ในการตัดสินความ ซึ่งการเลือกใช้รูปประโยคเหล่านี้เป็นไปตามแนวคิดของการร่างกฎหมายแบบสากล (Tiersma, 1999: 74-79)

การเลือกใช้ “ท่านว่า” ในประมวลกฎหมายอาญา เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประมวลกฎหมายอาญามีประโยคละประธานมาก ทั้งนี้เพราะกฎหมายและภาษากฎหมายในแต่ละยุคย่อมเปลี่ยนไปตามสภาวะสังคม และวัฒนธรรมของแต่ละยุค รวมถึงถึงความคิดเห็นทางกฎหมายในยุคนั้นๆด้วย ตัวอย่างเช่น กฎหมายลักษณะอาญาเป็นกฎหมายที่ใช้ในสมัยที่การปกครองเป็นแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีการเทิดทูนพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นผู้ตรากฎหมาย ข้อกฎหมายต่างๆมาจากท่าน จึงเรียกว่า “ท่านว่า” (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, บันทึกลง, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแล้ว พระราชอำนาจในการตรากฎหมายเปลี่ยนไปตามหลักการใหม่ คืออำนาจเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจทางนิติบัญญัติโดยทางรัฐสภา ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จึงให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

ในประมวลกฎหมายอาญามีการละประธาน “ท่าน” ซึ่งหมายถึงผู้มีอำนาจในการกำหนดความต่างๆ ในประมวลกฎหมายอาญาอันหมายถึงพระมหากษัตริย์ โดยใช้ “ท่าน” เป็นเสมือนแหล่งอ้างอิงในการตัดสินคดี ทำให้พบประโยคละประธานมากในประมวลกฎหมายอาญา โดยพบว่า มีประโยคละประธานที่เกิดจากการละคำว่า “ท่าน” จำนวน ๔๖ ประโยค ประโยคละประธานจึงนับว่า เป็นรูปภาษาที่สะท้อนภาพมาจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองที่เห็นได้ชัดประการหนึ่ง

อนึ่งคำว่าท่าน ไม่ได้หมายถึง ศาล หรือผู้พิพากษา ซึ่งเห็นได้จากตัวอย่างในมาตรา ๒๘๖ และ ๑๕๓

มาตรา ๒๘๖ ในคดีฐานหมิ่นประมาทนั้น ถ้าโจทก์ร้องต่อศาลขอให้สั่งให้ริบหรือทำลายบรรดาหนังสือซึ่งมีข้อความเป็นฐานหมิ่นประมาทในคดีนั้นเสียก็ดี หรือจะขอให้ศาลประกาศคำพิพากษาในคดีนั้นตลอดคำพิพากษา หรือแต่ส่วนหนึ่งในหนังสือพิมพ์จดหมายเหตุต่างๆ แลคิดเอาคำประกาศจำเลยผู้ต้องโทษก็ดี เป็นโศกหนึ่งต่างหากจากโทษที่ลงแก่จำเลย

ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายหมวดนี้ ท่านว่าให้ศาลพิเคราะห์ดู ถ้าเห็นสมควรก็ให้สั่งให้ทำคฤหาสน์ของผู้นั้นได้

มาตรา ๑๕๑ ผู้ใดกระทำแก่เรือที่ใช้เดินทะเลก็ดี แก่ประภาคาร, ทู่น, แล เครื่องหมายอย่างใดใด ซึ่งท่านสถาปนาไว้ขณะที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นการสะดวกแลปราศจากภัยอันตรายแก่การเดินทางเรือก็ดี ให้ของนั้น ๆ ชำรุดเสียไป หรือมันกระทำการอย่างใดใด อันสามารถอาจจะให้เรือเดินทะเลเกยติดตื้นหรือเป็นอันตรายล่มจมลงก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

จะเห็นได้ว่า คำว่า “ท่าน” ใน “ท่านว่าให้ศาลพิเคราะห์ดู” เป็นการอ้างถึงพระมหากษัตริย์ (ในฐานะผู้ตรากฎหมาย) และ “ท่าน” ใน “ท่านสถาปนาไว้” หมายถึง ผู้มีอำนาจสั่งการให้มีการสร้างหรือติดตั้ง ซึ่งก็คือพระมหากษัตริย์นั่นเอง

ผลการศึกษาสนับสนุนแนวคิดเรื่องการเลือกใช้โครงสร้างวากยสัมพันธ์ แบบต่าง ๆ ตามการแบ่งหน้าที่ของภาษา เพื่อสะท้อนให้เห็นความคิดและบริบทของภาษาที่มีความแตกต่างกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๕

การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวน

การศึกษาเปรียบเทียบภาษาในกฎหมายลักษณะอาญา และ ประมวลกฎหมายอาญา นอกจากการวิเคราะห์และเปรียบเทียบในด้าน โครงสร้างของประมวลกฎหมายและโครงสร้างทาง วากยสัมพันธ์ของประโยคที่ใช้ในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับแล้ว การใช้คำ วลี และถ้อยคำ สำนวนใน ประมวลกฎหมายนับว่าเป็นประเด็นที่สำคัญเช่นกัน ทั้งนี้เพราะภาษากฎหมายมีการใช้ คำ วลี และถ้อยคำสำนวนที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากภาษาทั่วไป และมีหลักเกณฑ์ในการใช้ ที่เฉพาะตัว ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบการใช้คำ วลี และถ้อยคำ สำนวน ใน กฎหมายลักษณะอาญา และ ประมวลกฎหมายอาญา ใน ๓ ประเด็นได้แก่ (๑) การใช้ คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย (๒) ความคงที่ในการใช้คำเดิมเมื่อกล่าวถึงเรื่องเดียวกัน และ (๓) การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนทั่วไป

ผลการศึกษา

การศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวน ใน ประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับ ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

๑. การใช้คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย

คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายเป็นคำศัพท์ที่มีใช้เฉพาะ และมีความหมายเฉพาะที่เข้าใจกันใน วงการกฎหมาย คำศัพท์เฉพาะนี้ เป็นคำศัพท์ที่บัญญัติขึ้น โดยนักนิติศาสตร์ที่มีหน้าที่ในการร่าง กฎหมายเพื่อใช้กับหลักกฎหมายใหม่ๆ (ชานินทร์ กรัยวิเชียร, ๒๕๕๐: ๔๙) เช่น ผู้เยาว์ นิติบัญญัติ เอกสารสิทธิ์ นอกจากนี้ยังมีคำศัพท์อีกประเภทที่เกิดจากการนำคำที่ใช้กันอยู่ในภาษาธรรมดา มาใช้ใน วงการกฎหมายโดยการนิยามศัพท์ให้มีความหมายเฉพาะที่ต่างไปจากความหมายธรรมดา หรือเรียกว่า “ความหมายจำเพาะ” (a term of art หรือ a word of art) เช่น “ป่า” ที่ปรากฏในพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๔ บัญญัติว่า ป่า หมายถึงที่ดินที่ยัง ไม่มีบุคคลใดได้มาตามกฎหมายที่ดิน ที่ดินนั้นอาจไม่มีต้นไม้ขึ้นเลย หรือมีสิ่งปลูกสร้างเต็มพื้นที่ หากยังไม่มีบุคคลใดได้มาตามกฎหมาย ที่ดิน ก็ต้องถือว่าเป็น “ป่า” (ชานินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ, ๒๕๔๘: ๑๘๓-๑๘๒)

ในการตัดสินว่าคำศัพท์ใดเป็นคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายนั้น ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบจาก พจนานุกรมกฎหมาย และเอกสารเกี่ยวกับกฎหมาย ๔ ฉบับ ได้แก่ (๑) การตีความกฎหมาย (ธานินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ, ๒๕๔๘) (๒) พจนานุกรมกฎหมาย (ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔) (๓) ประมวลศัพท์กฎหมายไทย (อุทัย สุนนิตย์, ๒๕๒๖) และ (๔) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒) เอกสารเกี่ยวกับคำศัพท์ทั้ง ๔ ฉบับนี้ได้เป็นการรวบรวมคำศัพท์ทั้งในอดีตตั้งแต่ สมัยก่อนอยุธยาจนถึงศัพท์กฎหมายในปัจจุบัน จึงน่าจะครอบคลุมคำศัพท์ที่ปรากฏในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับที่นำมาศึกษานี้ ในการนับจำนวนคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายที่ปรากฏในประมวลกฎหมายทำโดยการรวบรวมคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายที่ปรากฏในเอกสารที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนำไปตรวจสอบกับข้อมูลในแต่ละมาตราที่เป็นบทบัญญัติในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ค้นหาแล้วจึงนับจำนวนคำ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๑.๑ ประมวลกฎหมายอาญา มีการใช้คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย มากกว่ากฎหมายลักษณะอาญา โดยมีการใช้คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย ในประมวลกฎหมายอาญา จำนวน ๔๒๘ คำศัพท์ ส่วนในกฎหมายลักษณะอาญา พบคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย จำนวน ๓๐๕ คำศัพท์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑.๑.๑ คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายที่พบใน กฎหมายลักษณะอาญาแต่ไม่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา จำนวน ๑๒๑ คำศัพท์ ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ ๑ คำว่า “ความผิดต่อส่วนตัว”

มาตรา ๖ (๗) คำว่า ความผิดต่อส่วนตัวนั้น ท่านหมายความว่าบรรดาความผิดที่จะฟ้องขอให้ศาลพิจารณาทวงอาชญาได้ แต่เมื่อผู้ที่ต้องประทุษร้ายหรือเสียหายนั้น ได้มาร้องทุกข์ขอให้ว่ากล่าว

ความผิดต่อส่วนตัว หมายถึง ความผิดที่จะฟ้องได้เมื่อผู้เสียหายมาร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด (ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๕๐-๕๑) คำว่า “ความผิดต่อส่วนตัว” ศาสตราจารย์พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ ได้แสดงคำวินิจฉัยไว้ว่ามีความหมายเช่นเดียวกับ คำว่า “ความผิดอันยอมความกันได้” ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ โดยคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า เป็นความผิดชนิดเดียวกันคือเป็นความผิดที่ยอมความกันได้ และที่เจ้าพนักงานจะนำคดีขึ้นว่ากล่าวได้เมื่อมีผู้เสียหายร้องทุกข์เท่านั้น ซึ่งตรงกับที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๖(๗) และ มาตรา ๘๑ (ธานินทร์ กรัยวิเชียร และอภิชน จันทระเสน, ๒๕๕๐: ๓๓-๓๘)

ตัวอย่างที่ ๒ คำว่า “โจทก์”

มาตรา ๕๑ ... แลลักษณะที่จะกำหนดราคาทุนทรัพย์ ซึ่งพิพากษาให้คืนแก่โจทก์ก็ดี หรือจะกำหนดสินไหมที่พิพากษาให้ใช้ทดแทนความเสียหายแก่โจทก์ก็ดี ท่านให้ศาลกำหนดตามสมควรแก่ราคาของแลความเสียหายนั้น แต่อย่าให้เกินไปกว่าราคา หรือจำนวนที่โจทก์ได้ร้องขอ

โจทก์ หมายถึง ผู้กล่าวหา ผู้ฟ้องคดี พนักงานอัยการ หรือ ผู้เสียหาย ซึ่งฟ้องคดีอาญาต่อศาล (ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๘๐)

ตัวอย่างที่ ๓ คำว่า “พ้นวิสัย”

มาตรา ๖๐ ผู้ใดพยายามจะกระทำความผิด แต่หากมีเหตุอันพ้นวิสัยของมันจะป้องกันได้ มาขัดขวางมิให้กระทำลงได้ใช้ ท่านว่ามันควรรับอาญาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ...

พ้นวิสัย หมายถึง การพ้นความสามารถของวิญญูชน ซึ่งตกอยู่ในฐานะเช่นนั้นจะทำได้ไม่ว่าจะถึงขั้นพ้นความสามารถ ของมนุษย์ทุกคน (ชานินทร์ กรีชัยเชียร และวิชา มหาคุณ, ๒๕๔๘: ๕๖๐)

ตัวอย่างที่ ๔ คำว่า “โจรปล้นทรัพย์”

มาตรา ๓๐๑ ถ้าคนตั้งแต่สามคนด้วยกันขึ้นไปแลมันมีสาตราวุธ แม้แต่คนเดียวก็ดี กระทำการชิงทรัพย์ ท่านว่ามันมีความผิดฐานเป็น โจรปล้นทรัพย์ ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปจนถึงสิบห้าปีด้วยกันทุกคน

โจรปล้นทรัพย์ หมายถึง การชิงทรัพย์ที่ผู้กระทำความผิดมีตั้งแต่สามคนขึ้นไปและมีการใช้อาวุธ คำว่า “โจร” นี้ ในประมวลกฎหมายอาญาไม่มีการบัญญัติไว้ถึงเรื่องโจร แต่เรียกเป็นผู้กระทำความผิด เช่น ผู้กระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์ เป็นต้น (ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๘๒)

๑.๑.๒ คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายที่พบในประมวลกฎหมายอาญาแต่ไม่ปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญาจำนวน ๒๔๐ คำศัพท์ ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ ๕ คำว่า “ผู้อนุบาล”

มาตรา ๑๖ เมื่อศาลได้พิพากษาให้ใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้ใดแล้ว ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำเสนอของผู้นั้นเอง ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาล ของผู้นั้นหรือพนักงานอัยการว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับการใช้บังคับนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ศาลจะสั่งเพิกถอนหรืองดการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้นั้นไว้ชั่วคราวตามที่เห็นสมควรก็ได้

ผู้นุบาล หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับคำสั่งจากศาลให้เป็นผู้ปกครองดูแลคนไร้ความสามารถ และกระทำการแทนในนิติกรรมใดๆที่เป็นของคนไร้ความสามารถ (ดูยกกรณีกรณที่แสง, ๒๕๓๗: ๑๑๒)

ตัวอย่างที่ ๖ คำว่า “วิงราวทรัพย์”

มาตรา ๓๓๖ ผู้ใดลักทรัพย์โดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้า ผู้นั้นกระทำความผิดฐานวิงราวทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ถ้าการวิงราวทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

วิงราวทรัพย์ หมายถึง การลักทรัพย์โดยการฉกฉวยเอาซึ่งหน้า ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ไม่ปรากฏคำว่า วิงราวทรัพย์ มีเพียงคำว่า “วิงราว” และ “ทรัพย์” ซึ่งเมื่อนำมารวมกันจะหมายถึง การแย่งเอาเงินตราแล้ววิ่งหนีไป (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒: ๕๐๓, ๑๐๗๒) ซึ่งต่างจากความหมายในทางกฎหมาย ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานนั้นถ้าสิ่งที่แย่งเอาไปไม่ใช่เงินตราและถ้าไม่วิ่งหนี ก็จะไม่มีความผิด แต่ในทางกฎหมายตามมาตรา ๓๓๖ ใช้ว่า “ลักทรัพย์โดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้า” ไม่ได้หมายความว่าถึงเพียงเงินตราและแม้ไม่มีการวิ่งหนีก็เข้าองค์ประกอบความผิด ตัวอย่างเช่น คดีที่จำเลยเข้าไปในร้านขอซื้อสุราแล้ว เจ้าของร้านบอกว่าหมดเวลาแล้วขายไม่ได้ จำเลยพูดว่าไม่ขายก็จะเอาไปกินเฉยๆ จะทำอะไรเขา และหยิบขวดสุราเดินออกจากร้านไป ศาลลงโทษฐานวิงราวทรัพย์ทั้งที่ไม่ใช่เงินตราและไม่มีการวิ่งหนี เพราะข้อเท็จจริงในคดีเป็นการลักทรัพย์โดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้าซึ่งเข้าองค์ประกอบความผิดฐานวิงราวทรัพย์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๑๕/๒๕๐๓) เป็นต้น

ตัวอย่างที่ ๗ คำว่า “อันตรายสาหัส”

มาตรา ๒๕๗ ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี

อันตรายสาหัสนั้น คือ

- (๑) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียมานประสาท
- (๒) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์
- (๓) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด

อันตรายสาหัส ในมาตรา ๒๕๗ ประมวลกฎหมายอาญานี้ มีความหมายที่อาจไม่ตรงกันกับของแพทย์ เช่น นิวซาด ในทรนสนะของแพทย์ ไม่ใช่อันตรายสาหัส แต่กลับถือเป็น “อันตรายสาหัส” ตามมาตรา ๒๕๗(๓) ประมวลกฎหมายอาญา ตรงกันข้าม การถูกแทงที่อวัยวะสำคัญแต่บังเอิญแพทย์ช่วยชีวิตไว้ได้ และรักษาหายเป็นปกติภายใน ๑๕ วัน แม้ในทรนสนะของแพทย์เป็นอันตรายสาหัส แต่ไม่ใช่ “อันตรายสาหัส” ตามมาตรา ๒๕๗ ประมวลกฎหมายอาญา (ธานินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ, ๒๕๔๘: ๖๕๖)

๑.๑.๓ คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายที่พบทั้งในกฎหมายลักษณะอาญาและในประมวลกฎหมายอาญา จำนวน ๑๘๘ คำศัพท์ ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ ๘ คำว่า “ตัวการ”

มาตรา ๖ ความผิดใดที่ได้กระทำในราชอาณาจักร หรือที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร แม้การกระทำของผู้เป็น ตัวการด้วยกัน ของผู้สนับสนุน หรือของผู้ใช้ให้กระทำความผิดนั้นจะได้กระทำนอกราชอาณาจักร ก็ให้ถือว่า ตัวการ ผู้สนับสนุน หรือผู้ใช้ให้กระทำได้กระทำในราชอาณาจักร (ประมวลกฎหมายอาญา)

ตัวการ ในทางอาญา หมายถึง ผู้ที่ลงมือกระทำความผิด หรือก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด ด้วยการ ใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือวิธีอื่นใด และผู้ถูกใช้ ได้กระทำความผิดนั้น (ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๑๑๐)

ตัวอย่างที่ ๙ คำว่า “อายัด”

มาตรา ๒๕๐ ทรัพย์สินอย่างใดใด อันต้องยึด หรือต้องอายัดไว้ตามกฎหมาย ถ้าแลผู้ใดจะเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นก็ตาม หรือมิใช่เจ้าของก็ตาม บังอาจเอาทรัพย์สินนั้นไปเสียโดยเจตนาทุจริตใช้ ท่านว่ามันมีความผิดฐานลักทรัพย์ (กฎหมายลักษณะอาญา)

อายัด หมายถึง การห้ามจำหน่ายโอนซึ่งทรัพย์สิน, มอบหมายให้รักษา หรือกักขังไว้ (ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๓๑๔)

ตัวอย่างที่ ๑๐ คำว่า “บันดาลโทสะ”

มาตรา ๗๒ ผู้ใด บันดาลโทสะ โดยถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม จึงกระทำความผิดต่อผู้ข่มเหงในขณะนั้น ศาลจะลงโทษผู้นั้น น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ (ประมวลกฎหมายอาญา)

บันดาลโทสะ ในทางกฎหมาย ผู้กระทำความผิดเพราะเหตุบันดาลโทสะ ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ (ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๑๔๕) การกระทำที่ถือว่าเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะนั้น ไม่จำเป็นต้องกระทำลงทันที หรือ กระทำ ณ ที่ซึ่งถูกข่มเหง หากได้กระทำต่อผู้ที่ข่มเหงในระยะเวลาต่อเนื่องกระชั้นชิดกันแล้ว ก็อาจถือว่าเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะได้ (ชานินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ, ๒๕๔๘: ๔๑๓)

ผลการศึกษานี้จำนวนคำศัพท์เฉพาะกฎหมายพบว่ามีการใช้คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย ในประมวลกฎหมายอาญา จำนวน ๔๒๘ คำศัพท์ ส่วนในกฎหมายลักษณะอาญา พบคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย จำนวน ๓๐๕ คำศัพท์ โดยมีคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายที่พบใน กฎหมายลักษณะอาญาแต่ไม่ปรากฏใน ประมวลกฎหมายอาญา จำนวน ๑๒๑ คำศัพท์ คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายที่พบในประมวลกฎหมายอาญาแต่ไม่ปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญาจำนวน ๒๔๐ คำศัพท์ คำศัพท์ และคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายที่พบทั้งในกฎหมายลักษณะอาญาและในประมวลกฎหมายอาญา จำนวน ๑๘๘ คำศัพท์

๑.๒ ประมวลกฎหมายอาญามีการบัญญัติศัพท์ขึ้นใหม่และศัพท์กฎหมายที่เคยปรากฏใช้ในกฎหมายลักษณะอาญาบางคำเลิกใช้ในประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

๑.๒.๑ ประมวลกฎหมายอาญามีการบัญญัติหลักกฎหมายขึ้นใหม่ ทำให้ต้องมีการบัญญัติศัพท์เพื่อใช้อธิบายหลักกฎหมายใหม่นั้น ดังนี้

๑.๒.๑.๑ คำศัพท์เกี่ยวกับการปกครอง

ในประมวลกฎหมายอาญามีการบัญญัติศัพท์กฎหมายใหม่ เพื่อใช้อธิบายหลักกฎหมายใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครอง เช่น คำว่า “รัฐธรรมนูญ” “อำนาจนิติบัญญัติ” “อำนาจบริหาร” “อำนาจตุลาการแห่งรัฐธรรมนูญ” เป็นต้น

ตัวอย่างที่ ๑๑ คำว่า “รัฐธรรมนูญ”

มาตรา ๑๑๑ ผู้ใดใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อ

(๑) ล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ

ตัวอย่างที่ ๑๒ คำว่า “อำนาจนิติบัญญัติ”

มาตรา ๑๑๑ ผู้ใดใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อ

(๑) ล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ

(๒) ลี้มล้างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร หรืออำนาจตุลาการแห่ง
รัฐธรรมนูญ หรือให้ใช้อำนาจดังกล่าวแล้วไม่ได้

๑.๒.๑.๒ คำศัพท์เกี่ยวกับเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัย

ประมวลกฎหมายอาญามีการเพิ่มหลักกฎหมายว่าด้วย วิธีการเพื่อความปลอดภัย เพื่อให้
สังคมปลอดภัยจากการกระทำที่อาจเกิดในภายหน้า ซึ่งเดิมไม่มีในกฎหมายลักษณะอาญา
(ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๒๕๕) ทำให้มีการบัญญัติศัพท์เพิ่มขึ้น เช่น คำว่า “ห้ามเข้าเขต
กำหนด” “ ความผิดคดีนี้” เป็นต้น

ตัวอย่างที่ ๑๓ คำว่า “ห้ามเข้าเขตกำหนด”

มาตรา ๔๔ ห้ามเข้าเขตกำหนด คือการห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือ
สถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา

ห้ามเข้าเขตกำหนด เป็นข้อกำหนดหนึ่งของ วิธีการเพื่อความปลอดภัย ในประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา ๓๕ (ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๓๐๔)

ตัวอย่างที่ ๑๔ คำว่า “พนักงานอัยการ”

มาตรา ๑๖ เมื่อศาลได้พิพากษาให้ใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่
ผู้ใดแล้ว ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำเสนอของผู้นั้นเอง ผู้แทน
โดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น หรือพนักงานอัยการว่า
พฤติการณ์เกี่ยวกับการใช้บังคับนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ศาลจะสั่ง
เพิกถอนหรืองดการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้นั้นไว้ชั่วคราว
ตามความเห็นสมควรก็ได้

พนักงานอัยการ หมายถึง เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้จะเป็น
ข้าราชการในกรมอัยการหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้ (ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๑๕๘)

ตัวอย่างที่ ๑๕ คำว่า “ ความผิดคดีนี้”

มาตรา ๔๑ และภายในเวลาสิบปีนับแต่วันที่ผู้นั้น ได้พ้นจากการกักกัน
หรือพ้นโทษแล้วแต่กรณี ผู้นั้นได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดใน
บรรดาที่ระบุไว้ในวันออกจาสาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือน
สำหรับการกระทำความผิดนั้นศาลอาจถือว่า ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดคดี
นี้

ความผิดคดีนี้ ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติศัพท์คำว่า ความผิดคดีนี้ เพื่อใช้
อธิบายผู้กระทำความผิดซ้ำอีก ในหมวดวิธีการเพื่อความปลอดภัย

๑.๒.๑.๓ คำศัพท์เกี่ยวกับเรื่องกฎหมายว่าด้วยการดำเนินธุรกิจแบบ

ใหม่ๆ เช่น คำว่า “พันธบัตรรัฐบาล” “ใบหุ้น” “ใบหุ้นกู้”

ตัวอย่างที่ ๑๖ คำว่า “พันธบัตรรัฐบาล”

มาตรา ๒๔๐ ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งเงินตรา ไม่ว่าจะปลอมขึ้นเพื่อให้เป็นเหรียญกระษาปณ์ ธนบัตรหรือสิ่งอื่นใด ซึ่งรัฐบาลออกใช้หรือให้อำนาจให้ออกใช้หรือทำปลอมขึ้นซึ่งพันธบัตรรัฐบาลหรือใบสำคัญสำหรับรับดอกเบี้ยพันธบัตรนั้น...

ตัวอย่างที่ ๑๗ คำว่า “ใบหุ้น” “ใบหุ้นกู้”

มาตรา ๒๖๖ ผู้ใดปลอมเอกสารดังต่อไปนี้ (๑) เอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ (๒) พันຍกรรม (๓) ใบหุ้น ใบหุ้นกู้ หรือใบสำคัญของใบหุ้นหรือใบหุ้นกู้หรือ (๔) ตั๋วเงิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ใบหุ้น หมายถึงหนังสือตราสารอันเป็นหลักฐานในการถือหุ้น ซึ่งประทับตราและออกโดยบริษัทจำกัด (ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๑๕๕)

ใบหุ้นกู้ หมายถึงเอกสารที่ทางราชการ หรือองค์การ หรือบริษัทจำกัดออกให้แสดงว่าเป็นผู้ถือเป็นเจ้าของหนี้ โดยให้กู้เงินจำนวนเท่านั้นเท่านั้น ระบุกำหนดจ่ายคืนและดอกเบี้ยด้วย (ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๑๕๖)

๑.๒.๒ ประมวลกฎหมายอาญามีการบัญญัติศัพท์ที่มีลักษณะเป็นคำศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะทางกฎหมายขึ้นแทนการแจกแจงรายละเอียด การอธิบายความ และการใช้คำที่ใช้อยู่ทั่วไปที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญา ดังนี้

๑.๒.๒.๑ คำศัพท์ที่บัญญัติแทนการแจกแจงรายละเอียดหรือการอธิบายความ เช่นศัพท์บัญญัติคำว่า “ผู้บุพการี” และ “ผู้สืบสันดาน” “จารกรรม” “อสังหาริมทรัพย์” “สังหาริมทรัพย์” (ตัวอย่างที่ ๑๘-๒๕)

ตัวอย่างที่ ๑๘ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๕๔ ผู้ใดกระทำความผิด ฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์สมบัติ.... ถ้ากระทำแก่ทรัพย์ ญาติที่สืบสายโลหิตนับโดยตรงขึ้นไป คือ พ่อ, แม่, ปู่, ย่า, ตา, ยาย, ทวด ของมันเองก็ดี นับโดยตรงลงมาคือ ลูก, หลาน, เหลน, ลื้อ ของมันเองก็ดี ท่านว่า มันควรรับอาญาที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดเช่นนั้นแต่กึ่งหนึ่ง

ประมวลกฎหมายอาญา มีการบัญญัติศัพท์คำว่า บุพการี แทน “ญาติที่สืบสายโลหิตนับ โดยตรงขึ้นไป คือ พ่อ, แม่, ปู่, ย่า, ตา, ยาย, ทวด” และ ผู้สืบสันดาน แทน “ลูก, หลาน, เหลน, ลื้อ” ในกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งใช้การแจกแจงรายละเอียดของประเภทญาติที่กฎหมายต้องการ ให้ครอบคลุมถึง

คำว่า “สืบสายโลหิต” นี้ มีข้อโต้แย้งว่าเป็นคำว่า “สืบสาโลหิต” เพราะ ส.า. แปลว่า ร่วม แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ในหมวด ส คำว่า “สืบสาย” หมายถึง สืบเชื้อสาย (หน้า ๑๑๕๕) และ สายโลหิต หมายถึง ญาติพี่น้องที่มีบรรพบุรุษร่วมกัน (หน้า ๑๑๕๐) และคำว่า “ญาติสืบสาโลหิต” ในหมวด ญ ระบุว่า เป็นภาษากฎหมาย (กฎ) หมายถึง ญาติที่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด (หน้า ๓๕๐)

ตัวอย่างที่ ๑๕ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๗๑ ความผิดตามที่บัญญัติไว้..... ถ้าเป็นการกระทำที่ ผู้บุพการี กระทำต่อ ผู้สืบสันดาน ผู้สืบสันดาน กระทำต่อ ผู้บุพการี หรือพี่ หรือน้อง ร่วมบิดามารดาเดียวกัน กระทำต่อกัน แม้กฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็น ความผิดอันยอมความได้

ตัวอย่างที่ ๒๐ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๑๒๒ (๓) กระทำจารกรรม นำหรือแนะทางให้เข้าศึก หรือ (๔) กระทำโดยประการอื่นใดให้เข้าศึกได้เปรียบในการรบ

ตัวอย่างที่ ๒๑ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๑๑๐ (๓) มันช่วยสอดแนมสืบกิจการ หรือนำทางให้แก่ราชศัตรู หรือกระทำอย่างใดใด เพื่อให้ราชศัตรูรอบรู้ข้อราชการ หรือหนังสือหรือแบบแผนอย่างใดใดก็ดี

ประมวลกฎหมายอาญา มีการบัญญัติศัพท์คำว่า “จารกรรม” แทน “ช่วยสอดแนมสืบกิจการ” ซึ่งเป็นการอธิบายความในกฎหมายลักษณะอาญา

ตัวอย่างที่ ๒๒ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๓๖๒ ผู้ใดเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น เพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือเข้าไปกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของเขาโดยปกติสุขต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างที่ ๒๓ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๓๒๗ ผู้ใดเจตนาจะมีให้ผู้อื่นครอบครองทรัพย์สินของเขาอันพึงเคลื่อนจากที่มีได้นั้น โดยความประมาทสุจริตแลมั่นคงประพฤติดีกกฎหมาย บังอาจเข้าถือเอาทรัพย์สินนั้นก็ดี หรือเพื่อจะถือเอาทรัพย์สินของเขาเช่นว่ามานั้น มันบังอาจยกย้าย หรือทำลายเครื่องหมายเขตรั้วของเขาเสียก็ดี หรือด้วยเจตนาคังว่ามาแล้ว มันบังอาจเข้าไปภายในเขตรั้วของเขาก็ดี ผู้ใดกระทำประการหนึ่งประการใดคังว่ามานี้ ท่านว่ามันกระทำการบุกรุก

ประมวลกฎหมายอาญา มีการบัญญัติศัพท์คำว่า “อสังหาริมทรัพย์” แทน “ทรัพย์สินของเขาอันพึงเคลื่อนจากที่มีได้” ในกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งใช้วิธีการอธิบายความ

ตัวอย่างที่ ๒๔ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๓๕๕ ผู้ใดเก็บได้ซึ่งสังหาริมทรัพย์อันมีค่า อันซ่อนหรือฝังไว้โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ แล้วเบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่น

ตัวอย่างที่ ๒๕ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๖ (๑๐) ทรัพย์สินนั้น ท่านหมายความว่า บรรดาสิ่งของอันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์ หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้เป็นต้นว่าเงินตราและบรรดาสิ่งของอันพึงเคลื่อนจากที่ได้ก็ดี และเคลื่อนจากที่มีได้ก็ดี ท่านก็นับว่าเป็นทรัพย์สินอันกล่าวมาในข้อนี้

ประมวลกฎหมายอาญา มีการบัญญัติศัพท์คำว่า “สังหาริมทรัพย์” แทน “ทรัพย์สินของเขาอันพึงเคลื่อนจากที่มีได้” ในกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งใช้วิธีการอธิบายความ

๑.๒.๒.๒ คำศัพท์ที่บัญญัติแทนการใช้คำสามัญทั่วไป เช่น ศัพท์บัญญัติ

คำว่า “ผู้เยาว์” “เอกสารสิทธิ” “คู่สมรส” (ตัวอย่างที่ ๒๖-๓๑)

ตัวอย่างที่ ๒๖ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๓๑๘ ผู้ใดพรากผู้เยาว์อายุกว่าสิบสามปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล โดยผู้เยาว์นั้นไม่เต็มใจไปด้วย ต้องระวางโทษจำคุก

ตัวอย่างที่ ๒๗ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๒๗๓ ผู้ใดบังอาจพาเอาเด็กอายุต่ำกว่าสิบขวบไปเสียจากบิดามารดาหรือจากผู้ที่มิอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะคุ้มครองเด็กนั้นก็ดี

..... มันบังอาจซื้อหรือขายเด็กนั้น หรือรับเอาเด็กนั้นไว้โดยเจตนาทุจริต
ก็ดี ท่านว่ามันผู้กระทำผิดอย่างไร.....

ประมวลกฎหมายอาญา ใช้ศัพท์บัญญัติคำว่า ผู้เยาว์ ซึ่งกำหนดโดยเกณฑ์อายุและ
สถานะทางกฎหมาย แทนคำว่า เด็ก ที่ใช้ในกฎหมายลักษณะอาญาซึ่งคำว่า เด็ก เป็นคำทั่วไป และ
มีความหมายกว้าง

ผู้เยาว์ หมายถึง บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และบุคคลจะบรรลุนิติภาวะเมื่ออายุ ๒๐ ปี
บริบูรณ์ หรือได้สมรสแล้วโดยชายอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ และหญิงอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ (ประสิทธิ์
แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๑๘๗)

ตัวอย่างที่ ๒๘ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๑ (๕) "เอกสารสิทธิ" หมายความว่า เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่ง
การก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิ

ตัวอย่างที่ ๒๕ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๖ (๒๐) หนังสือสำคัญนั้น ท่านหมายความว่า บรรดาหนังสือซึ่ง
เป็นสำคัญแก่การตั้งกรรมสิทธิ์หรือหนี้สิน แลบรรดาหนังสือที่เป็นหลัก
ถานแก่การเปลี่ยนแก้ หรือเลิกจ้างโอนกรรมสิทธิ์หรือหนี้สินทุกอย่าง

ประมวลกฎหมายอาญา ใช้ศัพท์บัญญัติคำว่า เอกสารสิทธิ แทนคำว่า หนังสือสำคัญ ที่
ใช้ในกฎหมายลักษณะอาญาซึ่งเป็นคำที่ใช้ในภาษาธรรมดาทั่วไป

ตัวอย่างที่ ๓๐ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๓๓๓ ..ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้อง
ทุกข์ ให้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือ
ว่าเป็นผู้เสียหาย

ตัวอย่างที่ ๓๑ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๒๘๗ อนึ่งถ้าผู้ที่ได้รับความเสียหายนั้น ตายเสียก่อนได้ร้อง
ทุกข์ก็ดี หรือว่าเป็นคดีหมิ่นประมาทต่อชื่อเสียงของผู้ที่ตายไปแล้วก็ดี
ท่านว่าผู้ที่มาร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานให้เอาคดีขึ้นว่ากล่าวนั้น ถ้าเป็น
สามีหรือภรรยา หรือเป็นญาติที่สืบสายโลหิตเพียงสองชั้น คือ พ่อ , แม่ ,
ปู่ , ย่า , ตา , ยาย , พี่น้อง , หรือลูกหลานของผู้ตายนั้น ก็ร้องได้โดยชอบ
ด้วยกฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา ใช้ศัพท์บัญญัติคำว่า คู่สมรส แทนคำว่า สามี หรือภรรยา ที่ใช้ในกฎหมายลักษณะอาญา

๑.๒.๓ ในกฎหมายลักษณะอาญามีการสูญหายไปของศัพท์บัญญัติ เช่น คำว่า “แกงไต” “ร้องฟ้อง” “กระบิลเมือง” “พินัยหลวง” เป็นต้น (ตัวอย่างที่ ๓๒-๓๕)

ตัวอย่างที่ ๓๒

มาตรา ๖(๒๑) ลายมือนั้น ท่านหมายความว่า ทั้งที่ลงชื่อเป็นตัวอักษรและลงแกงไต ลายนิ้วมือเป็นเครื่องหมายตัวอักษรชื่อ ซึ่งบุคคลไม่รู้หนังสือเขียน

ตัวอย่างที่ ๓๓

มาตรา ๗๗ ความชอบธรรมที่จะร้องฟ้องผู้ใดว่ากระทำความผิดก็ดี หรือที่จะลงอาญาแก่ผู้ใดตามคำพิพากษาก็ดี ท่านให้ถือว่าเป็นอันระงับด้วย ความมรณภาพของผู้นั้น

ตัวอย่างที่ ๓๔

มาตรา ๒๗๘ การฟ้องเอาโทษแก่ผู้กระทำความผิดกฎหมายที่บัญญัติไว้ในตอนต้น และตอนที่ ๑ แห่งมาตรา ๒๖๘ ก็ดี ในมาตรา ๒๗๑ นั้นก็ดี ท่านให้ถือว่า ต่อผู้ที่ถูกความเสียหายมาร้องทุกข์ จึงให้เจ้าพนักงานเอาคดีนั้นขึ้นว่ากล่าวตามกระบิลเมือง

ตัวอย่างที่ ๓๕

มาตรา ๑๗ โทษปรับนั้น ท่านหมายความว่า จำนวนเงินอันกำหนดไว้ในคำพิพากษา ให้ปรับเป็นพินัยหลวง

ผลการศึกษาพบว่าประมวลกฎหมายอาญามีการบัญญัติศัพท์ขึ้นใหม่เพื่ออธิบายหลักกฎหมายใหม่ และเพื่อใช้แทนการอธิบายความในกฎหมายลักษณะอาญาและพบว่ามีศัพท์กฎหมายที่เคยปรากฏใช้ในกฎหมายลักษณะอาญาบางคำเลิกใช้ไปในประมวลกฎหมายอาญา

๒. ความคงที่ในการใช้คำเดิมเมื่อกล่าวถึงเรื่องเดียวกัน

ความคงที่ในการใช้คำเดิมเมื่อกล่าวถึงเรื่องเดียวกันนี้ ศาสตราจารย์พิเศษธานินทร์ กรัยวิเชียรเรียกในภาษากฎหมายว่า “การใช้ถ้อยคำให้เป็นระเบียบเดียวกันโดยตลอด” (consistency) ซึ่งหมายถึง ในกฎหมายฉบับเดียวกัน เมื่อบัญญัติเรื่องเดียวกัน ควรใช้ถ้อยคำ หรือวลี เดียวกัน โดยตลอด

เพื่อแสดงว่าเป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน เว้นแต่จะมีความมุ่งหมายให้มีความหมายต่างกัน (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, ๒๕๕๐: ๑๐๘)

จากการศึกษาพบว่าการใช้คำใน ประมวลกฎหมายอาญามีความสม่ำเสมอในการใช้ ถ้อยคำให้เป็นระเบียบเดียวกันมากกว่ากฎหมายลักษณะอาญา กล่าวคือ ใน ประมวลกฎหมายอาญา มีความคงที่ในการใช้คำเดิม เมื่อกล่าวถึงความหมายเดียวกัน เมื่อใช้คำใดก็ใช้คำนั้นอย่างสม่ำเสมอในทุกบทบัญญัติ ในขณะที่ในกฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้คำหลายคำซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันในการกล่าวถึงสิ่งเดียวกัน เช่น

๑) การใช้คำว่า “ขาดอายุ” และ “ขาดอายุความ”

ใน กฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้ทั้งคำว่า “ขาดอายุ” (มาตรา ๘๐) และ คำว่า “ขาดอายุความ” (มาตรา ๘๘) ซึ่งอาจทำให้มีการตีความต่างกันไปได้ ในขณะที่ ประมวลกฎหมายอาญา พบเฉพาะคำว่า “ขาดอายุความ” ในทุกมาตรา (มาตรา ๕๕-๕๗)

ตัวอย่างกฎหมายลักษณะอาญา

ตัวอย่างที่ ๓๖

มาตรา ๘๘ การฟ้องคดีทางอาญานั้น ถ้ามิได้ยื่นฟ้องต่อศาล ภายในเวลาที่ท่านได้ตั้งไว้เป็น

กำหนดใช้ ท่านว่าคดีนั้นขาดอายุความ อย่าให้ศาลรับไว้พิจารณาเลย แลอายุความนั้น ท่านตั้งเป็นกำหนดไว้ตามประเภทคดีต่างกันดังนี้ คือ...

ตัวอย่างที่ ๓๗

มาตรา ๘๐ คดีในจำพวกความผิดต่อส่วนตัวนั้น ถ้าผู้ที่ควรร้องทุกข์ได้ ตามกฎหมาย รู้เรื่องความผิด แล้วจักผู้กระทำความผิดแล้วมิได้ร้องทุกข์พ้นสามเดือนไป ท่านว่าคดีนั้นขาดอายุ

ตัวอย่างประมวลกฎหมายอาญา

ตัวอย่างที่ ๓๘

มาตรา ๕๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๕ ในกรณีความผิดอันยอมความได้ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

ตัวอย่างที่ ๓๕

มาตรา ๕๗ ในการฟ้องขอให้กักกัน ถ้าจะฟ้องภายหลังการฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน ต้องฟ้องภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีนั้น มิฉะนั้น เป็นอันขาดอายุความ
ขาดอายุความ หมายถึง สิทธิเรียกร้องอย่างใดๆ ถ้าไม่ได้ใช้บังคับ ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ห้ามมิให้ฟ้องร้อง (อุทธรณ์ ศาลฎีกา, ๒๕๒๖: ๗๓)

๒) การใช้คำว่า “พิพากษา” และ “ตัดสิน”

ในกฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้คำว่า พิพากษา สลับ กับ คำว่า ตัดสิน ส่วนในประมวลกฎหมายอาญาจะใช้คำว่า พิพากษา เสมอ

ตัวอย่าง กฎหมายลักษณะอาญา

ตัวอย่างที่ ๔๐

มาตรา ๑๐ ...ประการที่ ๔ ผู้กระทำผิดนั้น ศาลในประเทศที่มันไปกระทำผิดไม่ได้ตัดสินปล่อยมันเสียโดยที่ไม่มีโทษ หรือศาลตัดสินให้ลงอาญาแล้ว แต่มันยังไม่ได้รับอาญาตามคำตัดสินหรือยังไม่พ้นอาญา ด้วยความยกเว้นแลลดหย่อนผ่อนโทษให้แก่มัน

ตัวอย่างที่ ๔๑

มาตรา ๒๒ บรรดาบุคคลที่ศาลพิพากษามีความผิดอย่างเดียวกันในคดีอันเดียวกัน แม้ศาลพิพากษาให้ปรับใช้ ศาลจะพิพากษาให้คนเหล่านั้นต้องเสียค่าปรับด้วยกันทุกคน หรือมิฉะนั้นศาลจะบังคับให้คนหนึ่งคนใดในคนเหล่านั้นเสียค่าปรับจนครบก็ได้

ตัวอย่างประมวลกฎหมายอาญา

ตัวอย่างที่ ๔๒

มาตรา ๑๐ ผู้ใดกระทำการนอกราชอาณาจักรซึ่งเป็นความผิดตามมาตราต่างๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา ๗ (๒) และ (๓) มาตรา ๘ และมาตรา ๙ ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักรเพราะการกระทำนั้นอีก ถ้า

(๑) ได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้นหรือ

(๒) ศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษ และผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว

ตัวอย่างที่ ๔๓

มาตรา ๓๑ ในกรณีที่ศาลจะพิพากษาให้ปรับผู้กระทำความผิดหลายคนใน
ความผิดอันเดียวกัน ในกรณีเดียวกัน ให้ศาลลงโทษปรับเรียงตามรายตัวบุคคล

๓) การใช้คำว่า “ร้องฟ้อง” และ “ฟ้องร้อง”

ในกฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้คำทั้ง “ร้องฟ้อง” และ “ฟ้องร้อง” ในความหมาย
เดียวกัน ในมาตรา ๑๕๓ (พบคำว่า “ฟ้องร้อง” ในมาตรา ๑๕๓, ๑๕๕ และ ๑๖๕ และคำว่า “ร้อง
ฟ้อง” ในมาตรา ๑๐, ๓๓, ๘๑, ๙๕, ๑๕๓ และ ๑๖๑) ส่วนในประมวลกฎหมายอาญาจะใช้คำว่า
“ฟ้อง” เพียงอย่างเดียว

ตัวอย่าง กฎหมายลักษณะอาญา

ตัวอย่างที่ ๔๔

มาตรา ๑๕๓ ผู้ใดใช้ชื่อปลอมร้องฟ้องต่อโรงศาลก็ดี หรือเอาชื่อของ
ผู้อื่นมาฟ้องร้องโดยเขามีได้อนุญาตก็ดี ถ้าแลมันกระทำโดยเจตนาอันมิ
ชอบด้วยกฎหมาย ท่านว่ามันมีความผิด

ตัวอย่างที่ ๔๕

มาตรา ๓๗ ความชอบธรรมที่จะร้องฟ้องผู้ใดว่ากระทำความผิดก็ดี หรือ
ที่จะลงอาญาแก่ผู้ใดตามคำพิพากษาก็ดี ท่านให้ถือว่าเป็นอันระงับด้วย
ความมรณภาพของผู้นั้น

ตัวอย่างที่ ๔๖

มาตรา ๑๕๕ ผู้ใดรู้อยู่ว่ามิได้มีการกระทำผิดเกิดขึ้น แลมันใส่ความ
ฟ้องร้องว่าเกิดการกระทำผิดขึ้นก็ดี หรือว่ามันใส่เท็จทำพยานเพื่อจะให้
เห็นว่าความผิดได้เกิดขึ้นก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่
เกินกว่าปีหนึ่ง แลให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ตัวอย่างประมวลกฎหมายอาญา

ตัวอย่างที่ ๔๗

มาตรา ๑๗๕ ผู้ใดเอาความอันเป็นเท็จฟ้องผู้อื่นต่อศาลว่ากระทำความผิด
อาญา หรือว่ากระทำความผิดอาญาแรงกว่าที่เป็นความจริงต้องระวางโทษ
จำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ตัวอย่างที่ ๔๘

มาตรา ๔๓ การฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ โดยเฉพาะ และจะขอรวมกันไปในเรื่องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้อง ขอให้กักกันหรือจะฟ้องภายหลังก็ได้

ตัวอย่างที่ ๔๙

มาตรา ๕๕ ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาล ภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

ฟ้อง หมายความว่า กล่าวหา กล่าวโทษต่อศาล (ประสิทธิ์ แสนศิริ ๒๕๐๔: ๒๑๒)

ฟ้องร้อง หมายความว่า ยื่นคำร้องกล่าวหาต่อศาล (ประสิทธิ์ แสนศิริ ๒๕๐๔: ๒๑๔)

ร้องฟ้อง หมายถึง การที่โจทก์ต้องไปร้องเรียนต่อทางราชการให้รับเรื่องไว้พิจารณา ก่อนว่าจะรับฟ้องหรือไม่ การใช้คำดังกล่าวเข้ากับสถานการณ์การเดินคดีในสมัยก่อน ในปัจจุบัน ใช้คำว่า ฟ้องร้อง (วินัย พงศ์ศรีเพียร, ๒๕๕๐: ๖๑)

๓) การใช้คำว่า "อาวุธ" และ "ศาสตราวุธ"

ในกฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้คำว่า "อาวุธ" สลับ กับ คำว่า "ศาสตราวุธ" ส่วนในประมวลกฎหมายอาญาจะใช้คำว่า "อาวุธ" เสมอ

ตัวอย่าง กฎหมายลักษณะอาญา

ตัวอย่างที่ ๕๐

มาตรา ๓๓๕ (๓) ผู้ใดมีศาสตราวุธไม่ว่าอย่างใดใดเข้าไปในที่ประชุมชน เวลามิงานนักขัตตฤกษ์ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑ และให้ริบอาวุธนั้นเสียด้วย

ตัวอย่างที่ ๕๑

มาตรา ๓๐๑ ..ถ้าคนตั้งแต่สามคนด้วยกันขึ้นไปแลมันมีศาสตราวุธ แม้แต่คนเดียวก็ดี กระทำการชิงทรัพย์ ท่านว่ามันมีความผิดฐานเป็นโจรปล้นทรัพย์

ตัวอย่างที่ ๕๒

มาตรา ๓๓๕ (๒) ผู้ใดถืออาวุธซึ่งอาจทำให้เป็นที่หวาดเสียวแก่สาธารณชน หรือมีอาวุธพาไปในถนนทางหลวง หรือที่ประชุมชน สาธารณสถานต่างๆ โดยมันมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานอันชอบด้วย

กฎหมายให้พอไปได้ ท่านว่ามันกระทำผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑ แลให้รับ
สาตราวุฒนั้นเสียด้วย

ตัวอย่างประมวลกฎหมายอาญา

ตัวอย่างที่ ๕๑

มาตรา ๑ (๕) "อาวุธ" หมายรวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธ โดยสภาพแต่
 ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ

ตัวอย่างที่ ๕๔

มาตรา ๑๔๐ ถ้าความผิดตามมาตรา ๑๓๘ วรรคสอง หรือมาตรา ๑๓๙
 ได้กระทำโดยมีหรือใช้อาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่
 สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกิน
 หนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างที่ ๕๕

มาตรา ๒๑๕ ถ้าผู้กระทำความผิดคนหนึ่งคนใดมีอาวุธ บรรดาผู้ที่กระทำ
 ความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือ
 ทั้งจำทั้งปรับ

๔) การใช้คำว่า " ทรัพย์, ทรัพย์สิ้น, ทรัพย์สิ่งของ และทรัพย์สมบัติ"

อย่างไรก็ตามพบว่าในประมวลกฎหมายอาญามีการใช้คำที่ไม่สม่ำเสมอเป็นระเบียบ
 เดียวกันปรากฏอยู่บ้าง เช่นการใช้คำว่า " ทรัพย์" และ "ทรัพย์สิ้น" ซึ่งมีการให้ข้อสังเกตไว้ใน
 หนังสือเรื่อง " การตีความกฎหมาย" (ชานินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ, ๒๕๔๘: ๔๑๒) ว่ามี
 การใช้คำว่า " ทรัพย์" และ "ทรัพย์สิ้น" ปะปนกันในประมวลกฎหมายอาญาเช่นกัน เช่นในชื่อ
 ลักษณะ ๑๒ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ มีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิ้นรวมอยู่ด้วยในมาตรา ๓๓๘
 วรรค ๒ หรือในมาตรา ๓๕๒ วรรค ๒ บัญญัติว่า ทรัพย์ ที่ตกอยู่ในความครอบครองผู้ยกยอกเป็น
ทรัพย์สิ้นหาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าคำว่า " ทรัพย์" และ "ทรัพย์สิ้น" นั้นไม่ได้แยกใช้ต่างกันอย่าง
 เกร่งกรัดเสมอไป

ส่วนในกฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้คำว่า ทรัพย์, ทรัพย์สิ้น, ทรัพย์สิ่งของ และทรัพย์
 สมบัติ ปะปนกัน โดยใช้ถึงความหมายเดียวกันในหลายมาตรา

ตัวอย่างกฎหมายลักษณะอาญา

ตัวอย่างที่ ๕๖

มาตรา ๒๗ ในการรับนั้น นอกจากคดีที่กล่าวไว้โดยเฉพาะในภาคที่ ๒ แห่งกฎหมายนี้ ท่านให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้รับทรัพย์สินของที่ว่าไว้ในมาตรานี้ได้อีกโสดหนึ่ง คือ

(๑) สิ่งของที่บุคคลใช้ หรือมีไว้โดยเจตนาจะใช้สำหรับกระทำความผิด ท่านว่าเป็นของควรรีบอย่างหนึ่ง เว้นแต่ถ้าสิ่งของที่ว่ามาในข้อนี้ เป็นของ ๆ ผู้อื่นที่เขามิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการที่กระทำความผิดหรือเจตนาที่จะกระทำความผิดนั้น ท่านว่ามิควรรีบ

(๒) ทรัพย์สินที่บุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด ท่านว่าเป็นของควรรีบอีกอย่างหนึ่ง

ตัวอย่างที่ ๕๗

มาตรา ๒๘ ทรัพย์สินอย่างใด ๆ ที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ถ้าผู้ใดทำ หรือใช้ หรือมีไว้ หรือขาย หรือทอดตลาดเป็นความผิดนั้น ท่านให้รับเสียทั้งสิ้น

ตัวอย่างที่ ๕๘

มาตรา ๒๙ ถ้าผู้ใดไม่นำทรัพย์สินที่ต้องรับมาส่งต่อศาล ท่านให้ศาลตีราคาทรัพย์สินนั้น ไว้ตามที่เห็นสมควร แลให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ยึดทรัพย์สินสมบัติของผู้นั้น ใช้ราคาจ่งเต็ม

ตัวอย่างที่ ๕๙

มาตรา ๑๑๗ เจ้าพนักงานคนใด เรียก หรือ รับ หรือยอมว่าจะรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อย่างใดใด อันมิควรจะได้ตามกฎหมายไว้เป็นของน้ำใจ

ตัวอย่างประมวลกฎหมายอาญา

ตัวอย่างที่ ๖๐

มาตรา ๓๒ ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้รับเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

ตัวอย่างที่ ๖๑

มาตรา ๓๓ ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้ อีกด้วย คือ

(๑) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ

.....

เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยการกระทำความผิด

ตัวอย่างที่ ๖๒

มาตรา ๓๕ ทรัพย์สินซึ่งศาลพิพากษาให้ริบให้ตกเป็นของแผ่นดินแต่ศาลจะพิพากษาให้ทำให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้หรือทำลายทรัพย์สินนั้นเสียก็ได้

ตัวอย่างที่ ๖๓

มาตรา ๓๓๘ ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่น ให้อยอมให้ หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยการขู่จะเปิดเผยความลับซึ่งการเปิดเผยนั้นจะทำให้ผู้ถูกขู่หรือบุคคลที่สามเสียหายจนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานริบเอาทรัพย์สิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งสองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ตัวอย่างที่ ๖๔

มาตรา ๓๕๒ ผู้ใดครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้อื่น หรือซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานยักยอก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าทรัพย์สินนั้นได้ตกมาอยู่ในความครอบครองของผู้กระทำความผิด เพราะผู้อื่นส่งมอบให้โดยสำคัญผิดไปด้วยประการใด หรือเป็นทรัพย์สินหายซึ่งผู้กระทำความผิดเก็บได้ ผู้กระทำต้องระวางโทษแต่เพียงกึ่งหนึ่ง

ทรัพย์สิน หมายความว่า บรรดาสิ่งของ อันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์ หรือ ถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ เป็นต้นว่า เงินตรา และบรรดาสิ่งของอันพึงเคลื่อนที่ได้ ก็ดี และเคลื่อนจากที่มีได้ ก็ดี โดยนิติบัญญัติ แก่วัตถุมีรูปร่าง (ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๑๒๐)

ทรัพย์สิน หมายความว่ารวมทั้งทรัพย์สินทั้งวัตถุ ไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาได้ และถือเอาได้ (ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๑๒๑)

ผลการศึกษาความคงที่ในการใช้คำ พบว่าประมวลกฎหมายอาญามีความสม่ำเสมอในการใช้ถ้อยคำให้เป็นระเบียบเดียวกันมากกว่ากฎหมายลักษณะอาญา ในขณะที่ในกฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้คำหลายคำซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันในการกล่าวถึงสิ่งเดียวกัน

๓. การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนทั่วไป

ผลการศึกษาการใช้คำ วลี และสำนวนในกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๑ กฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้คำ และสำนวน ที่เป็นภาษาแบบเก่า ซึ่งเป็นคำที่มักไม่ค่อยพบในภาษาปัจจุบัน ได้แก่

๓.๑.๑ การใช้คำศัพท์โบราณ เช่นคำว่า บุบฉลาย, แกงไค, ปละปล่อย, ของน้ำใจ, กระบิลเมือง, ชุมรุม เป็นต้น

ตัวอย่างที่ ๖๕

มาตรา ๑๒๕ ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน ท่านใช้ให้มีหน้าที่ปกครองหรือพิทักษ์รักษาทรัพย์สินหรือหนังสืออย่างใดใด ถ้ามันมิได้มีอำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แลมันทำลายทรัพย์สินหรือหนังสือนั้นๆ หรือทำให้วิบัติสูญหายไปก็ดี ...

ฉลาย เป็นคำศัพท์เดิมในกฎหมายตราสามดวง หมายถึง (แตก)สลาย ล้ามนาออกเสียง ฉ เป็น ส (ประเสริฐ ฐ นคร, ๒๕๕๐: ๕)

ตัวอย่างที่ ๖๖

มาตรา ๖(๒๑) ลายมือนั้น ท่านหมายความว่าสิ่งที่ลงชื่อเป็นตัวอักษรและลงแกงไค ลายนิ้วมือเป็นเครื่องหมายต่างอักษรชื่อ ซึ่งบุคคลไม่รู้หนังสือเขียน

แกงไค หมายถึงการทำเครื่องหมายเพื่อเป็นหลักฐานว่าได้รับรู้และรับทราบในเรื่องนั้นๆเหมือนเป็นการลงลายมือชื่อหรือลายพิมพ์นิ้วมือ (แสวง บุญเฉลิมวิภาส, ๒๕๕๐: ๒๗-๒๘)

ตัวอย่างที่ ๖๗

มาตรา ๔๖ .....แต่ถ้าศาลพิเคราะห์เห็นว่า จะปล่อยผู้วิกลจริตนั้นไป อาจเกิดเหตุภัยอันตรายแก่ผู้อื่น จะสั่งให้ส่งตัวมันให้เจ้าพนักงานกักขังรักษาไว้ในโรงพยาบาล.....

ปล่อย เป็นการใช้คำที่สลับหน่วยคำกับคำในภาษาปัจจุบันซึ่งใช้ว่า ปล่อย

ตัวอย่างที่ ๖๘

มาตรา ๑๓๗ เจ้าพนักงานคนใด เรียก หรือ รับ หรือยอมว่าจะรับ ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อย่างใดใด อันมิควรจะได้ตามกฎหมายไว้เป็น ของน้ำใจ ส่วนตัวมันเองก็ดี ให้ผู้อื่นก็ดี ..

ของน้ำใจ หมายถึง ของที่ให้เพื่อเป็นน้ำใจ ในภาษาปัจจุบันใช้ “สินน้ำใจ”

(พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒: ๑๑๕๓)

ตัวอย่างที่ ๖๙

มาตรา ๒๗๘ การฟ้องเอาโทษแก่ผู้กระทำผิดกฎหมายที่บัญญัติไว้ใน ตอนต้น และตอนที่ ๑ แห่งมาตรา ๒๖๘ ก็ดี ในมาตรา ๒๗๑ นั้นก็ดี ท่านให้ถือว่า ต่อผู้ที่ถูกความเสียหายมาร้องทุกข์ จึงให้เจ้าพนักงานเอาคดี นั้นขึ้นว่ากล่าวตาม กระบิลเมือง

กระบิลเมือง หมายถึง กฎหมายและประเพณีของบ้านเมือง (ประสิทธิ์ แสนศิริ, ๒๕๐๔: ๒๓๓)

ตัวอย่างที่ ๗๐

มาตรา ๖ (๑๔) ที่อาไศรยนั้น ท่านหมายความว่า เคหสถาน ที่คนอยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ แพ แลชุมนุม เป็นต้น แลนับรวมตลอดถึงที่ซึ่งอยู่ในบริเวณเกี่ยวเนื่องกับเคหสถานนั้นด้วย

ชุมนุม หมายถึง ที่พัก ที่อาศัย (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒: ๓๖๘)

๓.๑.๒ การใช้คำเชื่อม และคำอนุภาค แบบภาษาเก่า เช่น คำว่า “ไช้”, “ไชรี้”, “แล”, “ก็ดี”, “ถ้าแล” เป็นต้น

ตัวอย่างที่ ๗๑

มาตรา ๕ เพื่อจะมีให้เกิดมีความสงสัยในบทกฎหมายนี้ ท่านจึงให้อธิบายคำสำคัญต่าง ๆ ไว้เป็นหลักฐานในมาตรา ๖ ต่อไปนี้ แลให้ถือตามความอธิบายนั้นเสมอไป เว้นไว้แต่เมื่อคำสำคัญเหล่านี้ คำใดไป

ปรากฏในทีใด ซึ่งมีเนื้อความขัดกันกับความอธิบายในมาตรา ๖ นี้ใช่ จึงให้ถือเอาเนื้อความในที่นั้นเป็นใหญ่

ตัวอย่างที่ ๗๒

มาตรา ๒๑ ผู้ใดกระทำความผิดอันต้องด้วยโทษปรับสถานเดียว ถ้าแลมันเอาค่าปรับอันเป็นจำนวนอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดเช่นนั้น มาใช้ก่อนเวลาพิจารณาใช้ ท่านให้ยกเลิกคดีนั้นเสีย

ตัวอย่างที่ ๗๓

มาตรา ๒๐ ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ปรับ ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่ามันจะหลีกเลี่ยงไม่นำค่าปรับมาส่งใช้ ศาลจะบังคับเรียกประกันผู้นั้นก็ได้ ถ้าแลมันหาประกันให้มิได้ ศาลจะให้จับตัวมันคุมขังไว้ก็ได้

ตัวอย่างที่ ๗๔

มาตรา ๔๑ ถ้าผู้ที่ต้องคำพิพากษา ให้รับอาญาจำคุกเพียงปีหนึ่งก็ดี หรือไม่ถึงปีหนึ่งก็ดี เป็นคนยังไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดมาก่อน ท่านให้ศาลวินิจฉัยดู ถ้าเห็นสมควรจะสั่งในคำพิพากษาให้รอการลงอาญาไว้ก่อนก็ได้

๓.๑.๓ การใช้สำนวน แบบเก่า เช่น “ฝัว เมีย เสียกันมิได้” , “ใส่เทีจทำพยาน”

และ “คืนคำเทีจ”

ตัวอย่างที่ ๗๕

มาตรา ๑๕๔ ..... แต่ถ้าการที่ช่วยผู้กระทำความผิด ดังที่วามาในข้อ ๓ และข้อ ๔ ในมาตรานี้ นั้น เป็นการที่สามีช่วยภรรยา หรือภรรยาช่วยสามีใช้ ท่านว่าอย่าให้ลงอาญาแก่มันผู้ช่วยนั้นเลย เพราะมันเป็นฝัวเมียเสียกันมิได้ เสีย หมายถึง ทั้ง เป็นศัพท์ในภาษากฎหมายตราสามดวง เช่น พี่น้องกัน เขาเสียกันมิได้ ((ประเสริฐ ณ นคร, ๒๕๕๐: ๘)

ฝัว เมีย เสียกันมิได้ หมายถึง ผู้ที่เป็นสามี ภรรยาทั้งกันไม่ได้ (ต้องช่วยเหลือกัน)

ตัวอย่างที่ ๗๖

มาตรา ๑๕๕ ผู้ใดรู้อยู่ว่ามิได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แลมันใส่ความฟ้องร้องว่าเกิดการกระทำความผิดขึ้นก็ดี หรือว่ามันใส่เทีจทำพยานเพื่อจะให้เห็นว่าความผิดได้เกิดขึ้นก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด...

ใส่เทีจทำพยาน ในประมวลกฎหมายอาญาใช้ว่า ทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ

ตัวอย่างที่ ๑๗

มาตรา ๑๖๒ ถ้าผู้ใดเบิกความเท็จแล้ว แลมันรู้สึกตัวกลัวผิดรีบคืนคำ
 เท็จนั้นเสีย แลกกลับให้ความที่สัจที่จริงในทันใด ก่อนจบคำให้การของมัน
 นั้นใช้ ท่านว่าอย่าให้เอาโทษแก่มันเลย
คืนคำเท็จ ในประมวลกฎหมายอาญาใช้ว่า กลับแจ้งความจริงต่อศาล

ใน ประมวลกฎหมายอาญา พบว่ามีการใช้คำเชื่อม และคำอนุภาค บางคำ แต่ในจำนวน
 ที่มีความถี่ น้อยกว่าที่พบใน กฎหมายลักษณะอาญา มาก เช่น การใช้คำว่า “ก็ดี” และ “เสีย” โดย
 พบมีการใช้คำว่า “ก็ดี” ใน กฎหมายลักษณะอาญา จำนวน ๕๒๖ ครั้ง แต่พบใน ประมวลกฎหมาย
 อาญา เพียง ๑๖ ครั้ง คำว่า “เสีย” ที่ใช้ทำหน้าที่เป็นคำอนุภาค พบใน กฎหมายลักษณะอาญา
 จำนวน ๖๕ ครั้ง แต่พบใน ประมวลกฎหมายอาญา ๒๘ ครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๘ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๕ ความผิดใดที่การกระทำแม้แต่ส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำใน
 ราชอาณาจักรก็ดี ผลแห่งการกระทำเกิดในราชอาณาจักร โดยผู้กระทำ
 ประสงค์ให้ผลนั้นเกิดในราชอาณาจักร หรือโดยลักษณะแห่งการกระทำ
 ผลที่เกิดขึ้นควรเกิดในราชอาณาจักร หรือย่อมจะสังเกตเห็นได้ว่าผลนั้นจะ
 เกิดในราชอาณาจักรก็ดี ให้ถือว่าความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักร

ตัวอย่างที่ ๑๙ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๓๒ ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็น
 ความผิด ให้รับเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูก
 ลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

๓.๒ ในกฎหมายลักษณะอาญามีการใช้ภาษาที่แสดงความสำคัญและพระราชอำนาจของ
 พระมหากษัตริย์ ส่วนใน ประมวลกฎหมายอาญามีการกล่าวถึงพระมหากษัตริย์แบบทั่วไปและมี
 การกล่าวถึงน้อยครั้งกว่า ดังนี้

๓.๒.๑ ส่วนของพระราชปรารภของ กฎหมายลักษณะอาญา มีลักษณะยาวและใช้
 ภาษาที่ฟุ่มเฟือย เต็มไปด้วยคำราชาศัพท์และคำศัพท์โบราณจำนวนมาก มีการกล่าวถึงพระนาม
 ของพระมหากษัตริย์แบบเต็ม (ซึ่งมีความยาวถึง ๑๖ บรรทัด) และมีการใช้ราชาศัพท์จำนวน ๑๕
 ครั้ง เช่น “ทรงพระราชดำริว่า...” “ทรงพระราชวินิจฉัยให้ยกเลิก...” “.....สมตั้งพระราชประสงค์”

“ทรงตรวจแก้ไขด้วยพระองค์เอง” “ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ตราไว้เป็นพระราชบัญญัติสืบไป
ดังนี้” เป็นต้น

ในทางตรงกันข้าม คำปรารภของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.
๒๔๕๕ มีลักษณะสั้น ตรง กระชับ มีการชี้แจงเหตุผลในการร่างแบบสั้นๆ มีการใช้คำราชาศัพท์
อย่างจำกัด จำนวน ๒ ครั้ง ได้แก่ “มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศ ว่า.” และ “
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภา
ผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้....”

๓.๒.๒ กฎหมายลักษณะอาญามีการกล่าวถึง ความสำคัญ และพระราชอำนาจของ
พระมหากษัตริย์ โดยปรากฏในข้อบัญญัติของกฎหมายที่กล่าวถึงความสำคัญและพระราชอำนาจ
ของพระมหากษัตริย์อยู่ถึง ๑๕ ครั้ง กระจายอยู่ในหมวดต่างๆ ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญา
กล่าวถึงพระมหากษัตริย์น้อยครั้งกว่าและไม่มีมีการกล่าวอ้างถึงพระราชอำนาจในการเป็น
ผู้ปกครอง มีการใช้คำราชาศัพท์จำนวน ๑ ครั้ง และอยู่เฉพาะใน หมวด ๑ เรื่องความผิดต่อองค์
พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (มาตรา ๑๐๗-๑๑๒)
เท่านั้น

ตัวอย่างการกล่าวถึง พระมหากษัตริย์ ในกฎหมายลักษณะอาญา

ตัวอย่างที่ ๘๐

มาตรา ๑๔ ถ้าจะลงอาญาประหารชีวิตแก่ผู้ใด ท่านให้นำความขึ้นกราบ
บังคมทูลพระกรุณาเสียก่อน ต่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต
แล้ว จึงให้เอาตัวมันไปประหารชีวิต ณ ตำบล แลในเวลาที่เขาพนักงานผู้
มีหน้าที่ในการอันนั้นจะเห็นสมควร

ตัวอย่างที่ ๘๑

มาตรา ๔๕...แต่ความกรุณาที่ว่ามานี้ ท่านมิให้ใช้ในส่วนคดีที่กระทำผิด
คิดประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัว หรือประทุษร้ายต่อพระราชอาณาจักร
ตามที่กล่าวไว้ตั้งแต่มาตรา ๕๗ จนมาตรา ๑๑๑

ตัวอย่างที่ ๘๒

มาตรา ๑๐๓ ผู้ใดยงผู้ซึ่งรับราชการในฝ่ายทหารบกหรือทหารเรือของ
พระเจ้าอยู่หัว ให้หลบหนีก็ตี ให้กำเรบขึ้นก็ตี ให้ละเลยไม่กระทำการ
ตามหน้าที่ก็ตี ท่านให้เอาตัวมันผู้ยงเช่นนี้ ลงอาญาจำคุก...

ตัวอย่างที่ ๘๓

มาตรา ๑๐๔ ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่คนทั้งหลายด้วยประการใดใด โดยเจตนาต่อผลอย่างหนึ่งอย่างใด ที่ว่าต่อไปในมาตรานี้ คือ

(๑) เพื่อจะให้ขาดจากความจงรักภักดีหรือคูหมิ่น ต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี ต่อรัฐบาลก็ดี หรือต่อราชการแผ่นดินก็ดี

ตัวอย่างที่ ๘๔

มาตรา ๒๐๒ ผู้ใดปลอมเงินตราหรือสิ่งของอย่างใดใดซึ่งใช้อย่างเงินตรา ซึ่งรัฐบาลของพระเจ้าอยู่หัวหรือรัฐบาลประเทศอื่น ทำขึ้นเพื่อใช้สาธารณชนใช้นั้น ท่านว่ามันปลอมเงินตรา

ตัวอย่างการกล่าวถึงพระมหากษัตริย์ ในประมวลกฎหมายอาญา

ตัวอย่างที่ ๘๕

มาตรา ๑๐๓ ผู้ใดปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ ต้องระวางโทษประหารชีวิต

ผู้ใดกระทำการใดอันเป็นการเตรียมเพื่อปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์หรือรู้ว่ามีผู้จะปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ กระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต

ตัวอย่างที่ ๘๖

มาตรา ๑๑๒ ผู้ใดหมิ่นประมาท คูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

๓.๓ ใน กฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้คำสรรพนาม ๓ รูป ได้แก่ “ท่าน” จำนวน ๕๗๗ คำ “เขา” จำนวน ๑๐๔ คำ และ “มัน” จำนวน ๘๖๔ คำ ส่วนใน ประมวลกฎหมายอาญา พบการใช้คำสรรพนามเพียงคำว่า “เขา” ครั้งเดียวในมาตรา ๓๖๒

๓.๓.๑ การใช้คำสรรพนาม “ท่าน”

“ท่าน” ใช้แทนผู้มีอำนาจในการกำหนดความต่างๆ (หมายถึงพระมหากษัตริย์) กฎหมายลักษณะอาญาใช้ “ท่าน” เสมือนเป็นแหล่งอ้างอิงในการตัดสินใจ ซึ่งในประมวลกฎหมายอาญาจะใช้ มาตรากฎหมาย หรือ การละสรรพนามแทนการใช้สรรพนาม ดังนี้

๓.๓.๑.๑ การระบุมาตรากฎหมายแทน คำว่า “ท่าน”

ตัวอย่างที่ ๘๓ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๘๕ ถ้ากำหนดอายุความก็ดี กำหนดเวลาล่วงเลยในการลงอาญาก็ดี ต้องหยุดด้วยประการใด ๆ ท่านให้ตั้งต้นนับกำหนดไปใหม่แต่วันที่หยุดนั้น

ตัวอย่างที่ ๘๔ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๘๖ ภายใต้งบับมาตรา ๘๕ ในกรณีความผิดอันยอมความได้ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

๓.๓.๑.๒ การใช้การละสรรพนาม แทนคำว่า “ท่าน”

ตัวอย่างที่ ๘๕ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๑๕๓ ผู้ใดกระทำแก่เรือที่ใช้เดินทะเลก็ดี แก่ประการ , ทู่น , แล เครื่องหมายอย่างใดใด ซึ่งท่านสถาปนาไว้ขณะที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นการสะดวกแลปราศจากภัยอันตรายแก่การเดินทางเรือก็ดี ให้ของนั้น ๆ ชำรุดเสียไป...

ตัวอย่างที่ ๘๖ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๒๓๑ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ประการ ทู่น สัญญาณ หรือสิ่งอื่นใด ซึ่งจัดไว้เป็นสัญญาณเพื่อความปลอดภัยในการจราจรทางบกการเดินทางเรือหรือการเดินทางอากาศ

๓.๓.๒ การใช้คำสรรพนาม “มัน”

“มัน” ใช้แทนผู้กระทำความผิด ในประมวลกฎหมายอาญาจะใช้ คำนาม การกล่าว คำนามซ้ำ การละสรรพนาม และการใช้ “ผู้นั้น” แทน เป็นต้น

๓.๓.๒.๑ การใช้การละสรรพนาม แทนคำว่า “มัน”

ตัวอย่างที่ ๘๗ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๖๕ ผู้ใดสมรู้ในความผิดฐานละหุโทษ ท่านว่าไม่ควรลงอาญาแก่มัน

ตัวอย่างที่ ๘๘ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๑๐๖ ผู้สนับสนุนในความผิดลหุโทษ _ไม่ต้องรับโทษ

๓.๓.๒.๒ การใช้การกล่าวคำนามซ้ำ แทนคำว่า มัน

ตัวอย่างที่ ๘๙ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๕๖ ถ้าเด็กอายุยังไม่ถึงเจ็ดขวบกระทำความผิด ท่านว่ามันยังมีรู้ผิดแลชอบ อย่าให้ลงอาญาแก่มันเลย

ตัวอย่างที่ ๕๔ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๓๓ เด็กอายุยังไม่เกินเจ็ดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็น
ความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ

๓.๓.๒.๓ การใช้คำว่า ผู้นั้น แทนคำว่า “มัน”

ตัวอย่างที่ ๕๕ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๒๐ ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ปรับ ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่า
มันจะหลีกเลี่ยงไม่นำค่าปรับมาส่งใช้ ศาลจะบังคับเรียกประกันผู้นั้นก็ได้
ถ้าแลมันหาประกันให้มีได้ ศาลจะให้จับตัวมันคุมขังไว้ก็ได้

ตัวอย่างที่ ๕๖ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๒๕ ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับ
แต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้น
จะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ

๓.๓.๒.๔ การใช้คำนามเช่น “ผู้กระทำความผิด” แทนคำว่า “มัน”

ตัวอย่างที่ ๕๗ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๔๗ ผู้ใดกระทำความผิด ในเวลาวิกลจริตอันเกิดแต่สัญญาวิปลาศก็
ตาม เกิดแต่พยาธิก็ตาม ถ้าปรากฏว่าในเวลากระทำนั้นมันยังมีสติพอจะรู้
ผิดชอบ หรือยับยั้งได้ ท่านว่ามันควรต้องมีโทษ

ตัวอย่างที่ ๕๘ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๖๕ ผู้ใดกระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่
สามารถบังคับตนเองได้ เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ผู้
นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ถ้าผู้กระทำความผิดยังสามารถรู้
ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ผู้นั้นต้องรับโทษ
สำหรับความผิดนั้น

ตัวอย่างที่ ๕๙ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๑๖๕ แต่ถ้าจับตัวนักโทษที่หนีนั้นคืนมาได้ภายในสี่เดือน ท่านว่า
โทษที่มันผู้เป็นเจ้าพนักงานอันมีความประมาทนั้น ได้รับมาแล้วเพียงใด
ให้เป็นอันยุติแต่เพียงนั้น ไม่ต้องลงอาญาแก่มันต่อไป

ตัวอย่างที่ ๑๐๐ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๒๐๕ ถ้าผู้กระทำความผิด จัดให้ได้ตัวผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขัง
คืนมาภายในสามเดือน ให้งดการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น

๓.๓.๓ การใช้คำสรรพนาม “เขา”

“เขา” ใช้แทน ผู้ถูกกระทำ ผู้เสียหาย หรือ บุคคลที่ ๓ พบในกฎหมายลักษณะอาญา
จำนวน ๑๐๔ ครั้ง แต่ในประมวลกฎหมายอาญามีการใช้ “เขา” เป็นสรรพนามหนึ่งครั้งในมาตรา
๓๖๒ และมีการใช้คำนาม การใช้คำนามในรูปผู้ถูกกระทำ และการใช้ “ผู้อื่น” การใช้ “ผู้หนึ่งผู้ใด”
แทน เป็นต้น

๓.๓.๓.๑ การใช้คำนาม เช่น บุคคล แทนคำว่า “เขา”

ตัวอย่างที่ ๑๐๑ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๑๓๖ เจ้าพนักงานคนใดใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยทางอันมิ
ชอบ มั่นบังคับให้เขาให้หรือให้เขาหาทรัพย์หรือผลประโยชน์อย่างใดใด
อันมิควรจะได้ตามกฎหมาย มาให้แก่ตัวมันเองก็ดี หรือให้แก่ผู้อื่นก็ดี
ทำนว่ามันมีความผิด

ตัวอย่างที่ ๑๐๒ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๑๔๘ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ
ข่มขืนใจ หรือจูงใจเพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือ
ประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึง
ยี่สิบปีหรือจำคุกตลอดชีวิต

๓.๓.๓.๒ การใช้ “ผู้หนึ่งผู้ใด” แทนคำว่า “เขา”

ตัวอย่างที่ ๑๐๓ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๑๔๕ เจ้าพนักงานคนใด คิดร้ายต่อผู้อื่น แลมันกระทำการอันมิ
ควรกระทำ หรือละเว้นการอันมิควรเว้นในตำแหน่งหน้าที่ของมัน โดย
เจตนาจะให้เกิดความเสียหายแก่เขาใช้ ทำนว่ามันมีความผิด

ตัวอย่างที่ ๑๐๔ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๑๕๓ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดย
มิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการ
ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต ต้องระวางโทษจำคุก

๓.๓.๓.๓ การใช้คำว่า “ผู้อื่น” แทนคำว่า “เขา”

ตัวอย่างที่ ๑๐๕ (กฎหมายลักษณะอาญา)

มาตรา ๒๕๑ ผู้ใดมิได้เจตนาจะฆ่าให้ตาย แต่มีนกระทำร้ายแก่ร่างกาย ให้เขาจนถึงแก่ความตาย ไซ้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่สามปีขึ้นไปจนถึงสิบห้าปี

ตัวอย่างที่ ๑๐๖ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๒๕๐ ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

ในประมวลกฎหมายอาญามีการใช้สรรพนามเพียงคำเดียวคือคำว่า “เขา” ในมาตรา ๓๖๒

ตัวอย่างที่ ๑๐๗ (ประมวลกฎหมายอาญา)

มาตรา ๓๖๒ ผู้ใดเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น เพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือเข้าไปกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของเขาโดยปกติสุขต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผลการศึกษาการใช้คำ วลี และสำนวนในกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา พบว่ากฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้คำ และสำนวน ที่เป็นภาษาแบบเก่า ซึ่งเป็นคำที่มักไม่ค่อยพบในภาษาปัจจุบัน และมีการใช้ภาษาที่แสดงความสำคัญและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ซึ่งในประมวลกฎหมายอาญามีการกล่าวถึงพระมหากษัตริย์แบบทั่วไปและมีการกล่าวถึงน้อยครั้งกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าใน กฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้คำสรรพนาม ๓ รูป ได้แก่ “ท่าน” จำนวน ๕๗๗ คำ “เขา” จำนวน ๑๐๔ คำ และ “มัน” จำนวน ๘๖๔ คำ ส่วนในประมวลกฎหมายอาญา พบการใช้คำสรรพนามเพียงคำว่า “เขา” ครั้งเดียวในมาตรา ๓๖๒

บทสรุปที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบการใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนในกฎหมายลักษณะอาญา และ ในประมวลกฎหมายอาญา สรุปได้ใน ๒ ประเด็นคือ ลักษณะทางภาษาของการใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนในประมวลกฎหมาย และภาพสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของระบอบการปกครอง ผ่านลักษณะการใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนในประมวลกฎหมาย ดังนี้

๑. ลักษณะทางภาษาของการใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนใน ประมวลกฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญามีการบัญญัติศัพท์เฉพาะทางกฎหมายที่มีความหมายเป็นที่เข้าใจตรงกันในวงการกฎหมายแทนการใช้คำสามัญทั่วไปหรือการแจกแจงรายละเอียดเพื่อการอธิบายความ และมีลักษณะการใช้ถ้อยคำที่เป็นระเบียบเดียวกัน นั่นคือเมื่อใช้คำใดเพื่อให้หมายถึงเรื่องอย่างเดียวกันก็จะใช้คำเดิมนั้น โดยตลอด ในทางตรงกันข้าม กฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้คำศัพท์ในลักษณะของการขาดความเป็นระบบระเบียบ มักปรากฏการใช้รูปศัพท์หลายรูปแบบเพื่อสื่อความหมายอย่างเดียวกัน (synonyms) เช่น ใช้คำว่า อาวุธ สลับไปมากับคำว่า อาวุธ เป็นต้นทั้งนี้อาจทำให้ผู้ใช้กฎหมายเข้าใจว่าผู้ร่าง มุ่งหมายให้มีความหมายต่างกันได้

การบัญญัติศัพท์ขึ้นใช้เพื่อให้มีความหมายเฉพาะสำหรับใช้อธิบายหลักกฎหมาย และความเป็นระเบียบเดียวกันของการใช้คำ โดยตลอดทั้งตัวบทกฎหมาย นับเป็นคุณลักษณะประการสำคัญของภาษากฎหมายนั่นคือความแน่นอนของกฎหมาย (certainty of the law) ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยไม่ให้เกิดความคลาดเคลื่อนที่เข้าใจไม่ตรงกัน และเพื่อไม่ให้ศาลหรือผู้ใช้กฎหมายเกิดความสับสนในการตีความกฎหมาย (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, ๒๕๕๐: ๑๐๘-๑๑๒)

ลักษณะการใช้ศัพท์บัญญัติและการมีความคงที่ในการใช้คำของประมวลกฎหมายอาญานี้ เป็นไปเพื่อให้เกิดความเป็นระบบระเบียบในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งนับเป็นข้อบ่งชี้ประการหนึ่งว่าประมวลกฎหมายอาญามีความเป็นระเบียบแบบแผนในการยกร่างมากกว่า กฎหมายลักษณะอาญา

๒. การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนใน ประมวลกฎหมายสะท้อน สภาพสังคม ระบบการปกครอง และระบบชนชั้นในสังคม

จากการศึกษาเปรียบเทียบประมวลกฎหมายอาญาทั้ง ๒ ฉบับ พบว่าการใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวน สะท้อนให้เห็นความแตกต่างใน ๓ ประการ ได้แก่ ความแตกต่างของ สภาพสังคม ระบบการปกครอง และระบบชนชั้นในสังคม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๒.๑ การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนสะท้อนให้เห็นความแตกต่างของสภาพสังคม ในสมัยนั้นๆ ได้ เพราะกฎหมายส่วนใหญ่บัญญัติขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป มีสิ่งที่ไม่เคยมีมาโดยขนบธรรมเนียมเก่าก่อน ก็ต้องมีการบัญญัติกฎหมายขึ้น ตัวอย่างเช่น กฎหมายว่าด้วยการดำเนินธุรกิจแบบใหม่ๆ เช่น ธนาคาร กฎหมายจราจร กฎหมายป่าไม้ เป็นต้น (กิตติศักดิ์ ปรกติ, ๒๕๔๖: ๘๔-๘๕) หรือการสูญไปของคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายเนื่องจากไม่มีความจำเป็นต้องใช้อีก เช่น คำว่า แกงได ไพร่บ้านพลเมือง เป็นต้น

การบัญญัติศัพท์ใหม่ในประมวลกฎหมายอาญา และการเลิกใช้ศัพท์กฎหมายเดิมในกฎหมายลักษณะอาญา แสดงให้เห็นว่าสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๐๘ คำว่า “พันชัฏรัฐบาล”

มาตรา ๒๔๐ ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งเงินตรา ไม่ว่าจะปลอมขึ้นเพื่อให้เป็นเหรียญกระษาปณ์ ธนบัตรหรือสิ่งอื่นใด ซึ่งรัฐบาลออกใช้หรือให้อำนาจให้ออกใช้หรือทำปลอมขึ้นซึ่งพันชัฏรัฐบาลหรือใบสำคัญสำหรับรับดอกเบี้ยพันชัฏรัฐบาล

พันชัฏรัฐบาล เป็นศัพท์ที่บัญญัติขึ้นใช้เพื่อธุรกรรมทางการเงินในสังคมใหม่ที่แตกต่างจากสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณะอาญา

ตัวอย่างที่ ๑๐๙ คำว่า “ศาลชั้นต้น”

มาตรา ๓๑๖ ถ้าผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๓๑๓ มาตรา ๓๑๔ หรือมาตรา ๓๑๕ จัดให้ผู้ถูกเอาตัวไป ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือผู้ถูกกักขังได้รับเสรีภาพก่อนศาลชั้นต้นพิพากษา

ศาลชั้นต้น เป็นศัพท์ที่บัญญัติขึ้นหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญได้เปลี่ยนแปลงอำนาจตุลาการบางประการ คือ อำนาจอธิปไตยทางศาล มาจากปวงชนชาวไทย แทนที่จะมาจากองค์พระมหากษัตริย์ และในปี พ.ศ.๒๔๗๘ ได้มีการแบ่งศาลออกเป็น ๓ ชั้น ได้แก่ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, ๒๕๑๑: ๖๒-๖๓)

ตัวอย่างที่ ๑๑๐ คำว่า “คู่สมรส”

มาตรา ๓๓๓ ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ใ้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

คู่สมรส ปรากฏใช้ในประมวลกฎหมายอาญา แต่ไม่พบในกฎหมายลักษณะอาญา คำว่าคู่สมรส แสดงถึงการไม่แบ่งแยกความเป็นหญิงหรือชายซึ่งต่างจากคำว่าสามีหรือภรรยาที่ใช้ในกฎหมายลักษณะอาญา โดยถือว่าต่างฝ่ายต่างเป็นคู่สมรสของกันและกัน และต่างก็มีคู่สมรสได้เพียงคนเดียว ทั้งนี้ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง สภาพสังคมปรับเปลี่ยนไป หญิงซึ่งเป็นภรรยา ได้รับการยอมรับทางกฎหมายในการมีสิทธิเป็นภรรยาของชายนั้นเพียงคนเดียว มิใช่หลายคนเช่นสมัยก่อน และต้องมีหลักฐานการจดทะเบียนด้วย (ศุภการณ์ วรรณแสง, ๒๕๓๗: ๑๔๕)

ตัวอย่างที่ ๑๑๑ คำว่า “แกงไต”

มาตรา ๖(๒๑) ลายมือนั้น ท่านหมายความว่าสิ่งที่ลงชื่อเป็นตัวอักษรและ
ลงแกงไต ลายนิ้วมือเป็นเครื่องหมายต่างอักษรชื่อ ซึ่งบุคคลไม่รู้หนังสือ
เขียน

แกงไต คือ รอยกากบาทหรือขีดเขียน ซึ่งบุคคลไม่รู้หนังสือขีดเขียนไว้เป็นสำคัญ
เนื่องจากสมัยโบราณ คนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น เวลาทำหนังสือสัญญา จึง
ใช้วิธีลงแกงไตลายมือต่อกัน ต่อมา ยกเลิกใช้ไปเนื่องจากคนได้รับการศึกษาเล่าเรียน และสามารถ
จะลงลายมือชื่อของตนเองได้ (อุทัย สุภนิตย์, ๒๕๒๖: ๖๘-๗๐)

การบัญญัติศัพท์ใหม่ เช่นคำว่า “พันธบัตรรัฐบาล” “ศาลชั้นต้น” “คู่สมรส” และการ
เลิกใช้ศัพท์คำว่า “แกงไต” เหล่านี้ต่างก็สะท้อนให้เห็นว่า สภาพสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไป มี
สิ่งใหม่ๆเกิดขึ้น เช่นมีธุรกรรมทางการเงินแบบตะวันตกเกิดขึ้น มีการปรับเปลี่ยนในเรื่องระบบ
การยุติธรรมจากราชอำนาจในการตัดสินความ ของพระมหากษัตริย์ มาเป็นอำนาจตุลาการ ซึ่ง
เป็นอำนาจหนึ่งในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย สังคมมีความเท่าเทียมกัน คำว่า “คู่
สมรส” สะท้อนให้เห็นว่า ทศนคติเรื่องชายเป็นใหญ่ในสังคม ได้ปรับเปลี่ยนไปสู่ความเท่าเทียม
กันของหญิงและชาย การเลิกใช้คำศัพท์ที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญา เช่นคำว่า “แกงไต”
สะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนมีความรู้ อ่านออกเขียนได้มากขึ้น จากการมีระบบการศึกษาที่ดีและ
แพร่หลายทั่วถึงขึ้น การศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะสังคมของฝ่ายปกครองเท่านั้น เป็นต้น

๒.๒ การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนสะท้อนให้เห็นความแตกต่างของระบอบการ
ปกครอง

การใช้ถ้อยคำสำนวนในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับสะท้อนให้เห็นถึงความ
แตกต่างของระบอบการปกครองขณะที่มีการร่างกฎหมายฉบับนั้น

กฎหมายลักษณะอาญาร่างและประกาศใช้ในสมัยที่ประเทศมีการปกครองระบอบ
สมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจเด็ดขาดในการปกครอง
ประเทศ รวมถึงการวินิจฉัยชี้ขาดอรรถคดีด้วยพระองค์เอง (ชานินทร์ กรีวิเชียร, ๒๕๑๑: ๖๓)
การใช้ถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ และการปกครอง จึงมีความแตกต่างจากการใช้
ถ้อยคำในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งยกร่างและประกาศใช้หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการ
ปกครอง

การใช้ถ้อยคำสำนวนที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่างของระบอบการปกครอง ได้
ปรากฏในกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ ดังนี้

๒.๒.๑ กฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้คำแสดงถึงพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะที่สะท้อนสถานะของพระมหากษัตริย์ที่ทรงอยู่ใต้รัฐธรรมนูญดังนี้

๒.๒.๑.๑ ส่วนพระราชปราชญ์ของกฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้ภาษาที่แสดงถึงความเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยของพระมหากษัตริย์ ผ่านการใช้ถ้อยคำ เช่น การกล่าวถึงพระนามอย่างเต็ม (จำนวน ๑๖ บรรทัด) เพื่อแสดงความสำคัญของพระมหากษัตริย์ และมีการใช้คำศัพท์แสดงถึงความทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจอันเด็ดขาดในระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ของพระมหากษัตริย์ เช่น “ทรงพระราชดำริว่า...” “ทรงพระราชวินิจฉัยให้ยกเลิก...” “.....สมคั่งพระราชประสงค์” และแสดงถึงการมีส่วนร่วมในการร่างกฎหมาย ได้แก่ “ทรงตรวจแก้ไขด้วยพระองค์เอง” “ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ตราไว้เป็นพระราชบัญญัติสืบไปดังนี้” การใช้ภาษาดังกล่าวนี้ แสดงถึงการมีพระราชอำนาจเต็มในการออกกฎหมายบังคับใช้ ซึ่งเป็นอำนาจของพระมหากษัตริย์ตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

ในทางตรงกันข้าม คำปราชญ์ของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๕๕ มีถ้อยคำที่แสดงให้เห็นถึงขอบเขตพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ รวมถึงการไม่ทรงมีส่วนร่วมในการยกร่างกฎหมายแต่ทรงเป็นเพียงผู้ประกาศให้ใช้ ได้แก่ “มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศ ว่า.” และ “ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้....” การใช้คำว่า “โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร” แสดงถึงขอบเขตอำนาจของพระมหากษัตริย์ อยู่ที่คำแนะนำและความยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ คือ ผู้มีอำนาจเต็มในการร่างกฎหมายและมีหน้าที่นำเสนอให้พระมหากษัตริย์ทรงประกาศให้ใช้ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒.๒.๑.๒ ส่วนของเนื้อหาของกฎหมายลักษณะอาญามีการใช้คำแสดงถึงการที่ทรงเป็นผู้มีอำนาจทางการปกครองราชอาณาจักร เช่น การใช้คำว่า “รัฐบาลของพระเจ้าอยู่หัว (ตัวอย่างที่ ๘๔ มาตรา ๒๐๒)” “ทหารบกหรือทหารเรือของพระเจ้าอยู่หัว (ตัวอย่างที่ ๘๒ มาตรา ๑๐๓)” “ราชศัตรู (มาตรา ๑๐๐)” ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญาจะไม่มีกระบวนว่าอำนาจการปกครองเป็นของพระมหากษัตริย์และไม่มีการกล่าวอ้างความเป็นเจ้าของ เช่น ใช้คำ

ว่า “รัฐบาล (มาตรา ๒๔๐)” หรือ “ทหาร (ตัวอย่างที่ ๘๖ มาตรา ๑๒๒)” โดยไม่มีการใช้คำว่า “ของพระเจ้าอยู่หัว” ต่อท้าย

๒.๒.๑.๓ บทบัญญัติของกฎหมายลักษณะอาญาแสดงอำนาจการตัดสิน วรรคคดีและการลงโทษ เช่นในการจะประหารชีวิตผู้ใด ต้องนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา เสียก่อน และต้องได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต ก่อน จึงประหารได้ (ตัวอย่างที่ ๘๐ มาตรา ๑๔) เป็นต้น ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญาจะไม่มีการระบุถึง การตัดสินประหารชีวิต ว่าต้องมีการขอพระบรมราชานุญาต

๒.๒.๒ ในกฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้คำที่สะท้อนถึงความเชื่อและค่านิยมใน ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ตามความเชื่อที่ว่า สรรพสิ่ง เป็นของพระเจ้าแผ่นดิน แต่เดิมมา มี ลัทธิที่ถือว่า ที่ดิน เป็นของพระเจ้าแผ่นดิน ในหลักกฎหมายไทยเดิม ตามลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ ๔๒, ๔๓ ก็ถือว่าที่ดินเป็นของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ราษฎรอยู่อาศัย ไม่ใช่ที่ของราษฎร (อุทัย สุภนิตย์, ๒๕๒๖: ๑๖๓) คำที่ใช้สำหรับทางราชการจึงมักประกอบด้วย คำว่า “หลวง” ซึ่ง หมายถึง ของสถาบันพระมหากษัตริย์ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒: ๑๗๔) เช่น พินัยหลวง ถนนหลวง ศาลหลวง บัตรตราหลวง ของหลวง ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญา ถือว่า สรรพสิ่งเป็นส่วนรวม มีทุกคนเป็นเจ้าของ จึงมีคำที่แสดงถึง รูปแบบการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนเป็นเจ้าของอธิปไตยปรากฏอยู่ เช่น ทางสาธารณะ ของแผ่นดิน กฎหมายแผ่นดิน รัฐธรรมนูญ อำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจตุลาการ เป็นต้น

๒.๒.๓ การใช้คำเรียกคู่ความในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีสถานะแตกต่างกัน กับระบอบประชาธิปไตย เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญบัญญัติสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ มีความผิดก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุด ดังนั้นจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเสมือนผู้กระทำความผิดไม่ได้ ในประมวลกฎหมายอาญาจึงยกเลิกการใช้คำว่า “มัน” เรียก ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ ปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญา

๒.๓ การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนสะท้อนการมีระบบชนชั้นของบุคคลในสังคม

การใช้ถ้อยคำสำนวน ในกฎหมายลักษณะอาญา และประมวลกฎหมายอาญา มีความแตกต่างที่โดดเด่นประการหนึ่ง คือ การใช้คำสรรพนามอ้างอิงบุคคล กฎหมายลักษณะอาญา มีการ ใช้คำสรรพนาม “ท่าน”, “มัน” และ “เขา” เพื่ออ้างอิงบุคคลในสถานภาพต่างกัน กล่าวคือ “ท่าน” ใช้สำหรับอ้างอิงฝ่ายผู้มีอำนาจปกครอง “มัน” ใช้เมื่ออ้างอิงผู้กระทำความผิด และ “เขา” ใช้กับ บุคคลที่ ๓ ที่เป็นบุคคลอื่นหรือเป็นผู้เสียหาย ลักษณะการใช้คำสรรพนามต่างกัันนี้ สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมที่มีระบบชนชั้น แบ่งแยกระหว่างผู้ปกครอง และผู้ถูกปกครอง คำว่า “ท่าน” เป็น

เสมือนแหล่งที่ใช้อ้างอิงในการตัดสินใจ เพื่อแสดงความมีศักดิ์ มีอำนาจ และเป็นเสมือนตัวแทนของพระเจ้าแผ่นดิน ส่วนคำว่า “มัน” ใช้กับผู้ถูกปกครอง เป็นการแสดงการต่ำศักดิ์กว่า

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ภาษาในประมวลกฎหมายอาญา เปลี่ยนไปเป็นแบบ ภาวิสัย มากขึ้น เห็นได้จากการที่มีการใช้การละคำสรรพนาม และการใช้คำนามที่ไม่เจาะจงบุคคล แทนการใช้คำสรรพนามบ่งบอกชนชั้น เมื่อต้องการกล่าวซ้ำ หรืออ้างถึงบุคคลนั้นๆ ซึ่งแสดงถึงความเท่าเทียมกันของสถานภาพทางสังคมของบุคคล เช่น ใช้คำว่า ผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด ผู้ต้องโทษ ผู้อื่น ผู้นั้น บุคคล หรือ ใช้การอ้างมาตราของกฎหมาย เป็นต้น นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญา ยังมีการใช้คำศัพท์บัญญัติที่มีค่านิยม แสดงถึงความ เป็นประชาธิปไตยและความเท่าเทียมกันของบุคคล เช่น คำว่า “ราษฎร” ให้ความหมายว่า หมายถึง บุคคล ซึ่งมีสัญชาติของประเทศใดประเทศหนึ่ง มีภาระหน้าที่ คือ จงรักภักดีต่อประเทศ นั้นๆ และมีสิทธิเสรีภาพ เป็นผู้มีอำนาจอธิปไตย สามารถใช้อำนาจอธิปไตยในการปกครอง ประเทศ เช่น วิธีการเลือกตั้ง (อุทัย สุภนิตย์, ๒๕๒๖: ๒๖๔) โดยคำว่า ราษฎรนี้ ใช้แทนคำเดิมว่า “ไพร่บ้านพลเมือง” ในมาตรา ๑๐๒ ของกฎหมายลักษณะอาญา เป็นต้น

๒.๔ บทบัญญัติที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญาที่ยกเลิกไปในประมวลกฎหมายอาญา สะท้อนให้เห็นบริบทของภาษาขณะที่ยกเลิกกฎหมายฉบับนั้นๆ เมื่อเปรียบเทียบประมวลกฎหมาย ทั้งสองฉบับพบว่า มีบทบัญญัติบางบทที่พบในกฎหมายลักษณะอาญาแต่ไม่ปรากฏในประมวล กฎหมายอาญา มีจำนวน ๑๔ มาตรา ได้แก่ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๕๕ มาตรา ๑๐๐ และ มาตรา ๘๗-๘๖

ปัจจัยแห่งการเปลี่ยนแปลงอาจมีสาเหตุดังนี้

๒.๔.๑ สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ มาตรา ๑๕ ดังนี้

มาตรา ๑๕ ศพของคนที่ต้องอาญาประหารชีวิตนั้น ถ้ามีญาติมาขอรับศพไปปลง ก็ให้ให้ไป แต่ห้ามมิให้ไปทำการปลงศพคนโทษที่ต้องประหารชีวิตนั้น เป็นการเอิกเกริก

จะเห็นว่า มาตรา ๑๕ มีการกำหนดวิธีชีวิตคนแม่เสียชีวิตไปแล้ว ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้กล่าวถึงข้อนี้ อาจเกิดจากแนวความคิดเกี่ยวกับคนโทษเปลี่ยนแปลงไป

๒.๔.๒ ระบอบการปกครองเปลี่ยนไป ได้แก่มาตรา ๑๔ มาตรา ๕๕ และ มาตรา ๑๐๐
ดังนี้

มาตรา ๑๔ ถ้าจะลงอาญาประหารชีวิตแก่ผู้ใด ท่านให้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาเสียก่อน ต่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงให้เอาตัวมันไปประหารชีวิตริ้นค้ำบด แลในเวลาที่เขาพนักงานผู้มีหน้าที่ในการอันนั้นจะเห็นสมควร

มาตรา ๕๕ ผู้ใดทงองอาจ กระทำการประทุษร้ายต่อองค์พระราชโอรส พระราชธิดา ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ว่ารัชกาลหนึ่งรัชกาลใด ท่านว่าราวาทโทษของมันหนักกว่าฐานประทุษร้ายบุคคลสามัญหนึ่งในส่วน แล้วอย่าให้โทษที่จะลงแก่มันนั้นเบากว่าอาญาจำคุกปีหนึ่ง ถ้าผลการประทุษร้ายที่มันกระทำนั้น เป็นความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา หรือพยายามฆ่าคนโดยเจตนาใช้ ท่านว่าโทษมันถึงต้องประหารชีวิต

มาตรา ๑๐๐ ผู้ใดทงองอาจ แสดงความอาฆาตมาดร้ายหรือหมิ่นประมาทต่อพระราชโอรส พระราชธิดา ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ว่ารัชกาลหนึ่งรัชกาลใด ท่านว่าโทษของมันถึงจำคุกไม่เกินกว่าสามปี และให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ในมาตรา ๑๔ สะท้อนให้เห็นอำนาจการตัดสินใจเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ส่วนในมาตรา ๕๕ และ ๑๐๐ แสดงให้เห็นถึงการจำกัดความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ลงจากการที่กฎหมายครอบคลุมเชื้อพระวงศ์ระดับสูงลดลงเหลือเพียงองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี และ องค์รัชทายาท ในมาตรา ๑๑๒ ในประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น

๒.๔.๓ บทบัญญัติที่ย้ายไปไว้ในกฎหมายอื่น เช่น บัญญัติไว้ในประมวลวิธีพิจารณาความอาญาพ.ศ. ๒๔๗๗ แทน ได้แก่ มาตรา ๘๗-๘๖ เช่น

มาตรา ๘๘ คดีเรื่องใด ถึงฟ้องในทางอาญาแล้ว ท่านว่าเหตุที่ได้ฟ้องในทางอาญานั้น ไม่ขัดขวางแก่ความชอบธรรมของผู้ที่ได้รับความเสียหาย จะฟ้องคดีเรื่องนั้นในทางแพ่งอีกทางหนึ่ง

มาตรา ๕๒ การบังคับให้คืนทรัพย์ หรือให้ใช้สินไหมตามคำพิพากษานั้น ท่านให้กระทำคู่กันกับวิธีบังคับให้ใช้ค่าปรับ อันบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘, ๑๕ และ ๒๐ นั้น

การเพิ่มประมวลกฎหมายให้มีการบัญญัติถึงวิธีที่จะพิจารณาคดีทางอาญาสะท้อนให้เห็นว่ามีการจัดระเบียบในการยุติธรรมให้มีระบบระเบียบมากขึ้นและเพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันซึ่งย่อมทำให้เกิดความยุติธรรมและเสมอภาคมากขึ้น ไม่ใช่การพิจารณาแบบต่างคนต่างคิดแบบกฎหมายเดิม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๖

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทที่ ๖ นี้ ผู้วิจัยจะสรุปผลการศึกษาที่ได้จากการเปรียบเทียบภาษาที่ใช้ในกฎหมาย ลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา พร้อมทั้งอภิปรายและให้ข้อคิดเห็นในประเด็นที่น่าสนใจที่พบในการวิจัย และจะเสนอแนวทางที่น่าศึกษาต่อเนื่องจากงานวิจัยนี้

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบภาษาที่ใช้ในกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญาเชิงเปรียบเทียบต่างสมัย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาและความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาษาในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับกับบริบททางการเมือง สังคม และระบอบการปกครองของประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับ ใน ๓ ประเด็นหลักได้แก่ ๑) โครงสร้างของประมวลกฎหมาย ๒) ชนิดของสาระ และโครงสร้างของประโยค และ ๓) การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวน โดยมีสมมติฐานในการวิจัยสองประการหลักคือ ประการแรก กฎหมายลักษณะอาญา และประมวลกฎหมายอาญามีความแตกต่างกันในด้านโครงสร้างของประมวลกฎหมาย วากยสัมพันธ์ของประโยค รวมถึง การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวน และประการที่สอง โครงสร้างของประมวลกฎหมาย และลักษณะทางภาษาของประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับที่ร่างขึ้นในห้วงเวลาและบริบททางสังคมที่แตกต่างกันสะท้อนให้เห็นถึง สภาพสังคม ระบอบการปกครอง รวมถึงระบบและสถานภาพของชนชั้นในสังคมในสมัยนั้นๆ

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา เฉพาะภาษาที่ใช้ในกฎหมายลักษณะอาญา (ประกาศใช้ใน ปี พ.ศ.๒๔๕๑ หรือปี ร.ศ.๑๒๓) และประมวลกฎหมายอาญา (มีพระราชบัญญัติให้ใช้ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕) ที่ประกาศใช้ฉบับแรก โดยไม่รวมส่วนที่แก้ไขเพิ่มเติมภายหลังและศึกษาในแง่ภาษาเท่านั้น จะไม่รวมถึงการตีความกฎหมาย เจตนารมณ์กฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายตามหลักนิติศาสตร์ โดยจะวิเคราะห์ห้วงบัญญัติในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับทุกมาตรา อันประกอบด้วย กฎหมายลักษณะอาญา จำนวน ๓๔๐ มาตรา และประมวลกฎหมายอาญา จำนวน ๓๕๘ มาตรา

ผลการศึกษาดังนี้

ลักษณะทางภาษา

๑. โครงสร้างของประมวลกฎหมาย

ผลการศึกษาโครงสร้างประมวลกฎหมายอาญาเป็นไปตามสมมติฐานว่าประมวลกฎหมายอาญา มีความเป็นระบบแบบแผนในการยกร่างมากกว่า กฎหมายลักษณะอาญา โดยประมวลกฎหมายอาญา มีการแบ่งบทบัญญัติออกเป็นหมวดหมู่ที่ละเอียด มีการใช้รูปแบบการแจกแจงรายการในการจัดแบ่งหลักการเป็นระเบียบเดียวกัน และมีการจัดเนื้อหาสาระของบทบัญญัติที่มีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกันไว้ในกลุ่มหมวดเดียวกัน ในขณะที่กฎหมายลักษณะอาญา มีการแบ่งบทบัญญัติออกเป็นหมวดหมู่ที่น้อยกว่า มีการใช้รูปแบบการแจกแจงรายการหลายรูปแบบ และมีการจัดเนื้อหาสาระของบทบัญญัติที่มีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกันกระจายในหมวดต่างๆมากกว่า

๒. ชนิดของสาระและโครงสร้างของประโยค

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๒.๑ ชนิดของสาระที่พบมากที่สุดคั้งในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับได้แก่ สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข และในประมวลกฎหมายอาญา มีจำนวนสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข มากกว่า สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบมีเงื่อนไข อย่างเห็นได้ชัด

๒.๒ ในกฎหมายลักษณะอาญา มีประโยคความซ้อนรวม ที่มีอัตราส่วนมากกว่าประโยคความซ้อนรวมที่พบ ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัยนี้ กล่าวคือ ประเภทประโยคที่พบในกฎหมายลักษณะอาญาเป็นจำนวนมากได้แก่ประโยคที่มีความซับซ้อนที่สุดคือประโยคความซ้อนรวมและมีจำนวนมากกว่าประโยคความซ้อนรวมที่พบในประมวลกฎหมายอาญา ในขณะที่ประโยคความรวมที่มีความสัมพันธ์แบบการจัดความแบบเชื่อม ในกฎหมายลักษณะอาญามีจำนวนน้อยกว่าในประมวลกฎหมายอาญา และในส่วนของประโยคความเดียว ประโยคความรวมแบบเรียง และ ประโยคความซ้อน พบในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกันในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับ

๒.๓ ในประมวลกฎหมายอาญา มีการใช้รูปประโยคทั้ง ๓ แบบได้แก่ หน่วยสร้างประโยคกรรม การใช้นามวลีแปลงและ ประโยคละประธาน มากกว่าในกฎหมายลักษณะอาญาอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งผลการศึกษาในประเด็นนี้ เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัย

๒.๔ ในการศึกษาการเชื่อมความระดับประโยค ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าทั้งกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญามี การเชื่อมความภายในประโยคมากกว่า การเชื่อมความระหว่างประโยค แต่ในประมวลกฎหมายอาญามีความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนกว่า คือ มีอัตราส่วนของการเชื่อมความภายในประโยคกับการเชื่อมความระหว่างประโยคเป็นอัตราส่วน ๗๒.๕๔ ต่อ ๒๗.๐๖ ในขณะที่กฎหมายลักษณะอาญามีอัตราส่วนของการเชื่อมความภายในประโยคกับการเชื่อมความระหว่างประโยคใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ ๕๓.๘๑ ต่อ ๔๖.๑๙

๓. ผลการศึกษาการใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวน สรุปได้ดังนี้

๓.๑ ประมวลกฎหมายอาญา มีการใช้คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายมากกว่ากฎหมายลักษณะอาญา

๓.๒ ประมวลกฎหมายอาญามีการบัญญัติศัพท์ขึ้นมาใหม่เพื่อใช้อธิบายหลักกฎหมายใหม่ และเพื่อแทนการแจกแจงรายละเอียด การอธิบายความ และการใช้คำที่ใช้อยู่ทั่วไปที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญา

๓.๓ ศัพท์กฎหมายที่เคยปรากฏใช้ในกฎหมายลักษณะอาญาบางคำเลิกใช้ไปในประมวลกฎหมายอาญา

๓.๔ ประมวลกฎหมายอาญา มีความคงที่ในการใช้คำมากกว่าในกฎหมายลักษณะอาญา

๓.๕ การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนทั่วไป พบว่า กฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้คำและสำนวน ที่เป็นภาษาแบบเก่า มีการใช้ภาษาที่แสดงความสำคัญและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ มีการใช้คำสรรพนาม ๓ รูป ได้แก่ ท่าน เขา และ มัน ส่วนประมวลกฎหมายอาญามีการกล่าวถึงพระมหากษัตริย์แบบทั่วไปและมีการกล่าวถึงน้อยครั้งและไม่มีการกล่าวอ้างถึงพระราชอำนาจในการเป็นผู้ปกครอง และพบการใช้คำสรรพนามเพียงคำว่า “เขา” ครั้งเดียวในมาตรา ๑๖๒

ภาษาสะท้อนความแตกต่างกันของ สภาพสังคม ระบอบการปกครอง และระบบชนชั้น

การใช้ภาษาที่แตกต่างกันในประมวลกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับสะท้อนให้เห็นความแตกต่างทางการเมือง สังคม และระบบชนชั้น ดังนี้

๑. โครงสร้างประมวลกฎหมายสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของระบอบการปกครอง

๑.๑ กฎหมายลักษณะอาญามี คำสั่งประกาศใช้รวมอยู่กับตัวบทกฎหมาย ในส่วนบทนำ มีผลให้ส่วนของการประกาศใช้กฎหมายซึ่งรวมถึงพระราชปรารภเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมาย

ลักษณะอาญาสะท้อนให้เห็นว่า พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจในการตุลาการผ่านทางแนวพระราชปรารภในการตรากฎหมาย ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญามีคำสั่งประกาศใช้ เป็น พระราชบัญญัติแตกต่างหากจากตัวบทของประมวลกฎหมายอาญา มีผลให้ พระราชปรารภ หรือพระราชวินิจฉัยของพระมหากษัตริย์ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของตัวบทกฎหมายและไม่มีส่วนในการใช้ตีความกฎหมายสะท้อนให้เห็นว่าพระราชวินิจฉัยของพระมหากษัตริย์ถูกลดความสำคัญลง ในการตัดสินใจตีความและสะท้อนว่าอำนาจตุลาการในการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่ได้มาจากพระมหากษัตริย์อย่างเช่นในกฎหมายลักษณะอาญา

๑.๒ กฎหมายลักษณะอาญา ไม่มีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ เนื่องจากในการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจเต็มในการบริหารราชการแผ่นดิน รวมถึงการออกกฎหมายบังคับใช้กับราษฎร แต่ใน ประมวลกฎหมายอาญา กำหนดให้ต้องมีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ซึ่งได้แก่นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับผิดชอบ พระมหากษัตริย์ไม่ทรงต้องรับผิดชอบทางการเมือง

๒. โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของประโยคในประมวลกฎหมายสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของระบอบการปกครอง

ในประมวลกฎหมายอาญามีการใช้ ประโยคกรรมวาก นามวลีแปลง และ ประโยคละประธาน มากกว่า ในกฎหมายลักษณะอาญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะละผู้มีส่วนในเหตุการณ์ออกไปและทำให้คำสั่งในกฎหมายนั้นมีลักษณะเป็นภววิสัย นั่นคือไม่ได้ตัดสินความโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น ในประมวลกฎหมายอาญามีประโยคละประธานที่เกิดจากการละคำว่า “ท่าน” ซึ่งใช้อยู่กฎหมายลักษณะอาญาในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งเป็นการใช้เพื่อเทิดทูนพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นผู้ตรากฎหมาย ข้อกฎหมายต่างๆมาจากท่าน คำว่า “ท่าน” จึงหมายถึงพระมหากษัตริย์ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแล้ว พระราชอำนาจในการตรากฎหมายเปลี่ยนไป ทำให้ไม่ใช้คำว่า “ท่าน” อันหมายถึงพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ตรากฎหมาย ประโยคละประธานจึงเป็นรูปภาษาที่สะท้อนภาพมาจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองที่เห็นได้ชัดประการหนึ่ง

๓. การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนใน ประมวลกฎหมายสะท้อน สภาพสังคม ระบอบการปกครอง และระบบชนชั้นในสังคม

๓.๑ การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนในภาษากฎหมายสะท้อนให้เห็นความแตกต่างของสภาพสังคม เห็นได้จากการบัญญัติศัพท์ใหม่ในประมวลกฎหมายอาญาและการเลิกใช้ศัพท์กฎหมายเดิมในกฎหมายลักษณะอาญา การบัญญัติศัพท์ใหม่ เช่นคำว่า “พันธบัตรรัฐบาล” “ศาลชั้นต้น” “คู่สมรส” สะท้อนให้เห็นว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงในสังคม เช่นมีธุรกรรมทางการเงินแบบตะวันตกเกิดขึ้น มีการปรับเปลี่ยนเรื่องระบบการยุติธรรมจากราชอำนาจในการตัดสินความ ของพระมหากษัตริย์ มาเป็นอำนาจตุลาการ และการมีความเท่าเทียมกันของหญิงและชาย ส่วนการเลิกใช้ศัพท์คำว่า “แกงไค” สะท้อนให้เห็นการมีระบบการศึกษาที่ดีและแพร่หลายทั่วถึงขึ้น

๓.๒ การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนสะท้อนให้เห็นความแตกต่างของระบอบการปกครอง จากการปรับเปลี่ยนการใช้คำที่แสดงให้เห็นถึง พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ในกฎหมายลักษณะอาญามาเป็นภาษาที่มีลักษณะที่สะท้อนสถานะของพระมหากษัตริย์ที่ทรงอยู่ใต้รัฐธรรมนูญในประมวลกฎหมายอาญา เช่น การใช้คำว่า “โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร” ที่ แสดงถึงขอบเขตอำนาจของพระมหากษัตริย์ อยู่ที่คำแนะนำและความยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ในการร่างกฎหมายและพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ประกาศให้ใช้

๓.๓ การใช้คำ วลี และถ้อยคำสำนวนสะท้อนการมีระบบชนชั้นของบุคคลในสังคม ในกฎหมายลักษณะอาญา มีการใช้คำสรรพนาม “ท่าน” “มัน” และ “เขา” เพื่ออ้างถึงบุคคลในสถานภาพต่างกัน ซึ่ง สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมที่มีระบบชนชั้น แบ่งแยกระหว่างผู้ปกครอง และผู้ถูกปกครอง ส่วนภาษาในประมวลกฎหมายอาญา ใช้การละคำสรรพนาม และการใช้คำนามที่ไม่เจาะจงบุคคล แทนการใช้คำสรรพนามบ่งบอกชนชั้น

การอภิปรายผล

การศึกษาภาษากฎหมายเชิงเปรียบเทียบต่างสมัยของกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญานี้ นอกจากจะได้ทราบถึงความแตกต่างของลักษณะภาษาและภาพสะท้อนผ่านทางการใช้ภาษาแล้ว ยังทำให้ได้เห็นถึงพัฒนาการของการร่างกฎหมายไทย ดังนี้

๑. ภาษากฎหมายไทยมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปเป็นภาษาที่มีความเรียบง่ายขึ้น เห็นได้จากงานวิจัยนี้ที่พบการใช้ประโยคความรวมมากขึ้นในกฎหมายที่ใหม่กว่า ซึ่งสวนทางกับการเปลี่ยนแปลงของภาษากฎหมายในสมัยก่อนที่ภาษาเปลี่ยนแปลงจากการใช้ประโยคที่มีความซับซ้อนน้อยไปสู่ภาษาที่ใช้ประโยคที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ที่พบในงานวิจัยของ กอบพร จันทนาคร (๒๕๓๐)

แต่กลับสอดคล้องกับแนวทางในการปรับปรุงการใช้ภาษากฎหมายไทยโดยการปรับปรุงการใช้ภาษา
กฎหมายไทยด้วยการณรงค์เพื่อใช้ภาษาที่เรียบง่ายเพื่อให้เกิดความแจ่มชัด กระชับ และ รัดกุม
(ธานินทร์ กรีวิเชียร, ๒๕๕๐: ๑๘๑-๑๘๒)

๒. ภาษากฎหมายไทยมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนไปเป็นภาษาสมัยใหม่มากขึ้นจากการ
พบโครงสร้างประโยคที่มีหน้าที่เฉพาะได้แก่ หน่วยสร้างประโยคกรรม การใช้นามวลีแปลง และ
ประโยคละประธาน มากขึ้นในกฎหมายที่ใหม่กว่า

๓. ผู้ร่างกฎหมายมีทัศนคติที่ยอมรับกรรมวาทกในความหมายที่เป็นกลางมากขึ้น เห็นได้
จากการใช้กรรมวาทกมากขึ้นในกฎหมายที่ใหม่กว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์
(๒๕๔๕) ที่พบว่าในข้อมูลภาษาไทยมากกว่าสองล้านคำ พบว่า “ถูก” มีการใช้ในความหมายที่
ครอบคลุมทั้งดีและร้าย หรือเป็นกลาง

๔. ภาษากฎหมายไทยมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนไปเป็นแบบตะวันตกมากขึ้นกล่าวคือ
มีการให้ความสำคัญกับความชัดเจนและแน่นอนของกฎหมาย เช่นการให้ความสำคัญกับการใช้คำ
คงที่และ การบัญญัติศัพท์เฉพาะทางกฎหมายใช้มากขึ้น เป็นต้น

๕. งานวิจัยนี้สนับสนุนแนวคิดไวยากรณ์เชิงระบบ-หน้าที่ที่เชื่อว่าหน้าที่หนึ่งของภาษา
คือการสะท้อนภาพสังคมของภาษานั้น และมองว่าภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนวิถีปฏิบัติทางสังคมและ
สังคมก็เป็นตัวกำหนดการใช้ภาษาของคนในสังคม จากการวิจัยพบว่าภาษาที่ใช้ในกฎหมาย
สามารถสะท้อนให้เห็นความแตกต่างทางการเมือง สังคม หรือแม้แต่ระบอบการปกครองของ
สังคมนั้นได้ เช่น ภาษาในกฎหมายลักษณะอาญาสะท้อนให้เห็นพระราชอำนาจของ
พระมหากษัตริย์ และระบบชนชั้นทางสังคมที่ชัดเจน และภาษาในประมวลกฎหมายอาญา
สะท้อนสถานะของพระมหากษัตริย์ที่ทรงอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ และความเท่าเทียมกันของสังคม

๖. ลักษณะภาษาแบบ functional English ในกฎหมายลักษณะอาญาอาจเกิดจากการใช้
ภาษากฎหมายตามแบบภาคพื้นยุโรปซึ่งมีความเรียบง่ายมากกว่าภาษากฎหมายอังกฤษแบบ legal
English เพื่อให้เข้าใจได้เพราะคณะกรรมการประกอบด้วยบุคคลหลายชาติ

๗. ข้อจำกัดประการหนึ่งของงานวิจัยนี้ได้แก่การกำหนดความหมายของคำศัพท์ใน
กฎหมายลักษณะอาญา เนื่องจากไม่อาจทราบแน่ชัดว่าคำที่ใช้ในกฎหมายลักษณะอาญามี

ความหมายใด การนำเสนอผลการศึกษางานวิจัยในหัวข้อการเปรียบเทียบความคงที่ในการใช้คำจึงจะแสดงเพียงลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันของภาษาในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับ โดยจะไม่แสดงความถี่ของการเกิดในส่วนดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

นอกจากการศึกษาภาษากฎหมายเชิงเปรียบเทียบต่างสมัยของกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการศึกษาในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของภาษาและอิทธิพลของปริบทแวดล้อมของภาษากฎหมายไทยในรูปแบบหรือประเด็นอื่นๆด้วยดังนี้

๑. การศึกษาเปรียบเทียบภาษากฎหมายต่างสมัยเพื่อแสดงวิวัฒนาการของภาษาในประมวลกฎหมายอาญาเช่นการศึกษาเปรียบเทียบภาษาในกฎหมายตราสามดวง ภาษาในกฎหมายลักษณะอาญา และภาษาในประมวลกฎหมายอาญา รวมถึงฉบับที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม ผลการศึกษาจะแสดงให้เห็นวิวัฒนาการของภาษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบต่อเนื่องหรือไม่อย่างไร

๒. การศึกษาเปรียบเทียบภาษาต่างสมัยเพื่อหาสาเหตุและช่วงเวลาของการปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ของภาษาโดยการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของภาษาที่บ่งชี้ว่าภาษามีการปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ใน ๔ ลักษณะ คือ ศึกษาลักษณะการใช้ประโยคกรรมวาจก การใช้นามวลี การใช้อนุประโยค และการใช้ศัพท์นามธรรม (George W. Grace, 1983 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ๒๕๓๗) ผลการศึกษาจะช่วยแสดงให้เห็นถึงช่วงเวลาที่เกิดการปรับเปลี่ยนว่าเกิดในยุคสมัยใด และมีลักษณะเป็นไปอย่างไร

๓. การศึกษาถึงอิทธิพลของภาษาอังกฤษแบบ functional English ซึ่งมีลักษณะสั้น กระชับรัด ชัดเจน และมีความหมายแน่นอนและตรงตามจุดประสงค์ อันเป็นลักษณะภาษาที่ใช้ร่างกฎหมายลักษณะอาญานั้น ยังมีอิทธิพลต่อเนื่องมาจนถึงภาษาในประมวลกฎหมายอาญามากน้อยเพียงใด

๔. การศึกษาภาษากฎหมายประเภทต่างๆ เช่น คำพิพากษาของศาล คำคู่ความ ภาษาพูดที่ใช้ในวงการกฎหมาย รวมถึงคำสั่งต่างๆของฝ่ายบริหารซึ่งเป็นภาษากฎหมายที่มีความสำคัญและควรมีการศึกษาวิจัยไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าตัวบทกฎหมาย

๕. การศึกษาภาษากฎหมายแบบเฉพาะสมัย เช่น การศึกษาเปรียบเทียบภาษากฎหมายในกฎหมายประเภทต่างๆ เพื่อความมีความสอดคล้องและเกี่ยวเนื่องกันหรือไม่ อย่างไร

๖. การศึกษาลักษณะของภาษากฎหมายไทยที่บังคับใช้ในปัจจุบันว่าควรมีการปรับปรุงหรือไม่ และอย่างไร

๗. การศึกษาความซับซ้อนของประโยค โดยการศึกษาจำนวนอนุภาคยในแต่ละประโยค จะช่วยให้มองเห็นความแตกต่างเชิงโครงสร้างของประโยคในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๘. การศึกษาโวหารที่ปรากฏในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับนี้จะเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อแนวทางการร่างกฎหมายต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤติกา ผลเกิด. ๒๕๔๖. การศึกษาวิจัยลีลาของประมวลกฎหมายอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กอบพร จันทนากร. ๒๕๓๐. บทวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษาในกฎหมายตราสามดวงและ
กฎหมายปัจจุบัน: กฎหมายครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชา
ภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กาญจนา โรจนพานิช. ๒๕๓๕. ภาษากฎหมายไทย: การศึกษาแนวภาษาศาสตร์สังคม. วิทยานิพนธ์
ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กิตติศักดิ์ ประกติ. ๒๕๔๖. การปฏิรูประบบกฎหมายไทยภายใต้อิทธิพลยุโรป. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- จรรยา ยิ้มประเสริฐ. ๒๕๕๓. ๗๘ปีประชาธิปไตย. ม.ป.ท.
- ชลธิชา บำรุงรักษ์. ๒๕๓๕. การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความประเภทต่างๆในภาษาไทย เล่ม ๑-๒.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. ๒๕๓๕. อิทธิพลของฝรั่งเศสในการปฏิรูปกฎหมายไทย. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- คุณการณัฏ วัฒนพงศ์. ๒๕๓๗. การวิเคราะห์การนิยามศัพท์ภาษากฎหมาย : กฎหมาย
ครอบครัวและมรดก. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. ๒๕๒๕. ภาษาไทยในกฎหมาย ภาษาและภาษาศาสตร์ ๕ (กรกฎาคม –
ธันวาคม ๒๕๒๕) : ๒ – ๑๕
- ธงทอง จันทรางศุ. ๒๕๓๕. การปฏิรูปภาษากฎหมายไทยในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. ม.ป.ท. (อัคราณา)
- ธงทอง จันทรางศุ. ๒๕๕๔. ภาษากฎหมายในกฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๗.
วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดพิมพ์เนื่องในโอกาส
สัตตมวัญมงคลฉลองอายุ ๗ รอบนักษัตร ศาสตราจารย์พิเศษ ชานินทร์ กรีวิเชียร.
๒๕, ๑ ฉบับพิเศษ (๒๕๕๔) : ๖๗-๑๑๕.

- ชานินทร์ กรัยวิเชียร. ๒๕๑๑. การปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช. พิมพ์เผยแพร่โดยกระทรวงยุติธรรมในการจัดงานฉลองวันเถลิงถวัลย์ราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๑. ม.ป.ท.
- ชานินทร์ กรัยวิเชียร. ๒๕๕๐. ภาษากฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชานินทร์ กรัยวิเชียร. ๑๕ มกราคม ๒๕๕๔. องคมนตรี. บันทึก.
- ชานินทร์ กรัยวิเชียร. ๑๕ มกราคม ๒๕๕๔. องคมนตรี. สนทนา.
- ชานินทร์ กรัยวิเชียร. ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔. องคมนตรี. บันทึก.
- ชานินทร์ กรัยวิเชียร. ๔ มีนาคม ๒๕๕๔. องคมนตรี. บันทึก.
- ชานินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ. ๒๕๔๘. การตีความกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- ชานินทร์ กรัยวิเชียร และอภิชน จันทรเสน. ๒๕๕๐. คำแนะนำนักศึกษากฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นววรรณ พันธุเมธา. ๒๕๓๔. ไวยากรณ์ปริวรรตและไวยากรณ์การก: ประโยคความซ้อนและประโยคความรวม. เอกสารการสอนภาษาไทย ๑ กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นววรรณ พันธุเมธา และ ปราณี กุลละวณิชย์ . ๒๕๓๔. ไวยากรณ์แนวต่างๆ. เอกสารการสอนภาษาไทย ๑ กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นววรรณ พันธุเมธา. ๒๕๔๕. ไวยากรณ์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ แสนศิริ. ๒๕๐๔. พจนานุกรมกฎหมาย. ม.ป.ท.
- ประเสริฐ ฉนกร. ๒๕๕๐. ภาษาไทยในกฎหมายตราสามดวง. ใน วินัย พงศ์ศรีเพียร. (บรรณาธิการ) ภาษาไทยในกฎหมายตราสามดวง. หน้า ๑-๑๘. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- ปรีดี พนมยงค์. ๒๕๑๗. MA VIE MOUVEMENTEE. ใน สุพจน์ ด้านตระกูล. (บรรณาธิการ) หนังสือไทยหรือสยาม เอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ จากระหว่างการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๐๔, ม.ป.ท., ๒๕๒๘.

- พัชรินทร์ เปี่ยมสมบูรณ์. ๒๕๑๗. การปฏิรูปกฎหมายของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๑๑ ถึง พ.ศ.๒๔๗๘. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มธุลี พรโชคชัย. ๒๕๑๘. การศึกษาวิจัยลึกลับแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานิตย์ จุมปา. ๒๕๕๑. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มีชัย ฤชุพันธุ์. ม.ป.ป. หลักการเขียนคำนิยามศัพท์ในการร่างกฎหมาย. หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ศ.ดร.สมภพ โหตระกิตย์ : ม.ป.ท.
- ยอร์ช ปาคูซ์ (๑๙๐๕) ๒๕๔๖. บันทึกของนายยอร์ช ปาคูซ์. แปลโดย สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. ๒๕๔๖. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับส โคอ์ปชั่น
- วิจินตน์ ภาณุพงศ์. ๒๕๓๐. โครงสร้างของภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. ๒๕๕๐. ภาษาไทยในกฎหมายตราสามดวง. ใน วินัย พงศ์ศรีเพียร. (บรรณาธิการ) ภาษาไทยในกฎหมายตราสามดวง. หน้า ๕๑-๕๘. กรุงเทพฯ: สามลดดา.
- วิชา มหาคุณ. ๒๕๒๓. ประวัติศาสตร์กฎหมายและภาษากฎหมายไทย. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัครา)
- วิชา มหาคุณ. ๒๕๔๕. เอกลักษณ์ของภาษากฎหมายไทย. กฎหมาย. (๓ กันยายน ๒๕๔๕) : ๑๔๓-๑๕๐.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. ๒๕๒๖. ภาษา สังคม และการเปลี่ยนแปลงในภาษา. ภาษาและภาษาศาสตร์. ๒ : ๒๘-๔๔.
- สรณีย์ วงศ์เบ็ญจิจ และคณะ. ๒๕๔๕. หนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัล : การวิเคราะห์เชิงวาทกรรม และวรรณกรรม. ใน กฤษดาวรรณ หงส์ดามรงค์. (บรรณาธิการ) มองสังคมผ่านวาทกรรม. หน้า ๑๕๔-๑๕๗. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตรา กลิ่นเกษร. ๒๕๔๐. ภาษาทางกฎหมาย. จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน. ๗; ๗๕ : ๒-๔

สุนันท์ อัญชลินุกูล. ๒๕๓๗. คำแสดงระดับตรรกในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ

๑-๖. กรุงเทพมหานคร: โครงการวิจัยเสริมหลักสูตร คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุนีย์ ลีลาพรพินิจ. ๒๕๔๖. ลักษณะการใช้คำในกฎหมายอาญาต่างสมัย: การศึกษาเปรียบเทียบ.

วารสารภาษาและหนังสือ ๓๔, ฉบับพิเศษ(๒๕๔๖): ๗๐-๘๑.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. ๒๕๔๓. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (The Thai Legal History).

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. ๒๕๕๐. คำโบราณในกฎหมายปัจจุบัน ใน วินัย พงศ์ศรีเพียร.

(บรรณาธิการ) ภาษาไทยในกฎหมายตราสามดวง. หน้า ๒๗-๓๒. กรุงเทพฯ: สามลดา.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. ๒๕๕๑. คู่มือแบบการร่างกฎหมาย. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

หยุด แสงอุทัย. ๒๕๒๓. การร่างกฎหมาย. ในอนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์

ดร.หยุด แสงอุทัย. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ๒๕๓๗. ภาษาศาสตร์สังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ๒๕๔๕. หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย. กรุงเทพฯ : โรง

พิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทัย สุนิตย์. ๒๕๒๖. ประมวลศัพท์กฎหมายไทยในอดีตและปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

ประกายพริก.

อุปทิศศิลปสาร, พระยา. ๒๕๒๒. หลักภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ภาษาอังกฤษ

Charrow, R., and Crandall, J.A. 1982. Characteristics and Functions of Legal Language.

In Sublanguage : Studies of Language in Restricted

Semantic Domains. pp. 175-176. Berlin : Walter de Gruyter.

Danet, B. 1985. Legal Discourse. In Handbook of Discourse Analysis. London : Academic Press.

De Beaugrande, R.(1991). Linguistic Theory: The Discourse of Fundamental Works. London: Longman.

- Fowler, R. (1991). *Language in the news: discourse and ideology in the press*. London and New York: Routledge.
- Gustafsson, M. (1975). *Some Syntactic Properties of English Law Language*. University of Turku, Publications of the Department of English.
- Halliday, M.A.K. (1985). *An Introduction to Functional Grammar*. London: Edward Arnold.
- Halliday, M.A.K. (2004). *An Introduction to Functional Grammar*. London: Arnold.
- Halliday, M.A.K. and Hasan R. (1976). *Cohesion in English*. London: Longman.
- Mattila, H. (2006). *Comparative Legal Linguistics*. Hampshire: Antony Rowe Ltd.
- Rekenma, Jan.(2004). *Discourse Studies*. Philadelphia: John Benjamins.
- Theo van Leeuwen. (2007). *The representation of social actors*. SAGE Benchmark in Discourse Studies.
- Tiersma, Peter. (1999). *Legal Language*. Chicago: University of Chicago Press.
- Trask, R.L. (1997) *A Student's Dictionary of Language and Linguistic*. London: Arnold.
- Williams, C. (2007). *Tradition and Change in Legal English*. Berlin: Peter Lang.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์. ๒๕๔๕. มองสังคมผ่านวาทกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. ๒๕๔๒. วาทกรรมการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
ณัชชาภัทร อุ๋นตรงจิตร. ๒๕๕๐. วาทกรรมวิเคราะห์ในเชิงรัฐศาสตร์ : ตัวอย่างการวิเคราะห์
รัฐธรรมนูญในปี ๒๕๓๕ จำนวน ๒ ฉบับ. เอกสารบรรยาย
นกรินทร์ เมฆไตรรัตน์. ๒๕๔๕. กรณี ร.๖ ทรงสละราชสมบัติ : การตีความและการสานต่อ
ความหมายทางการเมือง. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ประภัสสร ภัทรนาวิก. ๒๕๔๕. ภาษาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๕๔๐ : การศึกษาเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในอดีต.
วิทยานิพนธ์ปริญญาคุฎฐบัณฑิต, ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ อรุณมานะกุล. ๒๕๔๕. เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชาทฤษฎีภาษาศาสตร์.
ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาวิตรี คทวนิช. ๒๕๔๕. วาทกรรมศึกษาเพื่อการวิจัยทางสังคม: กรอบทฤษฎีเพื่อการวิจัยเชิง
ประจักษ์. ใน กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์. (บรรณาธิการ) มองสังคมผ่านวาทกรรม.
หน้า ๒๔-๔๘. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ๒๕๔๔. ทฤษฎีไวยากรณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Kittredge, R. and Lehrberger, J. (1982). Sublanguage : Studies of Language
in Restricted Semantic Domains. Berlin : Walter de Gruyter.
- Millinkoff, D. (2004). The Language of the Law. Oregon : Resource Publications.
- Van Dijk, T.A. (ed.) (2007). Discourse as Social Interaction. London : SAGE Publications.

Van Dijk, T.A. (ed.) (1995). “ The Study of Discourse.” In Discourse as Structure and Process.

London : SAGE Publications., 1-34.

Woods, N. (2006). Describing Discourse. New York: Hodder Arnold.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสุกัญญา สุวิฑะรัตน์ เกิดเมื่อวันที่ ๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๐๓ ที่ อ.พญาไท กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษา ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ - ภาษาไทย จาก คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๒๔ สำเร็จการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก ในปีการศึกษา ๒๕๓๓ และ Master of Science in Management จาก The University of Saint Mary มลรัฐแคนซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปีการศึกษา ๒๕๓๕ ได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาสาส์ตร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา ๒๕๔๕

ขณะศึกษา ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก ได้รับทุนวิจัยบัณฑิต จากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อใช้เป็นทุนอุดหนุนการวิจัยเรื่อง “หน้าที่และความหมายของคำทับศัพท์ ภาษาอังกฤษในหนังสือพิมพ์รายวัน ปีพุทธศักราช ๒๕๓๐”

ประวัติการทำงาน เริ่มเข้ารับราชการตำแหน่งอาจารย์ ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๕ จนถึงปี พ.ศ.๒๕๓๕ และรับราชการตำแหน่งอาจารย์ ประจำสถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ จนถึงปี พ.ศ.๒๕๓๖ จึงลาออกจากราชการเพื่อดำเนินธุรกิจส่วนตัว

ปัจจุบันเป็น เจ้าของ และผู้อำนวยการ โรงเรียนครุฑตะวันวิเทศศึกษา อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย